YVES GANDON

Înflăcărata Eglé

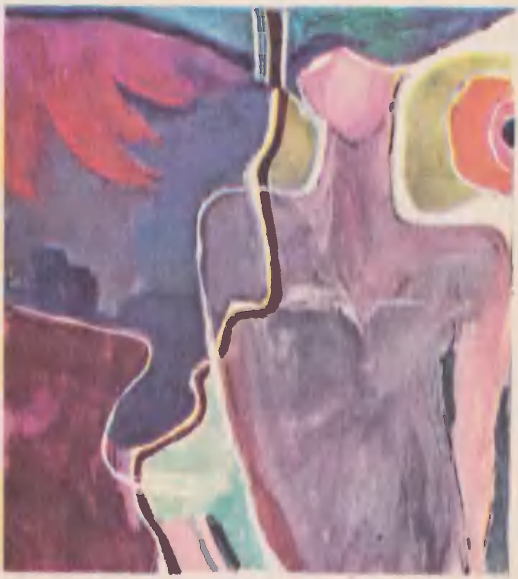

EDITURA EMINESCU

YVES GANDON

Înflăcărata Eglė

Dragostea este istoria vieții femeilor,
— doar un episod în viața bărbaților.

(GERMAINE DE STAËL HOLSTEIN)

În memoria prietenului meu
Henri Monier

I

VIVA LA MUERTE[1]

DUPĂ POPASUL DE LA BURGOS, convoiul mărşăluise zece leghe, drum întins, pe o căldură de cuptor, străbătînd un şes roşietic, năpîrlit şi neted ca palma. Colonelul-baron Augustin Fouriès, îşi scoase chipiul, îşi şterse fruntea năduşită cu podul palmei, sălta în şa şi descălecă. Recunoştea tîrgul prin care trecuse cu cinci luni mai înainte, escortîndu-l pe împărat în drum spre Paris. În ziua aceea, în ciuda vîntului rece ca gheaţa măturînd strada, unde se învîrtejeau fulgi groşi de zăpadă, spaniolii îşi întredeschideau uşile să-l privească trecînd pe „Napoladron". Blestemată ţară, în care ba era foarte frig, ba foarte cald !

Se făcuse ora cinci după-amiaza, şi colonelul cutreierase îndeajuns Spania pentru a şti că populaţia avea oroare să muncească pe zăpuşeala caniculară. Totuşi, liniştea mormîntală a tîrgului, cu toate uşile şi ferestrele zăvorîte, nu-i spunea nimic bun. Înainte de a ajunge la primele case, dragonii din rîndurile cercetaşilor zăriseră, călare pe o catîrcă, o bătrînă îmbrăcată în negru, care dăduse repede pinteni animalului, dispărînd ca o umbră. Netrebnicii aştia le puseseră cumva gînd rău ? O capcană le putea fi oricînd întinsă. Pentru orice eventualitate, colonelul ordonase soldaţilor să-şi încarce armele şi să stea în alertă.

[1] Trăiască moartea (lb. sp.).

Studia piața în mijlocul căreia fîntîna secătuită se potrivea cu uscăciunea și imobilitatea zilei. Din bazinul de granit cu buza spartă, doi monștri marini își înălțau boturile înverzite. Turbații ăștia de castilieni erau în stare să fi deturnat apeductul pentru simpla plăcere de a-i duce la disperare pe blestemații de *gavachos* [2].

— Halt ! strigă el, ridicînd brațul.

Convoiul, alcătuit din vreo cincizeci de vehicule, cele mai multe căruțe cu coviltir încărcate cu muniții și mărfuri aduse din Franța, era păzit de o sută de dragoni călări și două sute de infanteriști. Colonelul împărți ordinele. Căruțele trebuiau aranjate în careu și, cum spațiul pieței nu le putea cuprinde pe toate, cele rămase urmau să formeze în *calle* [3] un șir continuu.

Operațiunea odată încheiată, se apropie de berlina în care Eglé, soția sa, se sufoca în dosul geamurilor prăfuite. Ciocăni în ferestruică și deschise portiera

— Poți coborî. Vom poposi aici.

— Nu-i chiar așa rău, oftă ea, prinzînd mîna bărbatului care o săltă în brațe.

Glumea, ca să facă haz de necaz.

— Doamne, ce călătorie ! Dacă deschizi geamul, riști să mori asfixiat din pricina prafului. Dacă-l închizi, te trezești în anticamera iadului, atît de mult fierbi în suc propriu. Vai ! colonele, crezi că nefericita dumitale soție va putea ajunge teafără și nevătămată la Madrid ?

— Vei fi acolo înainte de-o săptămînă, doamnă, în caz că banditii ăștia de răzvrătiți nu ne-or face pînă atunci oale și surcele.

— Bravo ! Mulțumesc pentru distracțiile pe care le făgăduiești unei tinere căsătorite !

El rîse.

— Îți admir curajul, Eglé. Ești o adevărată soție de ofițer.

— Da, domnule, dar o soție care, chiar dacă e a unui erou, moare de sete. Mi-ai spus că ulciorul de pămînt ține apa rece, și cu puținul lichid care ne-a mai rămas, am

[2] Venetici (lb. sp.).
[3] Stradă (lb. sp.).

putea face o infuzie de mușețel. Mi-aș vinde sufletul diavolului pentru un suc de lămîie.

Căruțele își încheiau manevra. În mijlocul scîrțîitului de osii auzeai înjurăturile vizitiilor care blestemau țara, locuitorii ei, pe Sfînta fecioară Maria, și pe toți sfinții spanioli. Eglé își aruncă ochii împrejur. Peste tot, storurile lăsate acopereau geamurile fațadelor gălbui și scorojite. În fața ei, o tăblie purta inscripția ; *Posada de los Tros Reyes* [4].

— Ia patru oameni și duceți-vă să bateți la ușa aceea, zise colonelul unui sergent înalt cît un turn. Dacă nu vă răspunde nimeni, spargeți-o. Va trebui de asemenea să aflați unde-i primăria. Avem nevoie de apă și furaje pentru animale, de vin pentru oameni și nu ne-ar strica și cîțiva berbeci fripți pe frigare.

Sergentul salută și se îndreptă spre *posada* [5].

În cealaltă parte a pieței, biserica înălța, precum o fortăreață, un mare zid de granit, fără altă spărtură decît o nișă la jumătatea înălțimii, în care era încastrat un cavaler înarmat cu o lance. Deasupra ușii scunde se arcuia o ogivă fără nici un ornament. Două turnuri încadrau severul edificiu : unul, pătrat, masiv și acoperit cu țiglă trandafirie, conținea clopotele ce se zăreau prin deschizăturile romane ; celălalt, zvelt, terminîndu-se cu un ciudat ornament în formă de piramidă țuguiată, avea în vîrf o figurină de bronz cu ciocanul ridicat deasupra cadranului orologiului.

— După ce vor fi luate toate măsurile de securitate, rosti colonelul către Eglé, ne vom instala în biserică. După cîte se pare, ăsta-i singurul loc unde ne-am putea răcori. Noi doi vom dormi în sacristie, iar dragonii vor ocupa naosul. Habodnicia va fi pe deplin apărată.

Eglé se bosumflă.

— Știu că sufletește ai rămas același voluntar din '92, colonele, și că nu crezi nici în Dumnezeu, nici în diavol. Dar doamna Campan, scumpa mea directoare și mamă adoptivă, m-a crescut în alte sentimente. Ba chiar i-am făgăduit că te voi convinge să sărbătorești Sfintele Paști.

[4] Hanul celor Trei Crai (lb. sp.).
[5] han (lb. sp.).

Colonelul o cuprinse de mijloc și o sărută pe tîmplă.

— Nu te supăra, fetițo. Am luptat la Saragosa, și dacă vorbesc astfel, o fac pentru că nu am încredere nici în călugări, nici în popii de pe aici, adevărați ticăloși în sutană care, ori de cîte ori pot, nu șovăie să tragă în soldații noștri din vîrful clopotnițelor.

Neobținînd nici un răspuns, dragonii izbeau cît puteau cu patul puștii, spărgînd ușa *posadei*.

Trompeta dragonilor sfîșia aerul, și ofițerii se grupară în jurul colonelului Fouriès.

— Domnilor, zise el, ne-am comportat ca niște copii. Trebuie să fii nebun ca să bați drumurile pe o căldură ca asta. Avem nevoie să ne refacem. Deci repaos, iar mîine dimineață, la ora cinci, scularea. Apoi, pas întins pînă la amiază, și, după siestă, cînd soarele va fi mai puțin dogoritor, vom porni-o iarăși la drum. Pînă atunci liniște și disciplină. Aveți grijă ca oamenii să rămînă grupați și tot timpul cu ochii în patru. Nu-mi dau încă seama dacă tîrgul este părăsit, sau dacă nu cumva acești c... nu s-or fi ascuns în vizuinile lor cu ploșnițe, așteptînd să ne sară-n spinare. Dragonii să ocupe biserica. Infanteriștii vor campa în incinta căruțelor. Dublați santinelele, la exterior, în cele patru colțuri ale pieței și în coada convoiului. Executarea, domnilor !

Se întoarse zîmbind spre Eglé.

— Acum ai să-ți poți face sfînta împărtășanie.

Precedați de o semi-duzină de dragoni, toți cu degetul pe trăgaciul armei, se îndreptară spre biserică. Sergentul din capul coloanei se miră că portalul se deschise fără efort.

— Atenție ! strigă colonelul.

Și, întorcîndu-se spre nevastă-sa .

— Rămîi afară pînă ce ți-oi face eu semn să intri.

Dragonii înaintau tiptil. În comparație cu zăduful de afară, răcoarea de sub bolți îți străpungea umerii. În fundul stranei, altarul principal strălucea din tot aurul său, într-o lumină slabă impregnată cu miros de tămîie. Era, de jos pînă sus, ca o îngrămădire apocaliptică de coloane răsucite, cochilii, nișe și baldachine unde numeroase statui se întreceau în diverse atitudini vehemente. Sus de tot, un Crist împovărat de cruce părea surd la rugăciunile unei

femei îngenuncheate care-şi ştergea lacrimile cu colţul voalului ; sfîntul Sebastian, legat fedeleş şi ciuruit de suliţe, încremenise pentru eternitate într-o strîmbătură cumplită ; sfîntul Laurenţiu, pe jăraticul său, avea faţa crispată de extaz, în timp ce sfîntul Iacov, decapitat, ţinea în mîini o ţeastă hilară.

În pragul edificiului, colonelul, deasupra căruia trona tribuna orgilor, studia decorul delirant cu un ochi bănuitor, de parcă ar fi cercetat o stîncă în spatele căreia pîndea o *partida*[6] de răzvrătiţi. Un impuls ciudat îl îndemna să încerce realitatea locului, exersîndu-şi îndemînarea, de exemplu, pe fierul uneia din suliţele ce-l străpungeau pe bietul Sebastian. Înalţă pistolul ; ochi atent ; glonţul ţîşni.

Abia avu timp să vadă cum zboară, atinsă de glonte, lama suliţei ce strălucea în spinarea martirului. Aproape imediat, răsunară mai multe detunături ; sergentul şi trei dintre oamenii săi se prăbuşiră pe dale, scăpînd puştile, care se descărcară şi ele.

Biserica se umpluse de fum, iar mirosul de pulbere era mai puternic decît cel de tămîie. Cei trei dragoni, nevătămaţi, săriseră în spatele coloanelor trăgînd în direcţia stranei, şi capul tăiat al sfîntului Iacov primi un glonte între ochi.

Cum auzise detunătura spaniolă, Augustin Fouriès făcuse un salt înapoi ca s-o acopere cu trupul său pe Eglé, apoi, împreună cu ea, se trîntise repede pe podeaua bisericii.

— Nu mişca, zise el. Rămîi aşa, lipită de perete. Le facem noi de petrecanie, tîlharilor ăstora.

În piaţă, dragonii, alertaţi şi ei de împuşcături, se întrerupseră din deshămatul cailor şi alergară în ajutor. O nouă salvă pornise din turnul gros al bisericii, doborînd cîţiva dintre ei. Cu siguranţă, era semnalul convenit, întrucît împuşcăturile se generalizaseră. Instalaţi la etajele caselor, răzvrătiţii trăgeau din spatele storurilor întredeschise.

Într-o clipită, colonelul îşi dădu seama de imprudenţa făcută. Se lăsase atras, cu ochii închişi, într-o ambuscadă

[6] bandă (lb. sp.).

în care risca să-şi vadă distrus efectivul, şi trebuia să acţioneze de urgenţă pentru a redresa situaţia.

— Grondas, se adresă el unui locotenent, scundac şi oacheş, care tocmai sosise cu respiraţia tăiată, ia treizeci de oameni şi mătură-mi biserica. Zece să fie plasaţi în interior, în spatele coloanelor. Ceilalţi douăzeci, în spatele clădirii, de unde se vor căţăra pe acoperiş şi vor curăţa turnul de tiraliori ; apoi vor coborî în biserică pe scara interioară. Cît despre case, va trebui să le lichidăm, una după alta. Asta va fi treaba infanteriştilor şi a mea. După densitatea tirului nu mi se pare că duşmanul ar fi prea numeros. Să sperăm că nu mai sînt şi alţii prin împrejurimi.

Locotenentul se execută şi colonelul îşi aruncă ochii spre nevastă-sa, nemişcată lîngă zid. Pe faţa palidă încadrată de bucle castanii, ochii albaştri ai Eglăei străluceau, nu de teamă, ci de o calmă hotărîre.

— Stai liniştită, îi zise el.

Ea-şi înălţă capul.

— Bine că nu mi-am pus rochia roşie. Indivizii ăştia ar fi tras în mine ca-ntr-o ţintă. Tu ar trebui să te păzeşti, Augustin ! Sub blestematul ăsta de soare, haina ta verde este mai vizibilă decît pieptarul meu cenuşiu.

Că o tînără femeie putea da dovadă de atîta sînge rece şi de curaj, îl încînta.

— Bine spui ! răspunse el rîzînd. Riscurile meseriei. Şi o luă la goană prin piaţa măturată de gloanţe.

Acţiunea dură pînă la căderea nopţii. Biserica fusese prima curăţată de răzvrătiţi. Dragonii, urcaţi pe acoperiş cu ajutorul unei frînghii prinsă de un contrafort, luaseră prin surprindere combatanţii din turn. Nu erau decît vreo zece şi fuseseră masacraţi pînă la ultimul. Alţi patruzeci, din incinta monumentului, avură aceeaşi soartă, cu excepţia unuia singur, ascuns într-un confesional şi care, terminîndu-şi muniţiile, încerca să fugă după ce înjunghiase un dragon pe la spate. Acesta fu spînzurat de turnul orologiului.

Asedierea caselor fusese mai dificilă. Hărţuiţi din încăpere în încăpere, trăgînd prin usi, spaniolii, decît să se predea, săreau pe ferestrele dinspre cîmpie. Cîţiva, care-şi rupseseră picioarele în toiul înfruntării, fuseseră ucişi cu patul puştii. Cînd, odată cu noaptea, s-a putut face bilanţul

luptei. două sute de răzvrătiți zăceau morți la pământ. De asemenea căzuseră în luptă și douăzeci de dragoni și treizeci și cinci de infanteriști.

Cu fața înnegrită de praf de pușcă, colonelul, care luptase ca un grenadier, se îndreptă spre biserică, însoțit de un ostaș cu felinarul în mînă. Cît timp luptase nu se gîndise decît la mînuirea armei. Imaginea Eglèei îi dispăruse din minte. Nu era ea îndreptățită să-i reproșeze că o părăsise lăsînd-o pradă morții ? Nu dăduse el dovadă de o totală inconsecvență cînd, după ce se căsătorise cu o copilă cu douăzeci și șase de ani mai tînără ca el, o adusese în viesparul ăsta spaniol ? Chiar dacă părea că se împăcase cu soarta, viața asta de sîngeroase pericole de război, care risca să-i fie hărăzită, de aici înainte, n-avea s-o înstrăineze oare, la un moment dat, de el ?

Luna plină își continua urcușul pe bolta întunecată, în timp ce felinarele se deplasau încolo și-ncoace. Echipe de soldați ridicau răniții. Colonelul se lovi de un cadavru, un tînăr dragon ucis de un glonte în tîmplă.

În pragul bisericii se încrucișă cu doi soldați. Cărau un trup neînsuflețit pe care-l așezară lîngă ceilalți morți.

Înăuntru pîlpîiau flăcările slabe ale cîtorva luminări. Răniții, întinși pe dale, gemeau. Locotenentul Grondas mergea de la unul la altul.

— Unde-i nevastă-mea, locotenente ?

— Ceva mai încolo, domnule colonel. Doamne ! ce ființă curajoasă ! Ne-a fost de mare ajutor, chiar și doctorul a rămas uimit.

Eglé bandaja un dragon cu o cumplită rană pe față : avea falca sfărîmată, iar ea îi înfășura plaga cu o fișie de pînză. Își scosese pălăria de pai, stil Pamela, și-și petrecuse peste rochia de percal o mare bluză albă, ce se și murdărise de sînge.

— Gata ! zise ea după ce-l bandajă. Acum stai liniștit. Încearcă să dormi.

Apoi vîrî o raniță, în chip de perină, sub capul bandajat. Fiecare din gesturile ei trăda grija de a evita vreo suferință rănitului.

— Mulțumesc Eglé, șopti colonelul.

Ea se întoarse.

— Nu eşti rănit, Augustin ? Ce noroc ! Chiar că eşti invulnerabil.

Privea cu netulburată admiraţie trupul vînjos al bărbatului de lîngă ea. Nu era încă obişnuită cu ideea că destinul îi va fi, de aici înainte, legat de al acestui luptător. El îşi înlocuise coiful cu o calotă şi era aproape la fel de înalt ca nevastă-sa. Privindu-i faţa înnegrită şi mustaţa fioroasă, ea se gîndi brusc că semăna cu actorul Talma din *Othello* de Ducis, piesă pe care o văzuse reprezentată, înainte de a părăsi Parisul, la Teatrul Francez. Dar oricît de sever ar fi fost, faţă de ea se purta ca un mieluşel.

— Ţi-a fost frică ? întrebă el, strîngînd-o la piept.

— Pentru tine, da, răspunse ea.

El se înfioră de plăcere şi reluă :

— Cred că eşti moartă de foame. Haidem. Cătanele mele au găsit în *posada* mai multe sunculiţe *serranos* şi butoaie pline de vin. Ai să te crezi la Véry.

Ca să evite beţiile şi scandalurile iscate în asemenea ocazii, infanteriştii primiseră ordin să se îndepărteze de convoi, puţinul vin şi alimentele descoperite în casă fiind împărţite în mod egal grosului trupei. Două santinele plasate în faţa uşii *posadei* stăteau de pază la intrare. În încăperea joasă, luminată de o lampă afumată cu pîntecele din aramă fără luciu, colonelul şi soţia găsiseră doar pe căpitanul Roucourt, comandantul regimentelor de linie şi pe sublocotenentul Gigon. Cei doi ofiţeri şedeau pe bănci, în faţa unei mese neşlefuite şi căpitanul turna în căni vinul roşu păstrat într-un ulcior de gresie.

Cînd îşi văzură şeful intrînd, se ridicară, imobili şi cu călcîiele lipite, dar privirea blîndă şi binevoitoare a Egléei îi linişti pe dată. Căpitanul Roucourt — treizeci de ani, spîn şi cu obrazul ars al unui fost combatant în Egipt — era nelinştit din pricina diminuării efectivului.

— Încă două atacuri ca ăsta, domnule colonel, şi cea mai neînsemnată *cuadrilla* [7] ne va lichida pe toţi cît ai zice peşte. Mamelucii erau la fel de îndrăciţi. Ceea ce mă roade, credeţi-mă, este faptul că netrebnicii ăştia, deşi n-au nici

[7] bandă (lb. sp.).

cea mai mică noțiune despre arta războiului, ne ucid mai mulți oameni decît trupele organizate.

În mînă cu un cuțit basc cu lama lungă și ascuțită, tăia mari felii de șuncă *serrano* [8] pe care, din lipsă de farfurii, neexistente în *posada,* le punea direct pe bucățile de pîine soldățească.

— Fără pesimisme, căpitane, mormăi șeful, sau cum ajungem la Madrid, te trimit zece zile la arest. Mai bine vîră-ți în cap și spune-o și soldaților dumitale că, dacă împăratul s-a întors în Franța, înseamnă că a considerat problemele din Spania lipsite de importanță și pe cale de a se rezolva. Poți fi sigur că în clipa aceasta *kaiserlickii* au dat de dracu.

— Să v-audă cerul, oricare-ar fi zeii ce cască acolo sus, domnule colonel, reluă Raucourt, adept și el al spiritului iacobin.

Apoi întorcîndu-se spre Eglé.

— Și de ce ne-am teme cu o asemenea mascotă ?

Tînăra femeie zîmbi între două înghițituri. Mînca cu mare poftă, în timp ce colonelul mesteca fără convingere pe sub mustață. Cu toată încrederea sa în Tunsul, nu considera că treburile din Spania mergeau pe drumul cel bun, și remarca făcută de Raucourt, spînul ăsta, îl neliniștea și mai mult. Cincizeci și cinci de morți, dintr-un efectiv de trei sute de oameni !

Clătină din cap și se adresă sublocotenentului Gigou, un tînăr subțiratec și blond, proaspăt absolvent al Școlii speciale militare, și care, în ziua aceea, primise botezul focului.

— Ia spune locotenente ! Învățăturile de la Saint-Cyr ți-au slujit cu ceva în această bătălie ?

Tînărul, ușor surprins că era luat în seamă, răspunse totuși cu modestie :

— Domnule colonel, prima învățătură ce ni s-a dat a fost să nu ne temem în luptă. Cred că acesta era singurul lucru pe care-l avem de făcut aici.

— Iar recrutul ăsta nu și-a precupețit viața, zău așa, exclamă căpitanul. L-am văzut străpungînd ca pe un cla-

[8] muntenească (lb. sp.).

pon un tembel de lungan cu dinți de lup și care a murit strigînd *Hombre* ![9]

— Bravo, locotenente, zise Eglé.*

Băiatul se înroși pîn' la urechi, în timp ce colonelul aruncă o ochiadă furișă soției care mușca bucuroasă din pîinea soldățească. Se căsătoriseră în urmă cu trei luni și trebuia să recunoască, pe drept cuvînt, că n-o cunoștea încă. Oare ce-l îndemnase să se însoare cu o tînără ca ea ? Tot o idee de-a Tunsului ! În timpul marșului nebunesc de la Valladolid la Paris, poposind la Bayonne, stăpînul îl întrebase :

— Ce aflu ? Ești necăsătorit, colonele ?

— Sînt văduv, Sire.

— De cîtă vreme ?

— Din '92.

— Drace ! Șaptesprezece ani !

— Sire, armata este soția mea.

— Bravo, dar ea nu-ți poate face copii. Ceea ce-ți trebuie dumitale, este o domnișoară bine crescută, căreia d-na Campan să-i fi insuflat bunele maniere. Vei fi investit baron, iar un baron al Imperiului are nevoie de urmași.

Trebuise, așadar, s-o facă și pe asta. Și nu pentru că Augustin Fouriès, fiul lui Sébastien-Jules Fouriès, meșterdogar din Sainte-Cécile-les-Vignes, departamentul Vaucluse, ar fi murit de plăcere să-și reînnoiască nefericita experiență a primei căsătorii. Îndepărtate timpuri ! Nici prin gînd nu-i trecea pe atunci să cutreiere Europa în uniforma militară, iar ambiția nu-l caracteriza. Comerțul cu dogăria practicat de tatăl său ajungea exact cît să hrănească tribul Fouriès, compus din trei băieți și două fete, iar Augustin, urmînd exemplul fraților săi, ar fi ales și acum lemne pentru butoaie, punînd doage, rotunjind, șanfrenînd, tăind, gardinînd, încercuind toată viața, dacă preotul podgoriei nu și-ar fi dat seama că băiatul avea o minte mai puțin încuiată decît a camarazilor săi de catehism. Tîrgul Sainte-Cécile, inclus în comitat, era supus autorității pontificale, și nu era bine să te opui dorinței bisericii.

* Prietene (lb. sp.).

Astfel, de la doisprezece la cincisprezece ani, tînărul Augustin învățase noțiunile elementare la seminarul din Carpentras, și, de n-ar fi fost patima sa exagerată pentru cai, ar fi îmbrățișat cariera ecleziastică. În perioada vacanțelor călărea pe săturate, și fără să se teamă, cai greoi folosiți la munca cîmpului, pe care-i biciuia cu nuiaua, ca să-i forțeze să alerge-n galop.

Într-o zi, cînd într-o piațetă din Carpentras, un circ ambulant dădea o reprezentație în aer liber, izbutise să iasă clandestin din seminar. Punctul de atracție al programului era o călăreață care, într-o rochie albă cu paiete aurii, cu părul negru ca pana corbului, constelat cu bijuterii false, în picioare, pe un cal cenușiu vînăt-rotat, făcea de cîteva ori înconjurul pistei, trimițînd bezele spectatorilor. Unul dintre aceștia, cuprins de entuziasm, vru să arunce călăreței un buchet de trandafiri, dar îl azvîrli atît de stîngaci, încît florile atinseră nările calului. Animalul se cabră și călăreața, dezechilibrată, s-ar fi rostogolit la pămînt dacă Augustin, flăcău de cincisprezece ani, bine făcut, nu s-ar fi repezit exact la timp pentru a o prinde în brațe. Îmbrățișarea neașteptată a provocat, totodată, o oarecare agitație. Recunoscut, denunțat, mustruluit de superiori, elevul fu trimis la arest. În aceeași zi, evadă pentru a revedea călăreața. Fu prins și expediat la părinți. Bătrînul Sébastien, care nu iubea popii, a ridicat doar din umeri.

— Lasă băiete ! mai bine un bun dogar, decît un preot nechemat.

La douăzeci și cinci de ani, se căsătorise cu fata șelarului Cariou, pe nume Anaïs, o brunetă ispititoare cu ochi focoși. Încă de la primele semne ale Revoluției, se înscrisese la Societatea populară din Sainte-Cécile, unde se număra printre adversarii cei mai înverșunați ai tiranului. Era fericit, își iubea nevasta, iar faptul că această frumusețe nu-i născuse totuși copii, după șase ani de căsătorie, nu o scădea în ochii lui.

Într-o seară a anului 1792, după ce perorase la club acoperindu-l cu înjurături pe Capet, înapoindu-se acasă ceva mai din vreme decît prevăzuse, găsi ușa dormitorului încuiată. Tot izbind cu pumnii, i se păru că aude voci și împinse cu umerii ca să înlăture obstacolul. Fereastra

camerei era deschisă, cînd el intrase. Abia avusese timp să vadă capătul unei scări prăbușindu-se spre exterior. Afară un bărbat fugea. Noaptea era întunecoasă și nu-l recunoscu pe pungaș. Anaïs, în cămășuță, îl privea cu ochi îngroziți. Încercă fără succes să afle numele complicelui. După insulte, trecu la bătăi, și cum nevasta, dezorientată, fugind dintr-un colț în altul al încăperii, se sprijinise de fereastră, în momentul cînd el ridicase din nou mîna s-o lovească, se răsturnase pe spate și se rostogolise peste pervaz. Anaïs Fouriès, în vîrstă de douăzeci și șase de ani, trecuse astfel în neființă. Cîteva zile mai tîrziu, Augustin, care strigase după ajutor și jucase rolul soțului neconsolat, fusese ales de către concetățenii săi sublocotenent la un batalion de voluntari. Cariera militară începea.

Eglé se culcase în sacristie, pe un pat de campanie instalat anume de soțul său care se întinsese la picioarele ei, pe o rogojină. Eglé ar fi preferat o cameră în *posada* dar, în afara faptului că lipsa de curățenie a locului nu prea era îmbietoare, colonelul n-o considera sigură. Cît despre acesta, căzuse brusc într-un somn adînc, în timp ce ea nu izbutea să închidă ochii. O rază lăptoasă de lună se strecura prin unica fereastră zăbrelită, luminînd teasta încununată cu spini a unui Cristos uriaș agățat de peretele văruit. Eglé stătea cu ochii pironiți pe crucea neagră. Capul lui Isus, aplecat într-o parte, cu pleoapele închise, cu gura strîmbă, exprima o suferință nespusă.

Tînăra femeie se răsuci în patul de campanie care scîrțîi din toate balamalele. Se gîndea la ciudatul destin care o adusese în acest loc neobișnuit, în inima sălbaticei Spanii. Tatăl său, Stanislas de Rolleboise, decorat cu crucea sfîntului Ludovic, ofițer în garda personală a lui Ludovic al XVI-lea, pierise la Tuileries, la 10 august 1792, iar capul tăiat și purtat în vîrful unei sulițe de către o tricoteză nu i s-a mai găsit niciodată. Mama sa, născută Opportune de Villemorien nu putuse supraviețui decît un an durerii pricinuite de această moarte tragică. Refugiată, împreună cu fiica, la doamna Campan, cu care se împrietenise pe cînd minunata femeie era în slujba reginei Maria-Antoaneta, murise rostind următoarele vorbe : „Scumpa mea Jeanne, făgăduiește-mi că vei veghea asupra copilei mele". Meritul

doamnei Campan, luîndu-şi acest angajament, era cu atît mai mare, cu cît ea însăşi avea greutăţi familiale. Întîmplarea avea loc pe data de 5 fructidor, anul al II-lea al Republicii, iar orfelina tocmai împlinise cinci ani. Puţin după aceea, tutoarea Eglée deschidea la Saint-Germain-en-Laye un institut de învăţămînt al cărei succes depăşise repede speranţele. În anul al IV-lea, spre sfîrşitul verii, Hortense-Eugénie de Beauharnais, în vîrstă de doisprezece ani, îi devenea elevă şi, cu toate că era cu patru ani mai mică, Eglé, prin precocitatea gîndirii, atrăsese îndată interesul fetei vitrege a generalului Bonaparte.

Îşi reamintea cu încîntare epoca aceea minunată. Săptămînă de săptămînă soseau la Saint-Germain tot felul de veşti care înflăcărau imaginaţia internelor. În grădina institutului, Hortense, ţinîndu-şi mica-i prietenă de după gît, îi silabisea nume de victorii, pe care fetiţa abia le reţinea : Millesimo, Dego, Lodi, Castiglione. Un gentilom italian, ducele Serbelloni, trimis de învingătorul Italiei, i-a adus într-o zi un cadou fiicei Joséphinei : un ceas de aur emailat, încrustat cu perle fine şi care suna orele. Eglé bătea din palme chiuind de plăcere, astfel încît doamna Campan a trebuit să-i spună Hortensiei că risca să strice maşinăria şi că îi va lua bijuteria dacă va continua să o utilizeze ca pe o jucărie.

Era plăcută viaţa la Saint-Germain, unde directoarea păstra totuşi o disciplină foarte severă. Nu era îngăduită nici o deosebire între fiica unui funcţionar de minister şi aceea a unui general. Elevele învăţau să croiască şi să-şi coase singure rochiile, să înălbească şi să-şi repare gulerele din dantelă. Conducerea gospodăriei le era predată pe acelaşi plan cu ortografia, harpa, pianul şi dansul. De trei ori pe săptămînă, două dintre eleve pregăteau supa pentru săracii satului, cărora le-o împărţeau chiar ele, odată cu pîinea. Uneori domnişoarele ieşeau să se plimbe în grup prin pădure, sub supravegherea directoarei, şi atunci întîlneau tineri ofiţeri cu uniformele pline de fireturi. Trecînd pe lîngă ele eroii îşi răsuceau mustaţa. Ce mai rîsete cînd, într-o bună zi, un impozant locotenent de husari cu sabia clinchetind avu îndrăzneala să le spună cu o voce de stentor, învăluindu-le cu privirea măgulitoare : „Salutare şi

frăție, cetățencelor !" Doamna Campan mersese drept spre filfizon, și, privindu-l fix prin lorgnon : „Cetățene locotenent, regret că trebuie să-ți atrag atenția că un bărbat bine crescut nu se adresează unei tinere cetățene, ai căror părinți nu i-au fost prezentați".

Scumpa doamnă Campan ! Era la fel de generoasă, pe cît de spirituală, și stăpînea mai mult decît orice altă femeie de lume arta conversației. Celor mai puțin înzestrate le dădea de înțeles că tăcerea își are prețul ei. Celorlalte, le demonstra că reticența este mult mai apreciată de bărbați decît limbuția și că o femeie este mult mai cîștigată dacă nu vorbește cînd n-are nimic de spus, în caz că din fire e mai puțin înclinată să tacă.

Bărbații aveau mare trecere la Saint-Germain, nefiind concepuți decît ca niște semizei care, sub comanda lui Bonaparte, puteau șterge memoria lui Alexandru și a lui Cezar.

Eglé împlinea paisprezece ani, dar arăta ca de șaptesprezece cînd, invitată de Hortense la castelul de la Malmaison, fusese pentru prima oară impresionată de prestigiul militar. Trecuseră șase luni de la bătălia de la Marengo și cîteva zile de la atentatul din strada Saint-Nicaise, cînd o mașină infernală era gata să scurteze cariera Primului Consul. Învingătorul era prezent. Zărind-o pe Eglé, zîmbise, întrebînd cum o cheamă. La răspunsul Hortensiei, ciupi bărbia fiicei sale vitrege și reluă cu ușurătate : „Va trebui să căsătorim acest fruct pîrguit cu un frumos ofițer. Adu-mi aminte". Eglé zîmbi și în timp ce Bonaparte se îndepărta, gîndi că nu prea era atrăgător și că avea maniere destul de necioplite pentru un bărbat atît de însemnat.

În acest timp castelul răsuna de vocile bărbătești ale generalilor și aghiotanților, aproape toți foarte tineri cu epoleții și săbiile lor zornăind și clinchetind la tot pasul. Eglé admira căciulile de urson și sabretașele, bicornele cu broderie aurită și dolmanele verzi, șubele stacojii și calpacele cu panașuri. Domnii aceștia, la drept vorbind, cînd stăpînul lipsea din preajmă, făceau glume cam exagerate pe care tînăra le dezaproba și cum Hortense o părăsise la un mo-

ment dat, un căpitan cu mustăcioară blondă o luă de braț și îi șopti repede la ureche :

— Crede-mă, păpușico, uită-te bine la mine : nu există nimic mai frumos decît arma căreia am onoarea să-i aparțin.

Ea avea de pe atunci replica spontană și, desprinzîndu-se pe loc, răspunse fără să se tulbure :

— Nu cunosc această armă, cetățene.

La care, el izbucni în rîsete.

— Ei drăcie, frumoaso, nu vezi că sînt ofițer de vînători.

Hortense se întorsese la timp ca s-o scape de îndrăzneț, dar ea n-a uitat niciodată mustața blondă, gura fremătîndă și ochii înfocați care, măsurînd-o de parcă o dezmierdau, o făcuseră să simtă un fior de-a lungul șirei spinării.

Dar vai ! Hortense părăsise pensionul din Saint-Germain. Rangul ei o îndepărta de prietena pe care n-o mai revedea decît din cînd în cînd. Trimițîndu-i o scrisoare de felicitare pentru căsătoria cu Ludovic Bonaparte, în 1802, Eglé primise ca răspuns un ceas emailat, întocmai ca acela ce le distrase atît de mult pe vremea primei campanii în Italia. Un mesaj îl însoțea :

Doresc ca și pentru tine, dragă Eglé, ceasul acesta să sune ora fericirii.

Doi ani mai tîrziu, Hortense devenea Alteță Imperială. Persecutată de gelozia unui soț melancolic și abrutizat de reumatism, oare ce confidențe i-ar mai fi putut face unei domnișoare care nu știa nimic despre viață ? Intimitatea lor nu mai era decît o amintire. După încă doi ani, prințesa Ludovic era proclamată regină a Olandei. Eglé avea nouăsprezece ani. Toată lumea o admira pentru spiritul său, frumusețea sa, talentul la harpă și pasiunea înnăscută de a juca teatru. (Interpretînd rolul Suzanei în *Nunta lui Figaro*, cu prilejul unui „exercițiu" de sfîrșit de an, cucerise elogiile unanime.) Una după alta, tovarășele ei, chiar cele mai puțin înzestrate de la natură, părăseau stupul cu fete de măritat al doamnei Campan. De ce strălucitoarea Eglé era refuzată ? Orfană — iată motivul dizgrației sale ! Proprietățile părintești fuseseră vîndute ca bunuri

naționale. Purta un nume de vază, dar nesigurii veri ce-i mai avea, ruinați de revoluție, nu erau darnici decît în sfaturi. Eglé nu trăia decît prin generozitatea doamnei Campan și, nu numai pentru a-i fi o povară mai ușoară, dar și pentru a-i arăta recunoștința, dădea lecții de harpă colegelor ei mai mici.

În 1809, Hortense o vizitează pe doamna Campan care, începînd cu luna decembrie 1807, conducea, la castelul Ecouen, un institut de învățămînt rezervat fiicelor membrilor Legiunii de onoare și unde Eglé își urmase tutoarea. Regina Olandei își strînse la piept prietena și fu uimită că e încă nemăritată.

— Mă voi ocupa de tine, scumpo.

Napoleon tocmai sosise din Spania împreună cu colonelul Fouriès. Hortense îi vorbește tatălui vitreg despre Eglé.

— Am exact ceea ce trebuie pentru gîsculița ta, răspunse împăratul.

Doamna Campan își convinge pupila spunîndu-i că nu poate refuza o partidă propusă de stăpînul Europei : un erou al campaniilor din Italia și din Egipt, decorat cu vulturul Legiunii de onoare pe cîmpul de bătaie de la Jena, înălțat în rangul de ofițer la Friedland. Pretendentul este cu douăzeci și șase de ani mai în vîrstă decît tînăra la început speriată de înălțimea veteranului din 92 și de cicatricea care îi brăzda obrazul stîng în urma unei lovituri de iatagan primită în luptele de la Piramide. Dar veteranul gloriei este blînd ca un mieluțel în fața ei. Timp de o săptămînă, se prezintă zi de zi, în mînă cu un buchețel de îndrăgostit, beat de fericire. Ea îl ascultă povestindu-i despre campaniile sale și, încetul cu încetul, întrevede în el pe căpitanul de vînători care-i tulburase cei patruzeci ani la Malmaison. Celălalt avea mustața blondă, iar acesta căruntă. Dar cu ce foc îi povestește despre bătălia de la Mont-Thabor unde a ucis cu o singură lovitură de sabie un turc cocoțat pe un dromader care, legănîndu-se de-o parte și de alta, îl tîrîse o vreme după el ; înfruntarea de la Elchingen unde, călărind în escorta mareșalului Ney, doi dintre cai muriseră sub el ; Austerlitz, unde, odată cu seara, în timp ce urmărea, sub rafalele zăpezii, cîțiva lăncieri austrieci căzuse într-o mlaștină rece ca gheața. Ar fi murit

acolo fără devotamentul unui grenadier care şi-a descheiat centironul ca să-l tragă la mal, cu riscul de a se fi înecat el însuşi.

Într-a opta zi, doamna Campan o interoghează pe Eglé. Împăratul l-a întrebat pe colonel în ce stadiu se afla cu căsătoria. Îl numise baron şi îi făgăduise o dotă pentru ziua nunţii.

— Trebuie să te hotărăşti, draga mea copilă. Îţi înţeleg reţinerile. Ofiţerul acesta nu este un tinerel, în schimb vei avea tot ce-ţi vei dori. Mi-a mărturisit că este foarte îndrăgostit de tine. Îl cred om de inimă şi în stare să te facă fericită.

În ciuda afecţiunii pentru doamna Campan, Eglé începea să se plictisească la Ecouen. Toate prietenele ei se căsătoriseră. Nu ştia prea bine ce simţea pentru colonel, dar îl admira.

— Ei bine, fie ! exclamase ea cu o strîmbătură. Mă arunc în apă.

Doamna Campan o îmbrăţişase.

— Te cunosc bine, fetiţa mea, şi am încredere în tine. Vei şti să înoţi.

Căsătoria fusese celebrată cincisprezece zile mai tîrziu, şi noua baroană Fouriès n-avusese a se plînge de soţ. O trata cu o delicateţe bine dozată, dorind să cîştige un suflet ce nu aştepta decît să fie sedus. Nu se năpustise asupra ei ca un lup. Eglé, căreia actul căsătoriei îi inspira o oarecare teamă, fusese de-a dreptul uimită de precauţiunile luate, pentru a nu o speria, de acest mare lungan, căruia îi bănuia o viaţă furtunoasă. Căpătase astfel pentru el o recunoştinţă voalată de o nelămurire tainică, de care parcă se ruşina. Autoritatea manifestată de colonel faţă de trupă, asprimea sa militară, felul său hotărît alcătuiau, după părerea ei, un contrast ciudat cu purtarea ce i-o arăta ei. Era oare cu putinţă ca lupul să tremure în faţa micuţei Scufiţe roşii ?

Rămăseseră aşadar trei luni la Paris, înainte de a lua drumul Spaniei. Eglé avusese astfel tot timpul să cunoască distracţiile şi curiozităţile oraşului refuzate înainte de căsătorie elevei de la Ecouen şi Saint-Germain. Colonelul îi împărtăşea uimirile. Meseria de soldat îi oferise puţine pri-

lejuri de a se familiariza cu capitala. Descoperea Grădina Turcească și Tivoli, animalele exotice din Jardin des Plantes care îi aminteau de Egipt, Tabăra Tătarilor, sau Palatul regal unde, ducîndu-și cu șiretenie nevasta în preajma micului tun de bronz, o văzu tresărind la explozia marcînd miezul zilei.

Amîndoi erau la fel de îndrăgostiți de spectacole și frecventau cu regularitate Opera, Teatrul Francez, Teatrul Italienilor și Teatrul de Varietăți. Colonelul o considera pe D-ra Duchesnois deasupra tuturor actrițelor trecute și viitoare pentru patetismul cu care interpreta rolul Andromacăi. În timpul unei reprezentații, pe cînd artista rostea cu o tandră noblețe :

Azi încă nu l-am strîns în brațe, el izbucnise în lacrimi ca un recrut smuls din îmbrățișările mamei.

Eglé fără a disprețui genul sublim, nu se lăsa pradă unor asemenea emoții. Spunea deschis că în locul răgetelor cavernoase ale lui Talma, în *Oedip* de Voltaire, prefera unduirile metalice ale vocii lui Elleviou făcînd să răsune boltile cu aria sa din opera *Iosif* de Méhul :

Zadarnic, Faraonul-n a sa recunoștință...

Avea chiar o slăbiciune pentru spectacolele mai ușoare, ca farsele de la Teatrul de Varietăți sau acrobațiile ecvestre ale lui Franconi, asupra cărora soțul ei își dădea avizul de expert.

Epoca acestei existențe fără griji îi apărea acum ca un miraj repede șters. Fuseseră obligați să plece în Spania. În imaginația ei țara lui Don Quichotte era ca un paradis terestru în care nobili mîndri susurau toată ziua drăgălășenii la urechile unor „senoras" leșinînd în umbra evantaiului. Îndată ce trecuseră frontiera, tabloul idilic se încărcase brusc cu tonuri întunecoase. La ieșirea din Alsasna, dragonii din avangardă trebuiseră să dea jos din spînzurătoare șase grenadieri cărora *desperados* din munți le smulseseră unghiile și le scoseseră ochii înainte de a-i atîrna de crengi. Nenumărate focuri de pușcă răsunau pe neașteptate din înălțimi țintind grupurile din fruntea și din coada coloanei, și cum ar fi fost prea periculos să trimită detașamente în urmărirea unui inamic invizibil, dragonii și pedestrașii se mulțumeau să tragă în direcția de unde se au-

zeau detunăturile. La porțile Mirandei pe Ebru, două femei spaniole complet goale, pe care compatrioții lor le unseseră cu grăsime înainte de a le rostogoli în pene, alergau spre soldați strigînd : „Doamne, Isuse !" Nefericitele fuseseră astfel pedepsite pentru că se avuseseră bine cu francezii.

În ciuda alertelor continue, colonelul Fouriès își păstra calmul. Se considera chiar favorizat, convoiul său nesuferind nici un atac organizat. Îi explica Eglée că războiul cu spaniolii nu era un război ca celelalte, și că în război soldatul trebuie să se aștepte la orice. Ea îi răspundea calmă că nu trebuia să se neliniștească din pricina ei, că era dator, înainte de toate, să-și îndeplinească misiunea, și că avea încredere în el.

Atacul organizat avusese loc, și Eglé începea să înțeleagă războiul : pericolul este prezent la fiece pas, iar curajul nu este suficient pentru a obține victoria. Spaniolii aceștia erau, poate, niște tilhari, dar știau să-și sacrifice viața și să plătească cu aceeași monedă. Francezi sau spanioli, dealtfel, ea nu făcea vreo diferență între morți, și se mira că nu leșinase văzînd atîta sînge risipit, ci simțise un fel de excitație nervoasă soră cu beția, devenind insensibilă. Îngrijise răniții, de parcă o alta ar fi acționat în locul ei.

Prin fereastra zăbrelită se auzea un zgomot de pași : erau santinelele trezite din oră în oră. Se mai răsuci o dată. Capul lui Cristos nu mai era scăldat în razele lunii care acum luminau, pe lemnul negru al crucii, pieptul alburiu cu coastele ieșite în afară. Murmură o rugăciune și adormi.

Cînd deschise ochii, trompeta trezirii sfîșia zorii cu notele ei stridente, și îi trebui un anume timp pentru a-și da seama de locul unde se afla. Bărbatul ei părăsise culcușul de paie care îi păstra încă amprentele trupului. În spatele ușii de la sacristie, auzea dragonii potrivindu-și echipamentul, în clinchetul pintenilor atingînd dalele. Așa cum proceda la fiecare locuință improvizată, avusese grijă să-și umple din ajun un urcior cu apă luat din *posada*, cu care-și făcu o toaletă sumară. În oglinjoara de călătorie, obrazul îi apăru odihnit, neted ca un fruct. Își trecu repede

pieptenul prin părul cu bucle naturale, își netezi sprîncenele cu degetul muiat, și iat-o din nou proaspătă și frumoasă. I-ar fi trebuit un fier de călcat să-și netezească rochia, dar la război ca la război ! și, slavă domnului, pieptarul îi cădea fără o cută.

În lumina zilei, marele Christ vlăguit părea mai puțin tragic. Își întoarse repede privirea. Ce dracu făcea colonelul ? Ciudat budoar pentru o tînără femeie ! Dulapurile mari din stejar se înșirau pe un perete întreg. Îl deschise pe cel mai mare, cu o cheie rămasă în broască. Numeroase mantii preoțești și patrafire în culori liturgice, țesute cu fir de aur și de argint, i se oferiră privirii. Simți o vagă tulburare. Era o intrusă, și nu risca oare să-și atragă vreun blestem ?

— Dacă ai poftă să iei vreo mostră ca amintire, nu te jena, se auzi din spate un glas mucalit. N-o să ți se ceară façtură.

Era bărbatul ei, proaspăt ras și periat, cu mustața răsucită, — un adevărat zeu al războiului. Rîdea în hohote.

— Ce frumoasă ești, scumpă Eglé !

O ridică în brațe, și o învîrti.

— Și acum, la drum !

Dragonii ieșiseră de mult din biserica ale cărei dale erau acoperite acum cu un strat de paie însîngerate. Cadavrele răzvrătiților îngrămădite în *plaza* [10] începeau să miroasă sub soarele dimineții. Eglé urcă în berlină și coborî gemulețul în timp ce în clopotnița orologiului, figurina de bronz bătea cu ciocanul șase lovituri.

— Înainte !

Convoiul demară într-un lung scîrțîit de osii, răsunînd printre casele pustii. Unde s-or fi ascuns femeile ? Cu excepția aceleia îmbrăcate în negru, repede dispărută la intrarea în tîrg și dînd pinteni măgarului de sub ea — ciudată imagine a morții, furișe ca și ea — pedestrașii nu descoperiseră nici o altă persoană feminină în perioada înfruntării. Bărbații le-or fi ucis, oare, pe toate, cum cu siguranță erau în stare, ca să le ferească pînă și de ochii francezilor ?

[10] piață (lb. sp.).

Eglé se înfioră. Strachina de lapte de capră băută înainte de a se vîrî în berlina mirosind a şoareci şi a praf, îi întorcea stomacul pe dos. În ciuda capitonajului, cumplitele hurducături, zgîlţîind greoaia cutie rulantă pe drumurile desfundate, ar fi dat gata pe oricine, oricît de curajos. Iar ea trebuia să îndure acest supliciu ore în şir.

Îşi potrivea perinile de sprijin, cînd caii se opriră brusc. Scoase nasul pe portieră. La vreo douăzeci de metri înaintea ei, cîţiva dragoni descălecaseră în faţa unei cabane dărăpănate, izolate în miezul universalei uscăciuni : desprindeau un cadavru bătut în cuie pe uşa de la intrare, cu braţele aşezate în cruce. Partizanii despuiaseră victima de veşminte, nelăsîndu-i, ca să i se vadă precis originea, decît chipiul de dragon. Criniera chipiului flutura peste pieptul ciuruit. Eglé îşi auzi bărbatul strigînd :

— N-avem vreme de pierdut. Puneţi-l într-o căruţă ; o să-i facem onorurile la prima haltă.

Se sprijini cu spatele de perini. Spaniolii ăştia erau cu siguranţă nişte monştri cu chip de om, şi nu erau semne că ar fi fost mai blînzi cu femeile. Oare ce-o aştepta în această ţară blestemată ?

Caii porniră din nou. Cînd berlina trecu prin faţa cabanei, putu citi, deasupra uşii, această inscripţie, scrisă probabil cu sîngele francezului sacrificat, deoarece un roi de muşte se învîrtea în jurul literelor întunecate : *Viva la muerte !*

II

ENCARNACION

PRINTRE GRELELE DRAPERII DIN damasc roşu se strecura un rest de lumină cenuşie.

— *Amigo mio, vida mia* [1], murmura un glas în obscuritatea plăcută a camerei.

[1] Iubitul meu, viaţa mea (lb. sp.).

Victorien, care aţipise, deschise ochii. O mînă răcoroasă îi mîngîia fruntea. O prinse şi-şi lipi buzele de ea. Mirosea a iasomie şi a cedru. Uluitoare fiinţă, această Encarnacion de Valverde, contesă de Tordesillas y Milagro ! Nu se parfuma duminica pentru ca nici un alt miros să nu-l alunge pe al tămîii, dar îşi schimba parfumul în fiece luni, astfel încît, din săptămînă în săptămînă i se părea că îmbrăţişează altă femeie. Ea avea oroare de francezi şi totuşi nu-i rezistase mai mult de douăzeci şi patru de ore. Cînd se plimba prin Prado în caleaşca trasă de patru catîrce cu clopoţei şi pampoane, se prefăcea că nu observă saluturile care i se adresau ; sub mantia şi umbrela ei, în rochie cînd neagră cînd albă, ai fi zis că-i o statuie de ceară, încremenită într-un surîs fără vîrstă.

— Cît e ceasul, iubito ? — oftă el.

În acea clipă, un clopot, zece clopote, o sută de clopote începură să răsune peste oraş.

— *Ave Maria purissima !* exclamă femeia.

El cunoştea versetul şi-i răspunse în mod automat

— *Sin peccado concebida.*

În aceeaşi clipă o formă agilă sări pe deasupra lui luînd de pe un jilţ înalt cenuşiu, încrustat cu ivoriu, o bucată de pînză care îndată deveni spumoasă, înfăşurînd cu un foşnet mătăsos trupul de culoarea cafelei. Silueta aceasta căzu în genunchi pe covorul maur, şi, cu mîinile împreunate, cu capul pios înclinat, murmurînd vorbele latineşti, medita asupra misterului naşterii fără păcat amintit de toaca de seară. „Dragostea omenească, îi declara într-o zi iubita, în toiul unei dezmierdări foarte profane, este o formă deformată a dragostei divine. Ar însemna să-l insultăm pe Creator dac-am face-o fără pasiune." Trebuia să recunoască că nu-i putea aduce un asemenea reproş.

Ea îşi mai făcu o dată semnul crucii, se ridică şi trase draperiile. Ziua se stingea, şi, Victorien, la rîndul său, sări pe covor.

— Te-am întrebat cît e ceasul, iubito.

Contesa de Tordesillas umplu aerul cu un rîs convulsiv.

— Nu-i mai mult de şapte şi jumătate, domnule păgîn.

Apoi se aruncă asupra lui și îl atrase la piept dojenindu-l :

— Da, păgîn ce ești, ca toți călăii țării mele iubite, afurisiții ăștia de francezi, care mi te-au adus pe tine ca să păcătuiesc. Blestemată fie ziua cînd te-am cunoscut ! De ce nu m-am dus mai bine la mînăstire ! Catehismul nostru spune : francezul, cum a trecut vîrsta de șapte ani, este un om blestemat. De ce faci parte din rasa asta nelegiută *querido mio* ?[2]

El se desprinse rîzînd.

— Lasă-mă să mă îmbrac, nebună mică. Te vei spovedi mîine, și gata. Cît despre mine, am întîrziat teribil de mult. Cinez la palatul regal și trebuie să trec mai întîi pe acasă.

Ea se repezi din nou, amenințîndu-l cu unghiile mîinilor, ca niște gheare. El o prinse de încheieturi și o împinse pe marginea patului, unde o obligă să stea nemișcată.

— Mi-ar scoate ochii, tigroaica !

Fața ei frumoasă se încruntă de furie.

— Regele tău nu-i și al meu. Rege, bețivanul ăsta împătimit ! Prințul meu se numește Ferdinand al VII-lea. Și îndrăznești să-mi spui că treci pe acasă, ca să-ți iei nevasta, recunoaște, banditule !

Cu ochii numai scîntei, se învîrtea în jurul lui, în timp ce el își încheia nasturii uniformei împodobite, fără s-o piardă din privire. Se gîndea că seamănă cu o fiară sălbatică, potolită de privirea îmblînzitorului.

— Encarnacion, păsărica mea colibri, liniștește-te.

Ea își puse mîinile în șold și schimbîndu-și atitudinea, schiță un zîmbet plin de promisiuni.

— Mă voi liniști, dacă mă rogi tu, generale. E de ajuns să-mi răspunzi la întrebarea ce ți-o voi pune. Ești de acord să mă iei de nevastă ?

El se încingea cu eșarfa de comandant.

— Știi foarte bine că sînt însurat, draga mea, și bigamia nu este admisă în Franța, cum nu este divorțul în Spania.

Ea ridică din umeri cu nerăbdare.

[2] Iubitul meu (lb. sp.).

— Lasă totul pe seama mea. Trimite-ți nevasta în Franța și mă ocup eu de rest. Am destui prieteni în *cuadrillas* pentru ca această eretică să nu ajungă vie în munții Guadarrama. Nebunele nu trebuie aținate.

— Am să mă gîndesc la ce-mi spui. Dar trebuie s-o pregătesc în eventualitatea unei călătorii în Franța și să găsesc un motiv judicios care s-o convingă.

— Motivul este găsit, exclamă ea lovind furioasă cu piciorul în podea. Ești bărbat sau buturugă ? Bărbatul hotărăște. Dă ordine nevestei și ea i se supune. *Sacramento !* Să fii general și să te neliniștești de toanele unei tîrfe ! Îți dai seama că dacă Napolodron al tău va fi într-o bună zi învins, toată Spania mă va arăta cu degetul ? Ce faci cu onoarea mea ?

El o cipui de bărbie, o sărută pe frunte.

— Voi reflecta.

— Nu uita, reluă ea cu vocea jumătate mieroasă, jumătate amenințătoare, că tatăl și bărbatul meu au fost nobili spanioli și că nici un spaniol n-a iertat vreodată o insultă. Ești de neam nobil, chiar dacă nu-ți mai porți titlul. Dealtfel te înțeleg : pretinsul tău împărat acordă tot felul de particole, de parcă un măscărici ca Murat, care a făcut pe bufonul aici cu bulendrele lui de carnaval, și-ar putea schimba sîngele. Tu, cel puțin, ești conte de-a-devăratelea.

Ea își luă un aer visător.

— Contesă de Saint-Philbert-de-Grand-Lieu : este ca și cînd ai zice *condesa* de Tordesillas y Milagro... Vii mîine ?

— Cu voia lui Dumnezeu ! Adios !

Contesa de Tordesillas y Milagro locuia aproape de catedrala San Isidro, într-o clădire austeră cu două etaje, construită din granit cenușiu. Deasupra porților înalte de la intrare ornamentate cu diverse cuie din alamă, se afla un ecuson, deasupra cu un coif cu pene, avînd reliefate armoriile familiei. Toate ferestrele erau închise cu zăbrele întărite în exterior cu vîrfuri ascuțite ca lamele unei lăncii.

[3] Sfinte Dumnezeule ! (lb. sp.).

Ajuns în stradă, generalul înalță capul spre fereastra camerei pe care tocmai o părăsise. Encarnacion nu aprinsese încă nici o luminare, dar el deslușise, în spatele zăbrelelor negre, o siluetă albă imobilă. Îl privea cum pleacă. El își dezlegă calul și încălecă.

Calea Mayor, adormită în timpul zăpușelii din timpul zilei, zumzăia ca un stup la această oră de *paseo*[4]. În prăvălii și dughene tremurau flăcăruile lumînărilor, ale lămpilor cu gaz și ale felinarelor. La tarabe se vindea tot ce vrei și ce nu vrei, dar mai ales alimentele spaniole : năut, roșii, ardei roșii, șafran, măsline verzi și negre, moluște, scoici comestibile, crabi, moruni, pui de găină, carne de porc și de miel. Pe plite încălzite cu jăratic fierbeau cratițe din care se răspîndea un miros înțepător de măsline verzi ; în tigăile fumegînde vedeai crescînd și umflîndu-se tot soiul de *tortillas*, un fel de omletă cu ceapă, cu *chorizo*, cu moluște marine, cu jambon sau cu pește marinat. Frizeri volubili bărbiereau solemni nobili spanioli, care-și țineau țigara în gură tot timpul cît dura operația. În cafenele, burghezii, ale căror chipuri bronzate păreau sculptate în lemn sub pălăriile cu boruri largi, stăteau ca niște judecători cu fața spre stradă, degustînd cafeaua sau ciocolata cu lapte fără să clipească. Cerșetori în zdrențe, retrași pe sub balcoane, își întindeau talerele de lemn fără să-și îndoaie șira spinării. Femei cu pelerine se plimbau cîte două sau trei, ținîndu-se de braț și unduindu-și șoldurile, urmărite de admiratori ce le strecurau complimente la ureche. Ele se prefăceau că nu aud nimic, apoi izbucneau brusc în chicote de rîs.

Această viermuială de viață îl încînta pe Victorien, înaintînd totuși cu mare băgare de seamă. Știa prea bine că madrilenii ca și ceilalți spanioli îi urau pe francezi. Își mîna calul fără grabă, fiind dealtfel imprudent să-l miie la trap, din pricina pietrelor negre și ascuțite care alcătuiau pavajul străzilor cu bordură din piatră albă. De sub potcoavele calului săreau scîntei. Cînd se apropie de Puerta del Sol, o femeie bătrînă înfășurată într-un voal de dantelă își făcu semnul crucii trecînd pe lîngă el, și o auzi mur-

[4] plimbare (lb. sp.).

murînd înfricoșată : *El demonio !* Cu siguranță îl considera vicarul Satanei, la fel cum deliranta Encarnacion îi spunea că-i blestemat.

Cît despre aceasta din urmă, întrecuse măsura și singura scăpare posibilă în viitor era să-i facă vînt. Cum de nu ghicise mai din vreme ce zăcea în ea ? Cum de se lăsase îmbrobodit de această femeie turbată ? Tot răul i se trăgea de la plecarea neașteptată de la Paris spre Bayonne împreună cu împăratul. Era pe data de 2 aprilie 1808. Nevastă-sa avea o sarcină cu dureri. Scumpa Thémire ! N-ar fi putut îndura călătoria, și el o liniștise făgăduindu-i să se întoarcă repede. Dar nu depindea de el. Napoleon îl desemnase să-l însoțească pe Joseph Bonaparte, noul rege al Spaniei, iar el își consumase nervii timp de trei luni pe malul fluviului Adour pînă cînd, în sfîrșit, succesorul suveranilor catolici se hotărîse să-și ia în stăpînire capitala. La cîteva zile de la sosirea la Madrid afla că soția îi născuse un copil mort și că sănătatea ei era încă periclitată. Trecuse atunci prin momente de mare îngrijorare. Apoi, știrile de la bolnavă erau mai liniștitoare, dar călătoria îi era tot interzisă. Cînd nevasta sosise, contesa de Tordesillas îl ținea în plasă de trei luni de zile.

Împrejurarea întîlnirii nu lăsa totuși să se prevadă o legătură de lungă durată. Poți oare reproșa unui soldat lipsit de femeie, că-și face de cap în trecerea prin țările cucerite ? Cine-și riscă viața în fiece zi, ar fi chiar nebun de n-ar profita de orice prilej ca să și-o facă plăcută. El își culegea plăcerea în pas alergător și, a doua zi, uita totul.

La Madrid, Victorien abia avusese timp să vadă dansîndu-se boleroul. După capitularea de la Baylen, fuseseră suficiente opt zile ca să-l alunge pe don José Primeiro dintr-un palat în care nici măcar nu izbutise să-și desfacă bagajele. Ah ! absurda, rușinoasa retragere impusă de acest Bonaparte care semăna atît de puțin cu fratele său ! Se desfășurase într-o dezordine cu atît mai puțin explicabilă, cu cît inamicul era invizibil. Trupa se împrăștiase pentru a jefui, a bea pe săturate și a păcătui cu toate nenorocitele întîlnite în cale. Generalul Philbert se străduia să stăvilească excesele dragonilor săi, dar nu putea

fi peste tot în același timp, iar ofițerii închideau ochii asupra tîlhăriilor din care trăgeau și ei profit. Își amintea, nu fără dezgust, de beția de la Calahora, unde regele primise de la supușii săi urîta poreclă de Pepe Botella, ca și de zadarnicele manevre dintre Lagrono și Miranda de Ebro, unde timp de trei săptămîni în șir, în podgoriile de la Rioja, armata izbutise să piardă orice urmă de spirit militar. Căldura era de nesuportat. Unii soldați amețiți de băutură adormeau prin șanțuri, unde își semnau sentința de moarte. Nu mult după aceea, în jurul cadavrelor ciuruite găseai fișii de carne însîngerată, agățate în crengile de prin tufișuri ca în cîrligele unui măcelar.

Halta terminală avusese loc la 15 august, în Pancorbo, un orășel strangulat într-un defileu stîncos pe malul unui torent secătuit. Pe creste, în partea de nord, se înălța castelul de Santa Engracia, unde Victorien trebuia să-și instaleze cartierul general.

După porțile smulse din țîțîni și butoaiele găurite din curtea de onoare pricepuse că un escadron intrase înaintru cu puțin înainte. Femeile țipau. Văzuse cum una cu părul despletit și bluza descheiată ieșea din castel, alergînd și înălțînd brațele spre ceruri, în timp ce un bărbat aruncat de la o fereastră se sfărîma pe stînci. Imediat dăduse ordin să fie încercuite clădirile, expulzase jefuitorii și începuse să examineze încăperile. La primul etaj o ușă era încuiată.

— În numele împăratului, deschideți ! strigă el.

Un glas de femeie, cald și hotărît, se auzi :

— Deschideți voi, dacă puteți, nemernicilor, dar vă previn că primul care va intra va fi un om mort.

Victorien cunoștea spaniola, în tinerețea sa petrecînd doi ani la Madrid.

— Doamnă, zise el, n-aveți de ce să vă temeți. Sînt un general francez. Dacă acceptați să vă predați, atît dumneavoastră, cît și bunurile dumneavoastră vor fi salvate. Mai adaog că acei dintre oamenii mei de care veți avea a vă plînge vor fi aspru pedepsiți.

— Dacă mă minți, reluase vocea din spatele ușii, mă rog la *nuestra senora del Pilar* a cărei zi o sărbătorim astăzi, să fiți chiar acum transformat într-o broască rîioasă.

Ușa se întredeschisese și în prag apăruse o tînără femeie îmbrăcată în negru, cu părul ca smoala înfășurat într-o băsmăluță, cu perle de jad agățate în urechi, și cu un deget pe trăgaciul unei flinte. Victorien își scoase bicornul și făcînd o referență de curtean :

— Iată o armă inutilă, doamnă.

— N-ați fi spus același lucru adineaori, cînd diavolii ăștia scăpați din iad, care sînt soldații dumneavoastră, au intrat cu forța în locuința mea, domnule.

El nu mai contenea cu scuzele pe care ea le primea cu un rictus plin de mîndrie. Ochii îi străluceau ca jarul. Avea o imobilitate de statuie, dar el îi simțea trupul vibrînd ca o coardă de arc. Era de ajuns un gest nefericit, ca să-și descarce flinta, să sară, să zgîrîie, să muște. Îi admira pielea de un alabastru auriu, genele răsucite ca niște spini negri, buzele perfect desenate, nici prea subțiri, nici prea cărnoase, cu colțurile fremătătoare, pieptul generos, coapsele ca o amforă.

— Dacă nu considerați invitația mea deplasată, doamnă, reluase el, credeți-mă că aș fi profund onorat să acceptați să cinați împreună cu mine și ofițerii din statul meu major

Ea îl cercetă în tăcere, apoi răspunse din vîrful buzelor

— Noi, spaniolii, nu obișnuim să frîngem pîinea la masa dușmanului. Voi accepta totuși dacă încrederea pe care o acord cuvintelor dumneavoastră poate salva ceea ce a mai rămas din oamenii mei. Doica mea a fost oribil maltratată de doi monștri care n-au avut nici un respect față de părul ei alb. Cît despre mine, este mai bine să vă previn, că înainte de a mă refugia în această odaie, am înjunghiat cu mîna mea pe unul din oamenii dumneavoastră care avea aceleași intenții și față de mine.

Victorien dădu din cap.

— Fiți liniștită. Viața lui este în afară de orice pericol.

— Mă credeam mai îndemînatică, zise ea ridicînd din umeri Încă ceva. Desigur, nu dumneavoastră mă invitați. Ar fi nostim să aveți tupeul să mă primiți la mine acasă. Dumneavoastră veți fi oaspetele meu, și voi da ordin la bucătărie, în caz că posedații dumneavoastră or mai fi

lăsat destulă putere bucătăresei mele, să pregătească masa. Numele dumneavoastră, *por gracia* ? [5]

— Iertați-mă că nu m-am prezentat. General de divizie Victorien Philbert, fost conte de Saint-Philbert-de-Grand-Lieu.

— Iar eu Encarnacion, născută de Valverde, contesă de Tordesillas y Milagro.

Lăsase să treacă un timp, apoi întrebase :

— Nobil, dacă am înțeles bine ?

— Cu voia dumneavoastră, doamnă.

— Cu strămoși adevărați ?

— Încă de la bătălia de la Saintes, 1242.

— Și nu sînteți regalist ?

— Sînt militar.

Ea ridicase sprînceana cu aerul că nu înțelege : dar, aproape îndată, aroganța i se potolise într-un surîs.

A doua zi, un prim mesaj al gazdei îi cerea generalului Philbert ca, dată fiind situația ei de văduvă, care o obliga la o anumită rigoare, să fie bun să-i respecte dorința de a trăi izolată de lume. El îi răspunse pe loc, scuzîndu-se că fusese nevoit să ocupe castelul, și asigurînd-o că va ordona dragonilor săi să nu tulbure printr-o agitație inoportună o singurătate căreia îi deplîngea austeritatea. Către sfîrșitul după-amiezii primea un al doilea mesaj. Fără altă explicație, contesa îl invita să cineze singur cu ea.

Ciudată seară ! Din precauție, Victorien își vîrîse un pistol în centiron. După ce îi turnase un pahar de *amontillado*[6], Encarnacion arătase cu degetul mînerul vizibil.

— Poți să scoți obiectul acela. Nu te-am atras într-o cursă.

El își pusese mantaua de gală pe care strălucea steaua Legiunii de onoare. Ea însăși renunțase la atributele văduviei, îmbrăcîndu-se în costum de andaluză, iar el o vedea transformată într-o ființă îmbietoare, înarmată din cap pînă-n picioare pentru seducție, cu fusta ei învolănată strălucind ca focul, strînsă în talie ca să i se poată evidenția pieptul generos, în păr cu o garoafă roșie și cu o

[5] vă rog (lb. sp.).
[6] vin nobil de Serex (lb. sp.).

spumă din dantelă de muselină în jurul gîtului și la încheieturile mîinilor. Degetele îi erau încărcate de inele. În urechi, cerceii grei de aur legănau rubine în care flacăra celor patru sfeșnice de ceară stîrnea reflexe sîngerii.

După ce-și scosese pistolul, nu-l mai lăsase să spună o vorbă.

— Invitația mea v-a surprins, desigur, domnule general, după cum văd că vă miră și îmbrăcămintea. Aflați că văduvia mea durează de cinci ani.

Își făcu semnul crucii și reluase :

— Nu mai sînt deci constrînsă să port doliu. Iar dacă totuși o fac, este pentru că, după moartea contelui care, cît a trăit, îmi era total indiferent, gîndurile mi s-au îndreptat din ce în ce mai mult spre adevărurile veșnice. M-am gîndit să mă călugăresc. Din păcate, preotul din Pancorbo este un măgar. Există preoți care te dezgustă de Dumnezeu, așa cum unii bărbați te pot dezgusta de iubire.

Victorion se gîndise că discuția se angaja pe un teren satisfăcător și se așezară la masă. Bucatele erau servite de o doamnă de companie, severă și slabă ca o surcea, îmbrăcată într-o rochie neagră, sobră. Aceasta parcă răspundea la grațiosul pronume de Rosario. Apărea și dispărea fără zgomot, alunecînd pe dale ca o umbră. Encarnacion abia se atingea de mîncare, dar bea zdravăn și avea grijă ca paharul invitatului să nu rămînă niciodată gol.

După *amontillado* urmase un *clarete* [7] ușor, apoi un vin roșu și tare de Alicante.

— I se spune *jumilla*, zîmbise ea strengărește.

Apoi întorcîndu-se spre Rosario.

— Nu te mai reține, draga mea.

Doamna de companie dispăruse și frumoasa oftase.

— De ce sînteți francez, domnule general, cînd păreți atît de demn de a fi spaniol ?

Ea aprinse o *pajeta*, țigară cu tutun ușor, înfășurată într-un tub subțire de pai și reluase brusc :

— Cîți ani îmi dați ?

El reușise să-și mascheze surpriza și răspusese destul de repede :

— Douăzeci.

[7] vin roz (lb. sp.).

— *Muchas gracias !* Se vede că sînteţi un nobil de viţă veche. Am douăzeci şi opt, vai ! Sînt aproape bătrînă. Aveam douăzeci de ani, cînd contele de Tordesillas y Milagro mă conducea la altar. În schimb, el avea patruzeci şi cinci şi arăta ca de şaizeci, dar ultimele dorinţe ale unui muribund sînt sacre... Doriţi o *cigarro* ?

Cum generalul refuza cu eleganţă oferta, ea îi întinsese ţigara ei, pe jumătate fumată.

— Atunci terminaţi această *pajeta.*

Putea s-o refuze ? Ea băuse o înghiţitură de *jumilla* şi continuase cu ochi sclipitori :

— Tatăl meu, răposatul duce de Valverde, văduv de timpuriu, a avut nefericirea să-şi atragă dizgraţia regelui pentru că i-a criticat favoritul, josnicul Godoy, amantul reginei. A trebuit să se retragă cîţiva ani la moşie. Contele de Tordesillas era unul dintre prietenii lui, amîndoi studiind în tinereţe la colegiul nobililor. Cînd regele, de acord cu francezii, a hotărît, în 1801, să atace Portugalia, contele a sfătuit-o pe Majestatea Sa Catolică să pună în fruntea oştirii conducători destoinici. Şi astfel nefericitul meu tată, numit colonel de cavalerie, şi-a frînt amîndouă picioarele în faţa oraşului Elvas, lovit de una din rarele ghiulele de fier aruncate în timpul bătăliei. Nu-l părăsisem niciodată. Ajuns mizantrop, nu iubea pe nimeni, în afară de mine. Înainte de a-şi da duhul, a avut tăria să-mi scrie o scrisoare, pe care i-o înmînase aceluia a cărui nefastă intervenţie îi cauzase moartea. Prin această scrisoare, mă înştiinţa că acordase mîna mea contelui de Tordesillas şi mă binecuvînta dinainte pentru că i-am ascultat dorinţa.

Contele de Tordesillas, cum v-am mai spus, avea patruzeci şi cinci de ani şi era la fel de dărăpănat, ca un castel maur. Unde mai pui că n-avusese niciodată un chip de Adonis. Astfel că degeaba-şi tunsese bărbiţa căruntă şi făcuse mare abuz de *criadillas :* nu putea face faţă îndatoririlor sale de bărbat şi se cocîrja şi mai mult. Mă făcea să mă gîndesc la o veche luminare pe jumătate topită şi ruptă în două de căldura miezului de vară, cînd, în 1803, s-a abătut asupra Madridului epidemia de *vomito negro*[8],

[8] friguri galbene (lb. sp.).

adusă la Malaga de un vapor sosit din Mexic. În trei zile, slaba flăcăruie a bărbatului meu — Dumnezeu să-l aibă în pază ! se stingea. Nu era om rău, deşi deloc atrăgător, şi cei doi ani petrecuţi cu el nu mi-ar fi lăsat nici o amintire, dacă n-ar fi avut bunul gînd de a mă numi legatara lui universală. Avea o avere destul de mare : milioane de reali de argint lichid, uriaşe domenii, şase castele, dintre care şi acesta unde sîntem acum, şi altul în Alcala de Guadaira, la porţile Sevillei. Înainte de mine nu avusese decît două pasiuni : heraldica şi *toros*[9]. Izbutisem aproape s-o înlocuiesc pe prima. Participam la cea de a doua. *Toros ! Toros !* Spania nu greşeşte cînd se recunoaşte în ei : uşor nesăbuită, dar de neînduplecat în ceea ce priveşte onoarea şi nedăruindu-se niciodată pe jumătate.

Se întrerupse, îşi aprinse altă *pajeta*, trase cîteva fumuri şi i-o întinse, ca şi pe precedenta, lui Victorien.

— Pe scurt, continuă ea, mă trezisem, la douăzeci şi doi de ani şi cîteva luni, văduvă, bogată, neştiind ce să fac cu banii, şi copleşită de melancolie. Mă retrăsesem la castelul de la Alcala de Guadaira unde duceam o viaţă de pustnică. Singurele mele ieşiri erau pentru *marismas*[10] unde admiram, de la o distanţă convenabilă, taurii aştia sălbatici ce valorează mai mult decît oamenii. Ştiam. Eram spionată. Urmărită pas cu pas, ca o pradă de preţ. Nu era săptămînă să nu apară cîte un pretendent căruia gîndul de a mă cuceri nu-l lăsa să doarmă. Puah ! Atunci mi-a venit ideea să mă călugăresc. Mi-a lipsit curajul.

Se ridicase şi privindu-şi fix oaspetele :

— Dacă m-aţi iubi, presupunînd că un francez este capabil să iubească, aţi face-o oare pentru banii mei ?

— Mă jigniţi, bîiguise el, cu mintea înfierbîntată.

— Atunci, răspunsese ea, apropiindu-şi faţa într-atît încît îi simţea răsuflarea, ce mai aşteptaţi ?

Astfel începuse dragostea lor, care devenise repede furtunoasă. Encarnacion acumulase rezerve de pasiune necheltuită, din care Victorien beneficia din plin. Cînd a aflat că era căsătorit, i-a făcut o scenă cumplită, mergînd pînă-ntr-acolo încît l-a ameninţat că-l va înjunghia cu

[9] lupte de tauri (lb. sp.).
[10] teren mlăştinos pe ţărmul mării (lb. sp.).

un *navaja*[11]. Cîteva zile mai tîrziu, i-a declarat că l-ar fi iubit mai puțin dacă era celibatar, întrucît legătura lor îi dovedea că o prefera nevestei sale.

Timp de o lună locuise la castelul din Santa Engracia. Cînd a primit ordin să se alieze armatei comandată de împărat, care se îndrepta spre Madrid, contesa îl rugase să facă împreună o ultimă plimbare călare. La ieșirea din oraș, un glonte îi vîjîise pe lîngă urechi. El descălecase îndată și-și încărcase pistolul. Encarnacion izbucnise în rîs.

— Nu te speria, zisese ea. Nimeni nu-ți vrea moartea. Nu-i decît un avertisment. Ne vom reîntîlni la Madrid, dacă Napoleon al tău va reuși să-l ocupe. Și amintește-ți că și acolo ca și aici am destui oameni pe care mă pot bizui.

Într-adevăr, opt zile după intrarea armatei, venise și ea în capitală cerîndu-i s-o viziteze zilnic. La început el se supusese de bună voie acestei pretenții, nădăjduind s-o aducă la sentimente mai bune față de poporul francez. În acest timp, regele Joseph, care credea că-și atrage simpatia supușilor prin puterea de a convinge, aflase de pasiunile generalului. Fără să-l prevină, într-o zi cînd dădea o recepție solemnă în stilul granzilor de Spania, o invitase și pe contesa de Tordesillas y Milagro.

În seara aceea, cînd Victorien sosise la Encarnacion, nu scăpase, decît ferindu-se de prețiosul taler de majolică albastră cu reflexe arămii și șlefuite cu roata, pe care ea i-l aruncase în față ca intrare în subiect. Urmase apoi un potop de insulte la adresa lui Pepe Botella, a *Josephinos*-ilor care vor fi, toți, spînzurați, a *afrancesados*[12]-ilor care, mai devreme ori mai tîrziu își vor face splendide autodafeuri, și a tuturor acelora care, de aproape sau de departe, aveau de a face cu o Franță păgînă și depravată. Ea însăși, în timp ce delira, se așezase în fața unei oglinzi și începuse să scuipe asupra propriei imagini.

— Și tu la fel, nefericită fiică a viteazului duce de Valverde, josnică ființă care te prostituezi cu un valet al călăului Spaniei, să piei roasă de remușcări, iar cadavrul tău blestemat să fie lăsat pradă corbilor !

[11] șiș (lb. sp.).
[12] spaniol partizian al lui Napoleon (lb. sp.).

Victorian asistase imobil la această revărsare de furie. Nu se putuse abține totuși să rostească, zîmbind ușor :

— Ar fi păcat !

Ea părăsise oglinda și se întorsese spre el, ca paralizată de uimire. El se întreba dacă n-avea să devină și mai furioasă și se pregătea să ocolească pericolul, dar flacăra ochilor ei se înmuiase, un zîmbet destinzîndu-i chipul răvășit. Avea un ton aproape tandru cînd oftase :

— Oh ! Francezii !

Sosirea Thémirei la Madrid modificase situația. Tînăra femeie era epuizată de nesfîrșita călătorie de-a lungul căreia nu fusese ferită de emoții. La ieșirea din Lerma, convoiul în care se afla și caleașca sa fusese atacat de o bandă de *desperados* înarmați pînă-n dinți. Trebuise să tragă chiar ea cu pușca și să ia hățurile din mîna vizitiului rănit, ca să scape împreună cu trupa ce-o escorta, în timp ce toate celelalte căruțe fusese capturate sau incendiate de *cuadrilla*. La trecătoarea de la Somosiera, unde osemintele înălbite marcau amintirea faimosului atac al lăncierilor polonezi, răzvrătiții ascunși după grămezile de pietriș trăseseră vreo douăzeci de focuri de pușcă, iar pedestrașii se mulțumiseră să le răspundă prin cîteva salve trase la întîmplare. Una din victime fusese același nefericit de vizitiu care, simțindu-se rău încă de la Lerma, căzuse de astă dată de pe capră, cu inima străpunsă de un glonte.

Victorien își primise nevasta cu sinceră bucurie. Trecuseră aproape zece ani de la căsătoria lor, pe data de 30 brumar al anului VIII, și armonia dintre ei se menținea perfectă. General de brigadă pe cîmpul de bătălie de la Marengo, fostul conte de Saint-Philbert fusese în prealabil deposedat de chipiul, zburat de un glonte. După prea scurta pace de la Amiens, o campanie urmînd după alta, cei doi soți nu se mai vedeau decît la lungi intervale. Thémire primea scrisori de la Jena, de la Stettin, și de la Eylau unde Victorien fusese învestit general de divizie. A doua zi după bătălia de la Tilsit, pe malul fluviului Niemen cînd dragonii săi fraternizau cu cazacii, aflase de moartea Rosei Morin, soacra sa :

...Înainte de a-şi da duhul, dragul meu, m-a rugat să-ţi spun că murea liniştită, fericită de a fi găsit în tine un fiu care a luat locul, în sufletul ei, celui pe care-l pierduse. Singurul regret, care dealtfel este şi al nostru, a fost că nu putuse îmbrăţişa un rod al dragostei noastre, dar am lăsat-o să creadă că ultima ta trecere prin Paris îi îndeplinise dorinţa şi Dumnezeu mă va ierta, sînt sigură, că am devansat voinţa naturii, spunîndu-i o pioasă minciună. A murit surîzînd imaginii unui copil, pe care îl iubeşte, o doresc din toată inima, nu ne va face să-l aşteptăm prea mult...

Această speranţă fusese distrusă de copilul născut mort, în timp ce Victorien era în drum spre Madrid, împreună cu regele Joseph. Pînă atunci rămăsese un soţ credincios, dar tentaţia de la Pancorbo fusese prea puternică pentru un bărbat care de luni de zile nu mai strînsese în braţe nici o femeie. Nu se gîndea atunci decît la o aventură trecătoare. Contesa de Tordesillas y Milagro, însă, se făcea că nu pricepe, iar el se lăsase în voia soartei.

Ajuns la Puerta del Sol, se îndrepta acum spre calea Fuencarral, unde ocupa, împreună cu soţia, un întreg etaj al palatului Amadeo. Proprietarul acestei locuinţe princiare, nobil spaniol, după prima evacuare a Madridului de către francezi, declarase, în modul cel mai grav posibil, că vă tăia cu propria-i mînă urechile uzurpatorului şi le va mînca cu sos vinegret. Întoarcerea virtualului bărbat cu urechile tăiate îl forţase însă să se refugieze la moşia sa din Andaluzia.

Thémire nu-şi ascundea tulburarea de a trăi în imensele săli ale acestui palat, toate mobilate cu jilţuri înalte din lemn de abanos, şi ale căror geamuri cu zale de plumb nu lăsau să treacă decît o lumină avară. Portretele în picioare, încadrate în rame greoaie suflate în aur, reprezentau nobili orgolioşi, cu o mînă sprijinindu-se pe mînerul sabiei scoasă din teacă, în timp ce cu cealaltă îşi reţineau mantia bogat brodată, purtînd crucea unuia sau a două mari ordine religioase şi militare : roşu pentru Calatrava, verde pentru Alcantara. Fiecare încăpere avea cel puţin un crucifix de fildeş, sculptat cu un realism halucinant,

și tînăra femeie dăduse ordin, în prima zi a sosirii sale, să fie scos din camera ei un tablou reprezentînd-o pe Maica Domnului a celor Șapte dureri, cu gura strîmbă, cu ochii daţi peste cap, și cu șapte spade înfipte în pieptul din care țîșneau șiroaie de sînge.

În acest decor dușmănos, nu mai părea a fi decît umbra acelei orgolioase Thémire ce-i scria lui Victorien, pe vremea cînd lupta în armata lui Charette : *Nu circumstanțele, ci principiile trebuie să dicteze conduita unui om de onoare.* Dacă sufletul îi rămăsese la fel de dîrz, trupul însă îi lîncezea. Obrajii căpătaseră o paloare plumburie. Cearcăne mari albăstrii îi subliniau ochii verzi aburiți de melancolie. Știa oare că soțul o înșela ? Nu lăsa, în în orice caz, să se întrevadă nimic, iar el se simțea ros de remușcări cînd, întorcîndu-se în palatul Amadeo, îl întîmpina cu același surîs luminos din timpurile fericite ale dragostei lor. El încălcase principiile invocate de ea, lăsîndu-se pradă unei senzualități pătimașe. Știindu-se vinovat, își căuta justificări amăgitoare. Neîndoios, sănătatea Thémirei îi impunea s-o menajeze, dar era convins că o iubește la fel ca mai înainte. Este oare posibil să iubești înșelînd ?

Oricum ar fi fost, hotărîrea lui era acum luată. Această exaltată de Encarnacion o insultase groaznic pe Thémire și-avea de gînd, fără nici un scrupul, s-o asasineze. Dacă-și menținea relațiile cu ea însemna că închidea ochii asupra unei intenții mărturisite de crimă. Smintita ! Dintr-o dată vedea limpede ce urmărea. Nu-i spusese ea, oare, încă din prima zi petrecută la castelul din Santa Engracia, că îl considera demn de a fi spaniol ? O mai auzea încă murmurîndu-i, într-altă zi, în timp ce îl ținea strîns în brațe și-și înfigea unghiile în carnea lui :

— Știi că, la Baylen, o divizie a armatei noastre este comandată de un francez ? Se numește marchizul de Coupigny. Un nobil ca tine, un emigrant. Gloria se cîștigă în orice armată. Ah, iubitule, ai putea fi un atît de frumos general a lui Ferdinand al VII-lea !

El îi răspunsese că însemna că nu-l cunoștea deloc dacă-l văzuse sub chipul unui trădător și o respinsese furios. Cum de nu-și dăduse seama mai din vreme că

păianjenul își țesuse, zi după zi, o pînză întunecată în care era cît pe ce să se lase prins ?

Oftă. Domnul fie lăudat. Țintise alături.

Ajunse în fața palatului Amadeo. Era o clădire lungă și cenușie, cu o fațadă neîmpodobită, și luminată de două felinare din fier forjat. Locuia în cele opt încăperi de la primul etaj, parterul fiind distribuit ofițerilor din statul său major.

Îndată ce descălecă, dragonul de gardă îi prezentă armele.

— Pe loc, repaus ! Ce mai faci, Nicolas ?

— Atît de bine cît se poate simți omul în această țară blestemată, domnule general.

— Am impresia că preferi Germania și mai ales nemțoaicele, băiete.

— Păi cum ! Acelea cel puțin nu te sugrumă pe rogojină, cum s-a întîmplat noaptea trecută cu bietul caporal Clément. Ba chiar *manola* se năpustise și asupra cadavrului. Ce masacru ! Nu mă mai ating de spanioloaice. Prefer să mă întorc la Pithiviers cu toate cele patru membre nevătămate.

— Ești un mare înțelept, Nicolas.

Victorien luă ciocanul reprezentînd chipul unui osîndit la moarte, cu limba scoasă sub jug și bătu în poartă. Tragică țară, această Spanie, bîntuită fără scăpare de imaginea morții ! Armata întreagă gîndea ca Nicolas, deși nu toți erau la fel de prevăzători ca el. Nu era toboșar care să nu prefere să bată toba în Austria, unde împăratul avea să pună repede cu botul pe labe pe *Kaiserlicks*.

Ușa se întredeschise și apăru capul buimac al bravului Grivet (Théodore) pe care soarele din Castilia nu izbutise încă să-l bronzeze. Avea pielea roșie cărămizie și nu exista altul mai curajos în luptă ca acest țăran din Poitou de o candoare blajină.

— Doamna este gata, domnule general, și caii așteaptă înhămați la caleașcă.

Victorien urcă, din patru în patru, treptele scării de marmură, traversă alergînd galeria cu portrete și intră în sala de recepție. Thémire îl aștepta așezată lîngă o con-

sală unde ardeau două perechi de lumînări în sfeşnice de argint. Se ridică îndată şi înaintă spre el.

— În sfîrşit, ai venit ? Începusem să mă neliniştesc. Ce ciudat ! eram mai puţin neliniştită cînd îţi riscai viaţa departe de mine, în Prusia sau în Polonia.

El o îmbrăţişă îndelung. Niciodată nu se arătase bănuitoare, nici nu-i făcuse vreun reproş, iar această discreţie, care nu putea fi orbire, îl uluia.

— O să întîrziem, dragul meu.

— Aiurea ! nu există punctualitate în Spania. Vai, dar ce frumoasă te-ai făcut, contesă !

— Eşti drăguţ c-ai observat, cetăţene general.

Deşi îl admira pe Napoleon, păstra încă nostalgia Republicii anului II, unită şi indivizibilă. Astfel, de fiece dată cînd bărbatul i se adresa cu numele de contesă, ea nu întîrzia să-i zică cetăţene, iar el rîdea fericit. De astă dată n-avea chef de rîs.

— Nu te merit, zise el abia şoptit.

Ea ridică din umeri.

— Nu mă face să roşesc.

O privea cu tandreţe. Era încîntătoare, în ciuda palorii feţei, în rochia trandafirie tivită cu dantele diafane de Flandra. Un furou de voal transparent, coborînd pînă la încheietura mîinii, îi învăluia mînecile bufante. Statura înaltă scotea în evidenţă bustul semeţ, pe care se odihnea o cruce de aur. Două şiraguri de perle îi încercuiau buclele castanii.

— Nu mă privi aşa. Ţi-am spus că mă faci să mă ruşinez.

Coborîră, luară loc în caleaşcă şi Grivet şfichiui biciuşca pe deasupra catîrcelor care-şi lăsară urechile în jos şi porniră la trap. Victorien luase mîna soţiei şi o strîngea pe întuneric. Ea şopti :

— Spune-mi, dragul meu, de ce mi-ai zis adineaori că nu mă meriţi ? Dimpotrivă. Ştiu prea bine, află, că nu mai sînt cea pe care ai cunoscut-o odată, şi mă întreb cum de mă mai suporţi încă.

— Te rog, nu vorbi, răspunse el abia auzit, cu gîtlejul strîns. N-ai fost niciodată mai frumoasă şi mai tulburătoare.

Ea oftă.

— Eşti prea drăguţ. Am treizeci şi patru de ani.

— Iar eu patruzeci şi trei, scumpo.

— Tu arăţi cu zece ani mai puţin şi vei fi mereu tinăr pentru mine. Un suflet ca al meu nu se dăruieşte de două ori, dar nu-i de ajuns să iubeşti. Mai trebuie să şi poţi insufla iubirea.

— Te îndoieşti cumva de sentimentele mele ?

— Chiar de-aş avea toate motivele să mă îndoiesc, tot n-aş face-o. De mine mă îndoiesc. Spune drept, mă mai iubeşti ?

— Ce idee !

— Înţelege-mă, Victorien. Totdeauna m-am gîndit că nu există o mai mare tristeţe pe lume decît aceea de a continua să trăieşti lîngă o inimă care a încetat să mai bată pentru tine. Erai ca un vulcan de emoţie, şi iată-te brusc indiferent. Ai iubit din tot sufletul şi dintr-o dată nu mai iubeşti — dacă asta se poate numi iubire — decît din obişnuinţă. Spune-mi, nu crezi şi tu, ca mine, că moartea sufletească este mai cumplită decît cealaltă ?

Îşi retrăsese mîna, iar lui i se păru că aude un hohot de plîns.

— Thémire, plîngi ?

— Nu, Victorien, dar cred că nimic nu poate fi mai îngrozitor decît să renegi un trecut fericit, spunîndu-ţi cu sînge rece : „Dacă nu mai iubesc, înseamnă că n-am iubit cu adevărat ; fericirea în care am crezut n-a fost decît o iluzie ; nimeni nu merită să fie iubit".

El îi reluă mîna pe care o mîngîie blînd. Ştia, ori nu ştia ? Dacă ştia, de ce nu mergea drept la ţintă ? Dacă nu ştia, ce însemna această explozie de amărăciune ?

— Pînă atunci, zise el cu o degajare prefăcută, nu mă simt liniştit. Aşa cum arăţi, diseară îi vei lua ochii regelui Joseph, despre care toată lumea ştie că este de partea sexului frumos.

Ea îi strînse mîna foarte tare şi continuă într-un suflu :

— Regele meu, eşti tu.

El îi dădu un sărut fugar, care-i atinse lobul urechii. Era sfîşiat, dar în loc să arate ce simte şi temîndu-se că ca nu se va putea abţine, prefera să continue şaga.

— Şi eu care mă credeam sclavul tău !... Ce-ar fi să încercăm să facem ordine în această problemă. Îţi faci tot felul de gînduri negre, scumpo : şi asta n-am observat-o azi. Trăieşti prea retrasă. Citeşti, iartă-mă că ţi-o spun, prea multă literatură lacrimogenă, ca de exemplu *Suferinţele inimii* a netotului de Baculard d'Arnaud. Ştiu prea bine că împăratul însuşi a declarat într-o zi că citind romanul îi dăduseră lacrimile. Dar un bărbat călit ca el nu dă importanţă unor asemenea prostii : lui îi dau lacrimile, la fel cum izbucneşte în rîs şi, după o jumătate de oră, a uitat totul. Firea ta e alta : îţi trebuie lecturi să te tonifice. Cît despre *Valérie* de Doamna de Krüdener mai treacă-meargă ! Plictiseala pe care o degajă este compensată de un anume stil. Totuna. Cînd mă gîndesc la neîncrederea pe care ţi-o inspirau pe vremuri divagaţiile lui Rousseau şi a altora ca el ! Mi-aduc aminte ce îmi spuseseşi în legătură cu artificialul acela, fost călugăr răspopit, înainte de a fi fost decapitat, un oarecare Dubois-Corbeau, dacă am memorie bună, care te ceruse de nevastă, spre indignarea mămei tale : ziceai că se îmbăta cu vorbe. Mă tem că, şi tu, eşti pe punctul de a te îmbăta cu vorbe, şi cu unele dintre cele mai găunoase. Cu vorbe din acelea care descriu în romanele siropoase tot felul de indivizi nesemnificativi şi care, adesea, în viaţă, nu sînt decît nişte bieţi veleitari, visători obscuri...

Caleaşca se îndrepta spre Puerta del Sol. Sub vagul cerc al razelor unui felinar, un ghitarist, înfăşurat, ca un nobil, într-o mantie zdrenţuită, cu un bandaj negru acoperindu-i ochiul drept, zdrăngănea o melodie de dans spaniol. În jurul lui, fetiţe în picioarele goale, cu basmale roşii peste părul ca smoala, dansau boleroul pocnind din castagnete.

— Dacă lecturile mele te neliniştesc, adăugă tînăra femeie, o să renunţ la ele fără părere de rău, deşi zilele sînt lungi. Îmi voi dedica ceva mai mult timp studierii limbii spaniole şi gata.

Ea oftă din nou, iar el izbucni într-un rîs cam artificial.

— Trăiască studiul ! dar ascultă-mă bine. Eşti liberă să citeşti ce vrei. Cît despre mine, îmi fac datoria să te pun

în gardă față de tot ce ar putea să dăuneze însănătoșirii tale definitive, și atît. Dar, ceea ce-ți face mai rău chiar decît cărțile tale, oricare-ar fi ele, este, după părerea mea, singurătatea. În afară de recepțiile de la palat, nu vezi aproape pe nimeni. Ți-ai putea găsi niște prietene.

— Uiți, Victorien, că ofițerii din statul tău major, sau sînt celibatari, sau și-au lăsat nevestele în Franța.

— Dar și tu uiți de nevestele generalilor, fără să mai vorbim de ale mareșalilor. Mi-a venit însă altă idee. Etajul al doilea al palatului Amadeo este liber. Un anume colonel-baron Fouriès a sosit din Franța alaltăieri : un spadasin renumit, fost voluntar în '92, de patruzeci și opt de ani. S-a căsătorit de curînd la Paris, iar nevastă-sa, o tinerică, l-a urmat. Și-a făcut studiile la doamna Campan și este, desigur, bine crescută. Iată o posibilă prietenă pentru tine. Vrei să-i propun regelui să instaleze cuplul deasupra noastră ?

— Cum vrei tu, dar nu uita că un singur lucru are însemnătate pentru mine în viață.

— Care ?

— Să mă iubești, dragul meu.

III

MĂCELARUL DIN SOMAEN

URMAT DE AGHIOTANTUL SĂU, maiorul Mathias, Victorien se înapoia de la Palatul Regal, unde avuse loc consiliul de război, patronat de regele Joseph. «Vreți să sfîrșim o dată cu războiul ăsta ? Va trebui mai întîi să-l batem măr pe acest Wellesley care, împreună cu *goddemii* lui, urcă pe valea fluviului Tajo în scopul mărturisit de a cuceri Madridul». Planul stabilit pentru a dejuca manevrele inamicului părea bine făcut. În timp ce Soult, plecînd din Zamora, va tăia retragerea englezilor, regele, împreună cu Jourdan și Victor, îl vor înghesui între două focuri. Nici o haină roșie nu trebuia să

scape din cleşte, şi Spania redusă la propriile mijloace va fi constrînsă să accepte guvernarea Tunsului.

Consiliul se sfîrşise într-un entuziasm atît de puternic, încît bravul general Belliard, roşu ca un rac, din pricina prea multor pahare de Xeres, servite din plin în timpul deliberării, nu se putuse abţine să nu strige : „Trăiască Împăratul !" La care don Pepe, aruncîndu-i o privire piezişă îi răspunsese rece :

— Să nu uităm totuşi, domnilor, că dacă o ţară se poate cuceri cu armele, un popor nu se cîştigă decît prin blîndeţe şi principiile unei înţelepte filozofii. Astfel nu cred că exagerez îndemnîndu-vă încă o dată să recomandaţi comandanţilor şefi de unitate ca populaţia să nu fie brutalizată. Prea mulţi dintre oamenii dumneavoastră îmi tratează supuşii ca pe nişte adevăraţi sclavi. Violul şi masacrele nu sînt metode bune pentru stabilirea păcii, iar muştele nu se îmbie cu oţet.

— V-am ascultat cu mare atenţie, Sire, exclamase Belliard, şi vă felicit că aveţi un suflet nobil, dar ce dracu ! credeţi că războiul se cîştigă oferindu-i duşmanului bucăţele de zahăr ? Ştiţi dumneavoastră că în regiunile prin care trec acei „roastbeefs", cu toate că se declară aliaţii juntei, nu se comportă altfel decît husarii noştri ?

Iar Joseph încheiase cu un glas potolit :

— Prima îndatorire a unui suveran este să se facă iubit. Vă rog să ţineţi seama de situaţia mea, care nu este una din cele mai comode. Am terminat, domnilor.

Aşadar încă de a doua zi, regele, însoţit de garda sa, sub conducerea generalului Hugo, avea să plece la drum ca să-şi întîlnească armata. Victorien se bucura că-şi va regăsi dragonii şi că-şi va relua, în sfîrşit, viaţa de soldat expus riscurilor de zi cu zi, în continuă tensiune, şi cu oarba hotărîre de a înfrunta norocul şi moartea.

Simţea, de asemenea, fără s-o recunoască, o profundă uşurare la gîndul că pleca din Madrid. Ruptura sa cu contesa de Tordesillas y Milagro data de cincisprezece zile şi felul în care această despărţire fusese comunicată bănuitoarei fiinţe, precum şi felul în care o primise nu-i dădeau pace. Bravul Grivet, mesajer de ocazie, se mulţumise să-i spună :

— *Señora*, domnul general vă face cunoscut că nu va mai reveni, şi vă roagă să nu mai încercaţi să-l revedeţi, în caz că doriţi să nu aveţi neplăceri.

După ce îşi repetase de mai multe ori condamnarea, Encarnacion, care nu înţelegea prea bine franţuzeşte, îl zgîlţîise pe bietul om ca pe un prun, împroşcîndu-l cu insulte.

— Pe legea mea, domnule general, n-am înţeles „nic" din bolboroseala dînsei. Tot ce vă pot spune este că doamna nu părea deloc prea încîntată. Ba chiar şi-a ridicat de sub fuste, fie-mi iertat, un cuţit mare şi ascuţit, astfel încît a trebuit să-mi scot sabia din teacă şi să fug de-a-ndăratelea.

Victorien îi strecurase cîţiva reali în mînă şi-l sfătuise să-şi ţină limba, dar deşi contesa nu întreprinsese nimic de atunci încoace, îşi acceptase, oare, cu adevărat dizgraţia ? O cunoştea prea bine ca să se creadă scăpat atît de uşor, iar plecarea i se părea cea mai bună soluţie. Pericolul unei întîlniri neaşteptate îi stătea mereu în faţă, şi nu se mai simţea sigur de sine.

În tot acest timp, Thémire părea că renăscuse la viaţă. Fusese foarte admirată la recepţia regelui Joseph care, după multele complimente, vroise să deschidă balul cu ea. A doua zi, colonelul Fouriès şi soţia se instalaseră la etajul al doilea al palatului Amadeo, iar coloneleasa se împrietenise îndată cu generăleasa. Nu trecea zi ca cele două femei să nu se viziteze.

Ceea ce-l mira cel mai mult pe Victorien, era faptul că graţioasa Eglé, despre care nevastă-sa îi spusese că e o mare zburdalnică, devenea în faţa lui mută ca un peşte.

— Am impresia că sînt, într-adevăr, un nechemat în discuţiile dintre voi. Ce grozăvii vă spuneţi, de tace milc în clipa cînd vin eu ?

— Despre ce pot vorbi două femei, dacă nu despre cîrpe, ceea ce nu te interesează, şi despre soţii lor ?

— Ah, da ! Şi, mă rog, tu ce-i spui despre mine ?

— Că eşti un bărbat fermecător.

— Şi ea, ce zice de viteazul ei încercat ?

— Că-i admiră vitejia.

— Doar atîta ?

— Ce-ar putea să mai spună ?

— Hm ! Şi tu, ce crezi despre ea ?

— Ei ! Că este... delicioasă. Mi-ar place să-i semăn.
— Ce idee !
— Este așa de tînără ! Douăzeci și doi de ani !
— Pentru mine, tu vei avea mereu vîrsta din anul în care te-am cunoscut.

Thémire zîmbea cu un aer melancolic.

La drept vorbind, Victorien, chiar dacă o considera pe Eglé încîntătoare, îi purta o oarecare pică pentru atitudinea ei rezervată față de el. De mai multe ori, ochii tinerei femei se încrucișaseră cu ai lui și atunci ea își întorsese repede privirea.

— Dacă vrei să-ți spun ce cred eu, reluase el, este că amabila ta coloneleasă are toate atributele unei domnișoare de pension afectate și miorlăite. Credeam că doamna Campan își dezgheța mai bine elevele.

— Spui așa pentru că n-o cunoști, dragul meu. O intimidezi, asta-i. Pot să jur că este o înflăcărată și că are și replică : orfană de tată și de mamă, n-a ieșit din Ecouen decît pentru a se căsători. Bărbații mai sînt încă pentru ea o specie necunoscută.

— Ei, nu mai spune ! Uiți de Fouriès al ei, care-mi face impresia că-i un mare petrecăreț ?

Cei doi călăreți sosiră în fața palatului Amadeo. Un *aguador* [1] trecea strigîndu-și apa care, la Madrid, era mai rară decît vinul. Un cerșetor ghemuit pe pavaj dezvelise ciotul înfiorător al unui picior retezat și întindea o mînă murdară. Victorien îi aruncă o monedă și se întoarse spre aghiotant.

— Comandante, nu uita : mîine, în zori, semnalul de încălecare.

— Nu-i deloc rău ! răspunse ofițerul. De cînd tot mucezim în blestematul ăsta de oraș, sabia a început să aibă mîncărimi și trag nădejde ca *goddemii* să lupte mai bine decît fanfaronii Juntei. Colonelul Fouriès a fost mai norocos decît noi. Abia a ajuns și l-au și trimis la încăierare în munții Marches. Nu-i drept.

— Nu-l invidia, Mathias. Răzvrătiții nu sînt deloc niște băieți de treabă, iar Fouriès ar prefera cu sigu-

[1] sacagiu (lb. sp.).

ranță să se măsoare, ca dumneata. cu trupele unei armate regulate. Unde mai pui că a trebuit să-și părsească o nevastă extrem de tînără. în plină lună de miere.

Era ora șase după amiaza și căldura tot nu slăbise. Cînd se ridică în scări ca să descalece, Victorien înălță ochii în mod automat spre ferestrele palatului și, la al doilea etaj, zări o siluetă feminină care dispăru îndată. Era sigur că nu se înșelase și se gîndi că tînăra Eglé se plictisea de moarte, de vreme ce privea astfel trecătorii, cu fereastra deschisă spre orașul pustiu.

Rămase cîteva minute în fața ușii de la intrare, sub ochii blajini ai dragonului Grivet, și dădu ultimele instrucțiuni. Grosimea zidurilor menținea o răcoare plăcută în incinta palatului Amadeo. O lumină de capelă pătrundea printr-un geam albăstrui. Mirosea a grindă putredă și a ceară înăcrită. Armele fără lustru, de pe o panoplie, dintre care sulițele cu vîrful lat și spadele cu două tăișuri, datau, probabil, de pe vremea domniei regelui Carol Quintul, se încrucișau în penumbră.

— *Hasta mañana* [2], Mathias.

— *Hasta mañana !*

Treptele scării erau înalte și Victorien le urca într-o bruscă plictiseală. *Hasta mañana !* Ce se va întîmpla mîine ? În ajunul noii campanii, simțea o mare nevoie de tandrețe, pe care numai Thémire putea să i-o dea. Numai ea reușise să-i fie totodată amantă, soră și mamă, și doar bolirea repetată a maternității ei eșuate reușise să slăbească legăturile atît de puternice care-l legau de ea, în favoarea sumbrei Encarnacion. Sentimentul vinovăției față de această femeie fără reproș îi accentua și mai mult dorința de a găsi lîngă ea limanul fericirii de unde să-și tragă forța și curajul.

Pe peretele scării se desfășura o tapiserie cam decolorată, cu siguranță de origine flamandă, reprezentînd bătălia de la Pavia. În dreptul palierului primului etaj, regele François își preda sabia, fără însă să-și plece barba. Lumina nu era destul de clară ca să-i distingă trăsăturile, dar, la prima vedere, părea destul de voios.

[2] Pe mîine (lb. sp.).

Victorien se opri cîteva secunde pentru a examina mai îndeaproape surprizătoarea hilaritate a învinsului. Așa era ! Nu numai că era vesel, ci hohotea de rîs, și, cu siguranță, autorul tapiseriei intenționase prin asta să exprime incurabila frivolitate franceză, atît de mult criticată de *hidalguia*[3]. La dracu ! Cel mai bine era să nu-ți pese de nimic, și generalul întinse mîna să deschidă ușa galeriei cu portrete cînd, pe prima treaptă a scării ce ducea spre etajul al doilea, zări o femeie ca o stană de piatră. Ea își duse un deget la buze, apoi îi șopti.

— Nu faceți zgomot și urmați-mă. Trebuie să vă fac o comunicare gravă.

Era Eglé Fouriès, iar el își ținea cu mîna teaca sabiei, ca să evite clinchetul. Tînăra femeie îi vorbise în șoaptă, dar pe un ton imperios, și el nu-i recunoștea ochii de un albastru viu, fixați asupra lui cu un fel de asprime. Thémire avea dreptate : fosta elevă de pension nu era lipsită de patimă, cît despre replică, ei bine, rămînea de văzut.

În pantofiorii de culoare verzuie, țopăia înaintea lui ca o păsăruică iar el îi zărea gleznele fine, sub fîșnetul rochiei de muselină albă. În ceea ce-l privea, deși se străduia să meargă în vîrful picioarelor, cizmele scîrțîiau cu fiece pas. Ea îl introduse într-o galerie lungă, semănînd cu sala de portrete de la primul etaj. Trebuia să treci printre două rînduri de armuri prevăzute cu blazoane, ca să ajungi într-o capelă particulară. În fața unui altar, al cărui tabernacol, în mijlocul unui soare din aur, era împrejmuit de statuete pline de emfază, se afla un singur scăunel de rugăciune, acoperit cu catifea neagră.

În timp ce continua să înainteze, Eglé se întoarse către Victorien.

— Soțul meu vroia să transporte la mansardă altarul cu toate accesoriile lui și să-mi instalez în loc un budoar. Am refuzat.

Ciudată fată ! Intraseră într-o încăpere în care trona un pat cu baldachinul din damasc galben. Ea îi arătă un fotoliu Chippendale și se așeză în fața lui.

[3] aristocrație (lb. sp.).

— Iertați-mă că vă primesc în odaia mea. Nu vreau să vă răpesc din timpul liber, iar aici vom fi mai liniștiți. Veți înțelege îndată despre ce e vorba. Acum mai puțin de o oră, contesa de Tordesillas y Milagro stătea în fotoliul în care v-ați așezat și dumneavoastră.

El nu se clintise, doar că strînsese ceva mai tare de mînerul sabiei pe care o sprijinea între genunchi. Ea vorbea cu un glas neutru, hotărît, fără nici o șovăială. Îl privea în ochi, iar privirea ei te ducea cu gîndul la o lamă ascuțită ; apoi își plecase genele, ca pentru a-și aduna gîndurile. Continuă :

— Nu e nevoie să vă spun, domnule general, că n-o cunoșteam pe această doamnă și că discuția noastră a fost rodul întîmplării, cu toate că am fost nevoită s-o provoc. Azi după-amiază, îmi petrecusem o oră, împreună cu scumpa dumneavoastră soție. Furtuna care mocnea în aer și care încă n-a izbucnit, părea că o calcă pe nervi. Vorbeam tot felul de fleacuri, fără nici un fel de tragere de inimă. În cele din urmă, ca să scurtăm discuția, eu am pretextat că trebuie să-i scriu soțului meu o scrisoare. Am scris-o, cu toate că regiunea în care destinatarul luptă în acest moment este practic inaccesibilă curierilor. Apoi, mi-a venit ideea să mă duc să văd ce se mai întîmplă prin Piața Mayor. Cu pălăria de pai pe cap, cu săculețul în mînă, cobor scările, ajung în stradă ; santinela îmi dă onorul. La cîțiva metri depărtare, văd oprindu-se o cabrioletă la modă ; știți, cărora aici li se spune *calesa* [1] și care se închiriază cu ora. Din ea văd coborînd iute o femeie îmbrăcată în negru din cap pînă-n picioare, și cu ochii ca jarul. Înaintează spre mine și mă întreabă într-un jargon franco-spaniol dacă eu sînt generăleasa Philbert. Părea atît de minioasă, încît am înțeles imediat că trebuie să fiu precaută. Îi răspund că sînt prietena intimă a soției dumneavoastră și că, dacă dorește să-i transmită un mesaj, mi-l poate încredința fără teamă. Atunci ochii ei deveniră și mai strălucitori și îmi repetă, strîngînd din pumni, că vrea să vorbească cu însăși generăleasa. Era într-adevăr iritată la culme și mi-am zis că, decît s-o văd scoțînd strigăte în stradă, mai bine o invit în casă.

[1] caleașcă (lb. sp.).

Îmi veți spune, poate, că n-aveam nici un drept să mă amestec într-o chestiune care, la prima vedere, nu mă privea. Dar eu cred că prietenia își are îndatoririle ei și eram convinsă că o discuție între Thémire și această spaniolă suspectă nu putea duce la nimic bun. Iată de ce am început prin a-i explica vizitatoarei mele că generăleasa Philbert, fiind foarte bolnavă, fusese nevoită să părăsească pe neașteptate Madridul pentru un timp nedeterminat.

— Să fie posibil ? exclamase ea sărind din fotoliu cu o bucurie... sălbatică, ăsta-i cuvîntul. În acest caz, contesa de Tordesillas y Milagro, care vă vorbește (așa i-am aflat numele) ar putea fi curînd cea mai fericită dintre femei. Dar credeți, într-adevăr, că această căței va muri ?

Iertați-mă că nu îndulcesc violențele ei de limbaj. I-am răspuns clar, forțîndu-mă să fiu calmă, că, dimpotrivă, sperăm s-o văd pe soția dumneavoastră restabilită cît mai curînd. Atunci ea a intrat într-un soi de delir. N-am înțeles tot ce spunea, o groază de fraze întretăiate cu rugăciuni către Sfînta Fecioară și blesteme la adresa altor locuitori ai paradisului, vinovați că i-au înșelat așteptările. În schimb, ceea ce am reținut la perfecție, este că se lăuda că este iubita dumneavoastră și pe curînd nevasta dumneavoastră legitimă.

Victorien își înălță umerii și se ridică.

— E o nebună, zise el. Vă mulțumesc că ați împiedicat-o s-o vadă pe nevastă-mea. Dumnezeu știe la ce extravaganțe s-ar mai fi dedat ! Cît despre rest, voi lua toate măsurile ca s-o împiedic să poată face vreun rău.

Eglé îl reținu.

— Mai ascultă-mă o clipă. Am lăsat-o să-și verse veninul, timp de un bun sfert de oră și cum își reluase puțin suflul, am întrebat-o ce i-ar fi spus Thémirei dacă ar fi întîlnit-o.

Victorien clătină din cap :

— Amenințarea cu moartea !

— Exact, domnule general ! Spunînd aceasta, nebuna, cum bine ziceți, a căzut în genunchi, implorîndu-l pe Dumnezeu să-i îndeplinească dorințele, dintre care, cea mai grabnică era exterminarea francezilor. A terminat declarînd că armata Juntei neavînd comandanți destoinici,

dumneavoastră veți deveni îndată un excelent general spaniol.

— Vă dați seama că-și pierduse mințile, nu ?

— Așa mi-am zis și eu. Un soldat își trădează mult mai ușor nevasta, decît țara.

Remarca fusese aruncată ca o palmă.

El nu clipi și se înclină.

— Mulțumesc încă o dată pentru dovada de prietenie față de Thémire, și îngăduiți-mi, în schimb, să vă ofer și eu o dovadă de încredere. Dac-am avut slăbiciunea să fiu pentru contesa de Tordessilas y Milagro ceea ce v-a spus, aflați că am rupt-o cu ea de acum cincisprezece zile și că această ruptură nu va fi urmată de împăcare. Nădăjduiam că a înțeles.

Eglé dădu din cap.

— Nu s-ar părea. Mi-a vorbit despre dumneavoastră în niște termeni...

Ea își plecă ochii, iar el se înclină din nou :

— Iertați-mă. Voi mai adăuga doar că recunoștința mea față de dumneavoastră este cu atît mai mare cu cît v-aș ruga să păstrați discreție asupra întregii chestiuni. Plec mîine la armată. Departe de ea, aș fi fericit să știu că Thémire are o prietenă adevărată.

El îi sărută mîna și, cînd ridică privirea, văzu pe buzele tinerei femei o schițare de zîmbet repede reprimată. Stătea dreaptă și indiferentă. Ce însemnase zîmbetul ei ? Ce credea despre el ? O considerase o simplă domnișoară de pension, și iată că îi demonstrase o surprinzătoare maturitate în gîndire.

La înapoiere străbătură din nou capela și galeria cu armuri. În timp ce ea îi deschidea ușa dinspre palier, el rosti încă o dată :

— Sînteți de sînge nobil doamnă, și iată un lucru ce nu mă surprinde.

Ea-și încruntă fața, aproape supărată.

— Nu sîngele, domnule general, știți foarte bine, îți dă adevărata noblețe.

După închiderea ușii, Eglé rămase o clipă rezemată de canat, ascultînd cum descrește zgomotul pașilor generalului Philbert, în timp ce cobora scara. O pocnitură, ur-

mată de vibrația lemnului de care își lipise obrazul, o anunță că iubitul contesei de Tordessilas y Milagro își întîlnise nevasta.

Se reîntoarse alergînd în odaie și se trînti pe un scaun cu inima zvîcnind. Cînd îi făcuse, în mod învăluit, aluzie la expresiile foarte deocheate aruncate de spaniolă cu privire la el, Victorien nu-și pierduse cumpătul. Desigur, mai mult decît atîta nu putea spune, și nici nu trebuia de altfel să fi înțeles totul. Mare doamnă sau tînără sclivisită, *maja* sau *manola*, în Spania, o femeie geloasă, spune verde în față tot ce gîndește. Impudoarea contesei nu se limitase la perifraze, dimpotrivă, subliniase cu grijă fiece detaliu. Astfel Eglé aflase că meritele lui Victorien se puteau manifesta și altfel decît în fața inamicului, iar gîndul acesta o urmărise într-atîta, încît simțise aproape o jenă văzîndu-l. Cînd Thémire îi vorbea despre soțul ei, lăuda în el soldatul curajos care, din America pînă-n Vendée, din Egipt pînă-n Italia, se dovedise a fi totdeauna printre cei mai buni. În ciuda poveților doamnei Campan care-și trata elevele pe picior de egalitate, Eglé nu uita, în ceea ce o privea, că tatăl său era născut viconte de Rolleboise și nici că mama ei, Opportune de Villemorien, era înrudită cu cele mai mari familii din Franța. Putea, așadar, afirma, cum tocmai îi spusese generalului Philbert, că noblețea nu înseamnă nimic, dacă nu se bazează decît pe privilegii cîștigate prin naștere : gîndul aprtenenței ei nobiliare n-o lăsa insensibilă. În asemenea condiții, faptul că Victorien, ofițer republican, apoi general pe timpul Imperiului, după ce luptase pentru Ludovic al XIII-lea în departamentul Marais din Vendée, se întîmpla să fie și un fost nobil însuflețit de singura dorință de a-și servi vitejește patria, capătă o consistență exaltantă pentru o femeie ca ea. Cum să compare acest erou plin de seducție cu Augustin Fouriès, fără ca bărbatul ei să sufere din această confruntare ?

„Dumnezeule, își spuse ea, ce gînduri prostești îmi umblă prin cap, în timp ce bietul Augustin se bate cu partizanii ! Mai bine mă duc să-mi repet lecția la spaniolă".

În aceeași clipă, imaginea contesei de Tordessillas y Milagro îi reapăru în minte. Cumplită ființă ! Cum putuse oare, un om cu atîtea merite, ca generalul Philbert, să fie

captivat de o femeie atît de deosebită de soția lui, dacă nu tocmai datorită acestei deosebiri ? Ce caută bărbații la o femeie, și oare caută ei mereu același lucru ? Confidențele scăpate de contesă erau destul de limpezi, în grosolănia lor. Trebuia oare să i te asemeni, ca să fi iubită așa cum o femeie are dreptul să fie ? Gîndindu-se la soțul ei, Eglé avea sentimentul unei frustrări. Dar l-ar fi putut ea iubi pe Augustin Fouriès, la fel cum contesa își iubea amantul ? Mai bine să alunge acest gînd. Și totuși, Thémire nu-i ascunsese că bărbatul său o făcuse fericită. Victorien n-o înșelase, deci, decît pentru ca fusese departe de el, și nu continuase s-o înșele decît pentru că boala îl obliga s-o menajeze. O femeie nu-și desăvîrșește destinul decît printr-o comuniune perfectă cu un anume bărbat și nu altul. Augustin putea pretinde oare că era pentru Eglé acest bărbat ?

Închise ochii. Îl revedea pe Victorien înclinîndu-se în fața ei și zicînd : „Sînteți de sînge nobil, doamnă, și asta nu mă surprinde". Ce conversație plină de rețineri avusese cu el ! Și cum de putuse continua discuția pînă la capăt ? Datoria ei era să-l pună în gardă, dar la tulburarea resimțită în timp ce-și îndeplinea această datorie, nu se adăugase, oare, și o tainică satisfacție ? „Ce-o fi gîndit ?" Da, și ce-o gîndi acum despre ea ? Iar ea, ce-ar fi zis, dacă, în clipa despărțirii, ar fi strîns-o în brațe ? Imaginîndu-l, se simțea cuprinsă totodată de revoltă și de moliciune. Se înfioră.

„Înnebunesc. Thémire este femeia pe care o stimez cel mai mult pe lume. Nu trebuie să mă îndrăgostesc de bărbatul ei."

Un clopoțel răsună la intrare. Era ora la care dona Isabel, văduva unui căpitan francez ucis de partizani, venea pentru lecția de spaniolă. Această femeie micuță, delicată și cu pielea neagră ca un greiere, considera că eleva ei avea aptitudini.

*

Colonelul Fouriès ridică deasupra capului ulciorul din pămînt roșu și bău cu sete, turnîndu-și de sus în gură. Șuvoiul de apă rece curgea în gîtlej, cu mici împroșcături

care-i răcoreau obrajii. Iată ceva de sute de ori mai bun decît vinul greu din Mancha care te adoarme și-ți taie picioarele. Ce noroc să fi descoperit *venta*[5] asta murdară în pustietatea scrumită de soare! Era sprijinită de o stîncă dincolo de care începea muntele, golaș pînă la jumătatea coastei. Apoi se aliniau escadroane de pini, întretăiați de cîteva tufe de castani : ascunzișul preferat al răzvrătiților.

De mai bine de o lună, trupa colonelului Fouriès iscodea drumurile la nord est de Madrid : o sută cincizeci de dragoni și tot atîția husari, toți unul și unul, bărbați neînfricați. Misiunea : să curețe de răzvrătiți drumurile de comunicație cu Franța.

— Ceea ce înseamnă, se adresase șeful de stat major colonelului, că vă lăsăm mînă liberă. Aveți toate drepturile, cu excepția violului și a jafului. Regele dorește să plătiți mărfurile livrate de locuitori. Totuși, cum banii alocați abia dacă vă ajung să vă împiedice să muriți de foame timp de o lună, și ținînd seamă că ați putea lipsi mai mult, vi se recomandă stăruitor să folosiți bonuri de rechiziție pe care aveți grijă să le semnați. Vă însărcinez să explicați furnizorilor că suma totală a acestor bonuri le va fi achitată după instaurarea păcii în țară. Nu uitați că trebuie să inspirați încredere și că misiunea voastră nu este limitată în timp. Data înapoierii la Madrid este lăsată la aprecierea dumneavoastră, fiind de la sine înțeles că vă veți retrage de îndată, în cazul în care împrejurări nefericite, distrugîndu-vă efectivul, v-ar pune în imposibilitatea de a vă îndeplini misiunea. Nu veți lua cu dumneavoastră decît oameni rezistenți : puteți să alegeți. Dacă expediția se dovedește concludentă, așa cum nădăjduiesc, vom alcătui alte grupuri contra răzvrătiților. Trebuie să sfîrșim odată cu această plagă. Aveți grijă să nu vă risipiți munițiile. În munți există destule fabrici de praf de pușcă : iată, între altele, o țintă prețioasă.

Șeful statului-major zîmbise, apoi adăugase :

— De cît timp sînteți colonel ?

— De la Friedland, domnule general.

[5] han (lb. sp.).

— Doi ani de grad. Ei bine ! vă doresc succes.

Succes ! Domnii ăştia călăi aveau haz ! Ce succes mai puteai aştepta — „spera" ar fi zis spaniolii — într-o ţară ca această, unde căldura te ucidea şi unde inamicul nu te pierdea din ochi, fără ca tu să izbuteşti să-l descoperi ? Detaşamentul părăsise Madridul împreună cu două călăuze, *josephinos* garantaţi cu acte, raliaţi la bătălia de la Somosierra şi care, la tot pasul, strigau : „Trăiască Împăratul", mai tare decît grenadierii din trupă. Unul se numea Carlos iar celălalt Mariano, unul era roşcat şi celălalt brunet. Fuseseră numiţi sergenţi de recunoaştere ca să le stimuleze zelul, şi făceau pe grozavii cu uniformele lor noi, în faţa compatrioţilor care-i priveau pieziş. După cinci zile de mărşăluială, călăuzele ceruseră să se îmbrace din nou în ţărani, argumentînd că misiunea de informatori le-ar fi fost astfel uşurată.

— Ei drăcie ! isteţilor, mormăise colonelul, văzîndu-i apărînd, cu părul vîrît într-o basma roşie sub pălăria ţuguiată, cu pantalonii strînşi pe picior, briul de lînă neagră şi *abarca* [6] de piele verde în picioare, ştiţi că dacă v-aş fi întîlnit pe amîndoi la un colţ de pădure, v-aş fi luat drept cei pe care-i căutăm şi n-aş fi şovăit să vă împuşc ca pe nişte iepuri ?

Ei rînjiseră în barbă, iar a doua zi în zori, spunînd că anume indicii îi lăsau să bănuiască prezenţa unei *cuadrilla* prin împrejurimi, dăduseră pinteni calului şi o luaseră la goană, făgăduind să se întoarcă înaintea nopţii. Şi astfel dispăruseră pe şoseaua de la Medinaceli spre Ariza, un drum plin de capcane şi de nenumărate serpentine.

Om cu experienţă, Fouriès se ferea să poposească în zonele populate, căldura anotimpului îmbiindu-l dealtfel la cantonarea sub cerul liber. Cînd se lăsase noaptea, *josephinos* nu se întorseseră, aşa că nu le mai rămînea decît să campeze pe loc. Dimineaţa, nici roşcovanul Carlos şi nici brunetul Mariano nu dăduseră semne de viaţă. La orele nouă, sub un soare ce începuse să ardă, trebuiseră într-adevăr să-şi reia drumul, şi plutoanele abia parcurseseră un kilometru, cînd un călăreţ se îndrepta spre ei în goana mare. Era roşcovanul Carlos care îşi pierduse cu

[6] opincă (lb. sp.).

siguranță pălăria țuguiată în goana calului, căci țeasta nu-i mai era acoperită decît de o batistă roșie, dealtfel pe jumătate sfîșiată. Își rostogolea ochii de tîlhar de melodramă, obrazul drept era brăzdat de o tăietură sîngerîndă, și-n mînă nici o armă.

— Ei, ce s-a întîmplat ? întrebă colonelul, ce-ai făcut cu tovarășul tău ?

Explicația ce-a urmat era destul de încîlcită. În seara din ajun, dăduseră peste vreo sută de răzvrătiți care-i învinuiseră că-s niște *afrancesados,* îi legaseră fedeleș, mai, mai să-i strangulează, amenințîndu-i cu spînzurătoarea de îndată ce cazul lor va fi limpezit. În zori, Carlos izbutise să-și desfacă legăturile și, înșelînd sentinelele adormite, își luase calul și fugise.

— Și cum de nu te-ai gîndit să-l dezlegi și pe Mariano ?

— *El desdichado !*[7] Nu era lîngă mine, aș fi putut atrage atenția și mi-am zis că era mai urgent să vin să vă previn.

— Și tăietura asta de pe obraz ?

— *Caracoles !*[8] M-am zgîriat într-un tufiș de mărăcini și mă arde pielea ca fierul roșu.

O anume viclenie în expresia roșcovanului îl făcea pe colonel să nu-l creadă.

— Perfect ! Atunci ne vei conduce pînă la *cuadrilla* de care-mi vorbești și, pînă atunci, fă-mi plăcerea și îmbracă-ți uniforma de husar : boarfa asta de *desperado* mă scoate din minți. Cît despre arme, le vei căpăta după ce terminăm cu toate canaliile astea.

— Dar, domnule colonel...

— În armata franceză, ordinele nu se discută. Haide, grăbește-te. Vei merge înaintea coloanei, la o distanță de vreo douăzeci de metri.

Cu carabinele încărcate, așezate de-a curmezișul șeilor, ca să răspundă pe loc unui atac neașteptat, doi cîte doi, dragonii și husarii înaintară în trap mărunt pînă în preajma satului Somaen. Peisajul era sinistru. În mijlocul unei căldări mărginite de munți roșietici, cu forme colțuroase, casele de un alb cretos își înghesuiau una într-alta

[7] Nefericitul ! (lb. sp.).
[8] La dracu ! (lb. sp.).

sărăcăcioasele alveole ca într-un cuib de viespe. De jur împrejur pămîntul dezgolit era roșu, cu nenumărate nuanțe, de la roșu cărămiziu pînă la trandafiriu spălăcit. Nici un arbore, nici un tufiș. Deasupra acestei viziuni de apocalips, cîteva păsări de pradă planau în văpaia văzduhului.

— Pe toți biscaienii, domnule colonel, zise locotenentul Grondas, curge apa de pe mine ca dintr-un ulcior. Oamenii ăștia locuiesc în iad.

— Întreaga Spanie este un iad, băiete, și mă bate gîndul că dracii pe care-i căutăm nu-s prea departe. Ne vom desfășura la oarecare distanță, împrejurul satului. Două plutoane de dragoni vor descăleca ; apoi vor înainta cu atenție, obligîndu-i pe țărani să-și deschidă ușile caselor. Consemn : trageți primii. Acum transmite ordinul și nu uita : fără milă. Ei sau noi.

— *Viva la muerte !* strînse din dinți tînărul ofițer. Înainte !

În acel moment ghidul, a cărui haină stacojie flutura în fața coloanei și care era clar că depășise cei douăzeci de metri de înaintare prescriși, se aplecă spre grumazul calului și o luă în galop.

— Ce l-a apucat pe măscăriciul ăsta ? întrebă Grondas.

— L-a apucat, locotenente, pentru că este un trădător ca și escrocul de Mariano și iată că n-am greșit punîndu-l să îmbrace uniforma de husar. Dar pe cocoșii bătrîni nu-i mai poți învăța să cînte și isteții din *partidă* își vor primi răsplata. Cu excepția cîtorva stînci, n-au unde să se ascundă decît în case. Contra-ordin. Vom încercui satul și vom aștepta evenimentele în afara bătăii puștoacelor lor. La căderea nopții, vom da foc cocioabelor. Neavînd altă alternativă, șoarecii vor ieși din gaură, iar noi îi vom împușca în liniște.

În galopul său nebunesc, trădătorul Carlos ajunsese în dreptul primei case din Somaen. Se auzi o împușcătură și el căzu din scări. Fouriès izbucni în rîs :

— Prostul ! cu frumoasa lui uniformă, l-au luat drept un francez.

Încercuirea satului de către cei trei sute de călăreți se desfășurase după toate regulile artei. Caii fuseseră priponiți, și fiecare om își căutase cel mai bun loc de ochit.

Căruțele cu hrană fuseseră reumplute la Medinaceli. De asemenea, colonelul dăduse ordin furierilor să distribuie o rație dublă de vin, și printre catane domnea mare veselie făcîndu-și unul altuia tot felul de farse, specifice soldaților de pază, iar această bună dispoziție alcătuia un ciudat contrast cu liniștea satului încercuit.

Spre înserate, vreo zece dragoni înaintaseră tîrîș spre case și bîțîindu-se pe picioare, dăduseră foc crengilor de pin unse cu rășină, apoi le aruncaseră pe acoperișurile de paie și în șure, și se trîntiseră iarăși la pămînt.

Ce pălălaie, dumnezeule ! Pe această secetă, în cîteva minute, tot satul luase foc. Trebuiseră totuși să aștepte aproape un sfert de oră pînă să vadă forme neclare ieșind ca niște fantome de sub cărbunii aprinși și alergînd peste cîmp. Dar, în crepuscul, formele acestea se detașau din fumegoasa roșeață a incendiului și călăreții la pîndă își ocheau fără greș victimele, care se prăbușeau cu fața la pămînt, fără un strigăt. Două sute căzură așa, și ultimul ieșit din văgăună semăna cu o torță vie.

— Îl lăsăm să ardă, domnule colonel ? strigă o voce.

— Doar n-om fi Tribunalul inchizitorial, ca să torturăm creștinii, răspunse Fouriès.

Răsună o detunătură și omul se prăbuși.

Două ore mai tîrziu, satul Somaen nu mai era decît o grămadă de cenușă.

Învingătorii își așezară corturile pe loc și adormiră îndată cu sufletul împăcat. În zori ruinele fumegau încă și un miros îngrozitor de carne arsă dovedea că destui bandiți pieriseră în văgăunile lor. Printre cei care încercaseră să fugă și ale căror cadavre înnegrite zăceau pe pămîntul înroșit, fusese descoperit și trădătorul Mariano. Își mai ținea încă mîna încleștată pe puşca franțuzească.

După ce sună adunarea, colonelul urcă în șa și rosti acest discurs :

— Bravo băieți, vă felicit. Ați distrus o întreagă *cuadrilla*, fără să pierdem un singur om, și meritați o răsplată. La mai puțin de cincisprezece kilometri de aici, după hartă, urmează să găsim mînăstirea Santa Maria de Huerta, una dintre cele mai bogate din Spania. Nu cred că monahii s-or arăta ostili : ar da de dracu. Vom ține

deci tovărășie acestor buni creștini, timp de două sau trei zile, exact cît ne trebuie ca să ne refacem și să le golim pivnițele, spre marele lor bine, știut fiind că vinul este dușmanul vieții contemplative. Vă cer doar să le lăsați atît cît le trebuie ca să-și umple oțetarnițele pînă la viitorul cules, calculînd cu mare exactitate. La drum !

Toți strigaseră „Trăiască Împăratul !", apoi coloana pornise în trap mărunt în rîsete și cîntece de veselie.

La mînăstirea Santa Maria de Huerta, singura opoziție, repede anulată, venise din partea fratelui portar. În timp ce el întreba prin ferestruică : „Cine e ?" Fouriès răspunsese : „Armata Franceză".

Obrăzncie sau simplitate călugărul rosti :

— *No entiendo. No entiendo*[9].

După care se alesese cu această bărbătească somație :

— Și dacă-ți spargem poarta, călugăr nenorocit ce-mi ești, și dacă dăm foc la dugheană ca să te fac să înțelegi ?

Imediat se auzi o cheie învîrtindu-se-n broască.

Cele două zile care-au urmat erau singurele despre care colonelul își amintea cu plăcere de la plecarea sa din Madrid. Mînați de teamă, sau numai din curiozitate, călugării și învățăceii fuseseră docili ca niște copii de trupă și, fără ca măcar să aștepte să li se ceară, aduseseră soldaților alimente și băutură, ospătîndu-se și bînd împreună cu ei ca niște bravi. Și iată-i pe dragoni și pe husari bătîndu-și coapsele și plîngîndu-se că legea cisterciană nu era deopotrivă aplicabilă și militarilor de pe front.

Fouriès profitase de acest răgaz pentru a expedia două scrisori cu destinația Madrid : una pentru soția sa căreia îi spunea că e bine, cealaltă pentru statul major căruia îi făcea un raport amănunțit asupra acțiunii de la Somaen. Încredințase depeșele unui dragon atins de o congestie dentară și care urma să profite de călătorie pentru a se îngriji la Madrid. Mesagerul cu falca umflată, deghizat în călugăr, plecase călare pe o catîrcă, însoțit de un monah autentic desemnat de stareț și prevenit că în caz de trădare, i s-ar fi tăiat capul pe loc.

[9] Nu pricep ! Nu pricep ! (lb. sp.).

În cele din urmă, triumfătorii de la Somaen trebuiră să plece din Capua lor mînăstirească pentru a-şi relua drumul acţiunilor îndrăzneţe. Vestea isprăvilor lor se răspîndise, cu siguranţă, extrem de repede, întrucît, în toate tîrgurile sau satele prin care treceau, nu întîlneau decît zîmbete convenţionale pe feţe prefăcute, acolo unde locuitorii nu dezertaseră pur şi simplu din case. Cu neputinţă de scos vreo informaţie utilă de la primari care pretindeau mereu că regiunea era calmă şi că respectau autoritatea regală. Cincisprezece zile trecuseră astfel şi coloana nu întîmpinase nici o neplăcere, cu excepţia cîtorva focuri de puşcă din partea unor trăgători izolaţi, veniţe din vreun ascunziş situat pe înălţime şi care, de fiecare dată, dăduseră greş. Colonelul trimise zadarnic pe potecile de cătiri puţinii oameni din trupă ce vorbeau corect spaniola, deghizaţi în ţărani. Doar doi din cinci reveniseră şi tot ce descoperiseră în largul şesului, nu au fost decît nişte cadavre dezgolite, mutilate în chip odios şi cărora asasinii n-au uitat să le înscrie naţionalitatea pe o tăbliţă, ca să se ştie că lucrurile nu mergeau la perfecţie în cel mai bun dintre regatele catolice.

Înciudat de marşurile şi contramarşurile sale inutile, nerăbdător de asemenea să afle veşti de la Madrid, colonelul se hotărîse să se îndrepte spre oraşul Guadalajara, pe care-l ştia bine întreţinut de o garnizoană franceză şi unde ceruse să i se trimită, în caz că era nevoie, instrucţiuni şi mesaje. Se afla acum la ultimul popas, şi trupa sa campase în jurul acestei *venta* părăsite. În spatele clădirii, toată numai crăpături, un puţ providenţial conţinea în adîncimea-i acoperită cu muşchi apa curată, de care nu se mai sătura umezindu-şi gîtlejul uscat de căldura toridă a după-amiezii.

După ce bău, reaşeză ulciorul pe masa de brad necioplit, scoţînd un lung oftat.

— Doamne, ce binefacere şi apa asta !

Se uita la hangiu, o pocitură burtoasă, fără un fir de păr, galben ca gutuia şi cu o faţă plină de ticuri. Locotenentul Grondas, născut la frontiera Cataloniei, îi slujea ca interpret.

— Va să zică, așa ? reluă el, nu ne poți da nimic de mîncare. Nici măcar o omletă cu un pic de jambon *serrano* ?

— Sîntem săraci. N-avem de nici unele *señor* general.

— Nu, general, colonel, *amigo* [10]. Cum te cheamă ?

— Pablo, señor coronel.

— Și în afara acestei ape excelente, dar care nu te costă scump, nici o sticluță ascunsă pe undeva, în vreun ungher ? Ceva *logrono* [11] de exemplu ?

— *Nada, bueno, señor coronel* [12].

— Atunci, clienților, ce le dai ?

— O băutură extrem de proastă *señor coronel*, o poșircă mai bine zis, numai bună pentru noi ăștia, și din care mi-e rușine să vă dau.

— Licheaua asta minte de stinge, pun mîna-n foc că nu greșesc, se adresă Fouriès locotenentului.

— Eu-s mai puțin convins ca dumneavoastră, răspunsese Grondas. Cunosc hanurile spaniole, și ăsta este unul dintre cele mai nenorocite pe care le-am văzut vreodată.

— Fie ! dar porcul ăsta are o mutră ce-mi calcă pe nervi. În sfîrșit ! să-i lăsăm poșirca, ne-om scoate pîrleala mîine, la Guadalajara. Și acum, băiete, te invit să-ți scoți haina ca și mine, păstrîndu-ți sabia, desigur, și revolverul la centură. Mă vei ajuta să redactez raportul.

Locotenentul așezase pe masă cerneală și hîrtie, nu înainte de a-i ordona lui *señor* Pablo să părăsească încăperea.

— Deloc strălucite, aceste ultime trei săptămîni, începu colonelul plimbîndu-se în lung și în lat. Șase oameni uciși de bandiții pe care n-a fost chip să-i dibuim, alți douăzeci morți de dizenterie, destul ca să ne încartiruim pentru refacere. Pentru refacere, este cazul s-o spunem. Cu munca asta, vom ajunge curînd uscați ca o surcea. O săptămînă întreagă la Guadalajara nu va fi prea mult ca să ne întremăm.

Un sergent de husari intră în odaie. Își lovi călcîiele și luă poziție de drepți.

[10] prietene (lb. sp.).
[11] din Longroño (lb. sp.).
[12] Nimic bun, domnule colonel (lb. sp.).

— Domnule colonel, adineaori am găsit un afiș în spatele hanului și husarul Olazabal, care înțelege spaniola, a zis că e ceva murdar.

— Hai să vedem, zice Fouriès.

Afișul, prins de zid cu niște cuie înfipte într-o grindă, era o coală de hîrtie galbenă pe care o mînă stîngace scrisese acest text pe care Grondas îl citi cu glas tare :

Prieteni

Sclavii lui Napoladron, *călăul Europei, au fost de curînd făcuți harcea parcea de aliații noștri englezi în localitatea Talavera de la Reina. Jumătatea oastei comandată de* Pepe Botella, *fratele tiranului, a pierit pe loc iar supraviețuitorii au șters-o ca niște lași. Știam că* gavachos *s-au născut din împerecherea anormală a diavolului cu vrăjitoarele. Dovada s-a adeverit la Talavera. Mărăcinișul de pe cîmpul de luptă, unde dușmanul învins și-a părăsit răniții, a luat foc, și aceștia au pierit cu miile, înghițiți de flăcările ce i-au făcut să simtă chinurile iadului. Glorie învingătorilor !*

Fii-ai Spaniei, dublați-vă curajul și vigilența ! Vremea cînd ultimul francez își va găsi mormîntul pe pămîntul sfînt, glorificat de Cîdul nostru, se apropie. Orice gavacho *răzleț să fie pe loc executat de patrioți.*

Dumnezeu este cu noi ! Trăiască Ferdinand al VII-lea !

— Canaliile ! murmură colonelul. Desprinde gioarsa asta fără s-o rupi. O s-o arătăm guvernatorului din Guadalajara.

Își freca bărbia vînătă, cu un aer perplex.

— Crezi, Grondas, că tot ce scrie aici poate fi adevărat ?

— Ați uitat, domnule colonel, că nu există altul mai lăudăros și mai mincinos decît spaniolul ?

— Mda ! Pînă una-alta, acest grațios fragment literar n-a apărut din senin. Sergent, du-te și leagă-i fedeleș pe numitul Pablo și onorabila-i jumătate. Nu trebuie să lăsăm acestei perechi ideale nici timpul, nici posibilitatea de a da bir cu fugiții. Îi voi interoga pe amîndoi. Să mă ia dracu dacă n-om găsi carne de răzvrătiți prin împrejurimi ! Iar

tu, Grondas, anunță oamenii să fie cu ochii în patru. În noaptea asta santinelele vor fi dublate.

Hangiul Pablo, legat de mîini și de picioare, jură pe toți sfinții că nu văzuse și nu auzise pe nimeni. *Nada ! nada !* repeta el cu o încăpățînare buimacă. La sfîrșit, scuipă și nu-și mai descleștă gura. Fouriès, exasperat, îl încuie în pătulul cu lemne și o interogă pe nevastă-sa. O chema Conchita. Era o ființă fără vîrstă, uscată ca o surcea. Avea față măslinie, traversată de riduri subțiri, și cum era îmbrăcată toată în negru, semăna cu o caricatură a morții. Era și mai puțin limbută decît bărbatul ei și nu știa mai mult ca el cine ar fi putut agăța afișul în locul acela, dacă nu cineva care-i vroia răul. Încurajat de acest răspuns, colonelul a întrebat-o ce părere avea despne francezi. La început, ea a tăcut, apoi, la insistența interpretului, ca și Pablo al său, a zvîrlit pe pămînt un lung șuvoi de scuipat.

A doua zi, la orele unsprezece dimineața, coloana intrase în Guadalajara. Generalul guvernator al orașului l-a primit pe camaradul Fouriès cu toate onorurile.

— Știi, spuse el, că pe o rază de cincizeci de leghe nu se mai vorbește decît despre dumneata. Pentru spanioli vei rămîne pe totdeauna „Măcelarul din Somaen". Nu-i nevoie să-ți mai spun că statul major gîndește altfel. Bravo, colonele ! Se înțelege de la sine că vei fi oaspetele meu, tot timpul cît poposești la Guadalajara. Ce zici de felul cum m-am instalat ? Este fostul palat al ducilor de Infantado, construit în secolul al XV-lea. Aici Filip al II-lea al lor, care a sfîrșit prin a ține tot felul de predici moralizatoare, s-a căsătorit cu Isabelle de Valois a noastră, care cred că s-a plictisit de moarte lîngă măscăriciul ăsta. Dar n-o să te pisez acum cu un curs de istorie. Noi facem istoria, nu ? În ceea ce mă privește, îți spun drept nu mă dau în vînt după sculpturile astea prea fasonate. Dar, basta ! Îmi vei face plăcerea să te așezi îndată cu mine la masă, nu ? Aștept pînă să-ți scuturi praful de pe cizme, da ? Cît timp crezi că vei rămîne aici ?

— O săptămînă.

— Excelent ! Vei avea răgazul să guști din toate sorturile aflate în pivniță. Ducii ăștia de Infantado, trebuie

să fi supt din damigeană cu multă plăcere : există chiar și vinuri franțuzești, din cele mai bune. După aceea, intenționezi să te întorci la Madrid ?

— Cred că nu.

— Vei fi totuși bine primit. Se pregătesc mari serbări pentru celebrarea victoriei regelui Joseph.

— Care victorie ?

— Victoria de la Talavera, mii de bombe ! De unde vii, domnule ? Iertare ; e normal că absorbit de micile dumitale treburi personale la Somaen și aiurea, n-aveai de unde ști. Pe scurt, fratele împăratului, regele nostru filozof, merge pe urmele gloriosului său cadet. El comanda armata care i-a obligat pe mercenarii lui Albion să se îndrepte spre Portugalia.

— Atunci, ia spuneți-mi, ce vrea să însemne hîrțoaga asta ? Înțelegeți spaniola ?

— Să citesc, bineînțeles !

Generalul luă afișul pe care Fouriès îl scoase din teaca sabiei, se încruntă și citi.

— Ei drăcie ! exclamă el cînd sfîrși, unde ați descoperit „răvașul" ăsta ?

Colonelul relată episodul din *venta* și interlocutorul său dădu din cap.

— Nătărăii ăștia de spanioli au fost bătuți zdravăn. Desigur, sînt unii care pretind că victoria regelui Joseph n-a fost atît de strălucitoare cum ordonase el să se scrie în ziarul de la Madrid. Se pare că am pierdut un efectiv mai mare decît englezii. Ei și ? au bătut în retragere și ăsta-i principalul. Haide, prietene, nu te mai enerva. Dacă regele Joseph nu-i ajunge nici pîn' la călcîie, micul Caporal nu-i prea departe, așa-i ?

— Așa-i, domnule general, dar afișul ăsta îmi dă de presupus că în regiune ar activa o *cuadrilla* și aș vrea să-i viu de hac.

— La naiba ! colonele, ești neobosit. *Cuadrillas*, crede-mă, sînt la tot pasul. Acum că știu ce te roade, voi pune în gardă toți spionii mei, făgăduind o primă grasă aluia de-o izbuti să-ți dea informațiile necesare ca să poți da de urmele vînatului dumitale preferat. Ești mulțumit ?

— Da, domnule general.

— O să fii și mai și. Prin curier, a sosit de la Madrid o corespondență pentru dumneata : două plicuri, dintre care unul este oficial. O altă scrisoare a fost înmînată ieri corpului de gardă prin intermediul unei hîrce bătrîne cu aspect de codoașă : de astea nu ducem lipsă aici. Oare și față de *señora*, măcelarul din Somaen, este tot un ucigător de inimi ? Să fim clari, nu vreau să-mi faci mărturisiri.

Generalul pufni și scoase din sertarul biroului trei plicuri pecetluite pe care le înmînă oaspetelui său.

— Poftim, om fericit și nu uita : peste două ore, la masă ! Vom avea vin de malaga, tokay și chiar șampanie.

Își sună aghiotantul.

— Condu-l pe colonel în odaia sa, cea în care a dormit Filip al II-lea. dragă, dacă tradiția nu minte.

Odaia era mare și răcoroasă, cu ferestrele închise și storurile lăsate. Fouriès își trase cizmele, își descheie dolmanul și se trînti într-un fotoliu. Cu ce scrisoare să înceapă ? Se dăruise destul meseriei de soldat, vreme de o lună, și inima își cere drepturile. Desfăcu plicul de la Eglé.

Dragă Augustin,

Unde te afli oare la ora asta, cînd îți scriu din camera pe care-o știi ? La Madrid este o căldură înnebunitoare, și-mi spun că, mai puțin fericit ca mine, mărșăluiești desigur pe un drum fără umbră, la bunul plac al vreunui nătărău care te amenință cu pușca. Scrisoarea trimisă din mînăstirea Santa Maria de Huerta a făcut cincisprezece zile pînă la mine. Călugărul-dragon căruia i-ai încredințat-o a fost nevoit să se oprească mai mult de o săptămînă la Alcala de Henares. I se smulsese jumătate de falcă și s-a îmbolnăvit de friguri, încît era gata să moară. Dar vestea succesului tău sosise înaintea lui. Fusesem înștiințată de guvernator, care a ținut să mă felicite trimițîndu-mi o groază de flori. Mai e nevoie să-ți spun cît de mîndră sînt de tine ? Dă-mi voie totuși să-ți fac o rugăminte : nu te expune cu atîta imprudență, dragul meu, și întoarce-te repede. Știu prea bine că un soldat nu este făcut să-și piardă vremea la gura sobii, dar nu-i bine

nici ca soțul să stea prea multă vreme departe de soție, iar zilele sînt lungi.

Aici n-am decît o prietenă, știi tu care. Ne vedem zilnic și cu cît o cunosc mai bine, cu atît mi-e mai dragă. Cum să-ți povestesc într-o scrisoare, care-ar putea cădea în mîini nedorite, funesta aventură care era cît pe ce să-i fie fatală ? Oamenii cei mai buni pot cădea în ispită, și bărbatul ei s-a lăsat sedus de o spaniolă de neam mare și ale cărei farmece indiscutabile ascund inima cea mai neagră. În cele din urmă, el și-a înțeles greșeala și datoria pe care-o avea de a curma o legătură nedemnă de el. Ființa asta a vrut să se răzbune. Era gata s-o asasineze cu mîinile ei pe scumpa T... dacă împrejurări neprevăzute nu m-ar fi adus în situația de a-i zădărnici intențiile.

Soțul lui T... a plecat de opt zile împreună cu regele care a preluat conducerea armatei ca să-i bată pe englezi. T... nu știe nimic din ce a amenințat-o, dar tremur încă pentru ea. Doamne, ce simplu ar fi fost totul, dac-ai fi fost lîngă mine ! Pericolul nu mai contează cînd îl înfrunți în doi. Mai e nevoie să-ți repet că sînt a ta ?

Fouriès sărută scrisoarea soției. Atît de vie, atît de inimoasă, curajoasă dar și drăgăstoasă ! Șovăise puțin cînd această domnișoară de Rolleboise îi fusese propusă de împărat. Nu din pricina tinereții ei, nici pentru că era fiică de nobili : ba chiar aceste calități, adăugîndu-se la un fizic îmbietor, îl speriau. Atîtea merite la un loc puteau ascunde un viciu pe care ar fi vrut să-l descopere. Nu uitase încă drama tinereții lui, abjecta trădare a acelei Anaïs pe care o iubea ; moartea ei tragică. De atunci, trecuseră șaptesprezece ani închinați zeului armatei, dar el nu-și schimbase cu o iotă părerea despre femei : ființe cu atît mai de temut, cu cît îți scapă printre degete și cu care, dacă ești om cu minte la cap, nu trebuie să ai de a face decît pentru îndeplinirea strictă a funcțiilor naturale. Dar trebuise să asculte de dorința împăratului și dacă farmecul Eglée îl făcuse în cele din urmă să-și înfrîngă scrupulele, felul de a se purta cu ea mai era marcat de vechile-i prejudecăți. O considera ca pe o ființă de excepție și se temea să nu pară grosolan în ochii ei. N-o putea trata ca pe prostituatele astea care trăiau cu soldații

şi care-i potoliseră lung timp impulsurile erotice, prin îmbrăţişări date pe furiş. Eglé îl fermecase, iar el se uita la ea de parcă ar fi fost un obiect preţios şi fragil. În timpul istovitoarei călătorii de la Bayonne la Madrid, ea dăduse totuşi dovadă de o mare rezistenţă la oboseală şi de o vitejie pe care le credea rezervate doar bărbaţilor. Şi încă îl mai fermeca. Nu-i venea să creadă că avusese atîta noroc.

Reciti scrisoarea. Această aventură galantă a generalului nu-l mira peste măsură. Un general, dublat de un nobil de viţă veche, n-avea cum să nu placă vanitoaselor spaniole, mai ales cînd era chipeş. Dar că Eglé era amestecată în această poveste, îl mîhnea mult. Care puteau fi acele „împrejurări neprevăzute" pomenite în scrisoare, şi care o aduseseră în situaţia de a o salva pe generăleasă ? Dar ea avea dreptate : nu putea spune mai mult într-o scrisoare ameninţată să fie interceptată.

Viaţa plină de pericole trăită timp de o lună, dacă nu-l determinase să-şi uite nevasta, o situase totuşi pe planul al doilea în mintea sa : cînd moartea te pîndeşte la orice pas, uiţi de mîngîieri. Această scrisoare îi insufla o puternică dorinţă de a o strînge la piept. Nu i se lăsase, oare, libertatea de a fixa cînd va dori întoarecerea la Madrid ? Primirea făcută de guvernatorul oraşului Guadalajara îl îndemna s-o prevadă destul de favorabilă pe cea din capitală.

Desfăcu plicul oficial. Aşa cum se aştepta, cei de sus se declarau foarte mulţumiţi de acţiunea de la Somaen. Regele hotărîse să-i înmîneze personal colonelului Fouriès insignele ordinului pe care tocmai îl instituise. Panglica decoraţiei era roşie ca a Legiunii de onoare, dar crucea smălţuită cu cinci raze avea gravate un leu şi un turn : armele Leului şi ale Castiliei. Satisfacţia suveranului nu-l împiedica totuşi să-i transmită vajnicului colonel că era mai bine să „convingi decît să învingi" şi că, în măsura în care mersul operaţiilor n-ar suferi, prefera ca răzvrătiţii să fie înrolaţi prizonieri ai armatei sale, decît să fie spînzuraţi.

Fouriès ridică din umeri. Era limpede, vai ! că fratele împăratului habar n-avea de arta războiului.

Acum, a treia scrisoare. Scrisul îi era necunoscut. O desfăcu. Nu cuprindea decît cîteva rînduri :

Señor Carnicero [13]

În timp ce tu sugrumi spaniolii nevinovați, soția ta îi răzbună punîndu-ți coarne cu generalul Philbert. Cum ți se pare chestia asta ?

O patrioată

Vederea i se înceţoşă şi mîinile începură să-i tremure. *Señor Carnicero :* domnule măcelar... Şi tutuirea injurioasă... Ce infamie ! Eglé ! Eglé să-l înşele cumva cu generalul Philbert ? Să fie posibil ? Faţa i se strîmbă într-un rînjet, repede stins. Fruntea îi era năpădită de sudoare. Ei, haide ! mai întîi să nu ne pierdem sîngele rece. Cine putuse scrie această neruşinată scrisoare ? O spaniolă, aşa semnase. *Señor carnicero...* Guvernatorul îl prevenise. Toţi vorbeau numai despre el. Pentru întreaga Spanie, el avea să fie de acum înainte măcelarul din Somaen. Nenorociţii ăştia căutaseră un mijloc să-l jignească, şi cel mai sigur era să-i murdărească soţia, să-l lovească în tot ce avea mai scump : dragostea faţă de ea. Vroiau ca prin asta să-l determine să se întoarcă la Madrid : ca să cîştige timp cei din *cuadrillas,* continuîndu-şi astfel nepedepsiţi sîngeroasa lor acţiune.

Reciti încă o dată scrisoarea Egléei. Unele fraze îi săreau în ochi ca nişte arsuri... *Nu-i bine ca soţul să stea prea multă vreme departe de soţie...* Ha ! nu stătuse departe de Anaïs şi totuşi, ticăloasa... Oare toate femeile or avea minciuna în sînge ? Greşise deci cînd o crezuse pe Eglé altfel decît celelalte ?... *Oamenii cei mai buni pot cădea în ispită...* Nu ! o vinovată nu se mărturisea cu atîta cinism. N-ar fi născocit povestea cu amanta spaniolă ca să-şi mascheze propria-i mîrşăvie... Dar de ce să născocească ? Urzeala era clară. Amanta spaniolă, înlocuită de Eglé, vroia să se răzbune. Aflînd de la vreun complice că rivala ei trimisese o scrisoare în Guadalajara, găsise repede arma răzbunării.

[13] Domnule măcelar (lb. sp.).

Își sprijini capul în mîini. „O să înnebunesc... *Mai e nevoie să-ți repet că sînt a ta ?*... Ah ! toate spun că sînt ale tale ! că n-au iubit, că nu voi iubi niciodată pe nimeni altul, și primul filfizon apărut le zăpăcește cu lingușelile lui. Ce-ai putea face ca să-ți rămînă credincioase ? Oare numai curiozitatea le aruncă în brațele altuia ? Există oare vreo femeie credincioasă ?"

Altul ! Care altul ? Ce să mai crezi despre un bărbat, un soldat, care aduce în locuința sa nevasta altui soldat, tovarășul său de arme, pentru a i-o lua ? Philbert o văzuse pe Eglé la palatul regelui Joseph, chiar a doua zi de la sosirea ei la Madrid, o plăcuse, și îi întinsese repede cursa. Nu fusese el acela care, în numai opt zile, se folosise de trecerea la palat pentru ca bărbatul inoportun să dispară din scenă ? Era general ; era de „clasă" ; avea prestanță și o nevastă abia refăcută după boală, biata de ea, și care habar n-avea de nimic. Femeile se îndrăgostesc mereu de același tip de bărbați : cei ce știu să le încînte cu vorbele, cei ce știu să-ți ia ochii ca să profite. Fouriès simțea cum îi urcă în gîtlej un șuvoi de fiere, vechea sa ură iacobină față de aristocrați. Trebuia să-i fi ucis pe toți în '93. Marat gîndea bine.

Oare cît timp rămăsese astfel, să-și macine gelozia ? Cîteva bătăi în ușă îl făcură să tresară. Guvernatorul își trimisese aghiotantul să-l cheme, un tînăr blonziu care zîmbea răsucindu-și mustăcioara. Alt drăgălaș. Îl privi cu o expresie plină de ură ucigătoare.

— Nu ! urlă el, lovind furios cu piciorul în podeaua care se cutremură.

Zîmbetul ofițerului înghețase. Își lovi călcîiele, iar Fouriès își petrecu mîna peste fruntea umezită.

— Iartă-mă, căpitane, Adormisem și mai visam încă.

Băiatul zîmbi din nou, cu un aer înțelegător.

— Da, domnule colonel.

Cina începuse rău. Fouriès stătea întunecat și nu-și descleștă fălcile. În cele din urmă, guvernatorul care se străduise din răsputeri să-l înveselească, îi zise :

— Vrei să mă faci să cred, prietene, că ai primit vești proaste de la *señora*, ei drăcie ! altfel nu văd de ce-ai fi atît de mîhnit. Dacă-i așa, între noi fie vorba, nu merită

să te frămînți. În blestemata asta de țară, nu face una cît cealaltă, adică zero. Ne urăsc de moarte, chiar cînd ne zîmbesc, și uită de orice pudoare, și sînt absolut convins c-ar vrea să ne vadă cu lațul de gît. Ia-le așa cum sînt, ascultă-mi sfatul. Mai bine gustă puțin din tokay-ul ăsta, și spune-mi dacă nu-i de soi.

Colonelul aruncă asupra interlocutorului său o privire arzînd ca focul.

— Aveți dreptate, domnule general. Să bem pe săturate, chiar de-om crăpa. Nimic nu-i mai bun ca vinul de soi și-aș fi chiar un nătărău de n-aș profita, deoarece plec mîine în zori.

— Nu se poate ! Nu-mi spuseseși chiar dumneata mai adineaori că ai de gînd să rămîi aici o săptămînă ?

— Mi-am schimbat hotărîrea. Plicul primit de la statul major mă obligă să-mi rectific planul. Mă înapoiez la Madrid.

— Fir-ar să fie ! Noroc !

O oră mai tîrziu, măcelarul din Somaen era beat criță. Fusese nevoie de doi oameni ca să-l transporte în odaia lui.

IV

LUI DUMNEZEU ÎI PLACE SÎNGELE

TOATĂ PLAZA STRIGA :
— *OLE !*
EGLĒ SE ÎNFIORĂ. CORRIDA începuse de două ore, și sosise clipa ultimei lovituri mortale. Pentru serbările date de regele Joseph în cinstea victoriei de la Talavera, fuseseră reținuți numai *toreros*[1] celebri, iar taurii făceau parte din cele mai renumite *ganaderias*[2]. Cel căruia îi revenise onoarea să dea suprema lovitură cu vîrful sabiei se numea Esposito și orice pas de-a sa făcea să delireze mulțimea.

[1] toreadori (lb. sp.).
[2] crescătorii de vite (lb. sp.).

— Vă place spectacolul ăsta ? întrebă blînd Victorien Thémire, fiind bolnavă, îşi rugase soţul s-o lase acasă.

— De ce n-ai invitat-o pe Eglé. Biata de ea, n-are cu ce se distra.

Pe gradenele fremătînd de uriaşa zbatere a evantaielor, alte strigăte răsunau în aer.

— *Arriba, Esposito !... Corta en lo vivo !* [3]

— Nu ştiu dacă-mi place spectacolul, răspunse tînăra femeie. Îl găsesc destul de fioros. Şi totuşi...

Cu toate că se străduise să-şi înăbuşe emoţia, era tulburată peste măsură. Cum urcase în tribună avusese impresia că pătrunde într-un univers unde nu se respira ca în orice alt loc, unde inimile băteau după alt ritm. Toate băncile, de sus pînă jos, erau ocupate, iar rochiile femeilor şi uniformele împodobite cu fireturi ale francezilor arătau ca o tapiserie împestriţată, unduindu-se ca marea.

Paseo începuse exact la orele patru, pe o căldură sufocantă. Admirase *alguazilii* [4] drepţi şi nepăsători ca nişte judecători, matadorii plini de ei înşişi, în costumele strălucind de paiete, modeştii *peoni* a căror oră va suna, poate, într-o bună zi, şi picadorii foarte mîndri de suliţele lor, urcaţi pe caii înalţi purtînd un bandaj la ochiul drept, ca să nu vadă năpustindu-se fiara odată cu tristul destin. Toţi aplaudau cît puteau de tare, iar regele, care prezida partida, culesese nenumărate exclamaţii de bravo, în clipa cînd aruncase din loja regală cheia ţarcului.

Cînd primul taur ţîşni ca o săgeată din negura captivităţii sale în lumina orbitoare a arenei, toţi simţiră că distracţia nu va fi oarecare. Brusc, miile de spectatori, etajaţi de jur împrejurul arenei, amuţiseră. Evantaiele încetaseră o clipă să se agite. Era ca şi cum fiara cu ochii sîngerînzi ar fi hipnotizat, supunînd proprie-i legi, publicul venit să asiste la pieirea ei, ca şi cum taurul i-ar fi sfidat victorios, încordîndu-şi muşchii de oţel, pentru înfruntarea cu moartea. Acesta se repezise în galop pînă în mijlocul cercului de neînlăturat, cu coarnele aplecate,

[3] Curaj, Esposito... Taie la rădăcină ! (lb. sp.).
[4] agenţi de poliţie (lb. sp.).

cu un firicel de bale argintii atîrnînd de botul scurt. Apoi se oprise suflînd, rîcîise mînios terenul, se întorsese indecis, şi iarăşi se năpustise. Matadorii, care încercaseră să-l înşele cu pasele lor de pelerină, fuseseră nevoiţi, printr-o retragere precipitată în dosul scîndurilor, să-şi caute salvarea îndreptăţită.

— Bravo, *toro !*

În faţa lui picadorii nu străluciseră prin nimic. Trei cai cu burţile sfîrtecate, împiedicîndu-se în măruntaie, se prăbuşeau fără scăpare. Eglé, gata să leşine, îşi întorsese ochii, aşteptînd ca *banderilleros*[5] să dea curs dansului lor de viespii agile. Ori de cîte ori cîrligul de oţel pătrundea în carnea dură, unde se căsca brusc o pată de purpură, întreaga *plaza* răsuna, iar cînd ilustrul Vasquez, gloria Segoviei, cu o lovitură de sabie plasată chiar în vîrful greabănului, culcase la pămînt adversarul care se clătina, mulţimea întreagă, în picioare pe gradene, îi aplaudase bravura. Un nobil spaniol, aşezat lîngă Victorien, ridicase totuşi din umeri :

— Aiurea ! Sînt de acord să i se ofere urechile şi chiar coada acestui Vasquez, dealtfel prea mult lăudat. Asta nu înseamnă că, în ciuda micilor îndrăzneli de la început, nu mi-am dat seama imediat că taurul ăsta nu vroia să trăiască.

— Cel ce vorbeşte este un cunoscător, şuşotise Victorien la urechea Egléei. Veţi avea multe de învăţat.

Ea nu încetase să se instruiască încă de la începerea acestei sărbători a violenţei. Atelajele catîrcelor paşnice, toate avînd la gît clopoţei clinchetind, trăgeau de-a valma, prinse de un cîrlig, cadavrele cailor inocenţi şi pe cel al animalului de luptă, jalnic decăzut din gloria-i trecătoare. Om sau animal, mortul nu mai contează. Discuţiile se aprinseseră iarăşi. O femeie din apropiere, leşinase la căderea taurului şi era readusă la realitate printr-o pereche de palme. Rîsetele cam stridente, în urma crizei de nervi, dovedeau că emoţiile acestor *señoras* nu se potoliseră. Victorien continuă, aplecat spre vecina lui :

— Voluptăţile abatorului puse la dispoziţia amatorilor... Jocurile de circ, la Roma, nu erau mai crude.

[5] toreadori care aţiţă taurul cu banderile (lb. sp.).

Ea dădu din cap.

— Credeți că vom învinge ușor un asemenea popor, posedat nu numai de obsesia de a privi cum se moare, dar și de savurarea etapelor morții ?

El nu răspunse. Valeții din *plaza* curățau terenul de urmele sîngelui. Aerul încins mirosea a năduşeală. Cu toate că stătea pe partea umbrită, Eglé avea senzația că fierbe într-o uriașă căldare de granit. Cursa era reluată. Al doilea taur țîșnea, bătîndu-și coapsele cu o coadă nervoasă, la fel de feroce ca primul, la fel de negru la piele, și făgăduit aceleiași jertfiri.

Începînd din această clipă, tînăra femeie se lăsase pe nesimțite mînată de emoția crescîndă a celor ce-o încurajau. Nu mai raționa, cum făcuse la început. Se învîrtejea împrejurul taurului împreună cu bărbații aceia neînfricați, care, fluturîndu-și în aer banderilele dejucau într-un pas de dans aerian reacțiile animalului sălbatic ; strîmba din nas cînd *o quite*[6] tardivă putea să provoace moartea unui picador aflat în teren ; și prindea curaj cînd *torero* înainta cu muleta spre victima țintită.

Taurul se uita cu ochii pieziși la dușmanul al cărui costum brodat cu fireturi de aur sclipea în bătaia soarelui. Încerca zadarnic să scape de banderilele care, la fiece mișcare, îi sfîșiau carnea ; apoi zărind stofa roșie la cîțiva metri de el, se năpustea iarăși și iarăși, neîntîlnind decît golul.

Victorien, mai detașat de spectacol, era uimit văzînd-o pe Eglé absorbită, participînd din toată ființa la această frenezie colectivă, cu nările fremătînde, cu genele zbătîndu-se. Uneori, aproape că înceta să respire, apoi, șovăind, își mușca buzele. O ființă fascinant de vie : cu siguranță nu o femeie care să se dăruiască pe jumătate. Fouriès era un bărbat fericit...

Cîți tauri satisfăcuseră astfel setea acestui sîngeros dumnezeu al corridei ? Eglé nu-și mai amintea. Cinci, șase ? Acesta, în orice caz era ultimul, cel mai de temut, așa cum Esposito, idolul Madrilenilor, întruchipa cea mai bună *espada*[7] din regat. Dar stăpînul morții nu se grăbea.

[6] parare (lb. sp.).
[7] spadasin (lb. sp.).

Părea nepăsător la vuietul mulțimii subjugate, de parcă s-ar fi aflat singur în această înfruntare tragică, din care o viață, poate chiar a sa, avea să fie sacrificată. Fără a face un pas, ca țintuit locului, își înmulțea pasele : *derechazo,* la dreapta, *naturale* la stînga. Strigătele *Olé* de ușurare și de entuziasm țîșneau într-un singur glas, emoția își atinsese culmile și Eglé, sufocată, își închisese ochii. Îi redeschise odată cu un „Ah !" izvorît din mii de piepturi. La cinci metri de taur, Esposito îi întorsese spatele și îndreptîndu-se cu pași legănați spre o lojă din primul rînd, aruncase toca neagră unei femei care o prindea fericită.

— Ce se întîmplă ? întrebă Eglé.

Victorien zîmbi.

— Se întîmplă că acest galanton dedică taurul iubitei sale, în loc să-l ofere, ca ceilalți, regelui. Încă un răzvrătit în devenire.

Un nou strigăt răsună. La cîțiva pași de barieră, Esposito își agitase muleta și taurul, rămas cîteva clipe nemișcat, își bîțîi picioarele apoi se năpusti fioros. În timpul iureșului acestuia orb, *torero,* tot imobil, avu periculoasa cochetărie de a flutura de mai multe ori, de-a dreapta și de-a stînga, stofa roșie ; taurul se angajă și izbi puternic cu cornul scîndurile care pîrîiră. Zăpăcit de lovitură, monstrul se întoarse totuși ca o săgeată spre fulguranta roșeață care-l sfida și, cum ataca din nou, Esposito, ridicîndu-și sabia, o înfipse fără greș în trupul strălucind de sînge, de sudoare și de spumă.

Tăcerea marilor clipe se lăsase peste arenă. Așteptată căderea victimei, dar taurul acesta nu aparținea speței comune. După ce se clătină pe picioarele-i scuturate de un tremur convulsiv, scoase un muget sinistru și, cutremurîndu-și trupul mușchiulos printr-o încordare sălbatică reuși să se debaraseze de sabie, care zbură vîjîind către spectatori.

Toată asistența se ridicase în picioare privind acest episod în afara programului. Se auziră strigăte de durere. Sabia lovise o tînără femeie vecină cu cea căreia Esposito îi dedicase taurul. Zadarnic se agitau toți împrejur. Cu gîtul străpuns, victima nu mai dădea semne de viață.

Oficionados[8] nu sînt, oameni blînzi şi nu îngăduie greşeli faţă de obiectele cultului lor. În mai puţin de o clipă cel mai renumit *torero* al Spaniei devenise ruşinea lor, şi o ploaie de înjurături, însoţită de ameninţări se revărsa din întreg stadionul.

— N-aş fi crezut că vă voi obliga să participaţi la un asemenea spectacol, zise Victorien, ridicîndu-se.

Eglé îşi duse mîna la tîmplă, de parcă vroia să alunge cumplita viziune.

— N-aveaţi de unde şti, dar ce îngrozitor !

În timp ce mulţimea aţiţată şi făcînd gesturi ameninţătoare, se retrăgea încet, ei i se părea că trecuse printr-un coşmar. Toate lucrurile astea se petrecuseră, oare, în realitate ? Totuşi, trebuia să-şi mărturisească, într-adevăr, că vibrase în acelaşi ritm cu mulţimea frenetică, aşa cum n-o mai făcuse niciodată în viaţă. O auzise pe doña Isabel, profesoara de spaniolă, vorbindu-i despre corrida ca despre o şcoală a curajului şi a virilităţii, bărbaţii învăţau aici să se lupte iar femeile să îndure încercările vieţii, educîndu-şi nervii. Dar ea observase că, în timpul spectacolului, femeile n-aveau nici cea mai mică stăpînire de sine. Dimpotrivă, se lăsau pradă în modul cel mai necontrolat emoţiilor resimţite la vederea sîngelui. Eglé îşi amintea de una din ele, aflată la cîţiva metri depărtare şi care, după prăbuşirea primului taur, se răsturnase pe spate, cu spume la gură, cu unghiile zgîrîindu-şi rochia şi cu ochii ieşiţi din orbite. Cît despre bărbaţi, dacă această corridă îi învăţa să se bată, cum se făcea, după spusele împăratului, că erau cei mai proşti soldaţi ai Europei ? Şi cum se făcea că, evitînd lupta loială, în linie, armată contra armată, om contra om, preferau războiul de ambuscadă, cuţitul înfipt pe la spate, şi toate laşităţile răzvrătiţilor ? La Somaen colonelul Fouriès nu se lăsase dus de nas, dar cine putea afirma că va fi mereu la fel de norocos ? Sîngele, moartea, iată cele două cuvinte cheie ale acestei cumplite Spanii. N-ar fi fost imposibil ca la această oră Augustin să fi căzut ucis de glontele vreunui *desperado*. „Gîndul ăsta nu mă tulbură, îşi zise ea. De ce ?"

[8] Pasionaţi (lb. sp.).

În aceeași clipă simți că cineva îi strînge brațul. Era generalul Philbert, care își cerea iertare :

— Nu vroiam să risc să vă pierd în gloata asta. În cazul că vreo îmbulzeală ne-ar despărți, vă reamintesc că Grivet ne așteaptă cu caleașca la colțul dintre Buen Retiro și calea Alcala.

Brațul puternic care nu-și slăbea strînsoarea, o înfiora. Prima reacție fusese de a-l respinge. Imaginea contesei de Tordesillas y Milagro îi revenise brusc în minte. Cum se făcea că nebuna asta putuse cuceri un asemenea bărbat, dacă nu chiar prin însăși nebunia ei, care era o nebunie spaniolă ? Femeile acelea care urlau cerînd moartea pe gradenele din plaza, sau scrîșneau din dinți cu ochii dați peste cap, nu făceau, oare, parte din aceeași rasă ?

Se desprinse ușor, zîmbi și-și petrecu brațul peste al lui Victorien.

— E mai bine așa, zise ea. Dumneavoastră militarii, aveți totdeauna tendința să dominați. Trebuie să învățăm să vă rezistăm.

El rîse cu naturalețe. Se făcuse aproape orele șapte și temperatura se îmblînzise.

— Ce-ați zice, reluă el, de-o plimbare în caleașcă, la pas, pe Prado ? Este o oră potrivită, și am adoptat obiceiul locului de a cina tîrziu.

— De ce nu, domnule general ? Nu mă așteaptă nimeni. În singura scrisoare primită acum o lună, soțul meu nu s-a gîndit nici măcar să-mi spună dacă avea intenția să se înapoieze curînd la Madrid.

— Poate pentru că nu știa nici el. Colonelul Fouriès este un viteaz. S-a umplut de glorie la Somaen și n-are de gînd să se oprească aici. Poate că a și dat de urma altei *cuadrilla*.

Ea își scuturâ capul.

— Sînteți de-a dreptul obositori cu furia asta după glorie, domnilor militari. A, da ! vă admir și eu ca toată Franța, desigur, dar chiar împăratul a declarat că pacea este preferabilă războiului, și nu este plăcut pentru o femeie căsătorită să trăiască de parcă nici n-ar fi.

El rîse din nou.

— Sînteţi încîntătoare, iar Fouriès are, într-adevăr, mare noroc. Dar cînd l-aţi luat de bărbat, ştiaţi ce vă aşteaptă. Un soldat e sortit să se bată.

— Cam aşa i-am scris şi eu ultima dată, dar pentru ce se fac războaiele, dacă nu pentru a instaura pacea ?

Ajunşi la colţul străzii Bueri Retiro, urcară în caleaşcă.

— La Prado, Grivet, şi la pas pînă la Las Delicias. După aceea întorci, şi acasă.

Catîrcele împodobite cu panaşe porniră într-un pas elegant şi grav, cu un clinchet uşor de clopoţei. Pe Prado era ora de *paseo,* rit sacru al Madrilenilor, ora cînd *hidalgos* şi *majos,* tinerele elegante împreună cu ai lor *cortejos*[9], chiar simplii burghezi, părăsindu-şi treburile sau scuturîndu-şi apatia, veneau pe jos sau în trăsură, din toate cartierele oraşului, ca să respire la umbra lungilor alei aerul împrospătat de fîntînile arteziene şi îmbălsămat de parfumul florilor. După puternicele emoţii de la plaza, Eglé se lăsase pradă unei dulci amorţeli şi se gîndea, fără să meargă mai departe, că prezenţa tovarăşului ei nu era străină de plăcerea pe care o resimţea. Privea spaniolele înfăşurate toate, la fel, în ciuda anotimpului, în largi pelerine cenuşii, şi cu ochii strălucind sub *sombrero*-urile cu boruri largi. Femeile, aproape toate, îşi ascundeau feţele sub mari voaluri negre sau albe. Aceste funebre plimbăreţe erau oare aceleaşi spectatoare delirante de la *corrida* ? Fără nici o îndoială. Bărbaţii grupaţi cîte patru sau cinci, discutau pe şoptite, fumînd din havană, pe care o ţineau tot timpul în gură. Cînd conversaţiile se înteţeau, îşi scuipau havana şi ameninţau cu pumnul, strigînd într-o bruscă mînie : *Hombre* şi *Carajo !*[10] Încetul cu încetul, la plăcerea resimţită mai înainte se adăuga acum o nelinişte, şi ea rupse tăcerea.

— Mi-aţi putea spune, generale, de ce toţi oamenii aceştia par atît de morocănoşi ?

— Aş putea să vă răspund : deoarece conspiră şi ar vrea să ne vadă la mama dracului, ceea ce n-ar fi prea departe de adevăr. Dar prefer să vă spun : pentru că aşa

[9] curtezani (lb. sp.).
[10] Drace ! (lb. sp.).

este la modă. Aici se cheamă că ești un om cu maniere alese dacă ești grav sau ai aerul că ești — așa cere bontonul castilian. Regele Joseph care, știți bine, se considera filozof, și care ar vrea totuși să-și iubească supușii, pretinde că sînt abrutizați de religie. Ceea ce cred eu însă, este că, dacă popii noștri ar fi semănat cu ai lor, faimoasa noastră revoluție ar fi avut loc cu o sută de ani mai devreme.

— Sînteți un monarhist și un catolic, domnule general !

— Totdeauna am fost. Nu fac decît să vă comunic opinia regelui, care nu-i prea diferită de a mea. De ce să ne legăm la ochi ?

— Cu siguranță, cred că n-am să mă obișnuiesc niciodată cu spaniolele.

— Încercați să fiți în locul lor. Pentru cel mai mic păcat, preoții le amenință zilnic cu chinurile iadului. Nu-i deloc plăcut. Treceam azi-dimineață prin fața unei biserici. Deasupra portalului, pe o tăbliță scria : *Hoy se saca las almas*, ceea ce vroia să spună că azi era ziua în care *padre* avea bunăvoința să scoată sufletele din purgatoriu. Astăzi, și nu mîine, ați înțeles, și în schimbul unei sume de bani, bineînțeles. Nu uitați că ne aflăm în țara Inchiziției. Unul din rarii spanioli, care nu ne consideră niște ciini păduchioși, și căruia eu îi reproșam torturile la care-i supuneau călugării inchizitori pe falșii eretici, mi-a răspuns fără înconjur : „Vă credeam un catolic mai convins. Uitați-vă la Cristos. N-a fost torturat, chiar și el ? Fiul omului a vrut să ne dea un exemplu. Lui Dumnezeu îi place sîngele". Asta-i Spania !

Eglé strîmbă din nas.

— Tristă țară ! și nu-mi explic deloc gustul anumitor francezi pentru femeile ei...

Se opri brusc și-și mușcă degetul ca o școlăriță prinsă cu mîța-n sac.

— Iertați-mă. Mi-a scăpat.

Dar el nu părea afectat peste măsură de aluzie și răspunse calm :

— Oh ! au destul farmec, dar și-l pierd, dacă pot îndrăzni să mă exprim așa, prin prea multă folosire. Le

place drama ; ar inventa-o la nevoie. După mine, nici una dintre ele, oricît de ademenitoare ar fi, nu poate ajunge nici pînă la degetul mic al franţuzoaicelor.

Eglé rămase o clipă uluită, de parcă omagiul acesta i-ar fi fost adus ei. Îşi reveni repede.

— Cît despre mine, nu mă mir deloc să vă văd gata oricînd să faceţi un compliment, dar ce-ar fi să schimbăm subiectul discuţiei ? Vorbiţi-mi despre bătălia de la Talaverna. Aţi participat la lupte. Am cîştigat-o, ori nu ? Este într-adevăr vorba de o mare victorie ? Nu cred că-i un secret militar.

— Nu, ci poate un secret de stat. Regele Joseph ţine mult să-şi facă o reputaţie de mare general. În sfîrşit ! Nu sînteţi, după cîte ştiu, în solda Juntei. Iată părerea mea : într-un sens, am pierdut-o, deoarece n-am izbutit să-l alungăm de pe poziţii pe diavolul ăsta de Welesley, iar el n-a dat îndărăt decît din teama de a nu fi prins de Soult, care era pe urmele lui. Există bătălii albe, bătălii fără învingător. Acestea mi se pare un model al genului.

— O bătălie albă care a costat viaţa a mii şi mii de oameni. La ce bun, masacrele astea ?

— Asta o vor şti strănepoţii noştri. Poate pentru că sînt prea mulţi oameni pe pămînt, iar aceştia fac prea mulţi copii.

— Vorbiţi serios ?

— Am zis : poate ; dar atîta timp cît vor fi războaie, cel mai bine-ar fi să le cîştigăm. Ăsta-i rolul nostru, al soldaţilor.

— Iar dumneavoastră vi-l îndepliniţi în mod strălucit.

— Aiurea ! Mă străduiesc cît pot şi aici n-am nici un merit : n-aş şti să fac nimic altceva. La ce-aş fi oare bun într-o lume fără militari ?

Cerul se întuneca încetul cu încetul, şi caleaşca făcuse drum întors. În grăbitul amurg, Eglé se simţea cuprinsă de o vagă melancolie. Avea să se înapoieze în apartamentul ei neprimitor, unde totul părea îndreptat împotriva-i, cu singura societate a slujnicei spaniole, Ximena, ţărancă limitată căreia trebuia să-i smulgi, ca pe un dinte, fiece cuvînt. Generalul Philbert, însă, îşi regăsea soţia şi, neîndoios, Thémire, cu sănătatea-i fragilă şi sufletul dîrz, îşi merita norocul. Dar şi ea, Eglé, în această clipă, tăifăsuia cu

Victorien, într-o perfectă comuniune de gînduri, iar lui îi făcea o reală plăcere să prelungească această primă discuție. Augustin Fouriès era într-adevăr un bărbat inimos dar ea nu va simți niciodată pentru el decît stimă. Văduvită de fericire, era sortită s-o trăiască pe a altora.

O panică surdă o cuprinse. Tăinuitei plăceri resimțite mai înainte îi urma acum un gust de amărăciune. I se strîngea gîtlejul ; ochii i se înecau în lacrimi. Își acoperi fața cu mîinile.

— Ce s-a întîmplat, Eglé ?

Se străduia să zîmbească. Iată că-i spusese pe nume ; era neliniștit pentru ea.

— Desigur, reluă el, reacția spectacolului de la *plaza*. Nervii cedează în cele din urmă. Nu-i nimic ! după un somn bun...

Iar ea răspunse cu un glas abia stăpînit.

— Credeți că-i așa de simplu ?

— Fără doar și poate, iar soțul dumitale se va întoarce încununat cu lauri și vei fi cea mai invidiată, cea mai fericită dintre femei.

— Ce înseamnă fericirea, după dumneata, Victorien ?

Îndrăznise și ea să-i spună pe nume, și era ca și cum, considerînd că-i un lucru firesc și fără însemnătate, el nu remarcase nimic. Părea că se gîndește la întrebarea pe care i-o pusese.

— Fericirea ! Ei drace !

Își frecă obrazul, cu o licărire de veselie în ochi.

— Și dacă ți-aș spune că nu mi-am pus niciodată o asemenea întrebare ?

— Nu-mi vine-a crede !

— Dar nici n-am avut cînd ! Războiul de independență americană, armata Prinților, Vendée, Italia, Egiptul și nu era decît începutul. Fericirea, pentru mine — cine știe ? — ar fi putut consta în a rămîne pe loc.

— Glumești.

— Există, în viață, atîtea alte lucruri, în afara fericirii ! Dacă mă gîndesc bine, cred că trebuie să fii foarte tînăr și foarte naiv ca să crezi c-ar exista și să-ți faci din ea scopul vieții. Fericirea trebuie să vină fără s-o cauți.

— Nu ești prea încurajator.

— Aşteaptă ! Dacă resping fericirea în sine, fericirea absolută, bănuitoare, tiranică, cea despre care se vorbeşte-n romane, o fac pentru că, în ceea ce mă priveşte, cred în alta, sau mai degrabă, în mai multe lucruri la un loc, pe care le-aş numi bucuros micile fericiri, acelea pe care le prinzi din zbor cu atît mai grăbit cu cît le ştii trecătoare, dar care uneori îţi prevestesc altele şi mai mari.

— Eşti confuz. De exemplu...

— Ei bine !... clipa de faţă, total neaşteptată, pe Prado din Madrid, între noi doi...

Faţa Egléei se împurpură în timp ce inima tresălta de o bucurie tumultoasă. Dar lumina zilei continua să descrească şi Victorien nu-i putea vedea tulburarea. Reuşi totuşi să zică :

— Sper că ai mai cunoscut şi altele.

— Da, răspunse el cu un glas stins, cînd m-am însurat cu Thémire. Şi asta a durat.

„Este loaial", gîndi Eglé tremurînd.

Dar dintr-o dată, parcă un bloc de gheaţă s-ar fi prăbuşit între ei. Tăcerea îi apăsa, iar Victorien îşi privi ceasul de argint.

— Curînd va fi ora 8, zise el. Oh ! oh !

Îşi vîrî capul pe portieră şi, cu glas tare, i se adresă lui Grivet :

— Ei, băiete, dă-i bătaie. Doamna general s-ar putea nelinişti.

Eglé nu-şi mai simţea trupul. I se părea că orice mişcare i-ar fi fost fatală. Se expusese într-una dintre cele mai false situaţii, iar Victorien o adusese repede la realitate. Dar el, ce joc jucase ? Poate că intrase în el fără să vrea, şi înţelegînd brusc pericolul îşi revenise.

Tăcerea dintre ei se prelungea, devenind aproape de nesuportat. Să vorbească, să spună orice, dar să vorbească...

Caleaşca ajunsese la Puerta del Sol şi urca pe calea Fuencarral. Eglé a trebuit să facă un efort cumplit ca să nu-i clănţăne dinţii.

— De cînd te-ai întors, nu te-am mai întrebat, zise ea cu un glas neutru, dacă ai izbutit s-o faci inofensivă pe contesa de Tordesillas y Milagro, aşa cum avuseseşi intenţia înainte de campania de la Talaverna.

Victorien se încruntă.

— Din nefericire, nu. Îl rugasem pe guvernator, minunatul Belliard, să-i dea un domiciliu forțat, destul de departe de Madrid. S-ar fi retras într-unul din castelele ei, iar noi am fi fost liniștiți. Cînd au vrut însă s-o înhațe, coțofana zburase din cuib, și a fost cu neputință să i se dea de urmă.

— Păcat !

— Da, adăugă el, ceea ce nu micșorează cu nimic recunoștința pe care ți-o port. Din nefericire, această femeie turbată e-n stare de orice, și mă gîndesc nu atît la mine, cît la Thémire. Fără să mai pun la socoteală c-o văd foarte bine în fruntea vreunei *cuadrilla*.

Eglé consideră că sosise clipa să-i arate că-și păstrase mintea lucidă și că întreaga lor conversație nu însemnase pentru ea decît o glumă fără consecințe.

— În cazul ăsta, bărbatul meu va putea restabili ordinea, zise ea cu o dezinvoltură prefăcută.

Husarii și dragonii în frunte cu colonelul Fouriès intraseră în Madrid prin poarta Santa Barbara, exact în momentul cînd cea mai bună espada a corridei, Vasquez, își înfigea spada în cel de-al doilea taur. Inima orașului fremăta în arenă. Astfel străzile erau aproape pustii. La intrare, trupa se scindase, husarii se îndreptaseră spre cantonament, fosta cazarmă a gărzilor de infanterie, iar dragonii o luaseră spre mînăstirea Franciscanilor.

În timp ce oamenii săi intrau în cartierele respective, Fouriès, în ciuda nerăbdării de a-și rezolva propriile probleme, ajunsese la statul major general. Toți ofițerii superiori își părăsiseră birourile pentru corrida ; șeful escadronului de serviciu, un anume Pichard, nu-și ascunsese proasta dispoziție.

— Ah ! dumneavoastră erați domnule colonel, eroul de la Somaen ? Astăzi, știți, căderi prost. Nimeni nu se gîndește decît la victoria de la Talaverna ; regele nu ține să-și împartă laurii. Dealtfel, cum vedeți și dumneavoastră, nu este nimeni. Pe legea mea ! devenim la fel de sălbatici ca și spaniolii. Căci mă întreb, între noi fie vorba, ce plăcere pot avea niște oameni cu mintea la cap pentru un spectacol care constă în a mîna la galop niște biete ani-

male, înainte de a le ucide în mare tam-tam, sub falsul pretext că au oarne ? Ei, drăcie ! şi nu sînt singurele.

Fouriès i-o tăie scurt flecarului arţăgos :

— Nu vreau decît să ştiu cînd aş putea fi primit de comandantul şef al cavaleriei.

Celălalt îşi lăsase buza în jos cu un aer nepăsător :

— Păi, domnule colonel, reveniţi mîine dimineaţă, şi, în orice caz, nu prea devreme. Generalul se trezeşte tîrziu. Are insomnii. Atunci bună seara.

Apoi se scuzase pentru căscatul pe care nu şi-l putuse opri la timp.

— Eu nu semăn cu generalul, domnule colonel. Eu dorm tun, iar siesta nu-mi ajunge. Ah ! pe drept cuvînt clima ţării acesteia nu priește deloc organismului meu şubred.

„Are o moacă, s-o tot pălmuieşti !" se gîndea Fouriès în timp ce încăleca din nou.

Şi se simţi brusc năpădit de un fel de spaimă. Sosise clipa. Trebuia să-i înfrunte — ce durere ! ce ruşine ! — pe Eglé şi pe Philbert, să le smulgă mărturisirea criminalei iubiri, să se răzbune pe amîndoi. Numai cînd se gîndea, şi o imensă oboseală îi apăsa umerii puternici. Să treacă prin asemenea încercare, după o lună de viaţă atît de aspră ! Străbătuse, din zori, mai mult de şaizeci de kilometri călare şi, pe tot parcursul drumului, nu încetase să-şi reprezinte scena : mai întîi o va vedea pe Eglé, o va obliga să mărturisească, apoi va coborî să-i ceară socoteală generalului. Duelul cu sabia era obligatoriu între cavalerişti. La urma urmei, cel ofensat are dreptul să aleagă armele. Va cere, bineînţeles, lupta pe moarte. Dacă murea el, se sfîrşea totul. Dacă murea adversarul, nu-i mai rămînea decît să-şi încarce pistolul reglementar şi să-l apese pe tîmplă.

Această ultimă parte a drumului între statul major şi palatul Amadeo, era cea mai dureroasă. Rumegîndu-şi nefericirea, ba vedea roşu în faţa ochilor, ba refuza să creadă într-un asemenea destin. Eglé vinovată ! Ah ! ce presupunere absurdă ! Relua, modificîndu-l, raţionamentul făcut la Guadalajara. În scrisoare, Eglé nu-i relata, oare, în vorbe învăluite, că jucase un rol în ruptura gene-

ralului Philbert cu amanta spaniolă ? Aceasta putea s-o fi bănuit pe degeaba ca o rivală care-şi apăra propriul interes, în timp ce Eglé nu se gîndise decît să ocrotească fericirea Thémirei... Dar era inutil să mai raţioneze.

Ajunse în faţa palatului. Aruncînd santinelei hăţurile, urcă scara din patru în patru trepte ; sună. Trecu destul de mult timp pînă ce slujnica Ximena să deschidă.

— Doamna-i acasă ?

— *No, señor coronel.*

— *Donde esta* [11] ?

Slujnica făcu un gest că nu ştie. Stupidă creatură ! Aleargă ca un nebun prin apartament. Nimeni. Ca şi ceilalţi, cu siguranţă, Eglé s-o fi dus să caşte gura la corrida. Nesuferită ţară ! Se aşează, cu fruntea numai broboane, şi începe să citească iarăşi scrisoarea denunţătoare, deşi toate cuvintele i se întipăriseră în minte. Inima îi bate ca un ciocan pe nicovală. Ce să facă ? Brusc îi veni o idee. Şi dacă, în chiar această clipă, Eglé şi amantul ei... ? Gemu ca o fiară încolţită, o luă la goană şi se izbi de Ximena care-l privea înspăimîntată.

Cu scrisoarea în mînă, se opri în faţa uşii apartamentului generalului. Inima îi bătea atît de tare, încît îl durea. Nu putea intra într-o stare ca asta ; era incapabil să rostească o frază inteligibilă. Rămase astfel cîteva minute, gîfîind, epuizat de durere, apoi trase de cordon. Slujnica deschise şi schiţă un zîmbet. Se numea Dolores şi, cu ochii ei de jar şi tenul îmbietor, era mai plăcută decît molîia Ximena.

— Generalul Philbert este acasă ? întrebă el abia auzit.

— *No esta aqui, señor, sino la señora...* [12]

El o întrerupse.

— Spune-i că vrea s-o vadă coloncIul Fouriès.

Zîmbetul îngheţase pe chipul plăcut al spaniolei. Ea se înclină şi, după ce-l conduse prin galeria cu portrete, intrară în salonul de primire unde îi arătă un jilţ. El se aşeză docil, apoi, îndată ce slujnica dispăru, se ridică în picioare. Nu putea rămîne imobil, suportînd într-un calm prefăcut

[11] Unde este ? (lb. sp.).

[12] Nu este, domnul, ci numai doamna (lb. sp.).

tumultul inimii. Martir al așteptării ! Pe pereți erau atîrnate două panoplii alcătuite din iatagane mari cu mînerul încrustat cu rubine și cu lama bogat ornamentată. Privirea-i alerga automat cînd la una, cînd la alta.

Thémire apăru și îi întinse mîna.

— Ce bucurie să vă revăd, domnule colonel ! Mă așteptam atît de puțin ! M-am gîndit că Dolores a greșit numele. Ce fericită va fi soția dumneavoastră ! Mă tem însă c-o să-i pară rău că v-a lipsit de prezența ei, chiar și pentru o oră. Nu mă simțeam bine, și corrida pe o asemenea căldură !... Așa că i-am propus Eglée să-l însoțească pe soțul meu, dar acum nu cred să mai întîrzie mult.

Fouriès se uita la tînăra femeie cu un aer împietrit. Cum de putea fi atît de senină ? Cu siguranță n-avea nici o bănuială. În ajunul plecării din Madrid, îl invitase la masă împreună cu Eglé, și admirase îndemînarea și ținuta rezervată a acestei femei încă tînără, seducătoare, și născută, ca și el, din popor. Doar cearcănele albăstrii care-i măreau ochii trădau febra periculoasă care-o consuma și de care nu putea scăpa. Îndoi scrisoarea fatală în mîna-i umezită și simți că-i fuge pămîntul de sub picioare. Niciodată nu va avea curajul să arate această hîrtie care secreta ură, unei femei cu privirea atît de deschisă.

— Dar cred, domnule colonel, că muriți de sete.

Bătu din palme și Dolores apăru.

— Un *refresco* [13] de portocală, v-ar tenta ? Da ? Dolores, ai înțeles ?

— *Por cierto, señora.* [14]

— Copila asta face mai multe progrese în franceză, decît eu în spaniolă. Luați loc, domnule colonel, și povestiți-mi despre faptele dumneavoastră de vitejie.

El fierbea, simțindu-se incapabil să se stăpînească. Trebuia totuși să-i răspundă.

— Iertați-mă, doamnă, zise el. Militarilor nu le place să vorbească despre luptele lor.

— Nici femeilor despre toalete, bănuiesc ! Dar în ce vă privește, domnule colonel, vă cunoaștem ! Nu trebuie să fiți așa de modest.

[13] Băutură răcoritoare (lb. sp.).
[14] Desigur, doamnă (lb. sp.).

Rîdea din toată inima. Nu ! nu va putea îndura prea mult această nepăsare. Făcu o încercare.

— Aş vrea mai degrabă să ştiu ce s-a mai întîmplat la Madrid în lipsa mea.

— Dar nu s-a mai întîmplat nimic, dragă domnule, chiar nimic. Generalul Belliard a rămas guvernător aici, apoi a mai fost victoria de la Talaverna care mi-a readus bărbatul sănătos şi nevătămat. Crede-mă, nici nu vroiam mai mult.

Bărbatul ei ! Vai de el ! Îşi strîngea dinţii, gata să-i spargă. Respiră adînc şi reluă :

— În singura scrisoare primită de la ea, soţia mea mi-a dat de înţeles că aţi fi avut, dumneavoastră personal, nişte neplăceri, din fericire repede alungate.

— Neplăceri, eu ? asta-i bună ! Mă întreb ce-a vrut să spună sau de unde-o fi scos-o. N-am avut apă cîteva zile, din pricina unei conducte care s-a spart : asta-i tot ce ştiu.

Se dăduse de gol. Eglé, dealtfel, nu-i specificase chiar ea, în scrisoare, că Thémire nu ştia nimic despre ameninţarea care-o păscuse ? Iată, cel puţin, că aici nu minţise.

— Iertaţi-mă ! am înţeles greşit, şi mă bucur pentru dumneavoastră.

— Ah ! iat-o pe Dolores. Beţi, domnule colonel, şi nu vă faceţi griji pentru nişte biete femei, care nu-s bune nici măcar să se lupte.

El bău. Lichidul rece îi curgea ca un elixir al vieţii prin gîtlejul uscat. Şi dacă fusese un prost dînd crezare scrisorii unei spaniole fără scrupule, al cărui singur scop era să semene discordia şi suspiciunea între francezi ? O privea pe Thémire cu recunoştinţă.

— Într-adevăr, muream de sete. Mulţumesc !

— Lui Dolores să-i mulţumeşti. Ce m-aş fi făcut fără ea ?

Cele două femei rîseră amîndouă deodată, şi lui i se păru că acest dublu rîset sănătos revărsa în mintea-i tulburată aceeaşi liniştire răspîndită de *refresco* în trupul vlăguit. Se ridică să pună paharul pe tavă şi-şi descleştă totodată mîna stîngă, din care-i căzu scrisoarea.

— V-a căzut ceva, domnule colonel. Sper că hîrtia asta nu pune în discuţie soarta Spaniei.

El păli. Iată că i se oferea prilejul să-şi deschidă rana. Va întinde scrisoarea Thémirei, şi zarurile vor fi aruncate. Se aplecă să ridice hîrtia. Cînd se îndreptă, Thémire surîdea.

— Nu, nimic important, zise el. O simplă însemnare de ţinut minte.

— Mai doriţi un *refresco*, domnule colonel ?

— Mulţumesc, doamnă. Vă rămîn foarte îndatorat, dar trebuie să plec ca să mă pregătesc să-mi primesc soţia. Sînt încă plin de praf, transpirat şi-aş vrea să arăt cît mai bine.

— Sînteţi un soţ ideal, într-adevăr.

Abia ajuns pe palier, Fouriès îşi dădu seama că rana nu-i era decît amorţită. Cele mai dulci vorbe din lume, rostite de buzele cele mai inocente, nu l-ar fi făcut să-şi schimbe părerea. Era foarte posibil ca Eglé să fi cedat, oarba încredere a Thémirei nefăcînd decît s-o încurajeze şi mai mult. Îşi vîrî în apă capul înfierbîntat, se bărbieri cu grijă. Mîna îi tremura şi se tăie chiar pe cicatricea de la Piramide. Sîngele nu mai contenea. În sfîrşit hemoragia se opri şi îşi schimbă uniforma.

Se plimba de-a lungul şi de-a latul galeriei şi mai sumbre în lumina palidă a serii, şi nu-i trecu prin cap să aprindă lumina. Ce făceau, oare, amîndoi ? Corrida se încheia totdeauna înainte de căderea nopţii. Nenorociţii !

Zgomotul unui vehicul tras de catîrce, ale căror copite izbeau puternic pavajul, se precipita sub fereastră. Se oprise o caleaşcă. O femeie înfăşurată într-un voal negru coborîse, discutase cu santinela, intrase în palatul Amadeo. Cine putea fi ? Ah ! vreo cohetă a ofiţeraşilor locuind în odăile de la parter. Doamne, de ce se recăsătorise, în loc să se limiteze la aventuri trecătoare, ca ăştia ?

Urmară alte clipe ucigătoare şi femeia de mai înainte ieşise. Greşise adresa. Fusese, desigur, una din codoaşele acelea care stîrniseră rînjetele guvernatorului din Guadalajara. Totuşi mersul îi era tînăr, iar spaniolele astea, chiar cînd îmbătrînesc, au pe dracul în ele.

Femeia urcase din nou în caleaşca ce se îndepărta acum în goană spre poarta Segovia. În stradă, una cîte una, răsăreau, iată, flăcăruile felinarelor. O altă trăsură cu patru catîrce sosea din direcţia opusă. Se opri. Vizitiul sări de

pe capră, deschise portiera. O pereche. Recunoscu glasul Eglèei. Dumnezeule ! Începu să tremure din tot trupul. S-o aştepte, oare, aici ? Nu ! Trebuia să spargă buboiul cît mai grabnic, să-i surprindă împreună pe vinovaţi. Alergă la uşă ; coborî iute treptele.

— Augustin, doamne, ce fericire !

Eglé intrase prima, şi-i sărise de gît. El îi simţea buzele pe obraz, dar nu-i înapoia săruturile, strîngînd doar, pînă la strivire, acel trup adulter.

— Uşor, că mă sufoci !

Îi dădu drumul. Philbert îi întinse mîna, iar el nu îndrăzni să i-o refuze.

— Chiar că este o surpriză, colonele ! Cum se face că nu ne-aţi anunţat sosirea ?

— N-am avut timp, domnule general. O problemă urgentă mi-a grăbit înapoierea şi această urgenţă este atît de capitală, încît v-aş ruga să urcaţi îndată la mine.

— Ei, drăcie, prietene, este chiar aşa de grav ? Îngăduiţi-mi baremi să-mi anunţ soţia că ne-am întors.

— Îmi cer scuze că insist, domnule general. Dar trebuie să vorbim chiar acum.

— *Bueno !* [15] Haidem.

Ximena veni să deschidă, cu un sfeşnic în mînă. Traversară tăcuţi galeria cu armuri, intrară în capela particulară ale cărei obiecte din aur captau cîteva reflexe.

— Iată un loc foarte potrivit pentru discuţie, spuse Fouriès.

— Ce ciudat eşti, Augustin ! rosti Eglè. Aici nu sînt scaune.

— N-are importanţă !

— În acest caz vă las cu problemele voastre de stat.

— Prezenţa ta este necesară.

Fouriès luă sfeşnicul din mîna Ximenei, îl aşeză pe altar şi o concedie pe spaniolă cu un gest scurt. Slujnica ieşi.

— Nu înţeleg nimic, reluă Eglé.

— Vei înţelege, strigă el cu glas tunător.

— Într-adevăr, domnule colonel, nu păreţi a fi cel pe care vă ştiu, remarcă rece Victorien.

[15] Bine (lb. sp.).

— Aș vrea să vă văd în locul meu !

— Liniștiți-vă, dragul meu, și spuneți-mi despre ce este vorba !

Fouriès desfăcu scrisoarea și i-o întinse.

— Dumneavoastră, generale, explicați-mi ce înseamnă această scrisoare. O corespondentă, preocupată probabil de persoana dumitale, mi-a expediat-o la Guadalajara.

Victorien citi și-și înălță linștit fruntea.

— Nu cred, domnule colonel, că ați dat crezare, nici măcar o secundă, acestei mîrșevii.

— Și de ce n-aș fi dat crezare ?

— Pentru că ar fi însemnat în primul rînd să vă insultați soția, care n-are nici o pată pe conștiință și în al doilea rînd, pe mine, care sînt camaradul dumneavoastră și totodată superiorul dumneavoastră. Mai adaog că știu de unde provine această scrisoare, deoarece am recunoscut scrisul.

— Arătați-mi-o și mie, domnule general.

— Soțul dumneavoastră vă v-o arăta, dacă va crede de cuviință, zise Victorien.

— N-am dreptul să știu ce conține o scrisoare care mă insultă ?

— Soțul dumneavoastră va decide.

— Domnule general, reluă Fouriès cu glas stins, nu vă cred capabil să înșelați un soldat, ba mai mult un camarad care-și iubește soția mai mult ca propria-i viață. Spuneați mai adineaori că știți cine e autoarea scrisorii. Numele, vă rog.

— Contesa de Tordesillas y Milagro.

Fouriès, consternat, își înfigea unghiile în podul palmelor.

— Și ce treabă am cu cu-această contesă ?

— Vroia să-mi ucidă soția din motive pe care le ghiciți. Printr-un concurs de împrejurări, pe care le veți afla îndată, soția dumneavoastră a împiedicat-o să comită crima. Urmarea se înțelege de la sine.

„Împrejurări neprevăzute" scrisese Eglé. Fouriès simțea cum urcă în el o bucurie atît de puternică, încît devenea dureroasă, amestecată cum era cu rușine. Cum o să-l ierte Eglé pentru atîta neîncredere ? O ultimă proastă inspirație îi răsări pe buze.

— Dar nu urăşti o femeie doar pentru că te-a împiedicat să comiţi o crimă. Soţiei dumneavoastră, şi nu alteia, mele trebuia să-i poarte pică.

— Nu cunoaşteţi imaginaţia spaniolelor. Îşi fac rugăciunea în braţele iubitului. Omoară făcîndu-şi semnul crucii. Pe ele, pasiunea le absolvă de crimă.

Eglé îşi privea bărbatul, de parcă atunci îl descoperea. Faţa acestui om pe care-l stimase fără a-l iubi era răvăşită. „Are ochii unui nebun", gîndea ea. Şi îşi spunea că, la fel cu această contesă de Tordesillas, şi el ar fi fost în stare să ucidă. Nu-i mărturisise oare cum murise prima soţie ?

— Şi acum, pot să mă retrag ? zise ea.

El înaintă şi-şi propti mîna pe umerii ei. Ea se înfioră la atingere.

— Du-te, şi iartă-mă că te iubesc prea mult.

Ea nu răspunse şi, în timp ce ieşea din capelă, auzi clopoţelul de la intrare. Ximena întîrzia şi clopoţelul suna fără întrerupere. Eglé se întoarse. Bărbatul ei o opri.

— Mă duc eu.

El ieşi şi privirea Egléei se încrucişă cu a lui Victorien care-şi întoarse capul. Era sleită, dar scena petrecută sfîrşise prin a o limpezi. Ştia acum că-l iubea pe generalul Philbert. Ştia de asemenea că nu i-o va putea mărturisi niciodată.

Din galeria cu armuri se auziră strigăte.

— Este vocea lui Dolores, zise Victorien.

O luă la goană, cu Eglé după el. Era chiar Dolores, cu gemea cu faţa înecată în lacrimi.

— Doamna... *La señora... Asesinada... Maldicion ! Mucho sangre !...* [16]

— Thémire !

Coborîră în grabă scara. Dolores lăsase uşa apartamentului deschisă. În mijlocul galeriei. Thémire, întinsă pe dale, zăcea scăldată în sînge. Avea înfiptă în piept *navaja*. Victorien o smulse cu multe precauţii, îşi luă soţia în braţe şi o transportă în odaia ei.

— Respiră, zise el. Colonele, chirurgul-medic este jos. Du-te, te rog, după el.

[16] Doamna... Asasinată... Nenorocire... Mult sînge ! (lb. sp.).

Thémire redeschise ochii.

— Draga mea, nu-ţi fie teamă, te vom îngriji. Te vei vindeca. Spune-mi doar cine te-a lovit.

— O femeie, răspunse ea abia auzit, o spaniolă... îmbrăcată în negru... N-am mai văzut-o niciodată... Dolores era la bucătărie.

— Nu mai vorbi. Cruţă-ţi forţele.

Chirurgul, înarmat cu trusa, intra urmat de Fouriès.

— Lăsaţi-mă cu rănita.

Şi adresîndu-i-se Egléei :

— În afară de dumneavoastră, doamnă, dacă sînteţi bună. Mă veţi ajuta s-o bandajez.

Bărbaţii părăsiră încăperea.

— Iar dumneavoastră, domnule colonel, vă credeaţi cel nefericit. O femeie îmbrăcată în negru... Asta-i scorpia de Encarnacion... Şi n-aţi văzut nimic, n-aţi auzit nimic ?

Fouriès îşi reamintea de femeia coborîtă dintr-o caleaşcă şi care rămăsese atît de puţin în palat. Generalul îşi încleştă pumnii.

— Este chiar ea. Nici o îndoială. O să mi-o plătească cu vîrf şi îndesat.

— Dacă-mi îngăduiţi, domnule general, iau asupra mea această sarcină, zise colonelul. Am şi eu să-i plătesc o poliţă.

V

ESPERANZA

SPRE MIJLOCUL LUI SEPTEMBRIE, cele trei luni de infern care, conform proverbului castilian, constituie în fiecare an porţia rezervată madrilenilor, se apropiau de sfîrşit. Nu mai era mult pînă ce asprul vînt al celor nouă luni de iarnă, coborît din munţi, să înceapă să sufle de-a lungul străzii Mayor. Toamna tîrzie cu seri răcoroase mai dăruia încă oraşului zile frumoase cu un cer senin traversat de adieri calde.

Timp de șase săptămîni, chirurgul se străduise fără speranțe să salveze viața Thémirei. Desigur, spunea el, plămînul nu era atins, iar lama ascuțită trecuse la cîțiva milimetri de inimă. „Un adevărat miracol, domnule general !" Dar plaga se infectase repede, și rănita, în delirul ei, rostea fraze dezvăluind lucruri întristătoare.

— Alungați-o, bolborosea ea, cu ochii în lacrimi. Este o hoață ! Vrea să-mi fure bărbatul...

Într-o seară din cea de a patra săptămînă, chirurgul zise încruntat :

— Domnule general, trebuie să vă spun adevărul. Am făcut tot ce mi-a stat în putere. Va trebui un al doilea miracol ca să vă salvăm soția.

Victorien chemase un preot. A doua zi, febra scăzuse, și Dolores, care-și iubea stăpîna, anunțase în mod triumfal că miracolul așteptat coincidea cu sfîrșitul novenelor sale către Notre Dame del Pilar. Cîteva zile mai tîrziu, după o recădere, jurase că în caz de vindecare se va duce în pelerinaj la Sfîntul Iacov de Compostela. Din săptămînă în săptămînă, datoria față de locuitorii cerului creștea din ce în ce mai mult.

Totuși, în ciuda unei extrem de mari slăbiciuni, Thémire părea că scăpase de orice pericol. În fiecare zi, se ridica din pat cîteva ceasuri, instalîndu-se în fața ferestrei camerei, într-o berjeră cu două brațe de sprijin pentru cap de unde privea cum se scurg clipele. Eglé, nelipsită de lîngă patul bolnavei, pregătea pînza și fețele pentru pansamente, apoi, cînd starea prietenei îngăduia, îi citea din vreo carte, sau își făceau reciproc confidențe. Nici una nici alta nu mai ignorau nimic din trecutul lor. Thémire îi povestise despre copilăria petrecută în spălătoria mamei sale, anii de mînăstire la Miramione, și cum scăpase Victorien de închisoare și ghilotină, în ziua morții regelui. Eglé nu-i ascunsese nimic din viața de orfană la doamna Câmpan, nici despre prietenia cu regina Hortense, nici despre căsătoria făcută în pripă la dorința împăratului.

— Cum ni se aseamănă destinele, deși-s total diferite, zicea Thémire strîngînd cu afecțiune mîna Egléei. Fiică a unui învingător al Bastiliei, eu mă căsătoresc cu un nobil după atîția ani de iubire pe care n-aveam curajul să mi-o mărturisesc. Tatăl dumitale, care era un aristocrat credin-

cios regelui, cade luptîndu-se pentru coroană, iar soţul este un ofiţer republican pe care abia-l cunoşteai cînd ai acceptat să-ţi unești viaţa cu a lui.

O clipă păru că visează, apoi adăugă cu un glas trist.

— Ca şi cînd amîndouă ne-am fi ales greşit bărbaţii.

Eglé îşi retrase brusc mîna.

— Ce vrei să spui ?

Thémire oftă.

— E greu să faci un bărbat fericit.

— Ei, asta-i ! Generalul nu te iubeşte, oare, cu toată tandreţea ?

— M-a iubit şi sînt sigură că-i convins că mă mai iubeşte la fel ca înainte de a ne năpădi necazurile. Dar vezi şi dumneata în ce stare mă aflu. Oricît de bun ar fi, un bărbat în plină forţă nu poate iubi mult timp o femeie bolnavă. Ea nu mai e pentru el decît o ghiulea. Din ce e făcută dragostea, dacă nu din două dorinţi care se împreună ? Zac de atîta vreme în pat, şi lovitura asta de *navaja* n-a rezolvat nimic.

— Îţi recapeţi puterea pe zi ce trece.

— Ştiu bine că voi rămîne slăbită. Nu voi mai fi niciodată cea care a fost pentru Victorien singura femeie din lume. Nu-l voi mai face fericit ca altădată.

— Gîndurile astea or să-ţi dispară.

— Nu. Nu mă amăgesc. Această lupoaică de spaniolă care m-a lovit, ştia nu numai ce făcea, dar şi de ce o făcea. Cîte grozăvii nu mi-a mai spus !

De două sau trei ori pînă atunci, în discuţiile cu Eglé, Thémire făcuse aluzie la scena omorului, dar nu povestise nimic. Niciodată totuşi nu păruse atît de aproape de a se confesa. Eglé crezu că sosise momentul.

— Taina îţi aparţine, zise ea, dar eu îţi sînt prietenă sinceră. Din puţinul ce m-ai lăsat să întrevăd, am rămas cu impresia că această criminală, înainte de a lovi, intenţionase într-un fel să te ucidă moralmente, să-ţi facă viaţa insuportabilă, desigur din pricina minciunilor şi a calomniilor, dacă nu şi mai rău. Nu-i bine să trăieşti cu povara asta în suflet. Dacă ai încredere în prietenia mea, descarcă-te. Cînd o suporţi în doi, povara devine mai uşoară.

Thémire dădu din cap cu o expresie de gravitate dureroasă.

— Aș fi preferat s-o port de una singură, m-am obișnuit cu ea, și vei înțelege că prietenia mea pentru dumneata și-a îndeplinit rolul în tăcerea pe care pînă acum am crezut că trebuie s-o păstrez. Ne despart doisprezece ani, Eglé Dumneata ești pentru mine ca o tînără soră, iar contesa de Tordesillas nu te-a cruțat în nebunia ei.

Eglé îngălbeni.

— Pe mine ?

— Fii fără teamă. N-am crezut o iotă din aiurările ei.

Eglé, la rîndul ei, îi strîngea mîna Thémirei, care continua :

— Acum că am început, voi merge pînă la capăt, oricît de greu îmi vine să relatez totul. Așadar, la propunerea mea, l-ai însoțit pe Victorien la *corrida*. Aveam puțină febră, ca-n fiecare seară, și timpul mi se părea nesfîrșit. Mi-era imposibil să-mi concentrez atenția asupra nesăratului roman pe care începusem să-l citesc : *Elisabeta sau exilații din Siberia* de doamna Cottin. Îmi ziceam că poate era aglomerație pe Prado și că întîrzierea voastră n-avea nimic neobișnuit. Nu aprinsesem decît două lumînări din cele cinci ale acestui straniu candelabru reprezentînd tritoni suflînd în cochilii de melci, sau diavoli scuipînd flăcările iadului, nu se înțelege prea bine. În lumina slabă, pe pereți tremurau umbre. Cineva trăsese de sfoara cu clopoțel și Dolores s-a dus să deschidă. Era o femeie, care la început a refuzat să-și spună numele, declarînd doar că avea să-mi transmită un mesaj. Atunci m-am dus în galerie și după ce Dolores ne-a lăsat singure, am aflat îndată cine era vizitatoarea și pentru ce venise. N-aș putea să-ți redau cuvînt cu cuvînt spusele ei într-o franceză amestecată cu spaniola, dar nu voi putea uita ura cu care erau rostite. După spusele ei, Victorien nu mă iubise niciodată și ea îi dezvăluise adevărata dragoste. Fusesem inconștientă cînd mă căsătorisem cu un bărbat pentru care ținînd seama de diferența condițiilor noastre sociale, nu puteam fi decît un capriciu și care era de multă vreme desprins de mine. El nu mă mai suporta decît dintr-un

scrupul de care eram datoare să-l eliberez. Dacă nu renunțam eu, mă alunga el.

„Ei bine, doamnă, aștept s-o facă", i-am spus. Și am rugat-o să iasă pe ușă afară. Atunci ea a izbucnit în rîs — dar ce rîs cumplit! — și a continuat și mai și. Nu numai că, spunea ea, eram pentru soțul meu o ghiulea pe care o tîra după sine, pentru că avea un suflet bun, dar m-a și înșelat mereu. Era de ajuns să privesc în jurul meu și să-mi dau seama cîte amante are. Iartă-mă, Eglé, dacă mă văd obligată să-ți spun că a rostit numele dumitale. Dar era absurd! Ba chiar am profitat de această absurditate spunîndu-i că dacă bărbatul meu avea atîtea amante, înseamnă că nu era decît un colecționar de aventuri, un stricat care nu ținea mai mult la ele decît la mine În acea clipă, un licăr de mînie i-a străfulgerat ochii.

„Iată o frază de prisos, cățea de eretic", a strigat ea. În chiar acea clipă a ridicat asupra-mi un cuțit și am leșinat pe loc.

Thémire luă de lîngă ea o sticluță cu oțet de toaletă și stropi batista cu cîteva picături, înainte de a-și tampona fruntea.

— Asta-i, dragă Eglé. Acum știi ce s-a întîmplat, chiar mai mult decît soțul meu, căci n-am vrut să răscolesc în fața lui toată murdăria asta. Îl iubesc prea mult ca să-i reproșez ceva, și mi-am jurat ca în viața mea să nu rostesc în prezența lui numele ăsta blestemat de Tordesillas, în care ai spune că se încolăcesc șerpi șisiind. Inițiativa de a vorbi despre ea a avut-o chiar el, acum cîteva zile, cînd chirurgul i-a spus că scăpasem de pericol. S-a învinuit că se lăsase atras în mrejele acestei femei și mi-a jurat că greșeala lui îi pricinuise mai mult remușcări decît plăceri. Mi-a vorbit de asemenea de curajul dumitale împiedicînd-o prima oară să ajungă la mine. Dacă aș fi știut la timp, poate m-aș fi apărat mai bine. Oh! nu-ți fac nici un reproș. Înțeleg prea bine că ai tăcut din delicatețe. Ți-era teamă să nu mă aduci la disperare, dezvăluindu-mi că eram o femeie înșelată. Dar asta-i viața: fiecare își păstrează secretul, suferind în taină.

Thémire se întrerupse. Era ușor obosită.

— Ai vorbit prea mult, zise Eglé, și-mi pare rău că te-am provocat la discuție. Sînt o proastă infirmieră.

Apoi se ridică.

— Acum trebuie să mă întorc la mine. Nu te mai neliniști. Soțul meu a făcut un jurămînt sfînt s-o pună pe contesa de Tordesillas în imposibilitatea de a mai face rău, și el nu se jură cu una cu două. Se pare că ea a organizat o *cuadrilla* cu numele de „Pantera", ceea ce dovedește cel puțin că se cunoaște prea bine, și că ar avea de pe acum mai multe ambuscade ucigașe la activ. Pe scurt, colonelul Fouriès trebuie să plece în urmărirea ei de pe o zi pe alta, împreună cu cavaleriștii de la Somaen. Nu mai așteaptă decît cîteva informații pentru ca lovitura să fie definitivă.

— Nu vreau răzbunare, zise Thémire, și nu-i doresc pieirea acestei femei care mi-a făcut atîta rău. Esențialul este să nu-l mai facă și altora.

Și în timp ce Eglé îi lua mîna, adăugă :

— Aș mai avea doar o întrebare, la care te-aș ruga să-mi răspunzi cu toată sinceritatea. Îl iubești pe Victorien ?

Eglé, uluită, avu totuși destulă putere de spirit să-și privească prietena cu ochii mirați.

— Ciudată întrebare, Thémire ! Dar, cunoscîndu-l pe soțul dumitale, poate cineva să nu-l admire ? Și de asemenea nu e om care cunoscîndu-te să nu-și dea seama că nici o femeie pe lume nu-l merită mai mult ca dumneata.

— Mulțumesc Eglé. Îți doresc să-ți iubești și dumneata soțul, așa cum îl iubesc eu pe al meu. Nu uita că ești singura mea prietenă.

Eglé o îmbrățișă pe această scumpă prietenă și-și luă rămas bun. Pe palier, fu cît pe ce să se lovească de generalul Philbert care urca spre apartamentul său. De la atentatul acela, căruia Thémire îi căzuse victimă, se ferea să se întîlnească singură cu Victorien.

— Generale, vă salut cu plecăciune și fug, îi spuse ea cu un aer pompos. N-aș vrea să vă răpesc o singură clipă din compania soției dumneavoastră.

El abia avu timp să-i răspundă :

— Iar eu, îmi scot bicornul, fugară baroană. Aș fi avut totuși să vă comunic atîtea lucruri interesante.

Eglé ajunsese de mult la etajul ei.

Odată intrată în cameră, se așează pe un scaun, cu sufletul la gură. „Lucruri interesante..." Pentru ca nu exista decît un lucru interesant. „Îl iubești pe Victorien ?... Nu uita că ești singura mea prietenă." Va să zică Thémire o ghicise ? Părea că nu vede nimic și totuși nu-i puteai ascunde nimic. „Îți doresc să-ți iubești soțul așa cum îl iubesc eu pe al meu." Asta-i ! Nu numai că nu-l iubea, nu-l va iubi niciodată pe colonelul Fouriès, ci îi provoca teamă. Îi revedea fața convulsionată de gelozia aceea nebunească la întoarcerea de la *corrida*. Ar fi fost de ajuns ca Victorien să-și piardă sîngele rece, că i-ar fi omorît pe amîndoi. După o asemenea ieșire, degeaba își înmulțea amabilitățile și drăgălășeniile — ea nu mai vedea în el decît pe măcelarul de la Somaen și își reținea cu greu aversiunea cînd se apropia s-o ia în brațe.

A doua zi după dramă, fusese decorat de regele Joseph care, felicitîndu-l, nu-i ascunsese că prefera ca, pe viitor, să nu-l mai vadă incendiind satele.

— Vă făgăduiesc, Sire, răspunsese Fouriès, să mă țin de cuvînt de fiece dată cînd voi avea posibilitatea să procedez altfel.

Această făgăduială condițională îl contrariase pe rege.

— Ei bine ! prietene, de aici înainte n-o să te mai trimitem decît împotriva *cuadrillelor* de fiare sălbatice.

— De parcă cel mai blajin dintre diavolii ăștia ar fi mai puțin feroce decît cel mai înrăit taur, zisese colonelul, în timp ce-i relata soției despre cele întîmplate.

Consecința fusese că, de șase săptămîni, se plictisea, în inacțiune. Ca să mascheze disgrația, statul major îl însărcinase să inițieze tineri ofițeri în șiretlicurile contra gherilei.

— Să facă din mine un instructor, bombănea el, cînd zi de zi, sînt atacate convoaie și masacrați francezi !

Eglé îl ascuta neliniștită. Cum de nu înțelesese mai devreme că nu erau făcuți unul pentru celălalt ? Ce nebunie să se înșele atît de mult, încît să creadă că-l va putea

iubi. Un vîrstnic fără titlu nobiliar, mai întîi de stînga, și de care totul ar fi trebuit s-o îndepărteze ! Nimic nu i se părea mai degenerat fiicei vicontelui de Rolleboise, decît acest titlu de baroană, cu care Victorien o împroșcase mai adineaori, și această glorioasă cicatrice a luptătorului de la Piramide, pe care n-o putea privi fără să i se facă greață ! Iar în ajun mai avusese îndrăzneala să-i șoptească, în timpul unui sărut, care-o făcuse să se înfioare : „Știi, scumpo, ce vrea împăratul : dorește ca ofițerii din subordine să aibă mulți copii. Va trebui să chibzuim". Un copil cu Augustin Fouriès. Dumnezeule ! Și gîndindu-se la generalul Philbert, la manierele-i de nobil, pe care nu le lepădase, la eleganța lui firească, la pasiunea pe care-o inspirase unor femei atît de deosebite ca Thémire și contesa Tordesillas, simțea cum o cuprinde o reverie amară.

Un zgomot de cizme călcînd prin galeria cu armuri o aduse la realitate. Colonelul Fouriès putea fi recunoscut după pașii lui apăsați, care făceau să se zguduie podeaua. Abia avusese timp să se ridice în picioare, că el o și luase în brațe, învîrtind-o ca pe un titirez, înțepîndu-i obrajii cu barba nerasă.

— Te rog Augustin, mă doare capul cumplit.

El îi dădu drumul, hilar și fîstîcit.

— Iartă-mă, scumpo. Veste mare și nu numai pentru mine ! Prietena ta Thémire va fi răzbunată. Îți făgăduiesc că ucigașa nu va mai avea mult pînă să-și primească pedeapsa. Plec mîine.

— Pleci ?

— Da, și trebuie să ți-o spun, mulțumită intervenției generalului Philbert, pe care-l rugasem să facă un demers în numele meu. Ei vroiau să încredințeze expediția unui tînăr comandant, proaspăt venit din Paris, și care nu cunoștea nimic din Spania. De parcă ar fi aruncat o oaie în gura lupului ! În sfîrșit, problema e ca și rezolvată și n-aș vrea să mi-o iei în nume de rău, puicuțo, că mă bucur, deși trebuie să te las aici. Nădăjduiesc să termin repede cu ticăloasa asta : pentru mine este o chestiune de onoare.

Era fericit, fără alt gînd decît acela de a se face iertat definitiv pentru vechile-i bănuieli. Ea ar fi putut fi înduioșată de o bunăvoință atît de evidentă, însă nimic

nu te mai încîntă la ființa pe care-ai încetat s-o iubești, și bietul Fouriès nu se pricepuse să cîștige inima nevestei sale nici măcar pentru o zi.

Totuși, în clipa aceea avea motive să fie drăguță, cu toate că nu pentru ce-și închipuia el. Plecînd, o elibera de inoportuna-i prezență și numai gîndul acesta era de ajuns s-o bucure, chiar dacă nu putea profita de libertate.

— Într-adevăr, bravo ! și mult noroc ! zise ea surîzînd.

El respiră adînc.

— Ah ! îmi iei o piatră de pe inimă. Mă temeam să nu te supăr, amenințîndu-te că plec din nou. Cunoști admirabila frază a bravului Lasalle către soția sa, înainte de a pleca să moară la Wagram. Este singura deviză a soldatului căsătorit și întreaga oaste și-o repetă : „Inima îți aparține ție, sîngele împăratului și viața onoarei". Îngăduie-mi să mi-o însușesc.

Radia de fericire.

— Acum, să-ți explic :

De la atentatul împotriva Thémirei și a promisiunii mele față de generalul Philbert de a mă răzbuna, vila nelocuită a contesei de Tordesillas, aflată în preajma catedralei San Isidro, a fost supusă unei discrete supravegheri, atît ziua cît și noaptea. Timp de șase săptămîni nu s-a semnalat nici o venire și nici o plecare suspectă. Azi dimineață însă, înainte zorilor, o femeie a intrat pe o poartă dosnică și la ieșire a fost înhățată. E o spaniolă uscată ca o salcie găunoasă, cu ochi de cucuvea, care a spus că se numește Rosario. A mărturisit fără să fie forțată că a venit din provincia Burgos să primească ordine de la stăpîna ei, de la care zicea că nu mai avea nici o veste. Atunci, scumpo, mi-a venit ideea s-o trimit să fie interogată de generalul Philbert, care privind-o pe sub sprîncene, a exclamat : „Păi doña Rosario și cu mine sîntem vechi cunoștințe !" De fapt, el o cunoscuse la castelul din Santa Engracia, cînd regele părăsise Madridul, după Baylen, și acolo în castelul acela începuse aventura lui cu Tordesillas. Cucuveaua se uita la general cu un aer de parc-ar fi vrut să-l înghită, dar la toate întrebările dădea din cap pretinzînd că nu știa nimic. *Nada ! Nada !* C...ăștia de spanioli, atît bărbații cît și femeile, n-au decît vorba asta în gură. Atunci

generalul a ordonat să fie percheziționată, și cum era om de lume, percheziția a fost făcută de soția comandantului de poliție, asistată de jupîneasa acesteia, franțuzoaică. Abia atunci am priceput cît fusesem de inspirați că n-o arestaserăm pe vrăjitoare decît la ieșirea din vila contesei Tordesillas. Slabă cum era, n-aș fi crezut niciodată că poate ascunde atîtea buzunărele sub fuste, iar unele, ptiu ! în locuri deloc cinstite.

Izbucni într-un rîs pe care Eglé îl consideră gîlgîitor.

— Ghici ce-am găsit ?

— Spune tu.

— Un adevărat bazar ! În primul rînd două *navaja*, ceea ce este mult pentru o credincioasă mînată de gînduri pașnice. Și apoi o jumătate de duzină, nu mai puțin, de sticluțe cu apă de colonie, borcănele cu ruj și cremă de obraz, altele cu căneală pentru sprîncene și pleoape, cum au egiptencele, și chiar, închipuie-ți, instrumente de curățat urechile. Cu toată această trusă de mare cochetă, nu mai putea să nege nimic.

— Să nege, ce ?

— Ei drăcie ! scumpo, n-ai să fii niciodată angajată la serviciul de informații, și nu-ți fac un reproș. Ei bine ! Crezi că pentru folosința-i proprie se echipase *doña* Rosario, cum o numea politicos generalul, cu marafeturile alea ? O cîrtiță bătrînă care, după cîte spunea soția șefului de poliție, dacă se spală de două ori pe an, la Paști și la Adormirea Maicii Domnului, și nici atunci ! Cu siguranță, nu ! Venise pentru stăpîna ei, frumoasa contesă de Tordesillas, iar generalul după ce mirosise flacoanele de parfum, ne comunicase că recunoscuse mirosul.

— Ah ! zise Eglé, albindu-se ca varul.

— Din acea clipă, îți poți imagina cît am chinuit-o pe isteața noastră. Și i-am spus că știam totul despre acțiunile contesei, și știam prea bine cu ce se îndeletnicea *cuadrilla* Panterei, care panteră nu mai avea de așteptat mult pînă să-și primească salariul muncii sub forma unei pastile de plumb, deoarece mai multe corpuri de elită erau pe urmele ei, iar capturarea nu mai era decît o chestiune

de zile. Atîtea și atîtea, încît în cele din urmă Rosario și-a descleștat dinții.

„De vreme ce sînteți atît de bine informați, zisese ea, nu înțeleg ce mai vreți de la mine ?"

Atunci generalul Philbert a dat dovadă de o șiretenie desăvîrșită. Vorbește foarte bine spaniola, ceea ce constituie un avantaj, de care știe să se folosească.

„Veți înțelege îndată, *doña* Rosario, i-a spus el cu politețea aceea care încă ne mai miră pe noi ăștia, soldații Revoluției, cînd este adresată dușmanului. Cunoșteam regiunea în care contesa de Tordesillas greșește ucigînd toți francezii pe care-i întîlnește ; dar *cuadrilla* dînsei nu este singura. Or soldații noștri au primit ordin să extermineze bandele de răzvrătiți pînă la ultimul om și, să ne ierte Dumnezeu !, dacă întîlnesc și așa ceva, pînă la ultima femeie. Îți repet că-i va fi cu neputință să ne scape. Știu că-i ești credincioasă stăpînei dumitale. Gîndește-te că nu înseamnă c-o trădezi, ci că-i salvezi viața, dacă ne spui unde se află acum. Am putea astfel să ne mulțumim s-o luăm doar ca prizonieră".

„În acest caz căutați-o, a zis Rosario, care începuse să dea semne de oboseală. Extremadura e mare".

Notează că generalul mai obținuse astfel un rezultat, întrucît *cuadrilla* Panterei, spre deosebire de celelalte, se deplasează mult. Contesa de Tordesillas își marchează crimele. Ea își înseamnă cadavrele cu fierul roșu, desenîndu-le un cap de panteră pe frunte, și așa i-am regăsit urmele în Avila, în Vechea Castilie, la Merinda, în Extremadura. Pe o durată de numai patruzeci și opt de ore, victimele ne fuseseră semnalate la o distanță de peste șaizeci de kilometri. După ultimele informații, acum tîlhărește probabil în regiunea Caceres. Generalul i-a spus și bătrîna s-a mîniat.

„De ce mă mai întrebați, dacă știți."

Generalul mi-a făcut cu ochiul.

„Aș vrea să te conving, *doña* Rosario, că n-ai motive să te temi pentru dumneata, și îți voi dovedi că interesul meu pentru contesa de Tordesillas nu s-a stins încă. Vroiai să-i duci — n-are rost să mai negi — toate aceste obiecte de toaletă găsite asupra dumitale. Ia-le. Ești liberă. Nu-ți

cer decît s-o previi pe stăpîna dumitale că n-o să mai tolerăm multă vreme să-şi încarce conştiinţa cu crime mîrşave."

Rosario nu-şi credea urechilor.

„Treci în camera de alături, a reluat generalul. Ţi se va da ce ţi s-a luat, cu excepţia, bineînţeles, a acestor *navaja* care nu ni se par potrivite unei persoane onorabile ca dumneata."

După aceea ea a ieşit.

— Şi apoi ? întrebă Eglé.

— Apoi, am trimis pe urmele ei doi oameni de nădejde, copoi versaţi, vorbind spaniola la perfecţie, şi le-am reţinut prada atît cît le-a trebuit ca să se îmbrace în ţărani şi să capete instrucţiunile necesare. Mi-am dat întîlnire cu ei la Caceres, şi de aceea plec mîine împreună cu soldaţii mei din Somaen, întăriţi cu două sute de vînători. Cu cinci sute de astfel de catane, îndrăznesc să afirm că e ca şi cînd am fi prins-o.

— Şi crezi că *doña* Rosario n-o să se ferească ?

— Nici un pericol cu băieţii ăştia. Îşi cunosc meseria şi nu se mai dezlipesc de lîngă ea ca lipitorile.

— Nu crezi c-ar fi fost mai bine s-o urmăriţi azi dimineaţă, la ieşirea din vila contesei Tordesillas, fără să-i atrageţi atenţia ?

— N-aveam oameni la îndemînă şi am fi riscat să n scape. Hai să mîncăm, iubito.

Colonelul Fouriès devenise tandru şi Eglé se străduia să-şi mascheze sentimentele sub oftaturi prefăcute, spunînd că-i foarte obosită.

*

După înjunghierea Thémirei, contesa de Tordesillas y Milagro plecase din Madrid. Prima etapă fusese la Avila. Trebuise să-şi asigure sprijinul superiorilor înainte de a începe cruciada împotriva *gavachos*-ilor. După o noapte petrecută-n rugăciuni la mînăstirea unde sfînta Tereza trăise aproape douăzeci şi opt de ani în recules legere şi mortificare, şi-a alcătuit o *cuadrillă*. Fiecare bărbat primise un cal înşeuat, un cornet pentru praf de

pușcă și o sută de reali, după ce mai întîi jurase să nu depună armele înaintea eliberării Spaniei.

Un discurs înflăcărat rostit de Encarnacion în fața oamenilor săi precedase plecarea.

— Pantera nu-și scapă prada, proclamase ea în chip de încheiere. Nici eu. Am primit jurămîntul vostru. Primiți-l și voi pe al meu. Victorie sau Moartea !

Cuadrilla astfel botezată se ascunsese în munții Gata, unde nu călcase picior de străin, o regiune stîncoasă, aridă, în care stejarul pitic, arbuștii mediteranieni și pomișorul mai populează pantele pustii. Apoi Encarnacion își trimisese emisari la Alcala de Guadaira de unde, într-o săptămînă, auzind de ea, o sută de *garrochistas* andaluzi, acești viteji cavaleri care, mînuind sulița, îmblînzesc de-a lungul anului tauri sălbatici, veniseră să completeze *partida* castiliană. După aceea a început campania. Trei sute de francezi masacrați, o importantă pradă de arme, muniții și hrană au constituit bilanțul acțiunii din prima zi. Doi preoți, înarmați și ei pînă-n dinți, cu lungile lor căciuli cilindrice pe cap, îndeplineau slujba religioasă : în fiecare dimineață citeau liturghia și împărtășeau piosii răzvrătiți, înainte de a trage cu arma la fel ca ceilalți și de a dezlega de păcate victimele cauzei sfinte. Nici prin gînd nu le trecuse să condamne surprinzătoarea inițiativă a contesei pe care o spovedeau cu rîndul. Într-o dimineață, în fața întregii *cuadrilla* ea anunțase cu seninătate că primul dintre oamenii ei care va izbuti să ucidă o sută de francezi va fi primit să-și petreacă o noapte împreună cu ea, eroul trebuind doar să-și justifice pretenția prin prezentarea a o sută de perechi de urechi. O tăcere de moarte se lăsase după acest anunț, iar răzvrătiții se risipiseră schimbînd priviri sălbatice.

Cît despre preoți, unul dintre ei, don Jorge, un sfînt cu pușca infailibilă, îi spusese :

— Fiica mea, faptul că unei femei de rangul dumneavoastră i-a putut trece prin gînd un asemenea sacrificiu, pentru salvarea Spaniei creștine, dovedește cu prisosință noblețea sentimentelor și puritatea patriotismului care vă animă. Poate că ideea nu este prea ortodoxă, în ciuda exemplului Iuditei, dar, în ceea ce mă privește, cum va

trece această noapte în care nu voi înceta să mă rog pentru dumneavoastră, nu voi şovăi să vă iert păcatul, dacă se poate numi păcat. O sută de francezi mai puţin în balanţa Divinei Providenţe, valorează într-adevăr cît un păcat mortal.

Al doilea *padre* fusese mai puţin apostolic. Cu privirea dusă şi buzele poftitoare, murmurase cu o gravitate suspectă :

— Scumpa mea fiică, nu cred că preoţii din *cuadrilla* pot fi incluşi într-un legămînt atît de particular. Sfînta autoritate cu care sîntem învestiţi nu ne îngăduie să ni-l imaginăm.

Encarnacion răspunsese rece :

— Imaginaţi-vă ce credeţi, părinte.

Don Antonio nu insistase, dar, după două acţiuni, adunase şase perechi de urechi. O singură femeie, bătrîna Rosario, făcea parte din *cuadrilla* împreună cu Encarnacion cu care se întîlnise la Avila, venind din Pancorbo. Dar, în timp ce stăpîna mergea tot timpul călare, ea urma coloana într-o cabrioletă pe două roţi, trasă de o mare catîrcă la fel de slabă ca şi cea care-o mîna, împodobită cu un panaş multicolor, însă fără clopoţei, ca să evite să-şi anunţe mersul de departe. Răzvrătiţii, care o porecliseră pe Rosario *cabra nera* [1], se distrau luînd-o-n tărbacă. Neîngăduitoare, ea îi ameninţa, îndreptînd spre ei două degete cu unghiile îndoliate, mormăind printre dinţii stricaţi blesteme grave, prin care le prezicea cele mai cumplite calamităţi.

Encarnacion, într-o rochie de amazoană din stofă neagră şi o tocă de catifea la fel de întunecată, avea ca singură armă o *navaja,* dar nu se despărţea niciodată de cravaşă, cu care se ferea dealtfel să lovească în cal, un pur sînge arab, alb ca un nor de vară. N-avea milă decît pentru animale, şi chiar taurii costisitoarelor ei *marismas* găseau mult mai uşor decît oamenii înţelegere în ochii ei. Ruptura cu Victorien o umilise de moarte, şi nu mai visa decît răzbunare. Cînd i se întîmpla ca vreun *gavacho* să-i cadă de viu în mîini, îi ordona mai întîi să îngenuncheze înain-

[1] Capra neagră (lb. sp.).

tea ei. Niciodată n-ar fi crezut că francezii, cu mîinile legate la spate și fără speranțe pentru soarta ce-i aștepta, să aibă atîta mîndrie, deoarece toți refuzau. Atunci le biciuia fețele cu puternice lovituri de cravașă, pînă-i dobora.

Într-o zi, totuși, unul dintre ei era cît pe ce să-i învingă trufia. Un locotenent de vînători, neavînd cu siguranță mai mult de douăzeci de ani, un băiat blond cu ochi albaștri, cu pielea de fetiță și care, în ciuda umilitoarei situații, nu-și pierduse cumpătul. Un chip frumos nu era o bună recomandare pentru contesa orbită de ură. Astfel, după ce-i ordonase să îngenuncheze, rămăsese uluită văzînd că zîmbește.

— Dacă mă invitați să-mi pun genunchiul la pămînt, doamnă, în fața frumuseții, mărturisesc că i-aș pune pe amîndoi. Dar pentru că aveți aerul că-mi îngăduiți, vă voi spune ce gîndesc : nu mi s-a mai întîmplat încă, în Spania, unde există femei atît de frumoase, să întîlnesc o asemenea perfecțiune a trăsăturilor, o ținută atît de nobilă, pe scurt o atît de fermecătoare dușmancă a liniștii mele. Nu-mi pare rău decît că ne-am întîlnit într-o astfel de împrejurare. Asemenea atitudini se potrivesc mai bine în intimitate. Dar poate că aveți motivele dumneavoastră. Așa că...

Și îngenunchease cu grație, în ciuda mîinilor legate, iar ea rămăsese uluită. Scorpie de-ai fi, tot femeie ești, iar nemiloasa contesă fusese tentată să zîmbească și ea. În jurul ei, răzvrătiții, obișnuiți cu spectacolul, începuseră să se mire că biciul întîrzia să adîncească pe chipul plăcutului ofițer dîre însîngerate. Encarnacion strînse din dinți, își privi tovarășii și-și regăsi ura. Ridică brațul.

— Canalie de francez, mă iei drept o c... ?

Izbise din răsputeri și sîngele perlase obrajii locotenentului, care se ridicase în picioare.

— Drace ! zise el, tot imperturbabil, frumusețea la dumneavoastră are mîna grea. Dacă o luați astfel, nu mă mai joc. Credeam totuși că m-am exprimat civilizat.

Văzînd atîta neînfricare, simțea că nu mai poate lovi. Fără să-și piardă aerul sever, reluase :

— Ești un om curajos și-ți voi da o șansă. Vrei să te bați în rîndurile noastre pentru libertatea Spaniei și reîn-

scăunarea lui Ferdinand al VII-lea ? Dacă accepți, viața îți va fi cruțată.

El își ridică sprînceana cu un aer de prefăcută naivitate :

— Iată o propunere care m-ar fi interesat poate dac-aș fi fost spaniol.

— Atunci ?

— Dar doamnă, atunci, fiind francez, cum ați vrea să mă bat pentru altă țară decît a mea, iar dumneavoastră ce-ați face în locul meu ?

Mînia care urca în ea nu-i venea nici măcar de la faptul că tînărului ofițer îi respinsese oferta — prima pe care-o făcuse de cînd comanda *cuadrilla* — ci de la prea înțeleptul argument al împotrivirii lui. Ar fi vrut să salveze acest nebun încîntător și suferea de furie că bunăvoința-i era neputincioasă. Cu moartea în suflet, făcu semn unui răzvrătit care, pe la spate, trase un glonte în teasta prizonierului.

Noaptea următoare, la Trujillo, nu putuse închide ochii. Ironicul surîs al locotenentului francez o urmărea ca o sfidare. I se părea că îi aude încă vorbele îmbietoare și o tulburare amestecată cu remușcare creștea în ea. De aproape două luni, uitase că era femeie. Se revedea la Madrid, multiplicîndu-și artificiile cochetăriei pentru a-l reține pe odiosul de Philbert, care o concediase ca pe o stricată. Fusese întotdeauna atrasă de tentațiile modei care evidențiază frumusețea, împrospătînd-o. Încă de pe cînd îi trăia bărbatul, își comanda rochiile la Paris ; mătasea grea de Tours, șalurile de cașmir, tunicile *à la Psyché*, și pantofii cu tocuri înalte abia mai încăpeau în garderoba ei. Nici chiar doliul în care se izolase peste limita prescrisă, mai mult din încăpățînare, decît din plăcere, pe măsură ce-o obliga la rigiditatea spaniolă în exterior, n-o făcuse să renunțe la aceste farduri și aceste parfumuri pe care, cu toată ura sa împotriva Franței și le cumpăra de la o negustoreasă de măruțișuri venită în suita Carolinei Murat.

După această noapte albă, îi ordonase Rosariei să plece la Madrid și să-i aducă toate aceste instrumente fără de care — după moartea tînărului locotenent — i se părea

că nu mai era ea însăşi. La început bătrîna se împotrivise.

— Să vă las singură, doamnă, cu toţi banditii ăştia !

— Rosario, baţi cîmpii. Cei pe care tu-i numeşti banditi sînt patrioţi care luptă pentru Spania şi pentru Dumnezeu.

— Nu ştiu cine bate cîmpii dintre noi două, dar eu vă spun că dacă-i ţine ceva este făgăduiala pe care aţi avut nebunia să le-o faceţi de a petrece o noapte în patul contesei Tordesillas y Milagro cu preţul a o sută de perechi de urechi. Vă amintiţi că alaltăieri unul dintre ai noştri a fost ucis ?

Encarnacion se închină.

— Bietul Cipriano... Dumnezeu să-l aibă în pază !

— Da, doamnă, dar aş vrea să fiu sigură că la judecata de apoi, bietului Cipriano n-o să i se mai pună piedici să-şi regăsească urechile.

— Vorbeşti ajurea.

— *Bueno !* Mă voi duce la Madrid, doamnă, pentru că îmi porunciţi. Nădăjduiesc să mă înapoiez destul de curînd pentru ca nici unul din eroii dumneavoastră să n-aibă timp să mutileze numărul de francezi sau spanioli care i-ar atrage recompensa. Altfel...

— Ce vrei să spui ?

— Că v-aş ucide cu mîna mea, doamnă, decît să mă asociez ruşinii dumneavoastră.

Encarnacion sări de gîtul lui Rosario şi-i sărută zgomotos obrajii vestejiţi.

— Du-te-n pace, draga mea. Îţi închipui cumva că n-aş fi tăiat mai întîi gîtlejul eroului, în toate cazurile, ca procurare a mărfii prin fraudă ? Şi cine, din *cuadrilla*, m-ar putea contrazice ?

Lipsa Rosariei durase cincisprezece zile, deloc pierdute pentru *cuadrilla* Panterei. Un convoi francez de şaizeci de căruţe, plecînd din Caceres spre Plasencia, fusese surprins la porţile localităţii Garrovillas, în timp ce vreo zece vehicule se şi angajaseră pe podul fluviului Tajo. Prevenită, Encarnacion îşi împărţise trupa în două fracţiuni, cîte una pe fiecare mal, astfel încît, prinşi între

două focuri, nici un francez nu scăpase. Morți sau răniți, toți fuseseră rostogoliți, unul peste altul, în apele gălbui ale riului.

— Chiar și Tajo este patriot, spusese don Jorge văzînd răniții luptîndu-se cu valurile care pînă la urmă îi înghițiseră.

După cum îi era obiceiul, Encarnacion nu participase propriu-zis la luptă, doar o comandase. Stătea dreaptă pe calul ei alb, lovindu-și furioasă cizma cu cravașa și dînd ordine cu glas tare. Două sute de francezi trecuseră astfel din viață în moarte, în schimbul a doisprezece spanioli. Căruțele conțineau, în afara baloturilor de furaje și a sacilor de grîu, numeroase butoaie pline cu un excelent vin din Portugalia cărora răzvrătiții se grăbiseră să le dea cep.

Atacul avusese loc spre orele trei după-amiază, într-o zi cenușie și ploioasă care înlesnise atacul *cuadrillei*, mai multe căruțe înnămolindu-se înaintea trecerii podului. Spre sfîrșitul zilei, don Antonio, care nu disprețuia butelca, se apropie împleticindu-se de Encarnacion.

— Fiica mea, zise el, îngăduie unui vechi slujitor al lui Dumnezeu să te binecuvînteze.

Cu degetul murdar, îi făcu semnul crucii pe frunte și, poate că, stimulat de această atingere continuă :

— Zi norocoasă, scumpa mea copilă, pentru Spania și pentru regele ei legitim, Dumnezeu să-l aibă în pază ! Într-adevăr, sînteți un mare comandant de oști și...

Un sughiț neplăcut îi tăie introducerea promițătoare.

— ...așa deci, ce spuneam ? Da... și Cezar Borgia, chiar el, ilustrul spaniol, să nu uităm, și acest apărător al Sfintei biserici romane, Cezar Borgia, în ciuda sîngelui papal, n-ar fi făcut mai mult decît dumneavoastră... Da, da !... Un singur lucru mă miră, pe care poate, printr-o favoare specială, mi-l veți explica. Nu purtați niciodată arme de foc și nu-i ucideți niciodată pe păgînii ăștia de *gavachos* cu propria mînă. Să fie consecința unui legămînt ?

Encarnacion îl privi de la înălțimea rangului ei.

— Aflați, dacă nu știați încă, sfinte părinte, că o spaniolă de familie nobilă n-are dreptul să ucidă decît iubitul, sau pe aceea care i l-a luat...

Don Antonio, căruia atacul zilei respective îi îngăduise să-şi înşire pe o banghetă cea de a noua pereche de urechi, schiţă un zîmbet prostesc, îndată anulat de un nou sughiţ catastrofal. În acest răstimp contesa încheiase cu un glas aprig :

...sau pe acela care, profitînd de o situaţie privelegiată, folosindu-se de ocazia mai dezonorantă pentru el decît pentru victima sa, i-ar răpi onoarea împotriva tuturor legilor divine sau umane.

Ochii îi străluceau de mînie, şi don Antonio trezit din beţie, sub stofa neagră a sutanei sale, îşi regăsi umilinţa mitocănească.

— Foarte frumos aţi vorbit, doamnă contesă. *Muy bien ! Excelentemente !* Îmi îngăduiţi să reiau cele spuse, bineînţeles ultima parte, într-una din predicile mele ?

Encarnacion strînse cravaşa cu amîndouă mîinile.

— Cred că aţi băut destul pentru astăzi, părinte. Mai bine v-aţi duce să vă citiţi breviarul, sau dacă nu sînteţi în stare, să meditaţi la proverbul : „Cine vrea să-l înşele pe diavol, trebuie să se scoale de dimineaţă".

Şi îi întoarse spatele.

O parte din pradă, şi mai ales grîul, fusese depusă a doua zi la primăria din Garrovillas pentru a fi distribuită conform necesităţilor acestui oraş unde francezii n-aveau garnizoane. Popularitatea *cuadrillei* Pantera, acţionînd acum din marginile Extremadurei şi ale Andaluziei pînă la provincia Leon, nu se datora numai succeselor ei împotriva *gavachos*-ilor. Encarnacion, nu numai că interzicea oamenilor săi jaful, ci plătea ţăranilor toate produsele pămîntului de care avea nevoie. Astfel bogaţii fermieri din roşia Tierra de Barros, ca şi negustorii de animale din Trujillo, săracii păstori, hrăniţi cu castane, care populau munţii San Pedro, şi călugării hieronimiţi din mînăstirea Guadalupe, găseau pentru ea aceleaşi cuvinte de laudă, iar capturile ei constituiau serioase rezerve pe care le depozita, după împrejurări, în hambare, grajduri, grote sau construcţii mînăstireşti.

Rosario îşi întîlni *cuadrilla* într-una din serile sfîrşitului de octombrie, între Bodajos şi Merida. Tocmai fusese semnalat un convoi important, venind din primul din

aceste orașe și răzvrătiții își curățau armele la marginea unei păduri de stejari pitici. Encarnacion își întîmpină bătrîna slujnică cu o explozie de bucurie, care crescu și mai mult în clipa cînd apărură borcănelele și sticluțele.

— Am fost cu totul imprudentă cînd te-am trimis la Madrid, măicuță dragă. Abia plecaseși că-mi și părea rău. Mă gîndeam că *gavachos* mi-or fi jefuit casa.

Rosario, care pînă atunci nu deschisese gura, dăduse din cap și povestise peripețiile arestării ei, ca și împrejurările în care generalul Philbert îi redase libertatea.

— Trebuie să vă păziți, doamnă. Vă repet că mi-a spus să vă pun în gardă. Dacă francezii nu v-au ocupat și nici nu v-au jefuit casa, este pentru că o supravegheau în speranța că poate-ați trimite acolo pe cineva, în caz că nu v-ați fi întors chiar dumneavoastră. Dracul ăsta de general avea un aer foarte sigur de el. Cum de o fi știut că vă aflați în regiunea Caceres ?

— Ai uitat de însemnul Panterei ?

— Cu toate astea mi-a spus c-o să vă fie imposibil să-i scăpați.

— *Hombre !* Se laudă, și-l voi aștepta pe poziții.

Rosario se înclină.

A doua zi, în zori, Fouriès era la fața locului, împreună cu cei cinci sute de cavaleriști ai săi. Vreo douăzeci de vînători, tîrîndu-se printre stejarii pitici, înjunghiaseră mai întîi santinelele și dezlegaseră caii spaniolilor, în timp ce restul trupei stătea mai la distanță. Un cal, nechezînd, repede imitat de ceilalți, dăduse alarma și francezii năvăliră asupra taberei.

Acțiunea fusese rapid executată. Buimăciți și încă amorțiți de somn, castilienii nu se puteau folosi de puști și nici andaluzienii de sulițele lor.

— Fără milă ! zisese Fouriès. Ucideți-i pe toți banditii ăștia, în afara panterei, pe care trebuie s-o prindem vie.

Encarnacion, care dormea în cort împreună cu Rosario ce n-o părăsea o clipă, se trezise la primul nechezat. Își îmbrăcase în pripă rochia de amazoană și apăruse în aerul rece al dimineții, cu cravașa în mînă și părul despletit.

Văzîndu-şi oamenii, majoritatea în imposibilitate de a se apăra, şi măcelăriţi fără milă, înţelese că partida era pierdută. Calul alb păştea priponit în spatele cortului. A-l încăleca şi a-i da pinteni, era un fleac.

— Rosario, spuse ea, îmi voi încerca norocul. Dac-o vrea Dumnezeu, ne vom revedea în rai.

Calul pur-sînge zbură în galop. Nu făcuse nici cincizeci de metri că un glonte îl doborî la pămînt. Encarnacion se ridică teafără. Un husar cu sabia scoasă din teacă îi apăru în faţă.

— Haideţi, frumoasă doamnă, predaţi-vă ! Nu sîntem sălbatici şi nu vă vrem nici un rău.

Era tînăr, blond şi semăna puţin cu drăgălaşul locotenent de la Trujillo. Această amintire îmbujoră obrajii contesei. Îi aruncă un scuipat care nu-l ajunse.

— Oh ! oh ! zise husarul rîzînd, iată că vă opuneţi !

El se ridicase în scări, dar nu-şi pusese încă piciorul la pămînt că ea se şi năpustise înfigîndu-i *navaja* în spate. Căzuse fără un strigăt. Encarnacion încălecase iute calul acestuia şi o luase la goană.

Fouriès, de departe, văzuse scena. Dădu şi el pinteni calului şi, la douăzeci de metri, trase cu pistolul. Calul căzu şi Encarnacion se ridică iarăşi.

— Aruncaţi *navaja,* zise colonelul, apărîndu-i în faţă. Vă previn că pistolul meu are două focuri.

Ea aruncă lama însîngerată, în timp ce, fără a o pierde din ochi, cu arma îndreptată spre răzvrătită, el cobora din şa.

— Şi acum, contesă de Tordesillas, mergeţi înaintea mea.

Ea îl privi cu un aer de suprem dispreţ, apucă mînerul cravaşei, ascunsă în centură, şi-i izbi faţa de două ori.

Fouriès nu era un bărbat răbdător : pentru el, insulta cerea o satisfacţie imediată. Instinctiv, apăsă pe trăgaciul pistolului. Encarnacion îşi duse mîna la piept şi, cu o expresie de dureroasă uimire, făcu doi paşi înapoi şi căzu.

•

— Veşti noi pentru tine, scumpo, spuse Victorien, scoţîndu-şi bicornul.

Își îmbrățișă nevasta. Thémire era acum refăcută, dar încă debilă. Astfel, îndată ce chirurgul o declarase capabilă să suporte oboseala călătoriei, generalul Philbert, argumentînd că era sub amenințarea unui nou atentat și că nu putea pleca singură, îl rugase pe regele Joseph să-l retrimită în Franța.

— Ce idee, generale, exclamase suveranul, să seduci una din femeile cele mai periculoase ale regatului meu! Sper că pe viitor îți vei alege cu mai mare grijă iubitele. E greu să te desparți de un om atît de prețios ca dumneata. Știu însă că împăratul, care te vede cu ochi buni, are o slăbiciune pentru egiptenii lui, și am toate motivele să-i fiu pe plac.

Astfel, favoarea fusese obținută.

— Nădăjduiesc că regele nu și-o fi schimbat hotărîrea, zise Thémire neliniștită.

Victorien zîmbi.

— Fii pe pace. E vorba de colonelul Fouriès. Raportul său a ajuns azi la cartierul statului major. A distrus pînă la unul *cuadrila* Panterei luată prin surprindere, iar cea care o comanda a fost ucisă cu propria-i mînă.

— Biata femeie!

— Uiți că a vrut să te omoare?

— Nu uit nimic și am iertat-o.

— Faci exces de bunătate.

— Bunătatea, Victorien, este lucrul de care lumea are cea mai mare nevoie. Toți avem însă niște răspunderi.

El o strînse și mai tare.

— Da, și află nu numai că le cunosc pe ale mele, dar că mi-e și rușine de ce s-a întîmplat.

— Te rog taci. Nu-ți fac nici un reproș. Curînd vom fi la Paris și n-o să mai vorbim niciodată despre Spania.

El își desprinse sabia.

— Plicul colonelului Fouriès conținea și o scrisoare către soția lui, și va trebui să i-o înmînez personal. Dolores, chiar dacă îți este atașată, este spaniolă și diavolul nu trebuie dus în ispită.

Thémire își privi atent bărbatul.

— Ai dreptate. Necazul, ni se trage de la faptul că n-am știut să ne facem iubiți de locuitorii acestei țări.

— Nici un străin n-a izbutit vreodată. Spaniolii nu se iubesc decît pe ei înșiși.

— Poate că da... Ei bine ! du-te.

În timp ce se îndepărta, ea mai adăugă :

— Această încîntătoare Eglé și-a petrecut după-amiaza împreună cu mine. Plecarea noastră o întristează de moarte. Va rămîne cu adevărat singură. Bărbatul ei s-o înapoia oare, curînd ?

Victorien se întoarse.

— Puțin probabil. Succesul pare să-i fi dat aripi. Cere să i se acorde depline puteri ca să curețe Extremadura. Ce om îndîrjit !

Ușa se închise în urma lui.

Eglé citea *Don Quijotte* în fața unui mare foc de buturugi care pîrîiau și scînteiau. Progresele în spaniolă îi îngăduiau să nu mai folosească dicționarul. Se împiedicase totuși la un cuvînt și-și lăsase cartea pe genunchi.

Cum își întrerupea lectura o idee fixă punea stăpînire pe ea. Thémire va pleca și nu singură. Cu toate că, de la atentat încoace, se comportase cu o impecabilă loialitate, ocolind orice prilej de a-l vedea pe generalul Philbert fără martori, rana îi sîngera încă. Era de ajuns să-l întîlnească și inima începea să-i bată. Îndepărtarea soțului n-o liniștise atîta cît nădăjduise. Colonelul-baron Augustin Fouriès exista și în lipsă ; îi purta gradul și numele, și numai cînd se gîndea că o și apuca furia neputincioasă. „E ca și cînd amîndouă ne-am fi ales greșit bărbații", spusese Thémire. Fraza asta nu-i dădea pace. Nebună Eglé ! Prietena ei vedea just, însă numai gîndul unui asemenea schimb i se părea o absurditate. Cum să fi putut face casă bună, sensibila Thémire, cu voluntarul de la '92 ? În schimb Eglé de Rolleboise nu părea să fi fost creată, din totdeauna, pentru contele de Saint Philbert-de-Grand-Lieu ? Degeaba întorcea probleme pe toate fețele, nici o soluție nu era viabilă, și această neputință îi provoca mii de coșmare. Totuși nu era chiar o nesăbuință să presupună că, tot jucîndu-se cu focul, colonelul Fouriès putea să se și ardă : nu era invulnerabil, sîngerosul renume de

măcelarul din Somaen îl expunea răzbunării patrioților spanioli, iar răzvrătiții nu erau chiar toți neîndemînatici.

Nebuna Eglé ! Admițînd că acest colonel-baron ar fi făcut din ea o văduvă, adevărata problemă rămînea tot nerezolvată. Thémire scăpase ca prin minune de moarte. Faptul că sănătatea îi era încă șubredă, nu însemna că se afla la porțile cimitirului.. Dacă anemianta climă din Madrid o măcina încetul cu încetul, întoarcerea la Paris îi va reda forța și culoarea. Cînd ceruse să fie rechemat, Victorien nu se gîndise decît la asta : vroia să-și salveze soția, pe care o iubea mai presus de orice. „Micile fericiri" despre care perora cu o detașare de filozof al saloanelor, erau pentru alții. Fericirea lui, fericirea lui împreună cu Thémire, nu era o fericire de moment ; îi acaparase întotdeauna sufletul.

Luă cleștele de foc și răscoli furioasă butucii, stîrnind o rostogolire de jar și o ploaie de scîntei.

— Doamnă...

Era Ximena, proasta Ximena, cu părul năclăit și fața bănuitoare, care o privea cu ochii ei mari ca niște bile.

— Doamnă, domnul general Philbert dorește să vă vorbească.

O strîmbătură cu două înțelesuri apăru pe buza-i lăsată în jos. S-o ucizi, nu alta ! fata asta te împingea s-o ucizi... Ei, dar ce ! Victorien ! Victorien venise în vizită, singur, în ajunul plecării ? Simțea parcă un nod care-i urca în piept, o sufoca.

Trebuia totuși să-și păstreze sîngele rece, așa că rosti ca într-o doară :

— Să intre.

Cu capul gol, fără sabie la brîu, Victorien se înclină cu un surîs degajat. Flăcările din sobă se reflectau în galoanele aurii de pe guler și epoleți. Cum de era posibil ca, la patruzeci și trei de ani, și cu viața asta dusă la voia întîmplării, să fi rămas atît de tînăr ? Nici un gram de grăsime, nici un fir de păr alb, și ochii de un albastru de izvor, blînzi și aspri...

— Dragă Eglé...

Ea tresări.

— ...vin în calitate de vecin și mesager. La statul major a sosit o scrisoare de la soțul dumitale, pe adresa dumitale, și am vrut să ți-o înmînez personal. Și de astă dată colonelul Fouriès s-a arătat demn de gloriosu-i renume. A nimicit *cuadrila* Panterei, făcînd-o harcea-parcea.

Ea nu vedea decît gura lui provocatoare, cu buzele bine conturate descoperindu-i dinții albi, neînțelegînd nimic din ce-i spunea.

— Ți-am adus scrisoarea.

Eglé întîrzia să ia plicul din mîna întinsă, și-n cele din urmă îl luă cu un gest automat.

— Vroiam de asemenea să-ți mulțumesc pentru grija ce i-ai purtat-o Thémirei. Ai contribuit mult la recăpătarea gustului ei de viață. Plecăm mîine, așa cum știi, dar și eu, la fel ca și ea, n-o să uităm niciodată prețioasa, neegalata prietenă care ai fost. Împăratul a semnat de curînd pacea cu Viena. Va putea acum să se ocupe de Spania și nădăjduiesc să te revăd la Paris.

— La Paris ! zise ea abia înțînat.

— Da, și poate chiar mai curînd decît îți închipui.

Zîmbetul lui calm o scotea din sărite. Nu-i mai rămînea, deci, nici o speranță, și era ultima ocazie cînd și-ar fi putut da cărțile pe față. O cuprinse un tremur. Făcu o ultimă sforțare și reluă cu un glas neutru :

— De ce pleci ?

Dar Victorien nu se lăsă prins în cursă. Se feri să îndrepte discuția pe o cale primejdioasă și fără ca pe față să i se miște vreo trăsătură, răspunse :

— Știi bine că Thémirei nu-i prieste clima din Madrid.

— Nici mie ! strigă ea cu glas năvalnic.

El își strîmbă gura a scepticism.

— Îngăduie-mi să-ți spun că nu se vede deloc. Ai o înfățișare plăcută.

— A, va să zică e vorba de înfățișarea mea ! Asta-i tot ce gîndești despre mine ?

El îi puse o mînă pe umăr.

— Nu mă atinge !

El rîse cu toată francheța.

— Arici mic ce ești! Vrei să știi, așadar, ce gîndesc despre dumneata? Ei bine! Îți voi spune: ești un lucru fermecător.

Ea izbucni:

— Un lucru! Eu nu-s un lucru, ci o femeie care iubește, care suferă, care suferă din pricina dumitale.

Îi întoarse brusc spatele, se trînti într-un fotoliu și-și ascunse fața în mîini. El se apropie de ea și-i mîngîie părul.

— Ce patimă, micuță doamnă! Va să zică ăsta era marele secret! Să te îndrăgostești de un general bătrîn, însurat cu cea mai bună prietenă. Este ăsta un lucru drept, spune?

Ea sări în picioare și lăsă o distanță între ei.

— Nu mai sîntem pe vremea lui Robespierre, și ratiunea nu mai tronează asupra altarelor. Știu doar că am dreptul să fiu fericită ca altele și că viața e scurtă. Am trebuit să mă căsătoresc cu un bărbat pe care nu-l iubesc. Dumneata nu ești bătrîn, și, în orice caz, bărbatul meu nu-i nici el mai tînăr. Ce trebuie să-ți spun ca să mă înțelegi? Amintește-ți de *corrida*, de Prado. De ce mi-ai spus, în ziua aceea, că tovărășia mea te făcea fericit? Nu trebuia să mă încurajezi.

— Nu mi-am dat seama, dragă Eglé, că ai putea avea atîta imaginație.

Ea își agita mîinile.

— Spune, mai curînd, că ți-ai bătut joc de mine.

— Nu-i adevărat.

— Atunci nu pleca.

— De ce? Ești căsătorită cu un bărbat pe care-l stimez, iar eu îmi iubesc nevasta.

— Și contesa de Tordesillas?

— Ești crudă dacă-mi amintești de o nefericită care a plătit cu propria-i viață o greșeală de care eram în egală măsură vinovat și eu.

Eglé schiță un zîmbet amar.

— Cum poți fi atît de curajos în fața dușmanului și atît de laș față de tine însuți? Privește adevărul în față: nu-ți iubești nevasta, ci pe aceea care a fost...

Apoi adăugă cu glasul mai stins:

— ...cea care sînt.

Un butuc scînteie în vatră. Eglé îl privea pe Victorien cu ardoare și el se gîndi că era frumoasă cu trupul fremătător, cu ochii de un albastru adînc, luminîndu-i tot chipul.

— Așa am fost și eu la vîrsta dumitale, zise el. Tinerețea e totdeauna tentată de imposibil. Pentru mine totu-i sfîrșit.

— Lașule ! strigă ea cît o ținu gura.

El păli.

— Dumneata ai vrut-o.

O luă în brațe și îi dădu sărutul pe care-l aștepta. Ea scoase un geamăt, cînd el se îndepărtă.

— Și acum, Victorien ?

— Acum citește scrisoarea soțului dumitale. Nu mi-am pierdut capul cu totul și mîine, în zori, plec cu Thémire. Nu mai spune nimic. Adio ! Ne vom revedea, poate.

El dispăru. Ea era ca paralizată de violența senzațiilor resimțite și-și revenea greu în fire. Victorien părăsise încăperea și acum traversa capela particulară. Fugi în urma lui strigînd :

— Victorien, acum știu că mă iubești. Niciodată n-o să renunț la tine.

O ușă se auzi trîntindu-se.

*

Călătoria generalului Philbert și a soției sale decursese, de la Handaye la Paris, fără probleme. În afara unui regiment de linie, convoiul din care făceau parte fusese alcătuit, îndeosebi pînă la Victoria, dintr-o baterie de artilerie ușoară, iar unitățile de cîte opt tunuri inspirau respect răzvrătiților. Singurele împușcături întîmpinate veniseră din înălțimile ce dominau defileul de la Pancorbo. Doi vînători, cu tîmpla ciuruită, căzuseră din scări la cîțiva metri de Victorien, care mergea călare pe lîngă caleașca Thémirei. Își ridicase ochii spre castelul Santa Engracia, unde petrecuse o lună de iubire furtunoasă împreună cu Encarnacion de Tordesillas y Milagro, apoi și-i întorsese fără să clipească. Se aștepta la o nouă împușcătură pe care o acceptase dinainte. Dar căpitanul ce comanda cele patru baterii de cîte opt tunuri reacționase

ferm. Două tunuri își scuipaseră ghiulele către stîncile unde stăteau ascunși răzvrătiții. Apoi, aceștia renunțaseră.

Între Renteria și Irun, convoiul făcuse o haltă pe înălțimea coastei de unde se putea zări, dincolo de fluviul Bidassoa, pămîntul francez. Thémire coborîse din caleașcă vroind să se răcorească împreună cu soțul ei într-o *posada* de pe marginea drumului. O tînără spaniolă cu ochii ca jarul îi privea cum sorbeau din cana de *cerveza*. Victorien o invită să bea împreună cu ei. Ea-și scuturâ capul.

— Nu mi-e sete, *señor*.

El zîmbi.

— Cum te cheamă, frumoasă copilă ?

Ea păru că șovăie, apoi, dintr-o dată, răspunse cu un glas aspru, pătimaș :

— Ca pe toată Spania, *Esperanza*.

VI

SPRE MOSCOVA

GENERALUL PHILBERT ÎȘI APRINSE pipa din porțelan — o frumoasă piesă cumpărată la Viena într-o prăvălie de pe strada Graben. Găvanul colorat îl reprezenta pe împăratul Maximilian I, pe vremea cînd era regele romanilor, învingătorul turcilor la Villach.

— Privește pipa asta, Schaefer, și dumneata Mathias, zise el după ce aruncă un fum gros de tutun. Ne dă o lecție de filozofie politică. Austriecii bătuți-măr, călcați în picioare, fiind constrînși să arunce fiica împăratului lor în patul împăratului nostru, s-au văzut obligați să-și caute gloria în amintiri. Noi, însă, fabricăm gloria în fiece zi. Austria este o națiune bătrînă, sfîrșită, cu toate articulațiile ruginite și nu mai are sînge în vene. Nu va mai trece mult și va dispărea de pe hartă. Franța însă, dimpotrivă, este o țară tînără, cu mușchi elastici și sînge clocotitor.

Schaefer, chirurgul-medic al diviziei, era un bărbat scund, roșcovan și spătos, cu fruntea presărată de pistrui, exprimîndu-se cu un pronunțat accent alzacian. Purta o

mustață deasă în formă de cîrlig, pe care părea c-o mestecă în timp ce vorbea.

— Domnule general, răspunse el, nu-i totul să ai sînge clocotitor. Popoarele sînt ca și oamenii. Pe măsură ce sîngerează se anemiază.

— Așa-i, mormăi maiorul Mathias și teamă mi-e ca în această campanie care se anunță sîngerarea să nu fie destul de puternică. Rusia nu este o țară ca celelalte. O armată de zece ori mai numeroasă ca a noastră, și tot nu se știe dac-ar rezista. Oare cîți dintre noi ne-om întoarce de la Petersburg sau de la Moscova, presupunînd că vom ajunge pînă acolo ?

Victorien strîmbă din buze cu un aer reprobator.

— Maiorule, zise el, mă uimești. Îți cunosc bravura. Te-ai dezgustat oare de meserie ?

— La dracu', nu ! reluă Mathias, deși merg spre treizeci și opt de ani, nu știu altceva decît să mă bat. Blestematul ăsta de război cu Spania n-a fost prea grozav pentru avansare și ca să urci în grad este mai bine să fi aproape de soare. Dacă nu capăt galoanele de colonel înainte de munții Ural, înseamnă că nu-s bun de nimic. Însă n-am uitat vorbele acelui înțelept pastor luteran din Gnesen : „Veți cîștiga bătălii, spunea el, dar veți pierde războiul. Nu rușii vă vor bate, ci imensitatea țării lor, frigul, lipsurile... Dacă Napoleon n-a terminat campania înainte de venirea iernii, este pierdut". Am rîs, dar m-am gîndit totuși la toate astea. Și preotul polonez din Wrozlawek, omul acela sfînt care ne-a dat să bem din miedul său ! O băutură lipsită de gust, dar oferită din inimă. Cînd i-am strîns mîna, înainte de a trece Vistula, mi-a zis oftînd : „Vă doresc ca toți să vă înapoiați într-o bună zi peste fluviul pe care îl veți trece acum". Oamenii aceia vorbeau în mod rațional, și nu ne vroiau moartea.

— Gata, Mathias ! i-o tăie scurt generalul. Oamenii aceia, cum spui și dumneata, habar n-au ce-i aia un război și mai ales nu-l cunosc pe Napoleon.

Cei trei ofițeri stăteau pe niște taburete grosolane, într-un fost releu de poștă cu acoperișul de paie și, ca toate celelalte case din sat, construit din trunchiuri de copaci așezați unul peste altul. Un escadron se instalase

în preajmă, prin șure sau chiar în aerul liber, așteptînd trecerea Niemen-ului care strălucea la cîteva sute de metri, ca o lamă de oțel. După căldura zăpușitoare din timpul zilei, seara era răcoroasă. Caii, priponiți, trăgeau de frîie și izbeau pămîntul cu copitele.

— Cei pe care-i deplîng cel mai mult, zise chirurgul, sînt soldații de linie. Gîndiți-vă numai că rănița unui infanterist cîntărește treizeci și trei de livre și douăsprezece uncii! Mai adăugați și traista pe care o poartă în bandalieră, și iată-i cu cincizeci și opt de livre în spinare, plus pușca și baioneta. Să tîrăști tot hamalîcul ăsta pînă la Moscova, admițînd că nu vom merge mai departe, mă întreb, mai ales că aprovizionarea este nesigură, cîți vor rezista.

Victorien se încruntă.

— Infanteriștii nu intră în preocuparea noastră, Schaefer. Starea sănătății cavaleriștilor noștri este bună? Asta mă interesează.

— Pînă acum, n-am a mă plînge de nimic, domnule general. M-am temut să nu se molipsească de plica poloneză, boala asta cumplită care-ți împîslește părul transformîndu-l în coamă de cal. Din fericire au scăpat de ea. Mai degrabă caii mă neliniștesc. N-avem furaje.

— Prietene, rechizițiile nu-s făcute pentru cîini.

Se auziră cîteva bătăi în ușă și santinela de gardă anunță o ștafetă de la cartierul general. În încăpere intră un tînăr locotenent de vînători, ținînd în mînă un plic.

— Nu te mai reține, Shaefer, zise Victorien. Dumneata, Mathias, te rog să rămîi.

Desfăcu plicul și clătină din cap.

— Miroase a praf de pușcă, domnule comandant. Pregătiri pentru marea trecere-n revistă a cavaleriei de către regele Neapolului, poimîine, la Ostrolenka. Semnalul de încălecare la ora șase.

Strînse mîna ștafetei.

— Drum bun, locotenente. Divizia mea se va prezenta la întîlnire la ora fixată, fără să-i lipsească nici o teltie și nici un sabretaș.

— Atunci, domnule general, zise Mathias, înseamnă că vom începe în sfîrșit războiul ăsta.

— Iată c-a dat Dumnezeu, dragul meu ! Cu o armată ca a noastră — mai mult de șase sute de mii de oameni — și comandată de Napoleon, nu dau doi bani pe ruși. Barbarii ăștia vor fi obligați să se retragă pînă-n Siberia, ca o turmă de oi. Pacea cu Alexandru va fi semnată în trei luni, dumneata vei căpăta gradul de colonel și chiar, cu puțin noroc, te văd prea bine cîștigînd gradul de comandant de brigadă. Trebuie să ne grăbim, căci îndată ce Rusia va fi îngenuncheată, va trebui s-o punem la respect pe perfida Albion. Zăvorul blocului continental odată tras, nu va mai rezista mult. Atunci spaniolii vor fi într-adevăr constrînși să cedeze, regele Joseph putînd să reverse asupra poporului binefacerile filosofiei lui, iar împăratul va proclama pacea universală. Pînă atunci vei avea tot timpul să ajungi baron de Nijni-Novgorod sau conte de Hastings. Te vei putea întoarce la Paris încoronat cu laurii victorici și te vei însura cu o moștenitoare înzestrată cu toate avantajele trupului și ale spiritului. Bineînțeles, îți voi fi martor.

— Cum îmi va fi scris.

Generalul îl bătu prietenos pe umeri.

— Așa va fi, crede-mă. Și acum, te rog să te odihnești. Pînă la Ostrolenka, nu-s mai puțin de douăsprezece leghe : o bună bucată de drum de călărie și nu se știe de-om găsi totdeauna o saltea de paie și un acoperiș pentru zilele ce urmează.

Comandantul salută și ieși. O lumînare fumegîndă, înfiptă într-o sticlă, lumina slab încăperea cu podeaua din pămînt bătătorit. Singurul ornament al locului era poza unui sfînt, a cărei aureolă aurită strălucea în penumbră. Victorien își scoase cizmele, își dezbrăcă uniforma și suflă în lumînare. Patul său de ocazie era compus din cîteva scînduri și o saltea de paie ale cărei fire de secară fuseseră cu siguranță bătătorite de mai multe generații de polonezi. Se întinse și rămase pe întuneric, cu ochii deschiși.

Afară, uriașa liniște a nopții se întindea peste tabăra adormită. Doar un greier mai scîrțîia în liniștea densă din micul lui fierăstrău ascuțit. Uneori un cal sforăia în grajdul din spatele casei. Era ora cînd eliberat de obligațiile militare, generalul Philbert redevenea un om ca

ceilalți, atent la glasul inimii. Se gîndea la Thémire. Timp de aproape doi ani, de la întoarcerea din Spania, trăiseră împreună o fericire calmă. Clima pariziană o însănătoșise încetul cu încetul pe scumpa victimă a contesei Encarnacion de Tordesillas, iar dacă amintirea freneticei spaniole îl mai chinuia uneori, nu-i mai inspira decît remușcări. Locuiau într-o vilișoară pe strada Varenne, unde el avusese cochetăria să-și îmbrace valeții cu livreaua roșu-purpuriu pe care o văzuse în copilărie la servitorii castelului Saint-Philbert. Numit la Ministerul de război ca adjunct al direcției de cavalerie, n-o părăsea pe Thémire decît în orele de serviciu. Amîndoi, la fel de îndrăgostiți de tragedie și de bel canto, închiriaseră o lojă cu anul la Teatrul Francez și la Operă. Fosta elevă a Miramionelor, care în frageda-i tinerețe cîntase la harpă, vroise să atingă din nou coardele acestui instrument. Astfel, seara, cînd rămîneau singuri, în timp ce se acompania la harpă, modula arii preferate din Mozart și Cimarosa. Pentru ca plăcerea să fie și mai completă, Victorien care, de cînd luptase la Rivoli, nu uitase italiana, se complăcea a-i da lecții. Ce plăcere să auzi minunatele triluri ale Zerlinei din *Don Giovanni* în gura femeii iubite !

Culcat în patul său incomod, într-o colibă murdară, la marginile Poloniei, generalul Philbert își revedea soția, la plimbarea din Longchamp, cu obrajii împurpurați de plăcere, îndemnînd-o cu glasul pe Cleopatra, eleganta iapă albă, înhămată la cabrioleta de culoare galben-lămîios, în timp ce el mergea la trap, în stînga ei, călare pe roibul Marc-Antoniu. Cavaleriștii, în spențer cafeniu și pantaloni pe picior de culoare gris perle, își întorceau capul la trecerea frumoasei ființe care-și conducea calul cu mîna sigură, fără să le acorde o privire. Leroy, croitorul împărătesei, de la care-și cumpăra rochiile, i-a zis într-o zi : „Ah, doamnă, nici o femeie de la curte nu știe să poarte tulul paietat ca dumneavoastră". La un bal de la Tuileries, împăratul, ale cărui glume nu erau totdeauna de cel mai bun gust, a felicitat-o pe fericita deținătoare a atîtor perfecțiuni : „Nu pricep, Philbert, de ce cu o puicuță atît de fermecătoare n-ai fabricat încă trei sau patru mici recruți pentru viitoarea armată a regelui Romei". Victorien se simțise cu atît mai amărît, cu cît nu

uitase copilul mort la naștere, speranța unui moștenitor pârîndu-i-se pe viitor refuzată.

În perioada aceea fericită, din Spania soseau scrisori pe adresa Thémirei. Ele erau semnate Eglé : desenul unei inimi străpunse de o săgeată urma după semnătură, iar nevasta colonelului Fouriès nu vorbea decît despre singurătatea în care o lăsase plecarea prietenei sale. Faimosul exterminator de răzvrătiți, călărea fără răgaz, prin munți și prin văi, în urmărirea vreunei *cuadrilla*. Nu petrecea nici o săptămînă pe lună împreună cu soția, care nu se sinchisea peste poate. Și totuși, degeaba aduna succese strălucitoare : ele nu-i prea atrăgeau simpatia curții, unde nu se uitase încă masacrul de la Somaen. Nu participase nici la victoria de la Ocana, în noiembrie 1809, împreună cu regele, nici la marșul triumfal care-l condusese pe don Pepe de la Madrid la Sevilla, cînd fermecătoarele andaluze îi aruncaseră flori și bezele strigîndu-i că era băiat drăguț. În ochii celui mai vîrstnic dintre frații Bonaparte, Augustin Fouriès nu părea decît ca un spadasin dublat de un polițist, dacă nu un om de acțiune pe care-l folosești în treburi murdare și cu care nu-ți place să te lauzi.

Într-o bună zi, totuși, colonelul fusese cît pe ce să fie înălțat în grad. În timp ce mareșalul Ney bătea pasul pe loc în fața fortificațiilor de la Torres Vedras, soția sa Aglaé, zisă Eglé, născută Auguié și nepoată a doamnei Campan, o luase sub aripa-i protectoare pe mai mica ei colegă de la Saint-Germain. Vorbeau împreună despre regina Hortense, prietenă comună, iar ducesa de Elchingen, deși pătrunsă de gloria militară a soțului său, purtîndu-se cu o oarecare condescență, binevoise să zîmbească la identitatea pronumelor lor.

Deci, prin intervenția doamnei mareșal, doamna colonel Fouriès fusese într-o bună zi invitată la o sărbătoare dată la palatul regal. Eglé, pentru care zilele erau lungi, își dichisise cu mult gust toaleta, iar galantonul Joseph o remarcase îndată. O invitase la dans și îi șoptise tot felul de vorbe dulci. Cum ea nu reacționa în nici un chip, el îi luase tăcerea drept o încurajare și îndrăznise :

— I-ar plăce, oare, celei mai frumoase soții a colonel din Spania, să devină o grațioasă doamnă general ?

La care ea răspunse :

— Soția, Sire, este datoare să urmeze soarta soțului, însă lui, propriului său merit, și nu ei, trebuie să i se datoreze bunăvoința prințului.

Regele s-a schimbat îndată la față, scrisese Eglé Thémirei. Cu siguranță m-a luat drept o femeie înțepată și iată de ce Fouriès al meu trebuie să renunțe la orice nădejde de avansare...

Fiecare din aceste scrisori se încheiau cu aceeași formulă : Complimente soțului dumitale, și, de fiecare dată, Victorien își reproșa că evocă, prin această frază de politețe, doi ochi arzători, o gură caldă și i se părea că aude un glas pătimaș strigîndu-i : „N-am să renunț niciodată la tine".

Totuși, eșecul încercat de regele Joseph pe lîngă Eglé avusese pentru colonelul Fouriès o consecință neprevăzută. Fusese trimis la Sevilla ca să-și pună experiența în slujba lui Soult, în vederea organizării de contraguerile, iar interdicția de a-l însoți fusese adusă la cunoștință soției sale în mod oficial, prin aliniate amăgitoare : nu puteau aproba ca o femeie atît de plăcută să se expună pericolelor unei deplasări în regiunile bîntuite de *cuadrillas.*

Cu toate astea, scria mai departe Eglé, regele nu mă mai invită la palat. Nu-i înțeleg deloc jocul. Crede, oare, că mă va determina să cad la învoială, ținîndu-mă la distanță ? E adevărat că, în comportarea cu femeile, bărbații cei mai inteligenți sînt în stare de toate prostiile și, mai întotdeauna, înțeleg lucrurile greșit...

Thémire rîsese, în timp ce Victorien, atrăgînd o parte din aluzie spre sine, stătea ca împietrit.

În iunie 1811 o nouă scrisoare din Madrid adusese o știre cumplită. În împrejurimile localității Jaen, la poalele munților Magina, colonelul Fouriès, surprins de răzvrătiți, pierise în condiții îngrozitoare. O căldură toridă apăsa

drumul prăfuit și plin de serpentine pe care contrageniile îl urcau în direcția Mancha-Real. Colonelul vrusese să profite de un pîlc subțire de măslini pentru a se odihni cîteva clipe. La o distanță oarecare de oamenii săi, sprijinit de un trunchi noduros, cu genunchii aduși sub bărbie, adormise brusc. Cum decursese răpirea ? Cu siguranță că dragonii săi dăduseră dovadă de o mare neatenție, sau poate că această vălurire a aerului care deformează și tulbură contururile lucrurilor, pe o căldură prea mare, i-o fi orbit. Cînd credinciosul Grondas, acum căpitan, după ce parcursese întreg capul coloanei, venise să-și întîlnească șeful, la umbra măslinului nu mai găsise decît un nasture de alamă smuls de la uniforma lui Augustin Fouriès. Zadarnic dăduse alarma. Ca să nu ofere prilejul răzvrătiților să se năpustească, rînd pe rînd, asupra grupurilor izolate, considerase că era mai prudent ca oamenii să nu se risipească. Patrulele primiseră, așadar, consemnul de a nu se îndepărta prea mult de grosul trupei și căutările, continuate pînă noaptea, nu dăduseră nici un rezultat. Trupul nefericitului colonel nu fusese descoperit decît a doua zi, jupuit de viu, spintecat ca un bou, și atîrnat cu picioarele de cea mai înaltă creangă a unui stejar pitic. Alături, o tăbliță de lemn purta aceste cuvinte scrise cu propriul lui sînge : *Măcelăria din Somaen. Carne de primă calitate.*

Victorien nu se putuse opri să-și manifeste mirarea că Eglé povestea acest sfîrșit odios pe un ton lipsit de emoție. Cel mult adăugase :

Bietul Augustin trebuia să moară astfel. După atacul din Somaen toți răzvrătiții îl condamnaseră la moarte. Într-o zi mi-a spus că pentru un militar de carieră nu era demn să moară în propriul pat și că, în ceea ce-l privea nădăjduia să cadă în luptă. Iată că i s-a îndeplinit dorința, deși poate că nu crezuse că va sfîrși într-un mod chiar atît de cumplit.

— Știi că Eglé nu și-a iubit niciodată soțul, spusese Thémire.

O lună mai tîrziu, văduva Fouriès sosea la Paris. Dispunînd de o pensie acordată de împărat, se instalase în-

tr-un mezanin de pe strada Pochet, împreună cu o slujnică bătrînă. Foarte curînd, reluase cu Thémire vechile relaţii de la Madrid. Părea că despărţirea de doi ani nici n-avusese loc. Se vedeau zilnic, ba la una, ba la alta.

— Eşti singura pe care pot şi vreau s-o întîlnesc, îi declarase Eglé prietenei sale, încă din prima zi. Sînt în doliu.

Această intimitate îl indispunea totuşi pe Victorien. Nu că s-ar fi temut să nu cedeze ispitei. Era la fel de îndrăgostit de Thémire, ca întotdeauna, şi n-avea de ce să caute aiurea plăceri care-i erau dăruite cu prisosinţă la domiciliu. Pe de altă parte, Eglé se purta faţă de el cu o discreţie aproape excesivă. Făcea în aşa fel ca să nu-l întîlnească mai mult decît îl întîlnea la Madrid, după atentatul în urma căruia Thémire fusese gata să moară.

Îşi reamintea totuşi de o seară de septembrie, pe strada Varenne. Ea se depărţise de prietena ei, iar el se întorcea pe jos de la minister. Ea conducea la trap mărunt o cabrioletă galben-pai. El mergea fără grabă, privind trecătorii şi echipajele.

Privirile li se încrucişaseră. Ce ciudată imobilitate pe faţa aceea întoarsă spre el ! Ochii aveau o strălucire rece, iar gura exprima o voinţă pătimaşă. I se păruse că-l aspiră în mod irezistibil, ca o ventuză. Şi totuşi avea aerul de parcă nici nu l-ar fi văzut. După ce cabrioleta se mai îndepărtase, el îşi întorsese capul. Eglé îşi continua drumul, la fel de dreaptă, ţeapănă ca o statuie.

Această confruntare mută nu durase decît cît o străfulgerare, dar în seara aceea, în timp ce-şi îmbrăţişa soţia, Victorien părea total absorbit. Thémire, în schimb, plină de drăgălăşenie, îi luase în zeflemea aerul distrat.

— Sănătatea regelui Romei, cetăţene general, inspiră oare nelinişti, augustului tată ?

— Ce-ai spus, contesă ?

Ea rîsese, iar lui i se păruse că rîsul acesta o făcuse să semene cu cea pe care o cunoscuse aidoma cu optsprezece ani în urmă, în ziua execuţiei lui Ludovic al XVI-lea. Imaginea Egléei îi dispăruse din minte. Nimeni alta, în afara Thémirei, nu va mai putea fi vreodată femeia inimii sale. O strînsese din nou în braţe.

— Gata cu demonstrațiile, cetățene, rostise ea pe același ton jucăuș, o să-ți piară pofta de mîncare. Află că am primit din partea maiorului Mathias doi cristei de baltă vînați alaltăieri în Loiret, lîngă Melleroy, la nu știu care colonel care avea acolo un castel cu plantații de arbuști de piper, șanțuri și toate celelalte. I-am pregătit chiar eu, după o rețetă de la mama. Generale, habar n-ai ce fericit ești !

Își amintea, de asemenea, că, în timpul cinei, ea-i vorbise despre criza de pîine. Încă de dimineață, cetățeni veniți de la Arpajon, de la Poissy, de la Versailles și alte comune izbutiseră să golească brutăriile. Cu siguranță pîinea rotundă se va scumpi de la cincisprezece la șaisprezece bani. De pe acum brutarii vorbeau despre închiderea prăvăliilor, ca să evite falimentul.

El o privea cu un aer încîntat.

— Am impresia că mă asculți, dar nu mă auzi, continuase ea. Plînge-te că ai o nevastă care se preocupă de stomăcelul tău.

— Lasă ! zise el, va fi de ajuns o recoltă bună și totul va reintra în normal.

— Vai, Victorien, bărbat ușuratic ce ești, pînă atunci noi trebuie să trăim, iar cu meseria ta de militar, anul viitor, unde-om fi, care ?

El ridică din umeri.

— Tu aici. Eu, s-ar putea în Rusia. Împăratul Alexandru nu e un aliat pașnic, iar Napoleon e-n stare să-și piardă răbdarea.

— Alesul inimii mele, nu-mi vorbi de nenorocire. Franța are nevoie de pace, iar eu mai mult decît toată lumea, pentru că vreau să te păstrez.

După ce terminaseră de mîncat, ea se așezase în fața harpei și începuse să îngîne melodia favorită cu o patimă care-l răscolea. Era chiar Zerlina care-i vorbea sau, mai precis, Thémire, care prin gura Zerlinei, se dăruia iubitului ca în primele zile ale dragostei lor :

Toccami quà ! sentilo battere [1]

[1] Pune mîna, simți cum bate (lb. it.).

Acest amestec de pudoare și ardoare, această grație nuanțată cu o gravitate surîzătoare, îl fermecau. Ah ! era chiar Thémire din anii 1893, iar flăcările tainice ale soției se amplificau de atîtea chemări. Eglé, în ciuda firii fremătătoare, se afla încă la primele tatonări sentimentale. Ea nu putea să ajungă decît mai tîrziu, după ce-ar fi trecut prin amărăciunile vieții, la această deplinătate a femeii care, iubind, este vrednică de iubire.

Noaptea ce-a urmat își oferise rodul. Cînd Victorien plecase spre Westfalia, unde trebuia să preia conducerea unei divizii de cavalerie ușoară, tînăra femeie părea că suportă bine sarcina, și doar patru luni o mai despărțeau pînă la naștere.

— Făgăduiește-mi îi spusese ea, că te vei înapoia la nașterea copilului.

— Îți jur, cu o condiție însă : armata să nu fi intrat în campanie.

Eglé asistase la despărțirea lor, care fusese plină de demnitate. Ochii Thémirei nu erau scăldați în lacrimi, dar în timp ce-și îmbrățișa soțul, îi șoptise la ureche, extrem de încet, ca Eglé să nu audă :

— Fii prudent. Dacă tu mori, mor și eu.

De atunci, săptămînă de săptămînă, curierul venit din Paris îi aducea cîte o scrisoare de la soție. Pe măsură ce termenul se apropia, ea-și înmulțea proiectele cu privire la moștenitorul așteptat. Dac-ar fi fost băiat, l-ar fi împiedicat să urmeze cariera militară. Dealtfel după ce rușii vor fi învinși, iar Anglia pusă cu botul pe labe, de cine ar mai putea să se ia împăratul ? Meșteșugul armelor nu va mai tenta tinerii ambițioși într-o lume în care războiul nu mai avea preț. Fiul cetățeanului general de ce nu s-ar face muzician ca Wolfgang-Amadeus sau cavalerul Glück ? Gloria nu va mai fi rezervată decît artiștilor. Dar dacă ar fi născut o fetiță ? Atunci, ar fi fost de ajuns să fie frumoasă, iar mama ei ar fi crescut-o, domnule conte, conform principiilor nemuritoare de libertate, egalitate și fraternitate.

Victorien surîdea citind închipuirile ei pacifiste și-i răspundea cu tandrețe. Încă în penultima scrisoare Thémire îi reamintise făgăduiala de a se întoarce să asiste la naștere. Peste trei săptămîni copilul urma să se nască.

Era momentul potrivit ca fericitul tată să pornească la drum și să scurteze etapele. Dar, vai ! un general nu-și poate părăsi ostașii în toiul pregătirilor pentru cucerirea unor noi victorii. Trebuise să-i explice cu multă prudență, rugînd-o pe viitoarea mamă să se gîndească mai mult la copil decît la soț. Curierul care-i ducea mesajul abia plecase, cînd un altul sosi cu o scrisoare de la Eglé. Era prima pe care Victorien o primea de la văduva Fouriès și nu se referea decît la sănătatea Thémirei. Nemaiavînd părinți cărora să se adreseze, doctorul încredințase neliniștile sale profesionale prietenei nelipsite. Nașterea amenința să fie complicată și se putea pune problema salvării copilului sau a mamei. Eglé îi dădea adresa medicului pentru ca răspunsul să-i fie trimis direct.

Generalul Philbert scrisese îndată că viața Thémirei îi era mai scumpă decît orice pe lume, apoi, timp de o săptămînă, trăise într-o cumplită neliniște. În sfîrșit, curierul sosise cu alte două scrisori, una de la doctor, cealaltă chiar de la soția sa care-l liniștiseră. Primul, își cerea iertare că tulburase sufletul unui glorios soldat, spunîndu-i că nu era cazul să se neliniștească prea mult și că doctorul mamoș, cînd soțul celei care urmează să nască nu poate fi găsit la momentul oportun, este obligat să-l întrebe mai dinainte, pentru orice eventualitate. Cît despre Thémire, scria că se simte excelent și abia aștepta să nască un copil căruia să-i dea numele de Victor, dacă era băiat și Victorine, dacă era o fată.

Oricum, iubitule, micuțul pe care-l așteptăm va avea trăsăturile tale. Vreau ca ele să existe pînă și în prenume, și de asemenea ca micuțul inocent să-ți poarte noroc în clipa cînd te pregătești din nou să înfrunți moartea.

De atunci trecuseră cincisprezece zile, și chiar dacă întîrzierea poștei se explica prin deplasările făcute de divizie după trecerea Vistulei, Victorien nu putea să nu se gîndească la faptul că în acel moment copilul trebuia să i se fi născut. Gîndurile se învîrteau mereu în jurul acestei nașteri care, după atîtea speranțe năruite, avea să pecetluiască, în sfîrșit, căsătoria din luna brumar. Treisprezece ani trecuseră de cînd Thémire îi era soție

și această căsătorie, în aparență nepotrivită, a contelui de Saint-Philbert-de-Grand-Lieu cu cetățeana Morin, fiica învingătorului de la Bastilia, adusese fericirea celor doi soți. Treisprezece ani ! Cifră fatidică ! Asta-i bună ! doar nu era un superstițios ! Cum va fi copilul ăsta, băiatul ăsta ? (Căci va fi băiat.) Va moșteni oare de la maică-sa judecata înțeleaptă și cinstea ei ? Va avea, ca tatăl său, înclinarea spre călătorii și gustul gloriei ? Oricum ar fi fost, Thémire avea dreptate. Țarul Alexandru, odată îngenuncheat, Anglia rămînînd așadar fără aliați, securea războiului trebuia îngropată, iar generațiile viitoare nevoite să-și caute laurii în altă parte decît în efuziunile sangvine.

Greierele se oprise, dar un țînțar încăpățînat bîzîia în adăpostul ocazional ce mirosea a seu și a scoarță de mesteacăn. Victorien se ridică să-l prindă și după ce-l strivi între palme, adormi.

Peste două zile, Murat trecea în revistă patruzeci de mii de cavaleriști adunați pe cîmpia de la Ostrolenka, strălucind de verdeață sub soarele de iunie. Peste uniforma de mareșal al imperiului, traversată de marea panglică a Legiunii de onoare, purta o manta spaniolă de culoare verde, cu franjuri argintii. Cizmele roșii, după moda ungurească, contrastau cu pielea de tigru folosită ca teltie, iar capul împăiat al fiarei, îndoit spre crupa calului, avea două buze sălbatic răsfrînte peste dinții ascuțiți. Pene albe lungi îi împodobeau toca tivită cu blană. Un fel de iatagan, cu teaca din aur ornamentată cu diamante, atîrna de șa.

Generalul Philbert, în fruntea diviziei de dragoni și vînători, defila în galop pe dinaintea acestui erou de carnaval. Pămîntul se cutremura sub izbiturile a mii și mii de copite. Era un spectacol uluitor să-i vezi pe toți acești centauri ai tuturor națiunilor, în varietatea uniformelor specifice fiecăreia, defilînd în vacarmul clinchetului armelor, al cîntecelor de goarnă și al comenzilor ce răsunau din toate părțile. Regimente după regimente într-un iureș multicolor : lăncieri prusaci cu șepcile pe cap și cu lancea înclinată în față, soldați din cavaleria ușoară franceză cu cască metalică, carabinieri recunoscuți după plăcuța de metal încrustată cu insigna solară, cuira-

sieri ale căror pieptare strălucitoare îți luau ochii, husari polonezi cu brandenburguri de aur, dragoni austrieci ale căror mantile albe fluturau în bătaia vîntului.

Defilarea durase cîteva ore. Cînd se sfîrșise, regele Neapolului îl chemase pe generalul Philbert ca să-l felicite pentru ținuta trupei și să-l invite la cină. Masa n-avusese nimic frugal și se băuse tare.

— Îți mai amintești de Egipt, Philbert, spunea el, piramidele și ciuma de la Jaffa, unde erai cît pe ce să dai ortul popii, băiete, și deșertul acela cumplit din Sinai unde mă întreb și azi cum de n-am rămas pradă șacalilor ?

Victorien zîmbea în timp ce i se evoca gloria de demult.

— Ceea ce m-a enervat cel mai tare, continuase Murat, cu accentul său rustic din Quercy, de care titlurile nu-l putuseră debarasa, au fost greșurile de pe coaja aia de nucă care ne-a dus la Frejus. Dar și tu, camarade, ha ! ha ! mi-amintesc, îți vărsai mațele, doamne, ce spectacol ! Niște cavaleriști ca noi ! Ilustrul meu cumnat, care, așa cum știm, n-are o poziție faimoasă în șa, stătea ca o stană de piatră. Ce bărbat !

Murat se îndreptase ca un arc, își ridicase paharul plin cu un vin transparent, ușor și aromat ce părea să fi produs oarecari efecte asupra firii lui generoase :

— Pentru împărat, domnilor !

Tot statul major se ridicase în picioare, își lovise călcîiele și rostise :

— Pentru împărat ! domnilor !

Murat se reașezase și izbucnise în rîs.

— Philbert, știi de unde am nectarul ăsta ? De la Schwarzenberg, stimatul nostru coleg și aliat, care comandă corpul auxiliar austriac. Are o podgorie la Krems, un orășel în amonte de Viena pe rîul stîng al Dunării. *Donnerwether !* cum zice el, poșirca asta a lui nu seamănă cu vinul nostru din Lot. Nu-i prea tare, dar o bei ca pe lapte.

Discuția se îndreptase către campania ce se întrevedea. Regele credea că trupele căzăcești nu valorau nici cît degetul mic al mamelucilor și că le va veni repede de hac. În clipa cînd Victorien se retrăsese, el îl bătuse cu palma pe spinare.

— Noi ăştia, egiptenii, am trecut prin altele şi mai şi. Elegul ăsta de ţar o s-o încaseze pe propria-i spinare.

Generalul Philbert se înapoiase la divizia sa, care-şi instalase tabăra la marginea unei păduri de brazi, în faţa unui pîrîu. Între apă şi arbori, noaptea era răcoroasă, după arşiţa zilei. În adîncul cerului de un albastru închis, apăruseră stelele licărind cu o semeţie blîndă. Se simţea plin de forţă, cu membrele dezlegate, cu sîngele arzînd. Ca să se bucure pe deplin de această clipă plină de exaltarea ajunului noilor aventuri războinice, nu-i mai lipsea decît scrisoarea Thémirei. Oare i se născuse copilul ? Sănătatea mamei o fi cumva în pericol ? Îi reveni în minte o frază a împăratului : „Soldatul trebuie să rămînă credincios soţiei, dar să nu dorească s-o vadă decît atunci cînd nu mai este nimic de făcut". Era oare aşa de simplu ?

A doua zi, în zori, primise ordin să-şi aprovizioneze unităţile cu hrană şi furaje pentru douăzeci de zile. Detaşamentele comandate de ofiţeri se răspîndiseră îndată peste cîmpia învecinată, ca să pună mîna pe tot ce găseau în şure, hambare, pivniţe şi butoaiele cu murături. Legaseră animalele de căruţele de aprovizionare, încărcaseră baloturile de fîn şi de paie, neiăsînd ca despăgubire bieţilor ţărani decît nişte bonuri de rechiziţie.

Temperatura scăzuse cu cîteva grade şi buna dispoziţie era generală. Nenumărate convoaie de artilerie se îndreptau spre Niemen, zguduind drumurile, iar hurducătura asta uriaşă te ducea cu gîndul la sfîrşitul lumii. Lui Victorien însă îi evoca o maree irezistibilă cărcia nici o armată nu-i putea rezista.

Divizia se odihnea pe malul rîului la trei zile după trecerea în revistă de la Ostrolenko. Noaptea cobora. Cît vedeai cu ochii, focurile de tabără ardeau de-a lungul ţărmului polonez şi fumurile lor, pe care un vînt subţire le mîna spre malul rus, părcau să făgăduiască marci armate un destin strălucitor, căruia îi indicau drumul. În acelaşi timp, zgomotul ciocanelor şi strigătele pontonierilor se alternau pe apa liniştită. Pe măsură ce pontoanele erau fixate, altele erau descărcate. Părea că totul fusese prevăzut pînă la cel mai mic amănunt, iar Victorien recunoştea aici geniul lui Napoleon. Îl opri pe generalul Eblé care îşi îndemna oamenii.

— Cînd vom putea trece, domnule general ?

— Încă de mîine, la prima oră, vor fi gata trei pontoane. Pe o vreme ca asta, munca are spor. Înainte de amiază toată avangarda va putea fi pe celălalt mal.

— Noi sîntem din avangardă, îi spusese Mathias comandantului său, în timp ce se întorceau spre tabără.

— Primul obiectiv : Vilna [2], capitala Lituaniei, căreia trebuie să-i redăm independența, rostise Victorien.

Trăgea adînc în plămîni aerul blînd al nopții de vară promițînd un viitor de lacrimi și sînge, dar care avea să schimbe fața Europei și poate a lumii. Sute de mii de oameni, în clipa aceea, cei mai mulți încercînd să adoarmă, sau demult cufundați în somn, urmau să primească a doua zi ordin să-i ucidă pe cei ce li se vor opune, dacă nu vroiau să fie ei înșiși uciși.

Era noaptea nașterii Sfîntului Ion și nimeni nu se plîngea că dormea sub cerul liber. Între timp, bunul Grivet înălțase cortul generalului, pe care-l aștepta cu felinarul în mînă.

— Domnule general, zise el, aveți o scrisoare de la Paris.

Inima lui Victorien începu să bată nebunește.

— Dă-mi-o repede. Noapte bună, Mathias.

Luă felinarul din mîna lui Grivet, intră în cort și așezîndu-se pe un pat de campanie desfăcu plicul. Recunoscu pe adresă scrisul lui Eglé. Desigur, n-avea motive să fie îngrijorat, căci lăuzele, în general, n-au putere să scrie.

Apropie scrisoarea de felinar și citi :

Victorien,

(Se înfioră. Precedenta scrisoare a Eglèei începea cu : Generale. De ce această schimbare ? Nu-i mai spusese pe nume de la plecarea din Madrid.)

Mă crezi, nădăjduiesc, dacă-ți spun că aș fi dorit din toată inima să-ți scriu o altă scrisoare decît cea de acum. Cunoști sentimentele ce ți le port. Depărtarea nu le-a

[2] Vilnius (n. tr.)

schimbat. De asemenea, am simțit pentru Thémire, încă din prima zi tot atîta prietenie cît și stimă. Ea mi-a fost totdeauna superioară, știu, și nu avea, oare, nevoie de calități ieșite din comun ca să se facă iubită de dumneata ?

Nu mi-o lua în nume de rău dacă-ți spun direct cumplita veste pe care am trista însărcinare să ți-o dau. Rolul Casandrei nu-mi place deloc și-aș vrea să fiu lîngă dumneata pentru a îmblînzi lovitura ce ți-a fost dată.

Dragă Victorien, temerile, pe care fusesem rugată să ți le comunic în prima mea scrisoare, s-au confirmat. Doctorul credea că se află în dureroasa alternativă pe care o știi : salvarea fiului sau a mamei. Vai ! n-a izbutit decît să încerce să salveze copilul. Soția ta și-a dat ultima suflare înainte de nașterea micuțului Victor. Și încă, bietul de el, s-a născut atît de plăpînd, încît există temeri să nu-l putem păstra în viață.

Nu învinui pe nimeni, doar fatalitatea. „În situația actuală a cunoștințelor noastre, care sînt insuficiente, a zis doctorul, nu există altă scăpare."

Ce pot să-ți spun, într-o încercare atît de crudă, ca să-ți mențin moralul ? Mă judeci rău dacă-ți declar că nici un bărbat pe lume nu-mi va putea fi mai drag decît dumneata, chiar dacă nu însemn și nu voi însemna niciodată nimic în ochii dumitale ? Lasă-mi cel puțin speranța că nu-mi vei refuza să iau pînă la noi dispoziții, în grija mea, acest orfan, fiul dumitale, și care scîncește în leagăn. Îl voi veghea zi și noapte și voi face tot ce-mi va sta în putință să salvez palida flacără care se luptă cu moartea.

N-am puterea sufletească să-ți scriu mai mult. S-ar putea ca în clipa primirii acestei scrisori să te și afli pe cîmpul de bătaie. Vei avea nevoie de toată puterea sufletească, cu toate că nimeni nu-ți poate refuza dreptul la tristețe. Cînd o femeie s-a arătat, într-un mod atît de natural, demnă de bărbatul pe care-l iubește, ca Thémire, înseamnă că și-a îndeplinit pe deplin rolul ei pe pămînt. Aș vrea să te conving că doresc din tot sufletul să mă dovedesc, și eu, demnă de singurul bărbat care contează pentru mine. Un pic de înțelegere din partea dumitale m-ar putea ajuta.

Dacă vei accepta să-mi încredinţezi îngrijirea micuţului Victor, fiecare curier îţi va aduce o scrisoare de la aceea care semnează, în speranţa că va fi înţeleasă :

Eglé, născută Rolleboise

Scrisoarea îi scăpă din mîini şi căzu uşor pe pămînt. Rămăsese paralizat pe patul de campanie. I se părea că devenise imaterial. Nu-şi mai simţea trupul. Totul dispăruse din jurul lui odată cu înspăimîntătoarea veste. Thémire !

Se ridică şi durerea îl apăsa ca un zid. Thémire murise departe de el, din pricina lui, şi n-avea s-o mai revadă. La început brutalitatea loviturii îl uluise. Acum îl sufoca.

Îşi duse mîna la gîtlejul încleştat ; recăzu pe pat. De ce dorise, oare, să se perpetueze într-un fiu, de vreme ce prima încercare îl avertizase de pericolul ce-o pîndea pe mamă ? Presupunînd că va trăi, ce viitor va avea acest copil născut în nefericire şi de pe acum în mîinile unei femei total străine ?

Stinse felinarul, îşi trase cizmele, se întinse pe patul de campanie. Departe, spre Niemen, răsuna slab zgomotul ciocanelor. Mîine va începe o nouă campanie, despre care amintirea luptelor de la Eylau lăsa să se presupună că va fi cea mai ucigătoare dintre toate. De acum înainte, ce rost mai avea să se ferească ?

Nu închise ochii toată noaptea. Cînd zorile tremurară prin interstiţiile cortului, se ridică în şezut şi zări scrisoarea Eglée. Semnalul de încălecare avea să se audă curînd. Podul trebuia să se fi terminat. Trusa de campanie pentru scrisori se afla pe o măsuţă pliantă. Muie tocul în cerneală. Ce rost mai aveau jumătăţile de măsură şi ascunzişurile ? Eglé născută de Rolleboise (biată viclenie ca să ridice în ochii contelui Saint-Philbert !) trebuia să ştie că fusese prea aproape de Thémire, şi în împrejurări prea dureroase, ca s-o poată înlocui.

Scrise dintr-un condei.

Eglé,

Mai e nevoie să-ţi spun ce efect mi-a produs scrisoarea dumitale ? Îmi cunoşteai sentimentele pentru aceea care

acum nu mai există, sau mai degrabă credeai că le cunoşti. Acestea erau mult mai puternice decît ţi le-ai putea închipui. Aşadar, orice consolare, de la oricine-ar veni, n-are pentru mine nici o valoare.

Îţi mulţumesc pentru tot ceea ce ai făcut şi ceea ce îţi propui să faci. Află că primesc cu recunoştinţă dureroasa dumitale ofertă. Micuţul meu Victor nu putea fi în mîini mai sigure decît ale dumitale. Aş vrea să faci tot ce se poate ca să mi-l păstrezi, chiar dacă debilitatea despre care nu-mi laşi nici o iluzie pare să mă pregătească pentru o nouă nenorocire.

Astăzi oastea va trece Niemen-ul şi divizia mea se află în avangardă. Cînd vei primi această scrisoare, presupun că luptele vor fi în toi. Dacă un glonte m-o găsi în calea-i, nimeni n-o să mă mai plîngă.

Nu te hrăni cu himere, Eglé. Soarele Spaniei înfierbîntă repede capul tinerelor fiinţe neînţelese, iar eu am făcut greşeala să-mi pierd sîngele rece. La Paris, nici măcar nu l-ai luat în seamă pe acela despre care afirmi, în mod imprudent, că este singurul bărbat care te interesează. Bărbaţi frumoşi şi chiar mult mai tineri ca el, deci mult mai demni de dumneata, sînt cu duiumul. Cu puţină osteneală îi vei găsi repede şi îngăduie-mi să-ţi dau un sfat : fereşte-te de militari. Bărbatul este făcut să trăiască împreună cu nevasta, nu să afle că a murit la sute de leghe departe de ea şi fără s-o fi văzut de luni de zile.

Crede-mă totuşi că sînt impresionat de intenţiile dumitale. Şi eu aş fi dorit să-ţi trimit o scrisoare mai puţin decepţionantă.

Semnă : General Philbert, îndoi scrisoarea, trecu adresa şi închise plicul.

— Pe cînd semnalul de atac, domnule general ? întrebă dragonul salutînd.

— Poate că îndată, răspunse Victorien.

Escadroanele se grupau într-o ordine perfectă. Caii nechezau, dădeau din picioare. Un miros de piele, de balegă şi de iarbă umedă plutea în aerul matinal. Ofiţerii transmiteau ordinele de la un pluton la altul. Maiorul Mathias apăru în galop.

— Totul e pregătit, domnule general. Moralul este bun. Oamenii, mai ales dragonii, sînt nerăbdători să treacă fluviul. Brigadierii abia îi mai reţin.

— Poetizezi, domnule maior, zise Victorien. Majoritatea acestor bravi oameni ar prefera, desigur, la această oră, să sforăie sub salteaua de puf alături de nevestele lor. Necazul este că înainte de a se înapoia acasă, trebuie să pornească la război şi chiar să-l cîştige. Aşa că, preferă să-i dea zor ca să-l sfîrşească.

Mathias îşi privi pieziş interlocutorul.

— Aţi primit veşti proaste de la Paris, domnule general ?

— Soţia mea a murit.

Un glas neutru îi răspunse :

— Iertaţi-mă ! Daţi-mi voie să...

Dar generalul Philbert se şi urcase în şa, şi, în trap mărunt, înainta spre escadronul din frunte. Ajuns în capul coloanei, îşi trase sabia şi strigă :

— Înainte !

Toată masa de oameni şi de cai se urni într-un clinchet de zăbale şi strune. Pămîntul se cutremura. Ajuns în vîrful coastei care domina Niemen-ul, Victorien, în ciuda durerii, se simţi năpădit de un sentiment de mîndrie pe care nu-l mai încercase de la Iena. Spectacolul era măreţ. Trei coloane compacte care, în timp ce înaintau, te duceau cu gîndul la o migraţie de insecte, şi care, în strălucirea alamei şi a oţelului armelor şi echipamentelor, alunecau spre cele trei poduri aruncate peste fluviu. Această simplă avangardă a marei armate lăsa impresia unei puteri de neînvins.

Se retrăsese pe marginea drumului, într-un cîmp de secară verde, păscut de cai în timpul nopţii, şi privea defilarea diviziei sale. Soarele, înălţat nu foarte sus pe bolta cerească, îşi trimitea razele arzătoare, dincolo de fluviu, peste nesfîrşita cîmpie rusească. În timp ce defilau, întorcîndu-şi capul spre generalul lor, toţi cavaleriştii păreau gravi şi hotărîţi, de parcă dificultăţile misiunii primite li se întipăriseră în minte fără să-i tulbure.

Defilarea celor patru regimente se desfăşurase normal. Totuşi, pe măsură ce ziua înainta, căldura devenea mai apăsătoare, iar cerul se încărca de nori întunecoşi. Cînd ul-

timul dintre soldați pusese piciorul pe malul opus, Victorien se miră că nu zărise nici o urmă de sălășluire, deși cîmpurile păreau bine cultivate. Furtuna izbucnise pe neașteptate. După fulgerele luminoase, urmaseră detunăturile artileriei cerești, iar cavaleriștii ce nu-și găsiseră adăpost sub coama de copaci răzleți se udaseră pînă la piele. Însă pietrele de hotar, gardurile, stîlpii indicatori anunțau o țară mai bine organizată decît Polonia, și cînd ploaia stătu, Victorien înmînă tuturor ofițerilor o notă de serviciu prin care le amintea că versta, măsură itinerară locală, corespundea cifrei de un kilometru șase sute șaizeci și opt de metri.

În ziua aceea, ca și în cea de a doua, inamicul rămăsese invizibil. Indigenii, lituanieni sau evrei, îi primeau prietenos pe francezi. A treia zi, dincolo de Vilna care fusese ocupată fără bătaie de cap, cercetașii descoperiseră, fără să fie văzuți, un grup de cazaci roșii cu tabăra așezată într-o văioagă. Victorien se năpusti asupra lor împreună cu două escadroane și-i reteză, ca un adevărat soldat, pe toți cei ce întîrziaseră s-o ia la goană. Fusese zgîriat de o suliță, iar medicul Shaefer, pansîndu-l, spusese că rănile provocate de sulițe care, în general, nu vătămează decît pielea și mușchii, nu sînt decît rareori grave. Altfel se pune problema cînd e vorba de lancie. Într-adevăr, vîrful lamei, penetrant și tăios, pătrunde adînc și poate distruge organele vitale. Sulița, dimpotrivă, fie că este îngustă sau rotundă, triunghiulară sau cu patru unghiuri, n-are decît o slabă putere de penetrație.

— Vă făgăduiesc să nu-mi mai aleg decît adversari cu suliță, răspunsese cu gravitate Victorien.

În ziua următoare, în cursul unei înfruntări cu o bandă de bașkiri, pe cap cu ciudate căciuli de blană, era cît pe ce să fie străpuns de o săgeată al cărei vîrf se împiedicase de un nasture al dolmanului. Lîngă un foc stins, găsiseră două capete de cal proaspăt retezate. Bașkirii se hrăneau numai cu carne de cal, pe care, dealtfel, n-o frigeau, ci o păstrau sub șa, cel puțin douăzeci și patru de ore, pentru a se frăgezi înainte de a o consuma. „Războiul ăsta nu seamănă cu celelalte : avem de-a face cu sălbatici" zicea maiorul Mathias.

În acest timp Murat, împreună cu toată trupa sa de cavalerie, străbătea o regiune în care alternau culturi de orz și de hrișcă. Uneori cîte o baterie de artilerie rusă, bine ascunsă, bombarda, cu ghiulele. Atunci, pe tăcute, vînătorii și dragonii se năpusteau în galop. Dar acțiunea, prompt condusă, se termina în mod și mai prompt fără succes. Dușmanul se împrăștia în spatele unei perdele de pădure, unde se dizolva ca zahărul în apă.

Schaefer nu-și ascundea frămîntările. Aprovizionarea cu hrană lăsa de dorit ; cele douăzeci și unu de zile prevăzute pentru procurarea alimentelor nu mai rămăseseră decît o amintire, iar oamenii trebuiau mult prea des să se satur cu făină mai curînd neagră decît albă, amestecată la repezeală cu apă și coaptă în cuptoare de campanie. Apa poluată le provoca diaree.

— Cît ține șaua, atîta și călărețul, spunea medicul militar, cu sprîncenele încruntate. Sînt obligat să vă informez, domnule general, că dizenteria ne-a intrat în casă. Să mă ia dracu, dar fecalele diviziei n-au un aspect atît de lăudabil cît l-ar fi dorit cinstitul Diafoirus. Dacă aș avea măcar medicamente la discreție ! Dar nu le pot administra decît cu pipeta, și nu pe malurile Dvinei am să găsesc eu opium și ipecacuană.

La 25 iulie, divizia lui Philbert participase la luptele de la Ostrowno. Niemen-ul fusese traversat de mai bine de o lună, iar armata țarului, refuzînd o înfruntare decisivă, rămînea intactă. În urma unei frumoase acțiuni a regimentului opt de husari care îmbrîncise cavaleria trupelor de pază ruseşti, dușmanul părea să se fi retras în pădurea deasă. Regele Neapolului încercase s-o oblige să apară în luminiș, dar rezistența era dîrză. Puternice focuri de armă izbucneau din mai multe părți odată pînă în clipa cînd rușii, conștienți de superioritatea numerică, se hotărîseră să treacă la atac. După o salvă generală, o masă de infanteriști se năpustise în pas de atac asupra bateriilor franceze. Victorien voise să conducă el însuși contra-atacul și rupsese rîndurile infanteriștilor, ruși albi și tătari, care se retrăseseră în dezordine. Se expusese în mod nechibzuit, dar nu căpătase nici o zgîrietură.

Două zile mai tîrziu, în fața rîului Lucțisa care mărginea șoseaua ducînd spre Vitebsk, avea să fie mai puțin fericit. Împăratul își întîlnise avanposturile și credea că, în sfîrșit, va nimici armata care apăra orașul sub comanda lui Barclay de Tolly. Cu toate astea, înaintea prînzului, ordonase încetarea unui atac bine început.

Divizia lui Philbert ocupa în acel moment un spațiu larg plantat cu ienuperi, iar perspectiva marii bătălii atît de mult așteptate atîța oamenii.

Însoțit de maiorul Mathias, Victorien vroia să examineze liniile inamice, situate în spatele viroagei rîului Lucțisa. În timp ce, în cîmp deschis, le cerceta cu luneta, un glonte îi străbătu umărul stîng. Avusese senzația unei simple lovituri și totuși nu-și mai putea mișca brațul.

— Vă doare rău ? îl întrebă medicul Schaefer, după ce-i examină rana.

— Nu așa de tare.

— Aflați, domnule general, că glontele ăsta nenorocit v-a traversat deltoidul ?

— Și ?

— Și, în primul rînd trebuie să-l extragem fără să vătămăm țesuturile. Sper ca mușchiul să nu fi suferit prea mult. Dac-ar fi fost paralizat, nu v-ați mai fi putut folosi de braț.

— Schaefer, nici nu mă gîndesc să-mi părăsesc comandamentul. Mă vei vindeca fuga-fuguța. Descurcă-te. Pînă una, alta, voi sta cu brațul stîng în eșarfă, și gata. Sabia se mînuiește cu dreapta.

— Toți sînt la fel ! bombăni medicul.

Generalul Philbert nu putuse participa la înfruntarea de a doua zi, deoarece zăcea la pat cu febră mare, și dealtfel marea bătălie nici n-avusese loc : în timpul nopții armata rusească bătuse în retragere, după ce mai întîi distrusese podul de pe Dvina. A treia zi, francezii intrau în Vitebsk, unde rănitul fusese instalat într-un han evreiesc, purtînd inscripția *Balena*. Schaefer izbutise să extragă glonțul, dar era neliniștit, întrucît brațul nu dădea semne de sensibilitate.

După două zile, febra scăzuse și Victorien primise o scrisoare de la Eglé. Nu mai avusese nici o știre de la

Niemen și se aștepta la tot ce putea fi mai rău. Astfel primise cu stoicism moartea micuțului Victor. Așa-i fusese scris ; tot ceea ce l-ar fi putut lega de Thémire trebuia să dispară. Eglé nu precupețise nici o clipă, îngrijindu-l zi și noapte, dar totul fusese zadarnic. După cincisprezece zile de la naștere, micuțul condamnat se stinsese ca o lampă fără gaz.

...Mă atașasem, scria tînăra femeie, de acest copilaș, despre a cărui viață doctorul nu-mi ascunsese că atîrna de un fir de ață. Semăna la chip cu dumneata, și la ochi cu Thémire. A zîmbit tot timpul, chiar și cînd s-a stins.

Scrisoarea dumitale dinainte de trecerea Niemen-ului, m-a tulburat mult. Cînd am primit-o, micuțul Victor tocmai murise, și îmi scriai că în caz că ai fi doborît de un glonte străin, nimeni nu te-ar fi plîns. Ești atît de puțin încrezător în prietenie ?

Gîndul singurătății dumitale morale mă umple de neliniște și vreau să-ți fac o rugăminte. Îmi dai voie să continui să-ți scriu săptămînal ? Aș putea să-ți fac o gazetă la zi cu tot ce se întîmplă la Paris, mai detaliată chiar decît Moniteur, *și nu te-ai mai simți rupt de Franța. Cît despre răspuns, nu vei avea, bineînțeles, nici o obligație. O vei face după împrejurări și după posibilități și fără să te jenezi să-mi spui dacă te plictisesc.*

Nu mai insist. Află doar că, mai puțin vitează ca dumneata, doamne, cît de puțin ! aș putea totuși să-ți fiu de vreun ajutor dacă socoți că o singurătate ca a dumitale riscă să năruie tăria sufletească, atît de necesară unui comandant.

La drept vorbind, rana îl distrusese moralicește, mult mult decît fizicește. Sfîrșise lectura scrisorii cînd Schaefer veni să-i facă una din cele două vizite zilnice.

— Vești bune, pentru dumneavoastră, domnule general, spuse alsacianul. Împăratul a hotărît să-și instaleze tabăra de iarnă la Vitebsk. Nu vom relua ofensiva decît la primăvară, și pînă atunci veți avea tot timpul să vă vindecați. Ia să vedem cum se mai comportă rana.

Desfăcu bandajul. Plaga era curată, și pentru prima oară de cît îl lovise glonțul, Victorien mișca ușor degetele. Medicul izbucni în rîs.

— Bun ! Mașinăria merge chiar mai bine decît mă așteptam, iar dumneavoastră sînteți un drac de om. Nu peste șase luni, ci peste una, cel mult, veți fi sănătos tun.

Făcu un nou pansament, ajutat de fiica hangiului, care vorbea bine germana. Această domnișoară de vreo douăzeci de ani se numea Debora. Mergea rostogolindu-și șoldurile, iar ochii de un negru la fel de strălucitor ca pletele, gura cărnoasă și roșie, rotunjimile trupului, parfumul greu care plutea împrejuru-i, degajau o senzualitate animală. Era plină de zel pentru francezi, nepierzînd nici un prilej să-și exprime admirația față de „Napoleone" eliberatorul Lituaniei, și față de invincibila-i armată.

— Pînă atunci, continuă medicul, veți avea destul timp să vizitați Vitebsk-ul. Nu-i un oraș să te dai în vînt după el, în ciuda cîtorva case de nobili, dar nu acolo o să-mi găzduiesc eu invalizii. Totuși, veți avea o frumoasă priveliște de pe meterezele perpendiculare pe Dvina. Vă mai recomand biserica Ilghinscaia cu cei cinci bulbi ai ei și biserica Adormirea maicii domnului pentru clopotnițele cu două etaje. După asta, puteți pune cruce. Cît despre populație, pe trei sferturi evrei. *Gott sei Dank* sînt sigur, om fericit ce sînteți, că aveți în fața dumneavoastră cel mai frumos exemplar.

Și deoarece Victorien îl ruga să-și măsoare cuvintele, arătîndu-i-o pe Debora cu coada ochiului :

— Nu vă faceți griji, reluă el, nu-s decît foarte puțini aici care să ciripească pe franțuzește. Ce vă spuneam ? A, da. Evreii ăștia polonezi sînt total deosebiți de evreii noștri din Alsacia. Trăncăne și cîrîie și cîrcotesc cu un glas ascuțit, asurzitor, în singurul scop de a vinde cu cinci copeici mai mult unui *goi* care nu știe să li se împotrivească, sau să cumpere cu o copeică mai puțin de la un frate întru Abraham care știe să le țină piept. Gazda dumneavoastră, însă, este evoluată. Nu știu dacă descinde din profetul Iona cum dă de înțeles tăbliță de la intrare, dar are un frumos exemplar de fată și dacă răniții mei nu mi-ar ocupa tot timpul, sînt sigur că nu m-aș da în lături s-o cobzăresc puțin pe frumusețea asta biblică. Ați văzut ce ochi are ?

Pansatul se sfîrșise.

— Schaefer, zise Victorien, te credeam un onorabil tată de familie și observ că nu ești decît un soldățoi libidinos. Gîndește-te mai degrabă la minunata dumitale soție și la cei șapte copii și întoarce-te la pacienții care oftează după dumneata.

— Adică, vreți să spuneți, reluă medicul, că n-am voie să mă înamorez ? Doamne, pentru ce am făcut jurămîntul lui Hippocrate ?

Răsuflă cu un aer scîrbit.

— Adio, domnule general, și nu-mi purtați pică !

Ușa abia se închisese și Debora, cu mîinile-n șolduri, se întoarse spre rănit cu zîmbetul Iuditei către Holofern.

— Vă mai pot ajuta cu ceva, domnule general ?

Cu un accent răgușit și căutat, rostogolind „r"-urile, tînăra i se adresase în franțuzește.

— Oh ! zise Victorien, cunoașteți limba noastră, domnișoară Debora ! Ați înțeles deci tot ce spunea necioplitul ăsta de doctor ?

Ea își înclină capul în sens afirmativ. Nu părea deloc jignită.

— După diaspora, poporul lui Israel a fost obligat să învețe multe limbi. Tatăl meu m-a sfătuit s-o învăț pe a dumneavoastră, iar astăzi, îmi dau seama cîtă dreptate a avut. Vă place Lituania, Excelență ? Eu n-o pot suferi.

Scuipă și continuă :

— Se pare că, în țara dumneavoastră, evreii se îmbracă la fel ca toată lumea și au aceleași drepturi. N-ați vrea să mă luați cu dumneavoastră în Franța ?

Se apropiase de patul lui Victorien. Se aplecase spre el, iar el simțea, cu un început de greață, mirosul pielei pistruiate.

— Trebuie să mă lăsați, zise el. Simt că am făcut din nou temperatură. Vă înțeleg dorința, dar la tatăl dumneavoastră v-ați gîndit ? După cîte am înțeles, îl respectați. Vreți să-l lăsați aici ?

— Tatăl meu n-are decît o singură dorință : să ajungă la anul la Ierusalim. Eu prefer Parisul.

Ochii ei aruncau scîntei.

— Înțeleg și lucrul acesta, reluă Victorien. Vom mai vorbi, da ? Acum aș vrea să mă odihnesc.

— Pe mine mă cheamă Debora Kouchner, reluă ea cu glas aprig. Am nouăsprezece ani și nu vreau să-mi irosesc tinerețea în această țară înapoiată.

Dar el își și închisese ochii, astfel încît tînăra ieși. Abia după aceea se îndreptă în pat, se ridică și se așeză în fața unei măsuțe rotunde ca să-i răspundă Egléei. Îi mulțumea pentru devotamentul față de micuțul Victor, adăuga că putea să continue să-i scrie, cît timp va dori, dîndu-i astfel vești despre Paris, și termina pomenindu-i vag despre rană :

...Acum cîteva zile, un glonte s-a oprit în umărul meu stîng și iată-mă imobilizat pentru un timp care nu va dura, nădăjduiesc, mai mult de o lună. Din fericire, împăratul a declarat că armata va intra în cvartirul de iarnă. Campania din 1812 s-a încheiat, cea din 1813 va face restul. La Moscova nu vom fi decît la anul următor, în timp ce 1814 ne va aduce Petersburgul. Atunci rana mea nu va mai fi, demult, decît o tristă amintire, dacă nu s-o găsi cineva care să mă trimită în raiul vitejilor. Nimic nu-i mai plăcut ca Vitebsk-ul, ca loc de distracție, dar pe mine asta nu mă reconfortează, ci tot ce mă interesează este să nu am înlocuitor în fruntea diviziei...

Se reașeză în pat. Rana îl durea din nou. Degetele îi furnicau. Privea tavanul constelat de pete roșietice, unde o insectă cu picioare lungi se îndrepta spre fereastra întredeschisă. Afară cerul era limpede și căldura apăsătoare. O viespe intrase bîzîind în încăpere. Hanul *Balena* situat la marginea orașului dădea spre cîmpie și, în tăcerea deplină, nu se auzea decît, din cînd în cînd, scîrțîitul roților de căruțe venind de la fermele învecinate.

Fruntea i se acoperea de sudoare. Da, febra urca. Gîndul îl purtă din nou spre Eglé, care, prin contrast cu aviditatea nenuanțată a Deborei Kouchner, îi apărea și mai atrăgă-

toare prin discreţia ei. Eglé, Debora : amîndouă erau la fel de tinere şi în căutarea unei fericiri născocite de o imaginaţie exagerată. Încă nu ştiau că era mai puţin dureros să nu fi cunoscut fericirea decît s-o fi pierdut

VII

NICEVO

PLOUA ÎNCĂ DE CU SEARA, ŞI mirosul de muşchi şi de ciuperci care-ţi înţepa nările între două averse anunţa instalarea toamnei. Apa şiroia la nesfîrşit pe ferestrele poştalionului, ronţăind ca mii de insecte răbdătoare acoperişul din piele, învăluind în vata-i cenuşie peisajul fumegos unde, ici-colo, vedeai răsărind arbori fantomatici, case pierdute în cîmpia inundată de apă. Hopuri adînci zgîlţîiau caroseria grea, care gemea din toate încheieturile, ca o navă surprinsă de furtună. Surugiul îşi înteţea sfichiurile biciului, însoţindu-le cu înjurături nemţeşti.

— *Gott verdamme mich ! Zum Teufel mit ihm !*

— Ce zice ? întrebă Eglé pe Patrick Mulligan.

— Ereticul ăsta îl invocă pe Dumnezeu să-l afurisească : rugăminte, desigur, inutilă, întrucît toţi nelegiuiţii sînt sortiţi focului veşnic, răspunse flegmatic irlandezul.

Trăsura continua să se hurducăie prin făgaşuri şi, după un timp, tînăra femeie reluă :

— Unchiule Patrick, ştii cumva unde ne aflăm ?

— Cu siguranţă, doamnă colonel, ne murăm în Westfalia, pe undeva între Brunwick şi Magdeburg unde-ar trebui să poposim diseară. Blestemată fie Anglia !

Acest patriot avea obiceiul ca, de cîteva ori în cursul zilei, să împroaşte cu blesteme poporul asupritor al Irlandei. Cît despre micuţa Coralie, slujnica Eglée scuturată de sughiţuri în colţişorul ei, nu făcea decît să-şi ţină tot timpul batista la gură.

— Îmi vine să vărs, domnule Mulligan, spuse ea cu glas plîngăreţ. La ce oră ajungem ?

— Curaj, *baby*, răspunse bărbatul rîzînd. La noapte, sper, în caz că uriașele astea de fiare sălbatice ale pădurii n-or să ne înghită.

Eglé oftă și, scotocind prin săculețul de mînă, scoase o cutiuță rotundă lucrată în aur fin. O ușoară apăsare pe un resort desfăcu capacul, lăsînd să se vadă o miniatură lucrată cu pensula de Jean-Baptiste Isabey. Asemănarea era izbitoare. Ochii albastru-deschis, fruntea înaltă, gura emotivă, expresia sobră, colorată de schițarea unui surîs spontan : iată imaginea fidelă a lui Victorien, pentru care, dintr-un elan, nebunie, poate, ar fi zis el, întreprinsese această periculoasă aventură. Își amintea o frază de-a lui, aruncată cu atîta ușurință în urmă cu mai mult de trei ani, pe Prado, cînd se înapoiau din *plaza de toros* : „Fericirea trebuie să vină fără s-o cauți". Ba, nu ! Ea nu era dintre acelea care se resemnează. Fericirea este o victorie asupra destinului și un soldat care știe prea bine că, fără luptă, nu există adevărată victorie.

Închise cutiuța și-o reținu în podul palmei umede. Miniatura aparținuse Thémirei care, pînă-n ultima clipă, o păstrase la căpătîi. Înainte de a muri, o mai strîngea încă în mîna-i crispată, iar cînd și-a dat duhul, puțin înainte de nașterea copilului, degetele i s-au descleștat și medalionul a căzut pe cearșaf. Eglé, singură cu doctorul, s-a crezut îndreptățit s-o ia. „I-o voi înmîna chiar eu lui Victorien", își spusese, ca să-și justifice gestul.

În chiar aceeași zi, îi scria generalului Philbert, pentru a-i anunța doliul și a-i solicita încredințarea micuțului Victor. Cum răspunsul îi sosea exact în clipa cînd băiatul pleca să-și întîlnească mama, s-a simțit cuprinsă de-o mare deznădejde. Credea că din momentul acela toate căile i se închiseseră, iar tonul plin de umilință al ultimei sale scrisori era marcat de această dezorientare. Astfel mesajul următor, sosit de la Vitebsk, prin care, spunîndu-i de rană, văduvul consimțea să continue corespondența, o umpluse de fericire. Victorien n-o disprețuia. Îi îngăduia să-i scrie cît vroia, iar ea ar fi făcut-o zilnic, fără să se teamă că scurta etapele. Însemna, așadar, că el o aprecia, dacă-i făcea plăcere să-i citească scrisorile ! Exista pentru el !

Starea aceasta de fericită exaltare fusese repede înlocuită cu o criză de mare îngrijorare. Rănit ! Victorien

era rănit. Poate că micșora gravitatea rănii. Vorbea de o imobilizare la pat timp de o lună. Și dacă pe o perioadă de două, sau trei luni nu-și putea relua comanda ? Și dacă, în epoca inactivității sale, una din aceste periculoase poloneze, total lipsite de scrupule, ar profita de ocazie ca să-l seducă ? Era de ajuns să se gîndească la o asemenea posibilitate că se și simțea arsă de gelozie.

Astfel îi încolțise în minte ideea de a se duce după el în țara rusească. Dacă marea armată își instala tabăra de iarnă, cu siguranță că împăratul le va îngădui generalilor să-și vadă nevestele. „Eu nu sînt doamna general Philbert, își spunea ea plină de exaltare, dar speranța de a deveni într-o bună zi nu-mi este interzisă."

Ministru de război era generalul Clarke, duce de Feltre. Avusese prilejul să-l cunoască, nu mult după căsătoria acestuia, la o recepție unde ea-l însoțea pe colonelul Fouriès. Regina Hortense, atunci în trecere prin Paris, se întreținuse în seara aceea timp de aproape o jumătate de oră, în fața lui, cu fosta-i colegă de la Saint-Germain.

Ceru o audiență care-i fu repede acordată. Ducele de Feltre avea părul tuns scurt, buze subțiri, privirea pătrunzătoare. Era dotat cu o memorie indispensabilă oamenilor din guvernămînt : memoria fizionomiilor. O întrebă despre sănătatea reginei, pe care Eglé nu mai avusese prilejul s-o revadă după înapoierea din Spania. Știa doar, din relatările gazetelor, că Hortense, după ce-și făcuse cura de băi la Spa, se înapoiase la castelul său din Saint-Leu, iar ministrul păru că ascultă cu interes despre binefacerile curei asupra suferințelor pulmonare. Cînd Eglé își anunță scopul vizitei : o misiune pe cît de secretă pe atît de urgentă, cu care doamna general Philbert, pe patu-i de moarte, o însărcinase pentru soțul ei, rănit la Vitebsk, inima ministrului se înduioșă.

— Ce emoționant ! zise el, pipăindu-și favoriții. Dacă nu m-aș abține, mi-ar da lacrimile. Dumneavoastră însăși văduvă (l-am cunoscut pe soțul dumneavoastră, un viteaz cum rar întîlnești !) nu numai că v-ați devotat fermecătoarei și nefericitei soții a generalului Philbert și copilului acesteia, victimă, de asemenea, unei soarte sumbre, dar faptul că mama și fiul au fost smulși vigilentei dumnea-

voastră prietenii, vă îndeamnă să credeți că nu v-ați achitat cum trebuie de datorie. Mai vreți, dacă v-am înțeles bine, să îndepliniți ultima dorință a muribundei, și pentru asta vă impuneți oboseala cea mai epuizantă a unei călătorii la capătul Europei. Vai ! dragă baroană, sînteți o croină de roman.

Coborî din înălțimile spre care-l purtase emoția, și reluă zîmbind :

— Bănuiesc că misiunea dumneavoastră pentru general nu are nimic de a face cu mișcările trupei.

Eglé făcu o mutră plină de farmec și-și înălță ochii spre ceruri, fără să răspundă.

— În acest caz, continuă ducele, nu cred că mă înșel prea mult presupunînd că ați venit să-mi cereți o foaie de drum, însoțită de un permis de liberă trecere.

Ea dădu afirmativ din cap, iar curtezanul redeveni ministru plin de răspundere. Își scărpină obrazul cu un aer perplex.

— Îmi cereți, doamnă, un lucru dificil. Campania va intra într-o fază decisivă, iar ordinele împăratului sînt clare : generalii nu trebuie să aibă mințile tulburate de probleme sentimentale. Nici chiar soțiile mareșalilor n-au voie să treacă peste Vistula.

Eglé începu să clipească :

— Dar, domnule duce, zise ea, eu nu-s soție de general. Trebuie doar să duc la bun sfîrșit o misiune sacră. Eu n-am să-l tulbur pe general, ci îi voi aduce zălogul încrederii în viitor, după cea mai crîncenă încercare, și sînt convinsă că acolo unde se află acum, această scumpă moartă mă urmărește cu privirea și așteaptă verdictul dumneavoastră, la fel ca și mine, plină de speranță.

Ministrul se ridicase.

— Doamnă, răspunse el, vă înțeleg prea bine. Supremul inconvenient este însă că sînt obligat, prin serviciul pe care-l dețin, nu numai să nu mă încred în nimic și în nimeni, ba chiar să descopăr intențiile suspecte, mai ales cînd sînt învăluite, cum se întîmplă adesea, în scopuri generoase.

Și cum ea își ridicase sprîncenele :

— Desigur, nu vă voi face ofensa de a vă bănui cu ceva. Nici n-am să vă cer să-mi juraţi pe cuvînt de onoare că întreprinderea dumneavoastră n-are alte motive decît cele expuse aici. Ochi ca ai dumneavoastră nu mint.

— Vă jur, exclamă Eglé.

Henri Clarke, conte de Hunebourg şi duce de Feltre, ofiţer în Vechiul Regim, avea manierele unui nobil desăvîrşit. Se înclină :

— Iată, doamnă, o spontaneitate care vă onorează, întărindu-mi totodată convingerea. Voi dispune să vi se înmîneze foaia de drum necesară şi permisele de liberă trecere pentru dumneavoastră şi însoţitorii dumneavoastră. N-aveţi voie, vă anunţ, să fiţi însoţită de mai mult de două persoane pe care va trebui s-aveţi bunăvoinţa să mi le numiţi. Sînt hotărît, dealtfel, să încalc, în favoarea dumneavoastră, instrucţiunile primite. Popasurile vă vor fi asigurate pînă la Koenigsberg. Acolo îl veţi găsi pe generalul Loison, căruia îi veţi înmîna un plic confidenţial. Va judeca el însuşi dacă prudenţa îi va îngădui să vă lase să vă continuaţi drumul.

A doua zi, Eglé plecă la Ecouen pentru a-şi consulta tutoarea, şi-i spuse ce are pe inimă. Doamna Campan, a cărei viaţă personală, de la 9 Thermidor încoace, era curată ca lacrima, înmagazinase în sufletu-i liniştit nenumărate vise romanţioase. Se bucura cînd fostele-i eleve duceau o existenţă agitată şi le împărtăşea emoţiile. La început vărsă cîteva lacrimi în memoria colonelului Fouriès, apoi, aflînd că n-o făcuse fericită pe pupila ei, declară că morţii-s cu morţii, vii cu vii.

— Niciodată n-ai fost atît de frumoasă, draga mea fetiţă. Viaţa este datoare să-ţi dea o satisfacţie.

Eglé începu atunci să-i povestească în amănunţime cum i se născuse pasiunea pentru generalul Philbert.

— Vai ! ce emoţionant, şi ce bine-ai făcut că ai venit să mă vezi, îi răspunse minunata femeie, fremătînd sub boneta-i albă. Iar acum vrei să-ţi întîlneşti eroul în Rusia ! Ce idee plină de generozitate ! Un asemenea bărbat este sortit uneia ca tine, şi cu siguranţă că în cele din urmă te va înţelege. Aş vrea să te întorci căsătorită sau pe punctul de a fi. Cu ce ţi-aş putea fi de folos ?

Eglé îi expuse intențiile. Vroia să plece cît mai grabnic și fiindcă i se dăduse voie să fie însoțită de două persoane, se gîndea că, avînd în vedere că pleca într-o atît de lungă călătorie pe meleaguri străine, în afara unei cameriste, un bărbat de vîrstă așezată, cunoscînd limba germană, i-ar fi de un mare ajutor.

Doamna Campan reflectă o clipă, apoi, încetul cu încetul, fața i se lumină, ochii îi străluciră. În cele din urmă izbucni în rîs.

— Scumpa mea, ți-am găsit omul ! Un zdrahon de-o seamă cu mine (ea avea șaizeci de ani), dar cu o sănătate de fier, amuzant foc, vorbind franțuzește, englezește și nemțește, ba chiar și limba celtică de care nu cred că vei avea nevoie. Un irlandez, sper că ai priceput. L-am cunoscut pe vremuri, la Saint-Germain. Ți-amintești, nu ? Nu-i totuși unul dintr-aceia care să treacă neobservați : un metru nouăzeci înălțime, cu fața rumenă ca o roșie, bătînd spre pătlăgica vînătă cînd își iese din pepeni, adică în clipa cînd numele Angliei intră-n discuție. Se numește Patrick Mulligan și, pentru activitățile-i de conspirator, a fost băgat la închisoare de către Pitt, în 1780. A stat acolo doi ani și, cu toate că, după cum spune el, un șoarece i-a ros degetul de la laba unui picior, a izbutit să evadeze, traversînd Marea Mînecii. De vreo zece ani încoace, trăiește ca un mic burghez, dînd lecții de limbi în circulație, și la sfîrșitul anului eu îi trec la examene elevii care aparțin protipendadei. La prima vedere, pare un om pașnic, dar sub aparența-i blajină se ascunde un suflet inimos și temperamentul cel mai bătăios cu putință dacă-i cauți în coarne. Vei avea în el un păzitor ideal.

— Excelent ! Dar va accepta ?

— Un om care nu visează decît bătăi și certuri în ciuda celor șaizeci de ani trecuți ? Las' pe mine.

A doua zi, irlandezul se prezentase la domiciliul doamnei colonel Fouriès și se declarase gata de plecare. Bagajul său se compunea din două pistoale, o pungă cu pulbere și un balot, care se vedea că fusese alcătuit la repezeală. Uriașul acesta cu sprîncene dese de culoare roșietică și cu părul alb-cenușiu, îi plăcu tinerei femei. El îi relată viața sa. La douăzeci de ani, din pricina dezgustului pe care i-l

inspira la Cork tirania engleză, își părăsise pentru prima oară patria, angajîndu-se în armata prusacă. Timp de opt ani în șir, la Postdam, apoi în Prusia Orientală și în Polonia anexată, se numărase printre grenadierii bătrînului Fritz și, în ciuda pedepselor corporale primite destul de des, nu păstra o amintire urîtă despre acele vremuri. Solda era mare și hrana îndestulătoare, iar uniforma făcea să-i crească succesul pe lîngă fete. („Eram tînăr, doamnă !"). Terminîndu-și stagiul, își punea problema dacă să-și reînnoiască sau nu contractul, cînd colonelul își vîrîse în cap să-l însoare cu o fată de pastor, înaltă de șase picioare și lată cît un turn.

— Pricepeți, baroană. O hughenotă, și care mă mai și depășea cu trei degete ! Opt zile mai tîrziu, mă reîmbarcam la Hamburg. Și astfel am învățat eu limba lui Schiller.

Patrick Mulligan se dovedise mai rezervat cu privire la întîmplările survenite după aceea. Făcuse de toate, fusese și vînzător într-o berărie, antrenor de cai de curse, negustor ambulant și paracliser. De trei ori însurat, își pierduse de fiece dată nevasta în mod accidental : prima se înecase în lacul Killarney, a doua pierise într-un incendiu, a treia murise din pricina unei lovituri dată cu copita de un ponei shetlandez, în timp ce-l mîngîia.

— Am înțeles că nu eram făcut pentru căsătorie și am renunțat să mă mai bat pentru libertatea Irlandei. N-am reușit decît s-o pierd pe a mea. Moarte Angliei !

Eglé, încîntată, îl întrebase mai întîi ce onorariu pretinde.

— Nici un sfanț, doamnă, răspunsese el cu noblețe. Cei din neamul Mulligan n-au primit niciodată bani de la femei. Mai degrabă se ruinează pentru ele, presupunînd că au cu ce. Hrana și cheltuielile călătorie, atît și nimic mai mult, în afara plăcerii și a cinstei de a veghea asupra securității domniilor voastre.

Scoase un pistol din teacă, îl aruncă în aer și-l prinse din zbor.

— Fiți fără teamă. Niciodată, nici una dintre jucăriile astea nu și-au greșit ținta. *Goddem-ii*, cum le spuneți dumneavoastră aici, știu cîte ceva.

Apoi se jurase pe Sfîntul Patron că a doua zi, la orele zece precis, se va afla pe strada Bouloi, în curtea Mesageriei.

Alegerea cameristei fusese și ea la fel de repede hotărîtă. Clémentine, vechea slujnică a Egléei, căreia vîrsta nu-i îngăduia să întreprindă o călătorie atît de obositoare, i-o recomandase pe nepoata sa, Coralie, vînzătoare la o negustoreasă de mode, pe strada Nonnains-d'Hyères. Naiva copilă, în vîrstă de douăzeci de ani, păcătuise o singură dată cu un sublocotenent de infanterie, care apoi plecase în Spania unde murise. Din această rătăcire de o zi, se născuse o fetiță pe care fusese nevoită s-o dea la doică, iar patroana Coralici avînd bunătatea să n-o concedieze pe păcătoasă, tînăra arătată cu degetul de toate cumetrele cartierului Saint-Paul abia aștepta să plece din Paris ca să-și uite de rușine.

— Este curajoasă, doamnă, zicea Clémentine. N-am văzut-o niciodată făcînd nazuri la muncă și vă garantez c-o să fiți mulțumită.

Coralie, o brunetă scundă și grăsuță, cu pielea ca piersica, acceptase îndată propunerea Egléei, cerșindu-i privirea ca un cîine bătut.

— Doamna este prea bună ! bîiguia ea. Îi voi fi foarte recunoscătoare doamnei.

A doua zi, cei trei se instalau într-un velocifer tras de doi cai. Eglé ceruse trăsura cea mai rapidă, deoarece vroia să scurteze etapele.

— Să ne fie-ntr-un ceas bun ! zisese irlandezul văzînd cum dispar în spatele geamurilor prăfuite verzile peisaje ale Franței. Nu-i decît o nenorocire în viață : să-ți irosești timpul. Așadar, la galop !

Trăsura pîrîia în cumplitele zguduituri, geamurile se cutremurau, osiile scîrțîiau ca într-o cursă a morții. Coralie, care călătorea pentru prima oară în viață, deschidea portiera, scoțîndu-și adesea nasul afară, anunțînd că-și dă duhul și mai întîi ce mîncase la prînz. În prima zi, Patrick Mulligan încercase s-o înzdrăvenească, dîndu-i să bea o bună înghițitură de rom. Cît pe ce să se sufoce. De atunci, se mulțumea să-i ia peste picior temerile și, cînd o vedea

prea abătută, îi cînta *mezzo voce* arii domoale din ţara lui sau *Marsilieza*.

— Păcat că mi-am lăsat trompeta la Cork, *my doll!* [1] Odată era gata să fiu atacat de un urs uriaş în munţii Kenmare unde se aud cele mai extraordinare ecouri din lume. N-am stat pe gînduri şi-am dus trompeta la gură. Ursul a crezut că tună şi a spălat putina ca un iepuraş.

Seara, în timp ce ajungeau la Münster, unde aveau să-şi petreacă noaptea, Eglé se hotărîse ca din clipa aceea să-i spună cîntăreţului din trompetă „unchiul Patrick".

— Dacă mă gîndesc bine, este mai potrivit să fi considerat o rudă de-a mea.

— De acord cu unchiul, doamnă colonel, cu toate că-i mult prea măgulitor pentru mine, în primul rînd pentru că-mi închipuiam că arăt ca un tată-mare şi în al doilea pentru că, pe vremea cînd îmi făceam serviciul în armata Prusiei, n-am izbutit să ajung nici măcar la gradul de caporal.

Pînă atunci, în afara greţurilor Coralici, călătoria nu întîmpinase greutăţi deosebite. După vîrtejurile de praf, urmaseră aversele furtunoase, dar cerul se înseninа repede. Foaia de drum înmînată de ducele de Feltre îmblînzea îndată şefii de post cei mai arţăgoşi, iar statura unchiului Patrick, siguranţa cu care se exprima într-o impecabilă limbă germană, nu inspira mai puţină consideraţie indigenilor fostului landgrav Hesse, decît noilor supuşi ai regelui Jérôme.

Hanurile miroseau toate la fel : a saramură, a fum de pipă, a varză cu carne şi a carne crudă de biftec tătăresc. În timp ce Eglé, împreună cu Coralie îşi luau în primire camera, unchiul se aşeza în mijlocul băutorilor de la tejghea, îşi comanda o halbă de bere şi după ce-i anunţa : *Mein Name ist Patrick*, se arunca într-o discuţie aprinsă referitoare la mîrşăvia englezească. Uneori participa şi la un joc de cărţi cu miză modestă, unde însă cîştiga cu regularitate un număr apreciabil de taleri.

— Cum de reuşeşti să ai un noroc atît de neobrăzat, îl întrebă Eglé.

[1] păpuşa mea (lb. engl.).

— Înainte de fiecare împărțire a cărților, adresez *in petto* o rugăciune către sfîntul Patrick, răspunse el cu un aer grav. Cît de obligat îți voi rămîne, scumpă nepoată, pentru o călătorie atît de plăcută !

După Münster, începuseră adevăratele necazuri. Drumurile, care odată cu trecerea Rinului se înrăutățiseră, deveneau de-a dreptul impracticabile. Vehiculele marii armate le desfundaseră, fără ca nimeni să se mai gîndească să le refacă. Ploaia cădea la nesfîrșit din cerul acoperit cu nori, berlina înainta scîrțiind prin nămolul galben. De mai multe ori, unchiul trebuise să coboare pentru a desprinde roțile înfundate în rovina cleioasă, în timp ce surugiul blestema și suduia.

De la Brunswick încolo, înaintarea devenise și mai anevoioasă. Ziua începuse să scadă. Caii, epuizați, fumegau de sudoare. În două ore de drum, nu putuseră parcurge mai mult de o leghe. Coralie începu iarăși să geamă.

— Ziceți că există fiare sălbatice prin regiune, domnule Mulligan ? Credeți c-ar fi lupi ?

— Ca peste tot, răspunse el într-o doară. Și, cu siguranță, și mistreți, urși... Pe vremuri existau chiar și zimbri, monștri în stare să răstoarne o trăsură ca a noastră, ridicînd-o în coarne.

— Sfinte Sisoe ! nu ne lăsa, exclama fetița în lacrimi.

Intrară în Magdeburg odată cu noaptea. Era și timpul, deoarece una din roțile berlinei amenința să se desprindă. Spre marele necaz al Egléei care, nepăsîndu-i de oboseală, ar fi vrut să plece în zori, fuseseră nevoiți să aștepte toată ziua următoare pentru terminarea reparațiilor. Magdeburg-ul nu-i un oraș vesel și unchiul Patrick nu-și putea ascunde proasta dispoziție, datorată pe de o parte faptului că nu putuse improviza o partidă de cărți, iar pe de altă parte oamenilor locului, niște luterani fanatici, care îl scoteau din sărite cu mutrele lor fățarnice și scrobite.

Eglé, care n-avea astîmpăr, făcuse înconjurul orașului și descoperise că Elba nu era decît o groapă mocirloasă, în ciuda numeroaselor vapoare care se descărcau pe maluri. Ea ar fi plecat chiar în seara aceea, dacă surugiul nu s-ar fi împotrivit. De asemenea inima începuse să-i bată și mai tare cînd, întorcîndu-se în piața Armelor, unde locuia la

Hanul „Grosse Glocke", văzuse doi ofițeri francezi coborînd dintr-o trăsură ușoară trasă de trei cai așezați în linie. Mergeau înaintea unui civil cu mers tineresc, îmbrăcat într-un costum albastru deschis, pe care strălucea panglica roșie a Legiunii de onoare. Se apropie de el și-și rosti numele.

— Iertați-mi indiscreția, domnule. Bănuiesc că veniți din Rusia și aș dori foarte mult să știu în ce stadiu se află victoria armatelor noastre.

Își arătă permisul de liberă trecere semnat de ducele de Feltre, și bărbatul se înclină. Era contele de Saint-Hippolyte, funcționar în Consiliul de Stat. Îl părăsise pe împărat la Smolensk și ducea corespondența oficială la Paris.

— Împăratul și-a schimbat cumva hotărîrea ? întrebă ea, fără să-și ascundă mirarea. Prima intenție fusese, dacă sînt bine informată, să-și instaleze tabăra de iarnă la Vitebsk.

— A poposit acolo cincisprezece zile, doamnă. Într-adevăr, a băgat atît de mult groaza în dușmani, încît, pînă acum, aceștia n-au făcut altceva decît să fugă din fața lui. Ori de cîte ori intră în contact cu noi, ariergarda rusească este făcută bucățele, dar grosul trupei se retrage cît ai zice pește. Nu peste mult, însă, împăratul îi va nimici pe toți acești veșnici fugari, și-au dat și ei seama, și nu caută decît să întîrzie un deznodămînt fatal. Între ei și el, e vorba de-o cursă a vitezei.

— Pînă unde-l vor atrage ?

— S-avem încredere. Împăratul a dovedit că a fost cel mai mare căpitan al tuturor timpurilor, așa că știe ce face. Sînt nouăzeci și trei de leghe de la Smolensk la Moscova. Poate că acum a și ajuns la Kremlin.

În timp ce era toată numai zîmbete pentru a trezi încrederea interlocutorului, Eglé se gîndea numai la Victorien. Era 30 august. El fusese rănit la 27 iulie. După cîte-i scrisese, nu trebuia să rămînă imobilizat decît o lună. Însemna că acum era vindecat. Poate contele de Saint-Hippolyte îl și întîlnise.

— Ați trecut pe la Vitebsk ? întrebă ea ca într-o doară.

El tuși.

— Văd, doamnă, că ați studiat bine harta. Pentru mine, care veneam de la Smolensk, nu era drumul cel mai scurt. Trebuia totuși să transmit acolo niște ordine, dar cum curierul împăratului n-are dreptul să întîrzie, n-am rămas în oraș decît cîteva ore.

— Iertați-mă, încă o dată, și mai ales, vă rog să nu-mi răspundeți, dacă vă temeți că violez vreun secret militar. Soțul celei mai bune prietene ale mele a fost rănit în fața orașului Vitebsk, și știu că a rămas acolo ca să primească îngrijirile necesare. M-ar bucura teribil să-l știu în afară de pericol.

— Cum se numește ?

— Generalul Philbert.

Contele de Saint-Hippolyte dădu din cap.

— L-am văzut, într-adevăr. Fiți liniștită. Arată cît se poate de bine. Este un soldat de renume. Chirurgul care-l îngrijește ar fi vrut să-l mai țină încă vreo cincisprezece zile, dar generalul, chiar dacă brațul îi rămăsese ușor anchilozat, ardea de nerăbdare. Gîndul nu-i era decît la divizia lui și tocmai din această pricină am fost chemat să discut cu el. M-a copleșit cu tot felul de întrebări, referitoare la soldații săi, chestiuni la care mi-a fost destul de greu să-i răspund. Pe scurt, a trebuit să încalece din nou pe cal pentru a-și relua comanda, împreună cu alți viteji, abia vindecați ca și el, și la fel de nerăbdători să se bată, a doua zi după plecarea mea.

Eglé simțea că leșină, dar izbuti să-și țină firea.

— Mi-ați dat o veste minunată, domnule, și vă mulțumesc. Mai rămîneți mult timp aici ?

— O, nu ! trebuie să plec imediat și regret mai mult ca niciodată că datoriile misiunii mele nu-mi îngăduie să-mi prelungesc șederea. Îmi permiteți, totuși, să vă ofer o ceașcă de ceai ? Presupunînd, desigur, că vom găsi aici, întrucît vine din China, prin Rusia, unde am băut ceaiuri delicioase.

Mesagerul împăratului număra în jur de treizeci de ani. Avea o ținută frumoasă, ochi pătrunzători, culoarea migdalei, maniere plăcute, ușor afectate, amintindu-i de vechea lor Franță. Cînd află că doamna colonel Fouriès era văduvă, se grăbi s-o înștiințeze că și el era celibatar. Cînd

ea îi spuse că era născută de Rolleboise, amabilitatea lui se accentuă. Ceaiul nemțesc era la fel de fără gust ca și frazele pe care se simțea obligat să le rostească. Eglé abia îl asculta. Se gîndea la Victorien și la greutatea din ce în ce mai crescîndă de a-l întîlni, fără să-și pună însă problema renunțării. Vroind să preia comanda escadronului său de cavaleriști, chiar înainte de a se vindeca, generalul Philbert rămînea credincios lui însuși. Ea trebuia să se dovedească la fel de dîrză în urmărirea mai departe a propriului țel. De pe acum, nu mai era cu gîndul la Magdeburg ; își imagina uimirea lui văzînd-o. Poate că atunci va înțelege ce însemna pentru ea. Poate va recunoaște în ea pe aceea care, din totdeauna, îi fusese sortită.

Pierdută în visare, aproape că uitase de bărbatul care, așezat în fața ei, prindea curaj.

— Vai ! doamnă, zicea el, așa cum, cu mare părere de rău, v-am mai spus, a fi în slujba împăratului înseamnă a te supune unor exigențe de la care nu te poți abate. Războiul ăsta, însă, va avea un sfîrșit ca și celelalte ; țarul va capitula. Vom putea, așadar, să ne revedem la Paris.

— Bineînțeles ! răspunse ea, cu gîndul aiurea.

Își pusese o mînă pe fața de masă, întărită de scrobeală și care purta următoarea inscripție brodată cu albastru : *Immer treu*. Contele de Saint-Hippolyte credea că partida era cîștigată.

— Știți nemțește ? întrebă el dintr-o dată.

— Dumnezeule ! nu, domnule.

— Atunci trebuie să vă traduc. Îmi place acest obicei nemțesc de a afișa maxime și aforisme aproape peste tot, în case, pe mese, pe pereți. Ei bine ! *Immer treu* înseamnă : „Mereu credincios".

Îi luă mîna și i-o sărută.

— Pînă-n ziua cînd ne vom revedea, vă făgăduiesc să rămîn robul dumneavoastră, doamnă.

Uluită, ea se desprinse, mînioasă.

— Ați înnebunit ?

În acea clipă, Patrick Mulligan își făcu apariția în sală. Ea se ridică și continuă cu un aer distant.

— Iată că vine unchiul. Nu vă mai reții, domnule.

A doua zi, la prima oră, împreună cu unchiul, foarte fericit că pleacă dintr-un oraș neospitalier, și cu Coralie, bolnavă la gîndul chinurilor ce-o așteptau, Eglé își relua drumul spre Berlin. Vremea era mohorîtă, dar blîndă. Peisajul se desfășura pe o cîmpie monotonă, încă scăldată în apă și presărată cu pîlcuri subțiri de mestecemi și plopi. Ciorile cenușii zburau jos. În timp ce Patrick Mulligan moțăia într-un colț bălăbănindu-și capul, iar Coralie privea cîmpia prin geam, cu teama că o să descopere vreun balaur din poveste, Eglé, cu ochii fieși, își cerceta în suflet viitorul nesigur.

La popasul din Burg, unde dirigintele poștii, un prusac uriaș cu fața roșcată, își fuma nepăsător pipa, în timp ce supraveghea caii, nu se mai putu abține.

— Unchiule Patrick, zise ea, vreau să-ți spun un secret.

Irlandezul își scoase din buzunarul vestei tabachera din os de corn, luă o priză de tutun, trase pe nas și strănută.

— Te ascult, fetițo.

Ea îi povesti dintr-o suflare tot ce aflase de la contele Saint-Hippolyte cu privire la întoarcerea generalului Philbert în fruntea diviziei sale.

— Oh ! oh ! zise el, lua-i-ar dracu pe englezi ! chestia asta ne strică tot planul.

— Ce vrei să spui ?

— Dragă copilă, eu sînt un om de onoare, iar datoria mea capitală, în situația în care mă aflu, este de a nu mă gîndi decît la interesele dumitale. Scopul călătoriei era Vitebsk. Trebuia să-l întîlnești pe viteazul general Philbert. Este clar acum că n-o să-l mai găsești, deoarece a plecat să extermine în mod glorios hoardele lui Alexandru, care a avut nerușinarea să se dea de partea călăilor Irlandei. Gîndindu-mă bine, îți spun cît se poate de sincer c-ar trebui să facem cale întoarsă.

Eglé tresări.

— Ba nu gîndești așa !

El mai luă o priză de tutun și trase nervos în nări.

— Ba da, frumoaso, ba da ! Există clipe în viață, cînd cel mai nebun dintre oameni se vede obligat să se supună neînduratei rațiuni. Ce mama dracului ai vrea să

faci într-o țară sălbatică unde știi bine de acuma că n-o să-l întîlnești pe cel căutat și unde vei fi expusă tuturor pericolelor ?

Fața tinerei femei se împurpură de o mînie bruscă.

— Dă-mi voie să-ți spun că mă uimești, domnule Mulligan. Îl voi găsi pe generalul Philbert, chiar de-ar trebui să merg, pentru asta, pînă în China. Ești tocmit sau nu, să mă însoțești pînă la sfîrșitul călătoriei ? Să se fi înșelat, oare, doamna Campan cînd mi te-a recomandat ? Mi-a jurat pe tot ce are mai sfînt că mă puteam bizui pe dumneata ca pe ea însăși. Bagă-ți bine în cap că dacă mă părăsești, nesocotindu-ți făgăduiala, îmi voi continua drumul, la nevoie, de una singură.

Bunul uriaș, după ce o privi cu vizibilă satisfacție, izbucni într-un rîs de nestăpînit.

— Iată că nu mai îmi spui unchiu ! Lovești tare. Ca să mă crezi în stare să te părăsesc aici, trebuie să fii la fel de nebună ca mine. Fii liniștită ! Nimic nu-mi va putea fi mai plăcut decît să te urmez pînă în fundul Siberiei. Sfătuindu-te să faci cale întoarsă spre Paris, nu vroiam decît să-mi îndeplinesc rolul de mentor care cîntărește ce-i bine și ce-i rău în balanța bunului simț. Nu-mi dai ascultare. Fie ! Esențialul este ca eu să am conștiința împăcată. Am încheiat discuția.

O jumătate de oră mai tîrziu, urcau în velociferul care demarase în scîrțîituri și pîrîituri. Caii abia o porniseră la trap că gemetele Coraliei și începuseră. Eglé se întoarse spre ea.

— Știi, dragă, ce mi-a propus mai adineaori unchiul Patrick ?

— Nu, doamnă, zise fetița între două sughițuri.

— Zicea c-ar trebui să ne întoarcem la Paris.

Coralie păru că-și revine brusc la viață. Ochii i se luminară.

— Vai, ce minunat ! exclamă ea.

Eglé ridică din umeri.

— Află însă, că mie nu mi se pare așa ! Vreau ca mîine să fiu la Berlin, unde n-o să rămînem mai mult de douăzeci și patru de ore.

Nefericita slujnică se prăbuși din nou pe speteaza capitonată a trăsurii, cu un aer disperat.

Cîteva ore mai tîrziu, aspectul ținutului era total schimbat. Era traversat de rîuri cu ape liniștite, de lacuri mici verzi-albăstrii și de mlaștini acoperite de trestii printre care zburătăceau păsări acvatice. Spre seară, trăsura se împotmoli și unchiul trebui să coboare iarăși ca să ajute surugiul s-o readucă pe pămîntul tare. Vîntul începuse să bată, fosnind stufărișul de-o parte și de cealaltă a drumului. Două focuri de pușcă răsunară în cîmpie. Văzînd-o pe Coralie tremurînd de spaimă, Patrick Mulligan își încărcă pistolul și doborî o lișiță care zbura dintr-un crîng.

— Ei, puștoaico, n-ai fost niciodată la vînătoare.

Pînă la Berlin, nu survenise nici un incident mai de seamă, dar Eglé, contrar legămîntului, trebui să întîrzie în capitala prusacă. Cele patru sute de leghe de drum întins puseseră trăsura la grele încercări. O hulubă crăpase pe toată lungimea, iar roata care nu fusese reparată la Magdeburg plîngea după ajutor. Repunerea echipajului în bună stare ceruse două zile. Tînăra femeie se folosi de ocazie căutîndu-l pe mareșalul Augereau, de la care nădăjduia să obțină un sprijin eficace pentru continuarea călătoriei.

Mareșalul avea maniere necioplite și limbajul pitoresc al soldatului proaspăt ridicat în grad. Cînd află că vizitatoarea intenționa să plece în Rusia, își bătu coapsele.

— Cum ? o prepeliță atît de drăguță ca dumneavoastră să se lase pradă tîlharilor de cazaci ! Nu contați pe mine, doamnă colonel, fie-mi iertat, c-o să le fac această plăcere ! Aș avea prea mari remușcări, dac-ar îndrăzni să pună laba pe dumneavoastră. Cereți-mi mai degrabă să organizez un bal căruia să-i fiți cel mai frumos ornament. Cereți-mi...

Ea se uita la uriașul lungan cu uniforma-i împodobită de fireturi, plină de cruci și de medalii, și cu un nas proeminent de parcă era tăiat în lemn. Ochii mari și bulbucați i se învîrteau în orbite cu un aer destul de comic, dar vorbea cu un glas tunător care făcea să se cutremure geamurile. La un moment dat ea-l întrerupse :

— Nu vreau să vă rog nimic, domnule mareșal, zise ea liniștită. Ducele de Feltre a avut bunătatea să se îngrijească de cele mai mici popasuri pînă la Kőnigsberg.

Ba chiar a menționat pe foaia de liberă trecere că pot să mă adresez oricărei autorități franceze din Germania, cerîndu-i ajutor și protecție.

— Pe mă-sa ! răspunse el. Dacă Clarke este duce de Feltre și ministru de război, nu el, ci eu, duce de Castiglione, reprezint la Berlin voința împăratului. Să mă ia dracu dacă am nevoie de permisiunea lui ca să bag în belea o ființă atît de fermecătoare ca dumneavoastră ! Am cincizeci de ani, doamnă, și-mi iubesc mult nevasta, care este cu douăzeci de ani mai tînără decît supusul dumneavoastră. Nimic tulbure în cazul meu ! Dar, mii și milioane de draci, îmi placeți. N-aveați nevoie decît de o deșcă bătrînă ca mine, ca să vă dați seama că n-o să vă puteți plînge de bătrînul Augereau. Un detașament de vreo cincizeci de husari, sosit ieri de la Strasbourg, trebuie să plece mîine din Berlin ca să-și întîlnească regimentul, undeva pe lîngă Riga. Au același itinerar cu al dumneavoastră pînă la frontiera Prusiei orientale. Detașamentul este comandat de un sublocotenent de douăzeci de ani, Hubert de Lieusaint, și, tinerelul ăsta, proaspăt absolvent al școlii de la Saint-Cyr, îmi face impresia că se descurcă al dracului de bine. Ați vrea ca puțoii ăștia să vă escorteze ca pe o soție de mareșal ?

Și astfel Eglé părăsi orașul Berlin, pe data de 3 septembrie, dimineața, întovărășită de cincizeci și unu de husari. Augereau vroise să i-l prezinte chiar el pe sublocotenentul de Lieusaint. Era un băiat foarte înalt, dar cu pielea albă, părul blond auriu și cu ochii ca floarea de nu mă uita.

— Ia priviți la bobocul ăsta, zicea mareșalul încîntat. Are aerul că abia s-a împiciorongat și totuși și-a deplasat micul detașament de la Strasbourg încoace, fără să piardă un nasture de dolman, sau o potcoavă de cal. L-am întrebat pe sergentul aghiotant, un veteran din garda imperială, singurul vîrstnic din detașament. Ei bine ! Află că Saint-Cyr face toate paralele. După spusele veteranului, sublocotenentul nostru se ține în șa ca regele Neapolului în persoană. Ba mai mult, este la fel de sever cu disciplina ca sloiul ăsta de Davout.

Locotenentul se înroşise ca o domnişoară.

— Un sfat bun, mai adăugă ducele de Castiglione : să nu vă îndepărtaţi niciodată de escortă. Aţi risca să căderi pe mîinile uneia din bandele acelea de borfaşi, cheflii şi alţi nelegiuiţi pe care armatele le lasă întotdeauna în urmă.

Trecînd de Berlin, drumul devenise şi mai anevoios. Şoseaua se pierdea într-un nisip foarte fin, unde roţile ba se înfundau, ba se răsuceau pe loc într-o alunecare scîrţîitoare. Sergentul, un veteran al armatei din Egipt cu obrazul drept barat de o cicatrice, deschidea drumul împreună cu douăzeci de husari ; urma trăsura, alături de care călărea Hubert de Lieusaint. Apoi restul detaşamentului. Peisajul era pustiu, acoperit de un cer încărcat de nori, pe unde treceau, la mare înălţime, pîlcuri de păsări migratoare. Orele se scurgeau la nesfîrşit, fără ca, în această vitregă pustietate, întretăiată doar de mici lacuri imobile ale căror ape plumburii aveau străluciri şterse, să apară vreo casă.

Cum vremea blîndă şi absenţa prafului îi îngăduiau să ţină gemuleţul deschis, spre mijlocul primei zile, Eglé intră în vorbă cu sublocotenentul. Era un băiat tăcut, căruia trebuia să-i smulgi cuvintele cu cleştele. Ca să-l dezgheţe, îl întreabă dacă-i provoca teamă.

— Sînt soldat, doamnă, răspunse el, îmbujorîndu-se la faţă.

— Sper că nu v-aţi supărat ! reluă ea rîzînd. Dar poţi fi viteaz ca Ahile şi să tremuri în faţa Briseii. Dealtfel cînd un bărbat nu cunoaşte femeile, are toate motivele să le ţină la distanţă, şi viceversa.

El se împotrivi în chip naiv.

— Am cinci surori, doamnă.

— Sora nu-i o femeie.

Replica aceasta păru că-i ia piuitul, apoi, în timp ce Eglé se apleca peste portieră ca să vadă ce face, îl văzu că izbucneşte în rîs dintr-o dată.

Gheaţa era spartă, iar el devenise aproape expansiv. Îi spuse că se trăgea dintr-o bună familie de nobili din Burgundia şi că tatăl său, Alexandre de Lieusaint, fusese închis în timpul Teroarei. După zilele lui Thermidor, acest

nobil demn de respect, căruia i se confiscaseră bunurile, obținuse ridicarea sechestrului în schimbul întregii sume băneşti ce se putuse salva. Averea i se redusese, aşadar, doar la castelul părintesc şi la cîteva moşii. Şi astfel familia de Lieusaint se văzuse obligată să ducă o existenţă cu atît mai grea, cu cît după naşterea unui băiat urmaseră, la rînd, fete după fete. După a cincea, Alexandre de Lieusaint renunţase. Cea mai mică dintre surori avea acum zece ani, iar cea mai vîrstnică optsprezece, aşa că Hubert îşi petrecuse tinereţea înconjurat de tot felul de fandoseli şi de ciorovăieli care, ba-l încîntau, ba-i călcau pe nervi. Aceste graţioase domnişorele, în ciuda faptului că tatăl lor rămăsese sufleteşte credincios prinţilor legitimi, erau moarte după Napoleon, iar fratele, născut la un an după moartea regelui, şi pentru care Burbonii erau scufundaţi într-un trecut îndepărtat, le împărtăşea cultul. Se gîndise deci de timpuriu să-şi ia porţia sa de glorie. Pe de altă parte, tatăl, mult prea înţelept pentru a nu înţelege că pentru un tînăr nobil era mai bine să intre în slujba Corsicanului ca ofiţer, decît cu sacu-n spinare, nu se împotrivise. La 20 aprilie 1809, micul moştenitor de parte bărbătească al familiei Lieusaint, al cărui titlu de noblеţe data încă de la bătălia de la Tailleburg, intra în şcoala militară Saint-Cyr, în calitate de elev-intern al Mejestăţii Sale Imperiale.

Eglé îi smulgea încetul cu încetul aceste mărturisiri care o ajutau să-i treacă timpul, dar, a doua zi, conversaţia lîncezea. Ştia totul despre viaţa tînărului care, fie din timiditate, fie din discreţia-i înnăscută, se abţinea să-i pună cea mai neînsemnată întrebare. Începuse aproape să se enerveze şi atunci îşi deschise singură sufletul.

— Încrederea pe care mi-aţi arătat-o, merită să fie plătită cu aceeaşi monedă, zise ea. Ia spuneţi, ce ştiţi despre mine?

El nu prea ştia ce să răspundă, şi-n cele din urmă bîigui :

— Păi... ceea ce mi-a spus ducele de Castiglione, doamnă : că soţul dumneavoastră... dacă am înţeles bine... este colonel.

— Soţul meu a fost ucis în Spania de mai bine de doi ani.

— Vai ! iertați-mă, răspunse el descumpănit.

De emoție, fără să-ți dea seama, dăduse pinteni calului care se cabră începînd să necheze.

— Ce s-a-ntîmplat ? strigă Patrick Mulligan, brusc trezit din somnul în care căzuse de-o bună bucată de vreme.

— Nimic, s-a enervat calul locotenentului. Poți să dormi mai departe, unchiule Patrick.

Apoi, întorcîndu-se spre ofițer, îi aruncă un zîmbet șugubăț, care-l năuci într-atît, încît, instinctiv, grăbi calul.

— Iertați-mă. Trebuie să văd ce se petrece în față. Și se îndepărtă.

După localitatea Custrin, nisipul devenise mai dens și trebuia să parcurgi distanțe mai lungi ca să ajungi la releuri, și acestea nesigure. Animalele înhămate la trăsură ajungeau sleite la capătul cursei. Deși li se dublase numărul, înaintau mai încet cît e patru, în aceste regiuni dezolante, decît cîte două pe cele mai proaste drumuri franceze. Șleaurile se rupseseră în mai multe rînduri, și deși husarii se întreceau, care mai de care, să repare și să se evidențieze în ochii doamnei colonel, niciodată nu ajungeau la popas înainte de căderea nopții. Coralie privea cu spaimă cum cobora noaptea, abia găurită de slaba flăcăruie a felinarelor agățate de-a dreapta și de-a stînga surugiului. Caii se loveau, se împingeau ; zăngănitul săbiilor alterna cu înjurăturile călăreților.

— Vai ! doamnă, ofta fosta vînzătoare, pe care mersul încetinit al trăsurii pe nisip o cruțase de greșurile de la început, acum cînd am început să mă obișnuiesc cu călătoria, de ce străbatem oare ținuturi atît de cumplite, adevărate pustiuri, ca să zic așa, prin bezna adîncă ?

— Taci din gură, răspundea Eglé. Avem cu noi niște husari în stare să ciopîrțească, ei singuri, cavaleria prusacă. De ce ți-e frică ? Ia te uită ! arăți ca o curcă plouată, și dacă te mai vaieți atîta, te voi lăsa singură-singurică în mijlocul drumului.

Coralie tăcea milc, dar stăpîna îi auzea pe întuneric dinții clănțănind.

În sfîrșit trupa, escortă și velocifer, ajunseră la Marienwerder, sumbră cetate pe rîul Liebe. Hanul „Grauen

Bar" care-i găzdui pe călători, strălucea în lumina multiplelor lumînări, aprinse cu prilejul unei petreceri de nuntă. Împrejurul mesei de patruzeci de tacîmuri, spătoşii pomeranieni se îndopau cu bucate, cîntau şi-şi ciupeau pe furiş vecinele, strecurîndu-le la ureche glume pipărate. Mireasa, stacojie în corsetul roşu, strîns prea tare în şireturi, nu era singura părînd că-i gata să plesnească. Cunoscînd obiceiurile locului, irlandezul îşi scoase pălăria şi strigă cu o voce de stentor :

— *Mahlzeit !* [2]

— *Nur anfangen wir* [3], răspunse cel mai voinic dintre toţi, cu un aer grav.

Ceea ce însemna că urarea era prematură, ospăţul abia începînd : după care toţi comesenii, cuprinşi de veselie, erau gata-gata să se înece.

Eglé intrase de mult în odaia ei, situată la etaj şi aştepta să i se aducă masa, cînd auzi bătăi în uşă. Era hangiul însoţit de tatăl miresei. Acesta din urmă venise s-o roage în mod respectuos pe prea onorata doamnă franţuzoaică *(sehr geehrte französische Frau)* să binevoiască să participe la serbarea nupţială. Prea distinsul său unchi, Herr Mulligan, înainte de a se repezi asupra unui jambon de Westfalia, declarase că-i dădea voie să hotărească singură. Coralie, de asemenea, era invitată.

Tatăl era personajul acela obez al cărui răspuns, la urarea unchiului, dezlănţuise, în salonul petrecerii, hilaritatea generală. Vorbea într-o foarte pitorească stîlceală franco-nemţească, din care reieşea că fiul său era ofiţer în corpul auxiliar prusac al marii armate, sub generalul Macdonald.

Eglé refuză invitaţia cu multe cuvinte de mulţumire. Se simţea prea obosită. Apoi, întorcîndu-se spre cameristă :

— Tu, Coralie, dacă ai curajul, poţi să te duci la petrecere.

— Vai, mulţumesc, doamnă ! exclamă tînăra bătînd din palme.

[2] Poftă bună ! (lb. germ.).
[3] Numai să începem ! (lb. germ.).

Cu tot vacarmul petrecerii, ale cărei urlete și cîntece, străbătînd pereții, ajungeau pînă în odaia ei, Eglé adormi îndată sub plapoma groasă de puf. În zori, cînd redeschise ochii, se spălă în grabă și încercă să treacă în odaia alăturată ca s-o trezească pe Coralie care avea un somn greu. Trase zăvorul, cînd i se păru să audă un glas de bărbat pe palier. Întredeschise ușa și zări o siluetă de husar căruia Coralie îi vorbea pe șoptite.

— Pe diseară, scumpule. Te ador.

Husarul cobora scara, cu cizmele în mînă. Ori de cîte ori scîrțîiau treptele, se oprea o clipă.

După ce auzi închizîndu-se ușa de la parter, Eglé deschizînd-o larg pe a sa, chemă. Coralie apăru în camizol și fustiță. Avea ochii scînteietori și fața răvășită.

— La ce oră te-ai culcat, mică desfrînată ?

— Nu știu precis, doamnă.

— Va să zică, acum preferi husarii !

— Nu pricep ce vrea să spună doamna.

— Ba înțelegi prea bine. După infanterie, cavaleria. Bagă de seamă că-ți mai rămîn artileriștii care sînt cheflii și geniștii care-s mari bețivani.

Micuța izbucni în lacrimi.

— Așadar, doamna l-a auzit. Și i-am spus să nu facă zgomot. Vai, doamnă ! trebuie să mă iertați. Sînt o fire iubitoare și mă simțeam prea părăsită de la plecarea mea din Paris. Unde mai puneți că dracii ăștia de prusaci, astă-noapte, îmi tot turnau în pahar. Și mie care nu mi-a plăcut niciodată vinul alb ! Nu mai știam nici unde mă aflu. Mi se învîrtea capul ; picioarele mă lăsaseră. N-aș fi putut urca singură în odaie. Doi husari se așezaseră împreună cu mine la masă. Unul dintre ei m-a ajutat.

— Cum îl cheamă ?

— Evariste, doamnă.

— Și pronumele ăsta al lui ți-a inspirat încredere ?

— Nu l-am știut decît azi-dimineață, înainte de a ne despărți.

Eglé ridică din umeri.

O jumătate de oră mai tîrziu, în trăsură, Patrick Mulligan le arăta celor două femei apa pămîntie a rîului Liebe, curgînd sub bolta incoloră.

— *Liebe* înseamnă dragoste, declară el în mod sentențios. Aș fi curios să știu, cu titlu de simplă informație, dacă apa rîului ăstuia conține virtuțile stimulatoare care-i indeamnă pe locuitorii din Marienwerder spre plăcerile senzuale.

— Unchiule Patrick, reluă Eglé, nu te știam atît de strengar încît să te intereseze asemenea lucruri, dar te-ar putea lămuri devotata mea cameristă.

Coralie roși pînă-n vîrful urechilor.

În cursul dimineții, după ce traversară Vistula gălbuie pe un pod de vapoare, trăsura și escorta ajunseră într-o landă nisipoasă, unde nici un drum nu părea conturat. Tristețea decorului avea influență asupra oamenilor tăcuți. Locotenentul rămînea mult mai rar în dreptul trăsurii. Coralie stătea îmbufnată. Surugiul, un bărbat cu fruntea îngustă și buza de jos bestială, înjura caii șfichiuindu-și biciul pe deasupra urechilor lor agitate. Eglé se gîndea la Victorien și se întreba cu durere dacă va izbuti vreodată să-l întîlnească la capătul acestor imense singurătăți și a acestor nisipuri eterne.

Ca să ajungă la Königsberg, erau necesare mai puțin de trei zile de mers de-a lungul lagunei Frisches Haff care se varsă în Baltica. Singurele semne de viață pe aceste maluri sălbatice erau doar niște prăpădite cabane pescărești. La prînz, husarii se opreau, pescuiau cîțiva pești și-i frigeau la un foc din crenguțe de brad. Fumul acriu al lemnului rășinos se răspîndea în aerul rece, în timp ce Coralie scotea proviziile din cufărul trăsurii. Eglé îi propuse lui Hubert de Lieusaint să se așeze la masa ei, împreună cu unchiul Patrick, dar ofițerul refuzase : considera că trebuie să se mulțumească cu masa obișnuită a oamenilor săi.

— Credeți c-ar fi geloși ? întrebă ea zîmbind.

El își plecă ochii.

— Mă tem că da.

Ea rîse din toată inima.

— Știu însă, unul, reluă apoi, privind-o pe Coralie, care-i cu gîndul în altă parte.

Locotenentul se îndepărtă.

Cînd ajunse la o oarecare distanță, Patrick Mulligan, care urmărise dialogul, se aplecă spre Eglé.

— Draga mea copilă, zise el, iartă-mă că mă bag unde nu-mi fierbe oala, dar te cam joci cu focul și cred că greșești ademenind băiețelul ăsta. La vîrsta lui, arzi ca focul de paie, și tare mi-e teamă că nu peste mult o să-și piardă capul, dacă nu cumva chiar și delirează.

— Ba dumneata ți l-ai pierdut, unchiule, răspunse ea voioasă. Nu-ți dai seama că el are douăzeci de ani, iar eu douăzeci și cinci ? Pentru el sînt aproape o femeie bătrînă.

— Măi să fie ! zise irlandezul.

Un vînt înțepător, îmbibat cu un iz de iod, sufla dinspre mare. Goelanzii, atrași de mirosul peștelui, zburau în rotocoale pe deasupra lor, scoțînd țipete. Eglé nu mai rosti nici un cuvînt și urcă în trăsură.

Era ultimul popas înainte de Königsberg și, pînă la intrarea în oraș, Hubert de Lieusaint călărise la trap, lîngă portieră. Dar remarca unchiului o impresionase pe tînăra femeie, care o interpretase în favoarea ei, într-atît este de adevărat că pasiunea nestăvilită n-are ochi decît pentru sine. Dacă putuse atrage un sublocotenent de husari atît de drăguț ca acesta, șansele ei pe lîngă un bărbat în toată firea, ca Victorien, liber acum de orice legămînt, nu trebuiau să fie încă și mai mari ? Cu ochii închiși retrăia voluptuos unica și fugara lor îmbrățișare de la Madrid, și simțea cum se înfioară. Desigur, fericita clipă nu se reînnoise. Dar în ultima scrisoare, trimisă de la Vitebsk, Victorien n-o autorizase, oare, să-i scrie oricît vroia ? Nu era ăsta un semn că nu-i era indiferentă, că ocupa un loc de cinste în gîndul lui și poate, chiar, și în sufletul lui ? Îi era aproape recunoscătoare fermecătorului Hubert că-i confirmase puterea. Cît despre sentimentele pe care un tînăr sublocotenent le putea nutri față de ea, la dracu ! La vîrsta asta arzi ca un foc de paie, zisese Patrick Mulligan ; dar, ce naiba ! pe cît de repede uiți, pe atît te îndrăgostești și mai și, la prima ocazie. Era de ajuns să se poarte mai rezervată ca să-l facă să înțeleagă pe locotenent că greșea. Strîngînd în pumn cutiuța de aur cu miniatura lui Victorien, Eglé adormise.

— Königsberg ! Blestemată fie Anglia ! răcni dintr-o dată unchiul Patrick.

Înaintea și în urma trăsurii care tresălta bubuind pe pavajul prost întreținut al vechii capitale prusace, caii celor cincizeci și unul de husari pocneau cu copitele ca niște castagnete. Eglé se frecă la ochi. În apusul soarelui, zărea casele de culoare maronie, ocru și roșu aprins, bombate ca niște uriașe dulapuri. Luminile slabe clipeau în spatele numeroaselor ferestre cu geamurile zăbrelite.

Murea de foame, și, în ciuda oboselii, cină cu mare poftă la „Hotelul Nord". Unchiul Patrick, așezat în fața ei, îmbuca, la fel de grăbit, castraveți murați, sfeclă marinată și heringi afumați de Baltica. Între două înghițituri, sorbea mari pahare de vin unguresc și făcea tot felul de confidențe întretăiate de hohote de rîs.

— Am petrecut șase luni în garnizoana din Königsberg, scumpă nepoată, și nu pot să uit, întrucît, încă din primele zile, eram cît pe ce să mă trezesc lîngă marii străbuni. Trebuie să-ți spun că bogăția acestui oraș se trage în mare parte de la negoțul de chihlimbar, din care se fabrică șiraguri de mărgele și mușțiuce de pipe. O adevărată mină de aur pentru rege, care-și asigurase monopolul ! Așadar, mă aflam de o săptămînă în acest oraș blestemat, cînd ne-am trezit cu o teribilă furtună. A doua zi, aveam liber pentru aniversarea regelui. Îmi place marea : n-o mai văzusem de luni de zile și se afla la două leghe de aici. Am plecat cu alt grenadier, un suedez mai înalt cu șase degete decît mine, tovarăș bun, dar prost ca gîsca. Am luat-o de-a lungul Pregelului, un rîu care trece prin Königsberg, și am ajuns la mare. Plaja era acoperită cu iarbă de mare aruncată de furtuna din ajun. Înaintez prin nisip și văd, prinse în iarbă, bucăți de chihlimbar brut, cu nemiluita. O bucată de o livră se vindea pe atunci cu o sută de taleri. Am adunat cîteva kilograme și mă și vedeam copilul norocului. Lua-l-ar dracu pe George al treilea ! Cînd am vrut să ne vindem marfa, suedezul și eu, strungarul căruia i l-am oferit a chemat poliția. Cincisprezece zile de carceră, însoțite de bătăi cu nuiaua, dimineața și seara, pentru crimă de lezmajestate față de bătrînul Fritz, iată cu ce m-am ales din această aventură ! Cînd mi-am ispășit pedeapsa, trupul îmi era, tot, o rană. Suedezul, însă, cu

toată corpolența sa, n-a rezistat, iar doctorul închisorii, un curtean abject, a avut neobrăzarea să pună moartea pe seama unui prea mare consum de basamac. Ei, ce ziceți de Prusia ?

Își duse brusc degetul la frunte.

— *Kellner*, strigă el, *Kellner !*

Un băiat se apropie cu un zîmbet mieros pe buze.

— *Mein Herr ?* [4]

— *Haben sie Marzipan ?* [5]

— *Ja, ja, mein Herr.* [6]

— *Dann, Marzipan für zwei. Schnell; mein Freund !* [7]

Irlandezul își frecă mîinile.

— Scumpă nepoată, reluă el, ai să fii încîntată. *Marzipan*-ul cerut acestui cinstit prusac este o specialitate a Königsberg-ului, o prăjitură a zeilor, care ți se topește în gură. Totdeauna mi-au plăcut *Delikatessen*. Jumătate din soldă mi se ducea pe ele.

Vreo douăsprezece prăjituri fuseseră sacrificate apetitului celor doi comeseni, iar a doua zi dimineața, Eglé îi înmîna guvernatorului orașului, generalul Loison, plicul încredințat de ducele de Feltre. Militarul acesta, vechi luptător cu o mutră posacă, începu prin a-și ridica brațele.

— Sînt supusul dumneavoastră, doamnă, spuse el, și nu doresc decît să vă fiu pe plac, dar Clarke ăsta vorbește aiurea. Este ministrul războiului, ce naiba ! și știe la fel de bine ca mine că împăratul a interzis tuturor soțiilor de ofițer să treacă Vistula, oricare-ar fi gradul soțului. Iată-vă foarte aproape de Niemen, cu aprobarea lui, ceea ce este deja o performanță, și își închipuie că voi lua asupra mea... hm... !

Mergea de-a lungul și de-a latul camerei, cu mîinile la spate, cu sprînceana zbîrlită, suflînd și ridicînd din umeri. Eglé îl lăsă mai întîi să-și verse veninul. După spusele acestuia, nu putea ajunge nici măcar pînă la Niemen, din pricina stării drumurilor, care dealtfel nici

[4] Domnul meu ? (lb. germ.).
[5] Aveți marțipan (lb. germ.).
[6] Da, da, domnul meu (lb. germ.).
[7] Atunci, două marțipane. Repede, prietene (lb. germ.).

nu existau pe cea mai mare parte a traseului. Timp de un bun sfert de oră, guvernatorul se monta de unul singur impotriva dezastruoasei perspective și a sedentarilor ăstora din birourile pariziene, care credeau că războiul este o partidă de plăcere. După ce-și sfîrșise discursul, se protăpise din nou în fața tinerei femei, care stătea cuminte pe scaun.

— Ei bine, doamnă, m-ați înțeles ? Nu mă gîndesc decît la ocrotirea vieții dumneavoastră, pe cuvînt de onoare ! și nădăjduiesc să renunțați la un asemenea proiect, care sfidează bunul simț.

Ea zîmbi.

— Domnule general, spuse apoi cu dulceață în glas, vorbiți ca un om de suflet, și acest om de suflet îmi va acorda ceea ce aștept de la dînsul. Îl cunoașteți pe generalul Philbert ?

— Philbert ?... Iena, Eylau... Un adevărat cavaler al Apocalipsului !

Ea zîmbi și mai tare.

— Mă bucur că îl stimați, deoarece depinde de dumneavoastră ca generalul Philbert, camaradul dumneavoastră, să nu se scufunde într-o disperare fără ieșire.

— Ce tot spuneți acolo ?

— Nu pot, și regret, că nu vă pot mărturisi mai multe. Generăleasa Philbert a murit de curînd. Înainte de a-și da duhul, m-a însărcinat să-i transmit bărbatului ei, rănit în fața Vitebsk-ului, un mesaj care nu poate suferi amînare. Ducele de Feltre a înțeles.

— Ducele de Feltre, ducele de Feltre...

— Ministrul de război, zise Eglé.

— Ah ! știu prea bine că leneșul ăsta este ministru, exclamă Loison. Ei și ! pentru asta vreți să vă trimit la abator ?

Își reluă, bombănind, plimbările lui de urs în cușcă, și decretă :

— Mă voi gîndi, doamnă. Baremi dacă husarii ăștia care v-au escortat pînă aici ar putea să vă însoțească pînă la capăt. Aș fi mai liniștit. Trebuie însă să fac joncțiune cu regimentul al X-lea în Kurlanda. Vor fi deci obligați

să vă părăsească la Kovno[8]. Ei bine! Vă voi comunica hotărîrea mea într-una din zilele ce urmează.

— Mă bizui pe bunătatea dumneavoastră.

El se aprinse.

— Mama ei de viaţă! de ce dracului aţi vrea să fiu bun, cînd tocmai asta trebuie s-o uiţi pe timp de război?

Ea îi făcu o reverenţă de curteană.

Generalului îi trebuiră două zile ca să se decidă. Eglé, care ardea de nerăbdare, avu timp să se familiarizeze cu plăcintăriile din Königsberg, să se delecteze cu *Marzipan*-ul, şi să se plimbe, la nesfîrşit, împreună cu Coralie, pe malul rîului Pregel, plin de vapoare poloneze şi pe aleile cu tei şi castani străjuind apele calme ale lacului Schlossteich. În seara celei de a doia zi, Hubert de Lieusaint, care cantonase împreună cu oamenii săi în vechea fortăreaţă a ducilor Prusiei, sosi la „Hotelul Nord". Ochii îi străluceau de bucurie.

— Doamnă, zise el, vizibil emoţionat, iertaţi-mă că mă prezint în faţa dumneavoastră fără să fi fost invitat. M-am gîndit că v-aş face plăcere dîndu-vă mai din vreme o veste, pe care-o aşteptaţi poate cu nerăbdare. Generalul Loison m-a convocat astăzi să mă întrebe despre dumneavoastră. Vroia să ştie mai ales dacă aţi putea suporta oboselile drumului ce urmează să-l faceţi. I-am răspuns că, în ceea ce priveşte rezistenţa fizică, sînteţi mai tare ca un husar. Atunci m-a rugat să vă escortez, împreună cu oamenii mei, pînă la Kovno, aşa cum am făcut-o de la Berlin încoace.

— Mulţumesc, domnule locotenent. Cînd plecăm?

— Poimîine. Trebuie să vă mai spun că domnul general mă însărcinase să vă anunţ numai mîine, deoarece credea că poate vă răzgîndiţi.

— Domnule de Lieusaint, reluă ea, vreau să vă fiu recunoscătoare pentru felul în care-aţi procedat. Faceţi-mi plăcerea şi luaţi masa împreună cu noi.

În timpul dejunului, ea evitase orice manevră de cochetărie. Totuşi, ori de cîte ori îşi arunca ochii asupra invitatului, acesta, parcă înfricoşat, îşi întorcea privirea

[8] Kaunas (n. tr.).

spre Patrick Mulligan, care, după plecarea locotenentului, trase concluzia :

— Trebuie să mărturisesc că ai fost rezervată, dragă nepoată, dar să-ţi fie clar : jur pe cele trei defuncte neveste ale mele, că băiatul ăsta este îndrăgostit tun.

Ea dădu din cap.

— Peste cîteva zile vom fi la Kovno, şi va avea alte griji.

— Să dea Dumnezeu !

Trăsura şi escorta porniră în direcţia Niemen pe o ploaie torenţială. Generalul Loison îi trimisese Eglèei, odată cu complimentele sale, o foaie de drum foarte explicită referitor la dreptul de rechiziţie. La cîteva leghe de Königsberg, nisipurile dispăruseră. Terenul devenise din ce în ce mai mîlos, iar bieţii căluţi închiriaţi la staţia de releu se înfundau pînă la genunchi în nămolul cleios.

Odată cu noaptea apăruseră şi pîlpîietoarele lumini ale oraşului Insterburg. în care se aflau zeci de mii de militari. Locotenentul de Lieusaint, rebegit în dolmanul său devenit scorţos din pricina ploii, plecă împreună cu Patrick Mulligan, să bată în poarta generalului comandant al garnizoanei. Nu fără greutate, arătînd foaia de drum a generalului Loison, obţinură la hanul „Weisseskreuz", o cameră de servitori, cu pereţii mucegăiţi. Eglé, frîntă de oboseală, se culcă pe un pat de campanie, iar Coralie pe o saltea de paie aşezată direct pe ciment, în timp ce unchiul înfăşurat într-o pătură se întinsese în faţa uşii, ca un cîine păzitor.

În zori, cînd sosi momentul plecării, potopul nu încetase. Nămolul era mai dens ca niciodată. Prin geamurile aburite de apă, Eglé privea cu ochi trişti siluetele confuze ale husarilor, conturîndu-se în peisajul ploios. Caii înaintau cu botu-n pămînt, şi fiecare copită, desprinzîndu-se din pămîntul lichid arunca jerbe de noroi. Hubert de Lieusaint mergea în fruntea detaşamentului. Coralie tremura şi ofta. Doar unchiul Patrick îşi păstra buna-i dispoziţie, făcînd nişte glume de un gust îndoielnic asupra adevăratului Potop din Sfînta Scriptură care a durat patruzeci de zile.

— Noi nu sîntem decît în a doua zi, baroană, aşa că mai avem timp.

Nu încetă cu risetele decît la porţile oraşului Gumbinnen cînd trăsura, ale cărei roţi se scufundaseră-n mocirlă pînă la osii, se răsturnă brusc într-o groapă ce nu se putuse vedea. Eglé, aşezată în stînga sa, fu proiectată puternic spre el, stîrnindu-i o rafală de injurături galice, după care se potoli ca prin minune.

— Nu-ţi pierde firea, dragă nepoată. Mă luam de sfinţii ăştia irlandezi care greşesc că nu-şi fac meseria, ferindu-mă de un accident ca acesta. Nu ţi-ai rupt nimic, da ? Domnul fie lăudat !

Afară se auzeau strigăte. Erau ale unuia dintre cei doi surugii, rostogolit de pe capra înaltă drept în mlaştină. Celălalt, cocoţat pe unul din caii din frunte, nu întîrzia să-şi îmbine înjurăturile cu ale tovarăşului său, care tocmai se ridicase cu faţa plină de noroi. Printr-un geam spart, nămolul pătrunsese în velocifer.

— Doamnă, doamnă ! se auzi un glas neliniştit.

Era Hubert de Lieusaint care, ridicat în scări, deschidea portiera rămasă fără geam, şi, întinzînd mîna, o ajuta pe Eglé, sprijinită de Patrick Mulligan, să iasă din cuşetă. După ce o aşeză pe marginea trăsurii aplecată pe-o rînă, descălecă şi el. Noroiul îi ajungea pînă peste genunchi.

— Acum să nu vă mai fie teamă. Săriţi. Vă prind în braţe şi apoi vă urc pe cal pînă cînd trăsura va fi repusă pe roate.

Ea sări. El o prinse şi o ţinu timp de cîteva secunde la pieptu-i.

— Mă sufocaţi, murmură ea.

— Scuzaţi-mă. Nu vă puteam lăsa să vă bălăciţi în mocirlă.

Feţele li se atingeau. Cea a locotenentului era udă de ploaie, iar Eglé, gîfîind, citea în ochii lui o bucurie amestecată cu emoţie. Această descoperire o stînjenea, fără să-i displacă. Între timp, el o ajuta să se instaleze în chip de amazoană pe calul propriu, iar ea se gîndea că băiatul acesta, în aparenţă plăpînd, avea nişte muşchi de oţel.

— Dracu să mă ia, tuna Patrick Mulligan, slăbănoaga asta de Coralie a leşinat. Prindeţi-o. O arunc.

Un husar, agil ca o maimuţă, se şi urcase pe trăsură. O prinse pe Coralie, al cărei cap se bălăbănea în dreapta şi în stînga, şi-i dădu repede o pereche de palme.

— Coralie ! Revino-ţi Coralie.

Din albă cum era, tînăra se făcu roşie ca un mac. Redeschise ochii şi cu un aer rătăcit, oftă :

— Vai ! Evariste.

În ciuda neplăcutei situaţii, pe Eglé o pufni rîsul, în timp ce unchiul Patrick se auzi strănutînd. Jobenul cenuşiu i se făcuse ca o armonică.

— Mare minune să nu capăt vreun guturai, zise el. Moarte englezilor !

Fuseseră necesare aproape două ore pentru îndreptarea trăsurii şi curăţirea banchetelor înnămolite. Deşi era învelită într-o pătură, pe Eglé ploaia persistentă o pătrunsese pînă-n măduva oaselor, şi, pentru prima oară, simţea că-şi pierde curajul.

După Gumbinnen, unde dormise într-o odaie şi mai mizerabilă decît cea de la Insterburg dificultăţile se agravară. Dispăruseră serviciile de poştă. Proprietarii cailor nu acceptau să facă schimbul decît cu condiţia să-şi însoţească animalele pînă la releul următor, ca să-i aducă tot ei înapoi. Aceşti surugii de ocazie, îmbrăcaţi în piei de oaie, erau de o murdărie respingătoare. Caii, de-o slăbiciune scheletică, şi înhămaţi cu nişte curele uzate sau simple sfori, nu puteau merge la trap pe drumurile pline de hîrtoape şi prin pădurile unde frunzele putrezite ascundeau denivelările solului. Alimentele se găseau rar, pîinea era neagră. De la Gumbinnen pînă la Kovno erau mai puţin de treizeci de leghe. Parcursul acesta a durat trei zile.

La Kovno, în hotelul „Staraia" mişuna o gloată împestriţată. Lituanieni şi lituaniene, în costume naţionale, sărbătoreau victoria de la Moscova, proaspăt comunicată. Cîntau cît îi ţinea gura şi băteau frenetic din palme acompaniind dansatorii de *cazacioc* şi de *mazurcă*. Independenţa lituaniană n-avea să fie oare consecinţa firească a acestei victorii ? Primiţi cu aplauze, husarii trebuiseră să participe de îndată la bucuria generală.

Eglé dorea mai ales să se odihnească. Din nefericire, singura cameră disponibilă fusese oferită în ajun prinţesei Hohenlohe, soţia generalului olandez Hogendorp, guvernatorul Vilnei. Această doamnă la vîrsta maturităţii, cu pieptul voluminos şi cu obrajii plini de coşuri, o primi

cu bunăvoință pe doamna colonel Fouriès, dar sări în sus aflînd despre intenția acesteia de a întîlni armata.

— Biată fetiță, n-o să izbutești niciodată ! Majestatea sa Napoleon este un mare căpitan, dar amabilitatea nu-i dă ghes. Bărbatul meu este unul dintre favoriții săi, ei și ! i-a interzis să mă țină lîngă el. Da, draga mea, eu, născută prințesă de Hohenlohe-Langenburg, am fost alungată din Vilna ca ultima dintre vivandiere. Așa că, nu-ți mai face iluzii.

În ciuda amărăciunii, își dovedi pe loc largheța sufletească propunîndu-i doamnei colonel-baron să doarmă în odaia ei, pe două bănci acoperite cu o saltea luată din propria-i berlină. Dar pe cît era de sensibilă, pe atît de fiecară. Cum stăteau întinse în paturi, și Eglé o întrebase cam pe unde ajunsese armata, ea se lungise cu vorba povestindu-i despre ținuturile devastate prin care trecuse după plecarea din Vilna : orașe aproape în întregime incendiate, drumuri acoperite cu resturi de atelaje și schelete de cai. Oameni în zdrențe rătăcind în cumplita pustietate unde crucile din bețe tăiate de prin crînguri și înfipte în numeroasele movilițe de pămînt dovedeau că o groază de soldați fuseseră sacrificați zeului războiului. Căștile și chipiele din jurul mormintelor anonime rugineau în iarba îngălbenită și călcată în picioare.

Glasul răgușit, marcat de un puternic accent german, stăruia în noaptea lituaniană :

— La Vilna, am auzit spunîndu-se că marea armată pierduse, în acest timp, peste un sfert din efectiv. O mare bătălie ca cea de la Moscova cu siguranță c-a mai redus ceva. Tot alergînd după victorii, Napoleon o să rămînă singur.

Eglé, precaută, tăcea. Întrebată despre generalul Philbert, prințesa declarase că nu-l cunoștea. Cum fusese despărțită de soț, n-o mai interesa nimic altceva decît să se înapoieze la Berlin, unde se va distra pe săturate, după ce-și va duce fata la un pension de călugărițe.

— *Ach !* Berlin ! iată un oraș în care lumea știe să se distreze. Ar trebui să mă însoțești, micuță doamnă. *Ja ! ja !* Ar trebui să vii și dumneata. *Ach ! Sie werden sehen !*[9]

[9] Ah ! O să vedeți (lb. germ.).

Și, brusc, începu să sforăie zgomotos.

Micuța doamnă nu izbutea să adoarmă. Hotelul continua să răsune de veselia locuitorilor orașului Kovno pînă noaptea tîrziu, iar cînd ultimul dansator părăsise localul, sforăiturile prințesei își însușiseră un registru atît de puternic încît se cutremurau pereții. Eglé se gîndea la Victorien. Participase, desigur, și el la bătălia de la Moscova unde se înfruntaseră cele două mari armate ale lumii. Și-l imagina cu spaimă atacînd în fruntea escadroanelor sale. Oare, unde s-o fi aflînd, acum ? Poate că lupta în continuare, mînat de un total dispreț al morții. Depindea de ea, de Eglé, să-i redea gustul vieții, iar pentru asta, era datoare să înainteze mereu și mai departe, pînă la capătul acestor ținuturi devastate despre care prințesa îi făcuse un atît de sumbru tablou.

Se trezi cînd abia se crăpa de ziuă. Tovarășa de odaie sforăia în continuare, și se temu ca această nemțoaică cu suflet mărinimos să nu se încăpățîneze s-o împiedice să-și urmeze drumul. Se îmbrăcă în tăcere și coborî scara în vîrful picioarelor. În holul de la parter, care mirosea a varză acră și a pipă rece, Patrick Mulligan dormea dus, întins pe o masă, lîngă soba uriașă din faianță albă, decorată cu floricele trandafirii. Îl scuturâ.

— Unchiule Patrick, trebuie să plecăm. Spune-i surugiului să înhame caii.

Irlandezul își întinse șalele și sări în picioare.

— La ordinele dumitale, scumpă nepoată. Dă-mi voie să-ți reamintesc totuși că nu ne mai putem bizui pe vitejii noștri husari.

— Dar cred că mă pot bizui pe dumneata, nu-i așa ? îi răspunse ea sec.

Chipul uriașului se lumină.

— Pînă la moarte, frumoasa mea. Află însă că m-am informat asupra itinerariului. Nu-s mai puțin de douăzeci și cinci de leghe pînă la Vilna, străbătînd Byrchtany, Kochendory și Landvarovo, denumiri să-ți bați copiii. Prima etapă, Byrchtany, se află la treizeci și două de verste. Am putea ajunge chiar diseară, dacă cerul nu-și varsă asupra noastră ecluzele și cu condiția să nu ne plouă ca la Gumbinnen. Pe de altă parte, intrăm într-o regiune

devastată. roasă pînă la os, și va trebui să ne hrănim din propriile rezerve. Am și făcut rost de ele. Cufărul trăsurii conține o cutie de heringi — n-am găsit nimic altceva mai gustos — și șase livre de pîine de secară. Hotelierul, de la care am cîștigat cincizeci de ruble la zaruri, a mers cu bunătatea pînă-ntr-acolo încît mi-a cedat două butelii de cvas.

— Ești salvarea mea !

— Fac tot ce pot. Așadar, te-ai hotărît ?

Ea îi aruncă o privire rea.

— Te mai îndoiești ?

El își ridică brațele, în sens de negare discretă.

— *Nicevo !* îngînă el.

Apoi ieși, în timp ce una din slujnice, cu ochii încă umflați de somn, aducea un samovar fumegînd, împreună cu două cești. Eglé abia începuse să soarbă cu înghițituri mici ceaiul fără zahăr, cînd în încăpere intră un husar. Era Hubert de Lieusaint. Acesta înaintă spre ea și se înclină politicos :

— Plecați, doamnă ?

— Așa cum vedeți.

— Și eu plec împreună cu oamenii mei, dar vai, în altă direcție decît a dumneavoastră, și am venit să-mi iau rămas bun.

Ea zîmbi.

— Mă copleșiți.

El stătea în picioare, în fața ei, ca-ntr-o poziție de drepți.

— Ei bine ! luați loc, domnule locotenent.

El părea supus tuturor chinurilor de pe lume.

— Iertați-mă. Ceea ce vreau să vă spun...

Ei i se făcu brusc milă de el și i-o luă înainte.

— Știu mărturisirea pe care vreți să mi-o faceți, și care nu vă îngăduie să stați așezat. Aveți douăzeci de ani, vîrsta cînd îți făurești tot felul de vise. Eu am douăzeci și cinci de ani, vîrsta cînd nu-ți mai faci, și cînd ai avut, ca mine, un bărbat ucis în Spania. Mă cunoașteți de opt zile, iar privațiunile vă fac să credeți că sînt singura femeie din univers. Veți înțelege foarte curînd că-i o mare eroare. Doriți o ceașcă de ceai ? Vă așteaptă o zi obositoare și aveți nevoie să vă încălziți.

El îngălbeni.

— Sînteţi liberă, doamnă, şi m-am gîndit...

— Soldatul care are onoarea să-l slujească pe Napoleon, nu trebuie să se gîndească decît la război.

— Războiul se va sfîrşi.

— În acest caz, prefer să-mi spuneţi atunci ceea ce nu vreau să aflu astăzi, dacă veţi mai fi în aceeaşi stare sufletească. Sînteţi foarte atrăgător, domnule locotenent, şi veţi plăcea mult femeilor, femeilor mai tinere ca mine.

— Doamnă...

— Vă rog, tăceţi.

Ea îi turnă o ceaşcă de ceai.

— Acum luaţi loc, şi beţi-vă ceaiul.

El se aşeză, luă ceaşca în mîna care-i tremura uşor şi sorbi o înghiţitură.

— Sînt sigură, reluă ea, că vă veţi umple de glorie.

El se roşi şi puse ceaşca pe masă.

— Mă voi strădui să mă arăt demn de dumneavoastră.

— Va fi de ajuns să vă arătaţi demn de numele ce-l purtaţi.

Înalta statură a unchiului Patrick apăru în cadrul uşii deschisă spre dimineaţa cenuşie.

— Acum puteţi pleca şi nu uitaţi că pentru dumneavoastră viaţa abia începe.

El se ridică şi rosti cu greu :

— Aş fi fost fericit să plec cu un cuvînt de speranţă.

Se ridică şi ea.

— Mai este nevoie să vă spun că la vîrsta dumneavoastră toate speranţele vă sînt îngăduite ?

Şi, ridicîndu-se pe vîrfurile picioarelor, ca o balerină, se aplecă spre el şi-l sărută repede pe frunte.

— Ah ! doamnă...

— Nici un cuvînt, dacă nu vreţi să stricaţi totul. Duceţi-vă să vă conduceţi oamenii şi Dumnezeu să vă aibă în pază !

El părea totodată fistîcit şi împietrit. Salută, făcu stînga-mprejur şi trecu prin faţa unchiului Patrick fără să-l vadă. După ce ieşi pe uşă, unchiul zise :

— Trăsura va fi gata în cîteva minute.

Aşteptă o clipă, apoi adăugă cu un ton fals înveselit :

— Fiindcă veni vorba, știi pe cine-am găsit în brațele unui anume Evariste ?

— La naiba ! pe Coralie.

— Chiar așa.

Își scărpină urechea.

— Nu face mutra asta, unchiule Patrick. Nu mă cheamă Coralie și nu este nimic între mine și agreabilul locotenent. N-am vrut, ăsta-i adevărul, să întristez un băiat de vîrsta lui, care poate fi ucis în orice clipă.

Unchiul făcu un gest vag.

— Asta-i treaba dumitale. *Nicevo !*

VIII

DOAMNA COLONEL FURY

— AȘ DA DOVADĂ DE O TOTALĂ nepolitețe dacă nu v-aș satisface curiozitatea, domnule, zise generalul Philbert. Ați făcut mai mult de șase sute de leghe ca să mă întîlniți, iar mesajul transmis ar putea înduioșa și un tătar. Credeam însă, închipuiți-vă, că nici o persoană cu scaun la cap nu se putea interesa de un beteag ca mine, dar văd bine că natura umană are resurse nebănuite. Așadar, sînteți irlandez !

— Domnule general, numai împăratul poate salva Irlanda care geme sub cizma englezească.

— Să sperăm, reluă Victorien. De cînd a trecut Niemenul, cu excepția cîtorva ambuscade fără urmări, am putea spune că marea armată n-a fost niciodată bătută în cîmp deschis. Soldatul rus este curajos, dar bătrînul Kutuzov are sîngele înghețat. Din nefericire, cele patru cincimi ale efectivului nostru au dispărut în timp ce traversau stepele astea fără de sfîrșit și în caz că războiul va mai dura șase luni, Majestății sale, împărat și rege nu-i va mai rămîne decît să-l provoace la o luptă în doi pe țarul tuturor Rușiilor.

— Vreți să spuneți, domnule general, că și rușii au pierdut mulți oameni ?

— Fără îndoială, ba chiar mai mulți decît noi, cel puțin în luptă, dar pe noi boala ne-a distrus mai mult decît pe ei. Ei mănîncă după pofta inimii, și au o mîncare ce le priește, în timp ce carnea de cal și fiertura din făină de secară, dreasă cu praf de pușcă, au constituit adesea singura hrană a soldaților noștri.

— Și cu toate astea, ați ocupat Moscova !

— Da, dar cu ce preț !

Generalul Philbert oftă. Stătea într-un fotoliu de rips verde, și-avea brațul drept prins într-o eșarfă. Piciorul stîng, înfășurat într-un uriaș pansament, se sprijinea pe un scăunel tapetat. În soba din faianță albă duduia focul. În spatele geamului, zăpada cădea cu fulgi mari peste Vilna.

— Unde ați fost rănit, domnule general ?

— Într-o ciocnire nesemnificativă, în timp ce aș fi putut fi ucis de douăzeci de ori la Moscova, de unde am ieșit teafăr. Părăsisem Vitebskul, încă nerefăcut de pe urma rănii de la umăr, și ajunsesem la Borodino pe data de 5 septembrie, exact la timp ca să reluăm dansul. Prima redută dușmană fusese cucerită. Ne-am năpustit ca hunii. În jurul meu, oamenii cădeau ca mușteie. Gloanțele îmi șuierau pe lîngă urechi, obuzele explodau deasupra capului. Trebuie să cred că încă nu-mi sosise ceasul. Văd și acum vlăjganul acela bărbos țintindu-mă cu pușca. Pe legea mea ! Nu era mai departe de zece metri, cu alte cuvinte exact cît să-mi spun rugăciunea de iertarea păcatelor. Pfft ! Înainte ca el să aibă timp să apese pe trăgaci, calul meu și sărise deasupra lui, răsturnîndu-l cu picioarele-n sus, iar glonțul zburase în ceruri. Războiul este o loterie, domnule irlandez... Ei, drace ! după Borodino, au fost luptele de la Mojaisk. Rușii se retrăgeau cu prudență, avînd grijă ca înainte de a o lua la sănătoasa, ca să ne țină la respect, cîte una din bateriile lor ascunse în vreo văioagă să bombardeze primele noastre unități cu ghiulele. Tot astfel orașul Mojaisk, alcătuit aproape în întregime din case de lemn, a pierit în flăcări, și numeroși răniți ruși au murit incendiați. Deci, treceam prin orașul acesta cuprins de nenorocire, unde nu vedeai decît un fum alburiu și opac, găurit de limbi de foc, cînd aud strigăte. O fetiță de vreo zece ani chema în ajutor de la fereastra unei case cu un

singur etaj. Tot interiorul ardea cu flăcări înalte. Alerg și, în aceeași clipă, o grindă pe jumătate calcinată a căzut în stradă cu un zgomot înfiorător, exact pe locul unde m-aș fi aflat eu, dacă nu mă întorceam din drum pentru fata aceea. *Good gracious !* [1] cum ar spune bunii dumneavoastră prieteni englezi

Patrick Mulligan deveni stacojiu.

— Dracul să...

— Liniștiți-vă, prietene, va veni și rîndul lor, dar acum avem de-a face cu rușii, și partida, atît de bine începută, riscă să se întoarcă spre rău. Visele, cu care ne hrănisem intrînd în Moscova au zburat, și tare mă tem că pacea n-a fost niciodată atît de departe. Moscova ! Ce oraș, domnule! Pe o circumferință de zece leghe, după cîte se spune, peste o mie de palate, toate împrejmuite cu grădini și biserici cît într-o întreagă provincie a Franței, dar ce biserici ! — majoritatea avînd deasupra numeroase clopotnițe cu bulbi din toate culorile, terase, globuri de aur, semilune și cruci. Fluviul Moscova taie orașul în două : trece prin fața Kremlinului, care, mai mult fortăreață decît palat, domină restul, de pe un mic delușor. Un proverb rus sună cam așa : „Deasupra Moscovei nu-i decît Kremlinul, deasupra Kremlinului nu-i decît cerul". Căci rușii ăștia sînt vanitoși ca niște păuni, și asta mă neliniștește. În orice caz am văzut destule orașe : Roma, Madrid, Viena, Berlin, Varșovia, Cairo. Moscova le eclipsează pe toate, dacă nu prin colorit, cel puțin printr-un fast cu atît mai uimitor cu cît, la poalele palatelor, vezi șiruri întregi de magherniță.

N-am străbătut-o decît în goană. Regele Romei socotea probabil că nu erau suficiente nouă sute de leghe de drum și șaizeci de bătălii. Trebuia să înainteze și mai mult, iar cavaleria era obligată să meargă în urma acestui licurici. Într-un răstimp de trei ore, terminasem cu Moscova și în ciuda entuziasmului firesc, impresiile mele erau temperate. Orașul părea pustiu, și la început ne-am gîndit că, din demnitate sau de ciudă, locuitorii se încuiaseră în casele lor. Nu peste mult s-a văzut că mă înșelasem. Pe scurt,

[1] Doamne ferește ! (lb. engleză).

ajunsesem în afara zidurilor, pe drumul dinspre Vladimir și Nijni-Novgorod. Aici ne aștepta o surpriză sub forma mai multor regimente de dragoni din armata țarului, unii imobili ca niște stane de piatră, într-o aliniere perfectă pe caii lor, alții defilînd fără grabă într-o ordine impecabilă.

Credeți cumva că ne-am aruncat unii asupra altora, așa cum n-am întîrziat s-o facem la Borodino ? Nici vorbă. Soldații ambelor tabere discută între ei, își dau coate, apoi rîd, da, da ! rîd cu toată gura și se apropie de inamicul îmblînzit de o bunăvoință reciprocă. Dar să știți că rușii ăștia nu-s atît de sălbatici cum se spune ! Iar francezii, la urma urmei, chiar dacă se bat ca niște draci împielițați, par destul de glumeți ! Ofițeri și soldați, încîntați de această descoperire, se felicită, își împrumută bidoanele cu rachiu, își schimbă care un cuțit din Thiers pentru un baton de ciocolată din Kazan, care un pumn de stafide din Crimeea pentru o tabacheră din suburbia Saint-Antoine plină cu destul de mult tutun de prizat. Acest ultim schimb, dealtfel, era cît pe ce să provoace o încăierare. Tătarul care dăduse stafidele luase între degete puțin tutun, își pusese limba și, înghițindu-l ca pe-o pastilă, avusese impresia că se sufocă. Francezii rîdeau, dar rușii se încruntaseră și începuseră să mîrîie, cînd un general de-al lui Alexandru, însoțit de aghiotantul său, sosi la repezeală și puse capăt ceremoniei. Tătarii și ceilalți ciuvași se îndepărtară pe căluții lor, în timp ce noi rămaserăm pe loc. Astfel s-a sfîrșit prima manifestare a unei prietenii franco-ruse cu totul spontană și care, poate, desfășurată pe scară largă, ar fi grăbit sfîrșitul ostilităților. Dar soldaților nu li s-a cerut niciodată decît să meargă la război, nu să facă pace. În ceea ce mă privește, observam de la distanță discuțiile dintre oamenii mei și inamic și am avut timp să trag concluzia că soldații lui Kutuzov nu erau cu nimic mai bine dotați decît ai mei. Caii lor, îndeosebi, îți provocau cel puțin tot atîta milă cît și ai noștri. Mulți șchiopătau și cînd trebuiau să sară peste vreo groapă, cădeau, și nu se ridicau decît cu greu.

Iartă-mă că m-am îndepărtat de subiect : m-am lăsat dus de evenimente. Mă-ntorc la subiect, adică la rana mea. Fraternitatea franco-rusă n-a durat decît un mic sfert de

oră şi n-avea să se mai repete. În noaptea ce-a urmat, ne instalasem tabăra pe înălţimile care domină oraşul, cînd s-a auzit o explozie formidabilă. În clipa aceea eu treceam de la o tabără la alta ca să mă asigur dacă sentinelele îşi făceau datoria. Astfel am văzut începutul incendiului Moscovei. Cel mai extraordinar este faptul că explozia iniţială a durat timp de mai multe minute. Începuse ca o jerbă de flăcări scuipînd ghiulele de foc care, în bezna adîncă, parcurgeau traiectorii luminoase, de parcă un depozit de muniţii ar fi sărit în aer, dacă nu cumva o cutie cu iarbă de puşcă sau o maşină explozivă.

Începînd din noaptea aceea am înţeles cît de zadarnică ne era speranţa de a-i obliga pe ruşi să capituleze. În cîteva minute, putusem număra optsprezece focuri de incendiu, răsfirate în cele două sute de cartiere ale oraşului. Un vînt puternic înlesnea acţiunea criminală a duşmanilor noştri. (Deoarece era limpede că această cumplită hotărîre de a da foc oraşului sfînt venea de la ei, şi nu de la noi.) Meditaseră cu sînge rece să-şi îngroape învingătorul în ruinele fumegînde ale palatelor ţarilor.

Pe scurt. A doua zi, am pornit-o iarăşi la drum. Armata rusă continua să se topească la capătul orizontului şi părea să-l atragă şi pe Murat, ca un magnet. Mi-amintesc de o întîmplare ciudată pe drumul spre Kazan. Mulţi dintre oamenii noştri s-au îndopat cu zahăr şi sirop într-o fabrică de bomboane părăsită, iar un husar fusese atît de prost, încît să se înece într-un hîrdău cu melasă, deoarece camarazii săi, cuprinşi de greaţă, n-au mai avut puterea să-l pescuiască.

La 2 septembrie, — ai să vezi că am motive serioase să-mi amintesc această dată — contactul cu Kutusov era restabilit în sfîrşit şi tratativele reîncepuseră. Spre seară, plecasem împreună cu aghiotantul meu la un avanpost întărit cu şaisprezece cavalerişti. Dintr-o pădure învecinată apăru brusc o sotnie căzăcească, năpustindu-se asupra noastră ca un roi de viespii, strigînd : „Koli ! Koli !“ Şaisprezece contra o sută, vînătorii mei luptară ca leii. Uimiţi de rezistenţa întîmpinată, ruşii făcură repede cale întoarsă, lăsînd vreo zece dintr-ai lor la pămînt, dar, în timp ce fugeau, unul dintre ei a tras în mine două focuri de pistol,

dintre care unul mi-a străpuns brațul drept și m-a făcut să-mi pierd echilibrul. M-am rostogolit la pămînt și, în cădere, mi-am strivit în mai multe locuri piciorul stîng. Stupidă întîmplare, nu-i așa, domnule, cum ziceți că vă cheamă : Melligan ?

— Mulligan, domnule general, Patrick Mulligan, ca să vă servesc.

— Nu vă voi cere să mă serviți, ci numai să mă însoțiți, ceea ce, dealtfel, cred că preîntîmpină dorința dumneavoastră. Vreți să fiți atașatul meu, în calitate de interpret ? Da ? Bravo ! Vă previn însă că am de îndeplinit o misiune și nu pot întîrzia pe drum. Trebuie să ajung la Kovno în cît mai scurt timp, și doar datorită acestei febre puternice, care m-a doborît ieri, la sosire, m-ați putut găsi aici.

Irlandezul zîmbi.

— Iată o veste bună pentru doamna colonel Fouriès. Deoarece acum dînsa trebuie să fie la Kovno. În viața mea n-am întîlnit o femeie mai încăpățînată, și nu mă gîndesc numai la cele trei defuncte ale mele, dar la toate celelalte împotriva cărora a trebuit să mă apăr, greșind sau nu, din clipa cînd mi-au crescut tuleiele-n barbă. Da, o femeie cum nu găsești două, nepăsîndu-i de oboseală, rezistentă ca o stîncă și neurmărindu-și decît o singură țintă : aceea de a vă întîlni, fără să-i pese de nimeni și de nimic. Am sosit aici la începutul lui octombrie, după ce trecuserăm prin mii de pericole de la Kovno încoace, deși orașul se află la o distanță de mai puțin de o sută de verste. Se gîndise la toate, chiar că am fi putut fi interceptați de cazaci.

„Unchiule Patrick, mi-a spus dînsa, ar trebui să știu destulă rusă ca să le explici sălbaticilor ăstora că ești englez și, în consecință, aliatul lor."

Englez eu, care-aș vrea să-i văd pe toți puddingii exterminați pînă la unul ! Ei bine, își făcuse rost, nu știu cum, de o gramatică și un vocabular franco-rus pe care mi le-a pus în brațe interzicîndu-mi să privesc peisajul Însă, în clipa aceea, adică în momentul cînd blestemații ăștia de cazaci, care au un miros atît de viril, au pus labă pe noi, știam exact atît cît să le debitez gogoșile așa cum trebuie. Din fericire, ofițerul vorbea nemțește. Am izbutit

să-l conving că scopul călătoriei noastre era cartierul general al lui Alexandru, căruia pretinsa mea nepoată trebuia să-i înmîneze un mesaj de la Londra. (Ruşine să-mi fie !) Atunci, brutele astea ne-au primit cu ovaţii, aruncîndu-şi căciulile în sus şi descărcîndu-şi puştile-n vînt. Şi-acum mă trec apele cînd mă gîndesc la ce-a urmat. Să vedeţi ! Închipuiţi-vă că ofiţerul părea îndrăgostit copcă de doamna colonel şi vroia cu orice preţ să ne onoreze escortîndu-ne. Am fost obligat să-l conving că riscam să ne întîlnim cu trupe franceze superioare numeric, putînd distruge într-o clipă sotnia lui. Înalta noastră misiune ar fi fost atunci compromisă, şi ar fi dat cîştig de cauză campaniei. Dimpotrivă, singură, împreună cu camerista şi respectabilul ei unchi, şi avînd pe deasupra acte false care îi dădeau o identitate franceză, nepoata mea n-avea de ce să se teamă. Călătoare inofensivă, putea chiar să spioneze în voie duşmanul pentru marea glorie a lui Alexandru. Aproape că nu-ţi vine să crezi, dar căpitanul rus — un vlăjgan cît mine de înalt, tînăr şi totuşi bărbos ca un popă — a căzut în cursă şi ne-a lăsat s-o ştergem. Pe scurt, am ajuns la Vilna, şi cînd doamna colonel s-a dus să-l vadă pe generalul Hogendorp, comandantul garnizoanei, pentru a-i cere cai, acest nefericit olandez, devenit ultra sever de cînd i se expulzase soţia, nu i-a acordat decît doi jandarmi care s-o însoţească pe drumul înapoi spre Kovno. De-aţi fi văzut-o ce furioasă era ! Astfel, cum de felul ei nu este omul care să capituleze fără condiţii, m-a rugat să rămîn pe loc, ascunzîndu-mă la nevoie, pentru a vă transmite mesajul chiar din prima zi.

— Aţi trecut prin atîtea pentru mine, domnule, şi vă mulţumesc încă o dată, zise Victorien.

Apoi dînd din cap, reluă scrisoarea pe care o lăsase pe genunchi şi o reciti :

Victorien, n-am putut îndura să te ştiu întristat. Ultima scrisoare primită de la dumneata mi-a insuflat teama că nu vei ocoli de acum încolo nici un prilej ca să-ţi rişti viaţa. Nu cred că Thémire ar fi fost de acord cu această renunţare. Ceea ce iubea ea, era exact această minunată vitalitate care face din dumneata o fiinţă atît de atrăgă-

toare. M-am gîndit că sînt îndreptățită să ți-o spun, în numele ei, și am părăsit Parisul ca să vin pînă-n fundul Rusiei pentru a te salva de dumneata însuți, cît mai e încă timp. Credeam că învinsesem toate obstacolele. Guvernatorul Vilnei, vai! mă trimite înapoi la frontiera Prusiei. Persoana care-ți va înmîna scrisoarea și care se bucură de toată încredere mea, îți va spune că am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să ajung pînă la dumneata. Îți va înmîna de asemenea acest portret în miniatură pe care Thémire îl strîngea în mîna-i rece, pe patul de moarte. Nu crezi că prin asta vroia să-ți comunice dorința ei de a rămîne cel ce ești, adică un bărbat ce nu s-a dat niciodată bătut? M-am gîndit că aducîndu-ți-l, ți-aș putea transmite ceva din această voință fermă ce dăinuia în ea, chiar după ce sufletul îi părăsise trupul.

Curaj, Victorien! Admirația ce ți-o port nu-ți cere nimic, decît să-i păstrezi intact obiectul veneraței. Dacă ai muri fără ca eu să mă fi împotrivit din răsputeri fatalității acestei nenorociri, a cărei perspectivă n-o pot îndura, m-aș socoti eu însămi nedemnă de viață.

Cred că aș fi fost mai convingătoare, dacă aș fi avut norocul să te întîlnesc. Lasă-mă să sper că nu mai am mult de așteptat.

El oftă, luă cutiuța de aur conținînd miniatura și o deschise. Mîna Thémirei pe patul de moarte se încleștase pe metalul acesta rece. Încerca îndurerat să-și reprezinte scena. Ea fusese aceea care vroise executarea portretului. „Dacă trebuie să pleci iarăși la război, dragul meu, aș vrea ca la orice oră din zi să am în fața ochilor imaginea ta aidoma." Se învoise cu condiția ca și ea să facă la fel. Astfel pozaseră amîndoi, cu rîndul. Artistul J. B. Isabey, pe care toată lumea și-l disputa, nu făcea lucru de mîntuială. Concepea mai multe schițe și-i trebuiseră vreo zece ședințe pînă să termine dubla comandă. După ce miniaturile fuseseră gata, Victorien o dusese pe Thémire în magazinul de blănărie cel mai la modă „La regina Spaniei", și-i oferise o capă de miel siberian. Îi revedea privirea înecată-n tandrețe, slaba cută a surîsului în colțul buzelor. Manifestarea sentimentelor la ea era totdeauna temperată de o dis-

creţie trădată doar de-o strălucire a ochilor care-ţi umplea sufletul mai mult decît orice exaltare gălăgioasă. Cîtă deosebire între ea şi impetuoasa Eglé ! În scrisoarea ei pretindea că nu cerea nimic, cînd de fapt vroia totul. Se simţea totodată flatat şi iritat, atras şi cu tendinţa de a se împotrivi unei certitudini prea deschis afişate. Cu ce drept se amesteca ? El nu era proprietatea nimănui.

Cît de ciudată fusese soarta celor două medalioane făcute de Isabey ! Cînd fusese rănit pe şoseaua dinspre Kazan, cele două gloanţe trase asupra-i, de atît de aproape, îi traversaseră unul braţul, în timp ce celălalt se izbise de portretul Thémirei aflat în buzunarul interior al dolmanului. Miniatura fusese distrusă, dar fără ea, glonţele i-ar fi găurit inima. Eglé avea deci dreptate cînd spunea că scumpa moartă nu vroia s-o însoţească în mormînt.

Eglé ! Iat-o căpătînd pentru el o nouă înfăţişare. Că putuse parcurge, în împrejurări atît de vitrege, nesfîrşitul traseu de la Paris la Vilna, şi asta fără să ştie ce primire avea să-i facă bărbatul pe care vroia să-l întîlnească — iată un gînd care-i tăia răsuflarea.

Pierdut în reveriile sale, închise ochii. Îi redeschise brusc şi se scuză faţă de vizitatorul său, care întrebă :

— Şi cînd aţi vrea să plecăm, domnule general ?

— Chiar mîine, prietene, mîine în zori. Acum sîntem în 2 decembrie şi am pierdut şi aşa destul de mult timp. Cu zăpada şi frigul de afară, ne aşteaptă o frumoasă perspectivă. Măcar de-aş fi mai sprinten ! Braţul însă merge mai bine, şi nădăjduiesc să-l pot folosi cît de curînd. Dar blestemata asta de labă-a piciorului. Nu v-am spus încă totul despre ea. Ştiţi doar în ce împrejurări mă aranjaseră prima oară, la 26 septembrie. A doua zi eram dus la Moscova, întîi într-un mare spital, scăpat ca prin miracol de incendiu, apoi într-un palat intact şi el, mobilat într-un stil cu totul încîntător. Nu erau decît colonade de marmoră albă şi trandafirie, statuete de bronz susţinînd candelabre de cîte douăzeci de lumînări, stucaturi, tapiserii şi tablouri ale unor pictori iluştri, lustre veneţiene. Cît despre pivniţă, nebunul ăsta de Grimod de la Reynière, în persoană, i-a căzut în admiraţie. Doamne, cîte sticle, şi cîte sorturi ! Mai adaog că medicul şef al armatei, baronul Desgenettes, Egip-

tean ca și mine, și care m-a vindecat de ciumă la Jaffa în anul al VII-lea, mă îngrijea ca pe-un frate. Pe scurt, după opt zile mă puteam plimba cu trăsura prin oraș. Deprimant spectacol ! Trei case din patru fără acoperișe, fără uși, fără ferestre și pline de dărîmături calcinate. În ciuda acestei jalnice situații, circula zvonul că vom rămîne peste iarnă la Moscova dacă țarul, căruia împăratul îi trimisese emisari la Petersburg, refuza să înceapă tratativele. Totuși, aveau loc spectacole, nu la marele teatru, redus la cenușă, ci pe mici scene de societate, în casele particulare. Mă obișnuisem cu situația mea, în ciuda frigului care întepa al dracului. Ploua, ningea, îngheța, se dezgheța, în mijlocul unei cețe dense s-o tai cu cuțitul. Fericită clima ! Ceea ce totuși mă supăra cel mai tare, era gîndul îngrozitor că pentru un timp nedefinit nu eram bun decît pentru a fi trecut pe linia moartă, cînd, la 13 octombrie, m-am pomenit chemat la cartierul general. M-au anunțat că trebuie să plec chiar a doua zi cu un convoi de răniți. Convoiul nu trebuia să treacă dincolo de Smolensk, dar, în ceea ce mă privea, eu trebuia să merg mai departe pînă la Kovno pentru a îndeplini o misiune secretă.

Convoiul era compus din vreo mie de schilozi escortați de două sau trei sute de oameni, și ne-au trebuit opt zile, ca să parcurgem mai puțin de patru sute de verste. Încă din cea de-a treia zi, un grup de cazaci ne-au prădat cu atîta repeziciune, încît lăzile cu alimente au zburat ca într-o scamatorie. Astfel am fost obligați, pe tot restul drumului, să ne hrănim cu pîine mucegăită de manutanță și cu cartofi înghețați, totul fără sare. În fiecare seară, ne instalam taberele în zăpada mocirloasă, chiar foarte fericiți cînd aveam posibilitatea să construim un bordeiaș din crengi uscate și să aprindem focul.

Într-o seară a trebuit să formăm un batalion în careu, pentru a respinge un nou atac. Ce cumplită senzație, în crepusculul rece, să vezi învîrtejindu-se în jurul tău călușii aceia rusești numiți *konia,* pe care stăpînii lor îi ațițau cu șfichiuri de bici ! Imobilizat în caleașca mea, am avut norocul să dobor doi dintre sălbaticii ăștia, trăgînd cu pistolul, dar înnebuniți de împușcături, caii mei își lăsară urechile în jos și o luară la goană. Fără surugiu, desigur : acesta

trăgea cu pistolul alături de ceilalți. Mă și vedeam prizonier, cînd o groapă plină cu zăpadă apăru brusc în fața cailor care căzură în ea ; trăsura se răsturnă, iar piciorul, pe drum de vindecare, se frînse din nou. Două fracturi suplimentare. Cînd își vîră dracul coada...

Apoi, la Smolensk, mi-au trebuit mai multe zile pentru a fi examinat de chirurgi. Cît despre drumul de la Smolensk la Vilna, mai bine să uităm toate peripețiile. Află numai că, timp de mai mult de o săptămînă, termometrul s-a menținut la douăsprezece grade sub zero. Zece cuirasieri, aleși printre cei mai rezistenți, mă însoțeau. La sosire, nu mai rămăseseră decît patru. Cinci muriseră de frig. de inaniție. sau și de una și de alta. Al șaselea dispăruse într-o dimineață în pîcla cețoasă, fără ca tovarășii săi să-și fi dat seama cînd și cum încetase să mai meargă lîngă ei.

— Și armata. domnule general ?

— Armata a părăsit Moscova la 19 octombrie. iar rușii au fost bătuți măr la Malo-Iaroslavet. Originalitatea acestei campanii, este că țarul n-are nevoie să cîștige bătălii ca să învingă. Atît pămîntul cît și cerul sînt cele mai bune trupe ale sale și cele mai bune arme. Unde se află acum „Marea armată" ? Pe undeva. în deșertul alb al acestei cumplite Rusii. Nu mă întreba mai mult. În ceea ce mă privește. nu vreau să știu decît un lucru : plec mîine. Există clipe în viața unui soldat cînd înțelepciunea și datoria constau în a uita de tot restul lumii pentru a se dărui cu totul sarcinii imediate. orice-ar fi să fie. Trebuie să uiți totul, chiar cînd ai pierdut orice șansă de a fi fericit. chiar dacă fericirea este posibilă.

Patrick Mulligan amenință cu pumnul ridicat în aer.

— Ba pentru mine ar exista posibilitatea unei fericiri. ca și pentru dumneavoastră. domnule general. și anume ca nelegiuita asta de Albion. lasa asta de aliată a rușilor. care-i pune pe alții să se lupte pentru ea. să fie în sfîrșit îngenuncheată.

— Nu-mi doresc mai mult. răspunse încet Victorien.

Se auziră bătăi în ușă și Grivet își petrecu prin crăpătură un cap consternat.

— Ce s-a întîmplat. băiete ?

— A sosit un curier, domnule general. Armata ar fi suferit un cumplit dezastru săptămîna trecută în mlaştinile de la Berezina. Douăzeci de mii de oameni ar fi fost uciși sau luați prizonieri.

— Napoleon a fost învins ? murmură generalul îngălbenindu-se.

— Nu, şi asta nu pot înţelege. Se pare că ruşii ar fi fost respinşi peste tot, dar că podurile ar fi sărit în aer înainte ca un număr de unităţi şi toţi soldaţii rămaşi în urma coloanei să fi trecut pe malul stîng. Curierul zice că frigul îngheţa păsările-n zbor şi făcea să cadă armele chiar şi din mîinile ruşilor.

— Ce nenorocire...

— Mai zice că armata trebuie să se oprească la Vilna ca să se refacă şi că o să reînceapă campania pe vreme mai bună.

Generalul se ridică din fotoliu şi-şi înăbuşi un geamăt de suferinţă.

— Vedeţi. domnule Mulligan, a sosit clipa să ridicăm ancora !

*

— Mi-e frică, doamnă, zise Coralie lipindu-se de stăpîna ei pe bancheta zgîlţîită de hopuri.

— Nu eşti decît o curcă plouată, răspunse tăios Eglé deschizîndu-şi sacul de mînă de unde scoase un revolver, apoi altul. De ce ţi-e teamă ? Iată doi prieteni buni, gata să ne scoată din încurcătură la momentul oportun : unchiul Patrick m-a învăţat cum să le mînuiesc.

— Iertaţi-mă, doamnă, dar mie nu-mi plac instrumentele astea. Şi dacă se descarcă singure ?

Eglé ridică din umeri, fără să-i răspundă.

— Doamnă, reluă camerista coborînd tonul, dacă s-ar întîmpla să le vadă cazacii, credeţi c-ar putea să ne împuşte ?

— Linişteşte-te Coralie. Căpitanul ştie că-s înarmată.

— Şi îngăduie ?

— Îngăduie.

Urmă o tăcere apăsătoare, întreruptă din nou de o voce plîngăreață :

— Unde sîntem acum, doamnă ! Unde ne ducem ?

— Unde sîntem precis n-aș putea să-ți spun. Unde mergem ? După spusele căpitanului, în principiu, la Riga, ceea ce nu poate să însemne nimic pentru tine, avînd în vedere că habar n-ai de cele mai elementare noțiuni de geografie.

— Vai ! cînd o să fiu la Courtille ? Ce-o să facem la Riga ?

— Rugăciunea de iertare a păcatelor, prostănaco.

— Sfinte Sisoe ! vreți să spuneți că o să murim ?

— Fireşte ! Cel mai tîrziu posibil, bineînțeles.

— Dar eu nu vreau să mor.

— Atunci te vei mărita cu un cazac.

Această perspectivă păru că o transportă pe Coralie într-o prăpastie de gînduri. După ce tăcu o clipă, decretă :

— Sînt oameni frumoşi printre ei. Păcat că miros atît de urît.

— Miros a soldat. E de ajuns să-i înveți să se spele.

— Miros şi a cal.

— Eşti o mare toantă, biată copilă, toți cavaleriştii miros a cal, şi nu te rog decît un lucru, să-ți ții gura. Ştii că acest căpitan înțelege franțuzeşte şi flecărelile tale ne-ar putea costa scump.

Coralie începu să se smiorcăie în batistă şi nu mai scoase o vorbă.

Eglé privea prin ferestruică. Zăpada începuse să cadă. De la plecarea din castelul Troski, cerul de culoarea plumbului nu făcuse decît să se întunece şi mai mult.

— Ne amenință cu ninsoarea, spuse căpitanul, Trofim Sergheievici, dîndu-i mîna ca s-o ajute să coboare treapta trăsurii, şi cînd începe să ningă în acest anotimp, nu se mai opreşte. Trebuie să ajungem înaintea nopții în împrejurimile localității Landvarovo, unde nădăjduiesc să vă găsesc o sanie. Începînd de mîine, în toată regiunea, va fi imposibil să se mai circule cu trăsura.

Acum întreg cerul căzuse pradă zăpezii nesfîrşite. În cîteva clipe, pămîntul fusese acoperit, dispărînd ca o fecioară sub vălul nupțial. Unii fulgi erau mari cît pumnul.

Se loveau ușor de ferestruică, prinzîndu-se ca niște lipitori albe. Puțin cîte puțin, geamurile dispăreau sub stratul aderent, nelăsînd să străbată decît o lumină tulbure.

— Dumnezeule ! exclamă Coralie, scoțîndu-și nasul din batistă, ce se petrece cu noi ? Nu mai văd nimic. Unde ne aflăm ?

— Sîntem în Rusia și asta-i zăpadă, zise Eglé.

Caii își încetiniseră mersul și nu mai înaintau decît la pas. În exterior, cineva curăța geamul din stînga. Era căpitanul care, cu mînerul biciușcăi, deschidea un oblon în perdeaua de cristale îngrămădite.

— Nu vă neliniștiți, strigă el, acuș ajungem.

Cîteva clipe mai tîrziu, trăsura se oprea în fața unei izbe izolate a cărei ușă de la intrare dădea într-o curte încercuită de un șopron. Trăsura intră în curte ; portiera se deschise.

— Săriți repede, strigă cineva, și intrați în casă.

Căpitanul Trofim Sergheievici, a cărui barbă, sprîncene, și chiar gene erau năpădite de fulgi, arăta, pe calul său, cu un centaur de marmură, deși rîdea cu toți dinții. Îndărătul lui, cazacii cu sulițele-n cizme semănau cu o armată de fantome rătăcite în zăpada învîrtejită.

Eglé coborî, alergă spre ușă și intră în odaia caldă, iar Coralie o urmă. Un țăran cu plete cenușii, ușor adus de spate, le făcu mai multe plecăciuni, apoi închise ușa în urma lor. Era îmbrăcat cu o cămașă roșie și pantaloni largi albaștri. Cizmele înalte îi ajungeau pînă la genunchi. Le întinse vizitatoarelor o farfurie galbenă din pămînt smălțuit, plină cu seminte de floarea soarelui. Cum ele rămîneau nepăsătoare la acest gest de bună primire, luă el însuși două sau trei seminte pe care le înghiți cu o vizibilă plăcere. În acea clipă intră și căpitanul.

— Înainte de a vă saluta, zise el foarte încîntat, am vrut mai întîi să mă scutur, ca un adevărat cîine. Cu carapacea asta, pe legea mea ! nu eram deloc prezentabil. Plec la Landvarovo împreună cu doi oameni. N-a mai rămas mare lucru din acest tîrgușor. Francezii l-au jefuit și i-au dat foc în luna iunie, dar vreo sută de locuitori tot mai trăiesc. Mă voi înapoia într-o oră.

Își duse mîna la inimă, salută, și, înainte de a ieși, adăugă :

— Dacă aveți nevoie de ceva, cereți fără teamă gazdei dumneavoastră. Chiar dacă nu-i decît un mujic și nu știe o boabă franțuzește, este inteligent : pînă la urmă vă veți înțelege. Tatăl său este din Iaroslavl : adică un adevărat rus.

Schimbă cîteva vorbe cu țăranul și ieși.

Eglé se așeză pe o laviță, singura mobilă din izbă, pe care putea sta și privi în jur. Un ceainic, din care ieșeau aburi, sfîrîia pe soba mare din cărămizi văruite, semănînd cu un sarcofag. Flacăra pîrpîrie a unei candele pîlpîia într-un pahar albastru așezat în fața unei icoane.

Țăranul aduse două căni, le puse pe masa de brad și parfumul ceaiului îmbălsămă camera.

— Vezi cum sîntem răsfățate, Coralie ? întrebă Eglé.

Fata bău o înghițitură și se strîmbă.

— Și zahărul, îl păstrează pentru el ?

Țăranul își legăna trupul, la doi pași de ele. Eglé bău și ea, schițînd un gest de mulțumire. Omul se apropie. Avea o față expresivă, barbă creață și stufoasă, ochii albaștri. Ea atinse cu mîna cămașa roșie și-l privi cu un aer interogator.

— *Rubașka*, zise el rîzînd.

Apoi arătă spre pantalonii fluturînd.

— *Portki*, continuă el, din ce în ce mai bine dispus.

Și atingîndu-și chiar el cizmele :

— *Sapoghi*, zisese foarte încîntat.

În sfîrșit, făcîndu-și curaj, puse un deget pe mantoul de blană al tinerei femei care tocmai se dezbrăcase și rosti în culmea fericirii :

— *Duşegreika*.

După care își încrucișă brațele, își îndoi genunchii într-un soi de plecăciune, și se lansă într-un dans care, îndată, deveni de o violență agresivă. Sărea, se învîrtea, își întindea brațele în cruce, le aducea pe piept, își îndoia picioarele de parcă voia să se așeze pe podea, apoi, lăsat pe vine, și le arunca repede înainte unul după altul. Și în tot acest timp fredona printre dinți un cîntec sincopat, adaptat ritmului dansului, iar Eglé, care nu uitase petrecerea de la Kovno, începu să bată din palme ca să-l acompanieze.

Dansatorul era în culmea demonstrației, cînd ușa izbei se întredeschise și, încetul cu încetul, se căscă largă în fața peisajului înzăpezit. Totuși fulgii nu intrau în încăpere întrucît un zid de cazaci hilari, primii stînd pe vine cu picioarele încrucișate, alții în picioare, contemplau scena cîntînd și ei, și bătînd din palme.

Țăranul se opri, cu sufletul la gură, și repezindu-se spre ușă, o închise în fața acompaniatorilor ce rîdeau în hohote.

— Bravo, zise Eglé.

Foarte mîndru, triumfătorul își puse-n spinare o piele de oaie anunțînd că se numea *șuba*, apoi își vîrî pe cap o căciulă înaltă de blană pe care nu întîrzie s-o numească *kolpak*. Astfel echipat, nu-i mai rămînea decît să dea de înțeles, printr-o mimică adaptată, că trebuia să iasă, dar că se va întoarce repede.

După ce dispăru, Coralie, care-și bea melancolică ceaiul, își întrebă stăpîna cu un glas șovăielnic :

— Credeți, doamnă, că un cazac m-ar lua de nevastă ?

— De ce nu, dacă știi să te porți ? N-ai decît să-ți pui în evidență meritele, reluă ea stăpînindu-se să nu pufnească în rîs.

— Sînt așa de puțini oamenii care se însoară ! adăugă fata dînd din cap.

Era momentul s-o readucă la realitate pe nătăfleața asta.

— Totuși sînt obligată să te previn că, pentru o decizie atît de importantă, cel mai bine ar fi să aștepți sfîrșitul războiului. Ești franțuzoaică. Și apoi, doar n-o să mă părăsești aici, sper, ca să devii stăpîna unei izbe ca asta ?

Coralie își plimbă ochii speriați împrejurul sărăcăcioasei locuințe.

— Ca asta ? repetă ea. Vai ! nu. Doamna știe prea bine că se poate bizui pe devotamentul meu. N-am uitat cît de bună a fost cu mine. Vai, baremi de mi-ați spune cînd ne întoarcem la Paris !

— Poate mai repede decît îți închipui tu, prostuțo, răspunse Eglé îndreptîndu-se către fereastra îngustă al cărei geam aburit nu lăsa să pătrundă decît o slabă lumină gălbuie.

Oftă. Ningea în continuare. De la Madrid la Vilna, și în cele din urmă pînă la această colibă dezgustătoare, asaltată

de iarnă în uriașa cîmpie lituaniană, ce obsedant miraj o mînase în urmărirea unei fericiri iluzorii ? N-ar fi putut spune. Și culmea, tocmai cînd ajunsese aproape de țel, după ce înfruntase atîtea obstacole, trebuise să apară acest odios de guvernator care o alungase din Vilna. Și ce imprudență, aproape criminală, să-i limiteze escorta doar la doi jandarmi ! Este adevărat că surugiul făcea parte, și el, din armată și că era însoțit pe scaunul său de un fost grenadier, invalid după primele bătălii și care se întorcea în Franța cu un picior de lemn.

— Aveți patru oameni neînfricați, sînt neîntrecuți în mînuirea armei, declarase Hogendorp. Vagabonzii care-ar vrea să vă atace, să se țină bine !

Zadarnic încercase ea să-l înduioșeze pe acest om de bronz, făcînd caz de invitația primită la Kovno din partea doamnei general Hogendorp, născută prințesă de Hohenlohe Langenburg, care vroia s-o ia cu ea la Berlin.

— Mai bine ați fi urmat-o, doamnă, exclamase bărbatul devenit brusc stacojiu, dar și mai bine făceați dac-ați fi sfătuit-o să se ducă la Amsterdam, care este un oraș infinit mai puțin depravat decît capitala Prusiei.

Ah ! bădăranul !

Părăsind Vilna, unde-l lăsase pe Patrick Mulligan, în chip de gaj și ca să-și sublinieze voința de a brava soarta potrivnică, își pusese în cap să rămînă la Kovno. Misiunea escortei sale se oprea dealtfel aici.

— La Kovno, doamnă, nu mai depindeți de mine și veți face după cum vă taie capul, dar oricare-ar fi motivele dumneavoastră, pe care refuz să le cunosc, cel mai bine-ar fi, credeți-mă, să vă întoarceți în Franța cu mijloacele cele mai rapide. Locul femeilor, cu excepția cantinierelor, nu este în mijlocul trupelor de campanie, iar ordinele împăratului sînt clare.

Ce mojic !

Vremea era blîndă și Eglé moțăia în timp ce străbăteau o cîmpie monotonă, fără iarbă și fără accidente de teren, cînd brusc răsunase o salvă de focuri de armă. Landvarovo rămăsese cu cîteva verste în urmă.

— Doamnă, doamnă ! gemea Coralie.

— Ce s-a-ntîmplat, întrebase Eglé căscînd și înfînzîndu-și trupul.

— N-ați auzit ?

— Ce ?

În acel moment trăsura se oprise.

— Au tras, doamnă.

— Pe naiba ! Este sezonul de vînătoare.

— Nu, doamnă, am văzut jandarmul acolo, în dreapta, căzînd țeapăn de pe cal.

Eglé își vîrîse nasul pe portieră. Calul jandarmului din dreapta își pierduse într-adevăr călărețul și, nemișcat, își scutura zăbala. La vreo sută de metri de drum, ieșind dintr-o pădurice de pini, cazacii veneau alergînd în galop. În fruntea lor îl recunoscu îndată pe ofițerul bărbos care cu cîteva zile în urmă, aproape în același loc, îi oprine și se întreținuse în germană cu Patrick Mulligan.

— Ai grijă, îi spuse ea Coraliei, dacă nu vrei să fii violată, de cel puțin cincizeci de cazaci, nu scoate o vorbă !

Coborîse îndată din trăsură și constatase că jandarmul din stînga avusese aceeași soartă cu a celui din dreapta și că surugiul și invalidul cu picior de lemn, amîndoi prăvăliți pe scaune și acoperiți de sînge, erau de asemenea morți.

Între timp ofițerul descălecase și înainta spre ea. Nu trebuia să-și piardă sîngele rece : pentru bărbos era englezoaică și, în sinea sa, îi mulțumea doamnei Campan care o obligase să învețe limba de dincolo de Marea Mînecii.

— *Hurrah ! captain ! Your men aim well and I can say this time that you saved my life* [2].

Așa cum se aștepta, ofițerul răspunsese pe rușește, și ea reluase cu un aer contrariat :

— Dumneavoastră nu știți englezește, eu nu știu nici rușește, nici nemțește : ce plictiseală ! Știți cumva franțuzește ?

Căpitanul pocnise fericit din degete.

— În toate bunele familii din Rusia, doamnă, se învață franțuzește paralel cu limba maternă. Ce vi s-a întîmplat ?

[2] Bravo, domnule căpitan, oamenii dumneavoastră ochesc la perfecție, și pot spune că, de data asta, mi-ați salvat viața (lb. engl.).

Nu trebuia decît să-şi lase imaginaţia să brodeze în voie. Ce era mai simplu decît să pretindă că la Vilna fusese oprită ca spioană, că bietul unchi Patrick avusese eroismul să înghită mesajul destinat împăratului Alexandru, că fusese trecută prin arme şi că blestematul de guvernator, şovăind să execute o femeie, o trimitea, pe ea, cetăţeană britanică, văduva gloriosului colonel Fury, în Franţa, la Paris, unde trebuia să fie judecată.

— Văduva colonelului Fury ?

— Da, căpitane. Aţi auzit vorbindu-se despre el, nu-i aşa ? Viteazul meu soţ a fost aghiotantul generalului Wellesley, ulterior lord Wellington, învingătorul de la Talavera. În timpul bătăliei aceleia l-am pierdut. Îmi înţelegeţi deci motivele pentru care-i urăsc pe francezi.

— Mă înclin în faţa văduvei eroului, doamnă.

— Înţelegeţi, de asemenea, cît vă sînt de recunoscătoare că m-aţi smuls din ghearele lor. Vai ! am remuşcări că nu mi-am putut îndeplini misiunea şi nu-mi mai rămîne decît să mă întorc în Anglia.

— E chiar atît de necesar, acum, înainte de înfrîngerea definitivă a lui Bonaparte ? Rusia este pentru dumneavoastră o ţară aliată. V-aş putea conduce într-un oraş ferit de zona de război, în regiunea Jitomir, de exemplu. Acolo sînt părinţii mei care v-ar primi cu mare plăcere. Aţi aştepta fără teamă sfîrşitul războiului. Îndată ce se semnează pacea, vin să vă iau.

Se îmbăta cu propriile-i vorbe ; intenţiile i se conturau şi ea trebuia să joace strîns, în timp ce în jurul lor cazacii descălecaţi despuiau cadavrele celor patru francezi, întorcîndu-i cu piciorul. Cu un zîmbet plin de seducţie, ea răspunse :

— Căpitane, delicateţea dumneavoastră mă înduioşează. Aş putea să ştiu numele bărbatului căruia-i datorez atîtea binefaceri ?

El îşi lovise călciiele şi salutase :

— Iertare, doamnă. Trofim Sergheievici, descendent în linie dreaptă al prinţului Vladimir cel Sfînt, care a trecut la creştinism împreună cu tot poporul său în anul 988. S-a căsătorit cu prinţesa Ana, sora împăraţilor greci Vasile şi Constantin. Pot spune că familia mea este cea mai veche din Ucraina. Am douăzeci şi opt de ani. Sînt celi-

batar și sînt singurul moștenitor al moșiilor care se întind pe pămînturile din localitățile Jitomir, Berditcev, Karkov și Poltava. Avem un palat la Moscova și altul la Petersburg. o vilă în Crimeea, la Feodosia. Am drept de viață și de moarte asupra a cinci mii de sclavi. Tatăl meu este general. Am fost lăsat aici împurenă cu sotnia mea deoarece, cunoscînd pe degete ținutul, pot tăia liniile de comunicație dintre francezi. Într-o lună de zile am ridicat o semiduzină de curieri. Rolul meu este obscur, dar eficace.

— Toată lauda mea, domnule căpitan, reluase Eglé. Știți să vă supuneți ca un adevărat soldat. Chiar dacă nu-s decît o femeie, căsătoria mea cu un militar a consolidat în mine simțul datoriei. Trebuie să mă arăt demnă de memoria soțului meu. Propunerea ce mi-o faceți este încîntătoare : sper să nu vă supărați dacă o refuz, din pricina unei cauze care ne depășește pe amîndoi. Trebuie să mă conduceți într-un port de unde m-aș putea îmbarca pentru țara mea. Nu văd decît unul : Riga.

— Francezii îl asediază.

— Încă n-au ajuns acolo. Am studiat harta. E de ajuns să sosim pe malul drept... Vă înțeleg șovăielile, căpitane, și vă sînt deja atît de îndatorată, încît n-aș vrea să abuzez de generozitatea dumneavoastră. Dacă ați putea măcar să mă conduceți pînă în apropierea orașului, lăsîndu-mi un mesaj pe care să-l pot înmîna guvernatorului. aș putea apoi să intru în oraș.

Ofițerul se înclinase.

— Vom examina toate astea împreună, dar pînă atunci trebuie să vă reveniți din emoție. Vă voi conduce într-o casă bătrînească, la vreo cincisprezece verste de aici. A scăpat de prăpăd. și veți putea să beneficiați de un repaus binemeritat.

Un cazac se urcase pe capră în locul surugiului. al cărui cadavru pe jumătate gol, laolaltă cu al tovarășilor săi. era lăsat pe seama animalelor de pradă sub cerul alb al toamnei.

În chiar aceeași zi, Eglé era instalată în castelul de la Troki. În această fortăreață istorică, unde, în 1440. marele duce Sigismund de Lituania fusese asasinat de doi voievozi înțeleși cu prințul Czartoryski. Începînd cu acele

timpuri îndepărtate, castelul nu mai cunoscuse nici o dramă, după afirmaţiile căpitanului Trofim Sergheievici.

El dădea aceste explicaţii tinerei femei în timpul unui ospăţ servit la orele zece seara şi a cărei îmbelşugare o uimea : păstrăvi de Niemen cu afine, icre negre de Volga, cocoş de munte, pulpă de căprioară cu mirodenii şi brînză din lapte de iapă. Ca băutură, cvas şi vin alb din Crimeea. Ea afla cu deosbit interes că bucata cea mai gustoasă a păstrăvului este urechea, şi cum gazda ei insista să nu guste din fiecare fel decît partea cea mai bună, cazacul care-o servea trebuia să extragă de la douăzeci de peşti tot atîtea infime bucăţele de ureche ca ea să-şi poată da verdictul în cunoştiinţă de cauză. Gustul acriu al brînzei de iapă o dezgusta, fără ca totuşi să lase să se întrevadă nimic. Pe măsură ce orele înaintau, era şi mai neliniştită văzîndu-şi gazda golind oca după oca, în cinstea victoriei alianţei dintre Anglia şi Rusia. Ofiţerul era din ce în ce mai voios, iar glasul i se amplifica, devenind şi mai sonor.

După brînza de iapă, el se ridicase şi-i lăsă impresia că-i mai înalt decît îl crezuse la început. Avea părul tuns scurt, castaniu şi creţ, ochii de culoarea maronie, pielea albă, şi, în totul, nu era lipsit de farmec. Eglé era gata s-o recunoască, dar o ureche de păstrăv, prinsă, la momentul oportun, în barba lui Trofim Sergheievici, a fost de ajuns s-o pună în gardă împotriva unei înflăcărări iraţionale.

— Dumnezeule ! spusese ea ducîndu-şi repede mîna la piept.

— Ce s-a întîmplat, regina vieţii mele ? rostise căpitanul cu glasul blînd, aruncîndu-se la picioarele presupusei doamne colonel Fury. Spune o vorbă doar : şi pămînturile, averea, fiinţa mea îţi aparţin.

— Vă rog, tăceţi, murmurase Eglé, gîfîind de parcă se sufoca. Nu vedeţi că mi-e din ce în ce mai rău ? Poate că blestemaţii ăştia de francezi mi-au dat să beau o otravă cu efect întîrziat. Chemaţi-o repede pe camerista mea, să-mi aducă sărurile.

Colosul păruse dintr-o dată ca lovit de trăznet. Se ridicase din nou, îşi petrecuse mîinile mari prin coama-i deasă, îşi frecase ţeasta cu putere, aruncase un şuvoi de vorbe total ininteligibile pentru un creier franţuzesc şi,

repezindu-se spre uşe, strigase cît îl ţinuse gura pe Dimitri, Simeon, Vasili, Fedor, Ivan şi alţi Nicolai, toţi, mai mult sau mai puţin, însoţiţi de Petrovici şi Alexeievici. Mai mulţi bărbaţi alergaseră, cu pistolul în mînă, pentru a se lăsa înjuraţi şi a se retrage plouaţi, în timp ce Eglé continua să simuleze o durere acută. În sfîrşit uşa se redeschisese şi Coralie apăruse, împinsă de un cazac, care dispăruse iute.

Coralie nu părea în toate apele ei. Avea o şuviţă de păr în ochi şi lăsa impresia că era puţin mototolită.

— Ascultă, netrebnico, îi zisese Trofim Sergheievici, cu glas ameninţător, te sfătuiesc să ai grijă de stăpîna ta ca de ochii din cap, dacă ţii la pielea ta.

Nefericita, descumpănită, se apropiase de Eglé care gemea încet şi se aplecase spre ea. Eglé îi făcuse cu ochiul în semn de complicitate, şoptindu-i repede :

— Nu-ţi pierde capul. Spune-i că vrei să-mi desfaci copcile şi roagă-l să ne lase singure cîteva clipe.

Coralie se întorsese spre căpitan rugîndu-l cu voce nesigură.

— Pot şi eu să-i desfac copcile, zbierase el, ameninţînd cu pumnul.

Eglé intervenise cu glas stins :

— Te rog, domnule căpitan, lăsaţi-ne o clipă. Sînteţi cu siguranţă dintre aceia care ştiu să menajeze pudoarea femeiască.

— La ordinele dumneavoastră, doamnă.

Şi ieşise.

— Ascultă-mă bine, îi zisese Eglé Coraliei. Dacă vrem să ieşim de aici nevătămate, tu şi cu mine, va trebui să nu ne despărţim nici o clipită, nici ziua şi nici noaptea. Te vei culca în camera mea şi o vom baricada, la nevoie.

— Vai, doamnă, oftase fata, cînd m-aţi chemat, tăbărîseră trei asupra mea, şi le ieşiseră ochii din cap...

— Vezi ce pericol ne paşte. Înţelege bine că nu vei scăpa din ghearele lor decît dacă mă asculţi punct cu punct. Deschide-ţi bine urechile. Toţi de aici — şi mai ales căpitanul — trebuie să creadă că sînt grav bolnavă. Sufăr, în interesele cauzei, de leşinurile cărora le-am căzut victimă şi care pot dura cîteva ore sau cîteva săptămîni, după cum se va prelungi sau nu şederea noastră aici.

îndată ce căpitanul ne va anunța că putem pleca, mă voi simți, ca prin miracol, în stare să înfrunt toată oboseala și toate pericolele. Deocamdată îi vei spune că trebuie să rămîi lîngă mine ca să mă îngrijești. Adresează-i-te cu monseniore, căci este cu siguranță vanitos, ca toți oamenii. Ai înțeles ?

— Da, doamnă.

— Atunci, descheie-mi cîteva copci. Ceva mai mult decolteu n-ar sta rău în tablou... Acolo... Acum poți să chemi. Și nu uita că ești neliniștită de soarta mea. Trebuie ca atitudinea ta să nu-i lase nici o îndoială în privința asta.

— Da, doamnă.

Coralie deschisese ușa și chemă.

— Ei bine ! Nădăjduiesc că stăpîna ta este mai bine, spusese îndată Trofim Sergheievici.

— Vai ! monseniore, e încă destul de slăbită. Este o boală care-o apucă uneori și dispare la fel cum a venit. Deocamdată n-are nevoie decît de repaos și mă roagă să n-o părăsesc. Priviți și dumneavoastră, dar mai ales vorbiți-i încet.

El înaintase în vîrful picioarelor, dar cînd ajunsese în dreptul Egléei o șipcă a pardoselii scîrțîise și tînăra femeie, care stătea cu ochii închiși îi redeschisese exclamînd :

— Ah, dumneavoastră erați domnule căpitan. Cît de recunoscătoare vă sînt pentru ospitalitate ! Dacă răul ăsta m-ar fi apucat pe drum, aș fi murit cu siguranță.

— Fiți fără teamă. Veți fi condusă în camera dumneavoastră, iar slujnica va rămîne să vă îngrijească.

— Mulțumesc, prietene, dar mă simt atît de slăbită încît sînt obligată să apelez la sprijinul brațului dumneavoastră.

Îi spusese „prietene", iar el se îmbujorase de fericire.

Camera rezervată „doamnei colonel Fury" se afla într-o aripă a castelului. Eglé avea să-și reamintească mult timp de această înceată procesiune prin lungile coridoare înghețate. Se sprijinea de brațul lui Trofim Sergheievici care o întreba la fiecare douăzeci de pași dacă nu mergea prea repede. Ea îi răspundea cu un glas sleit de puteri :

„Nu, prietene". În fața lor înainta paznicul castelului, un țăran bătrîn cu barbă albă, trăgîndu-și piciorul și zornăind o uriașă legătură de chei. El însuși era precedat de doi cazaci purtînd în mînă un sfeșnic de cîte cinci luminări. Coralie pășea în urma stăpînei sale.

În sfîrșit, într-un scrîșnet de țîțîni ruginite, paznicul deschisese ușa camerei care n-avea nimic dintr-o închisoare. Era vopsită *roz-bombon*, cu ornamente de culoarea untului. Un pat uriaș cu spetează înaltă trona în mijloc. Deasupra lui, un baldachin trandafiriu, cu broderii tot în culoarea untului, reprezentînd amorași. Două bergere acoperite cu creton înflorat, două comode venețiene, în aceleași nuanțe deschise, și o masă de toaletă cu trei oglinzi batante completau mobilierul. Cîteva stampe cu motive galante, încadrate în rame subțiri aurite, atîrnau pe pereți între aplicele ornamentate cu flori de porțelan. Un covor din manufactura Savonnerie acoperea pardoseala : un șir de chenare florale încadrau cîteva colonete ; în centru, într-un medalion, un mic faun cîntînd din nai. Focul de butuci pîrîia și trosnea în șemineul de marmură trandafirie a cărui ușiță avea zăbrelele argintate.

— Așa cum vedeți, doamnă, i se adresase Trofim Serghieievici, în timp ce cazacii înălțau sfeșnicele, iar paznicul aprindea lumînările aplicelor, vă aflați mai aproape de Sena decît de Dnieper. Totul în această odaie poartă marca Parisului. Patul, scaunele, covoarele, bergerele au fost aduse în anul 1756, sub domnia Elisabetei Petrovna, fiica lui Petru cel Mare, nu mai puțin glorioasă decît tatăl său. Pe atunci era la modă tot ce venea din Franța și trebuie să recunoaștem că dacă francezii ne-au dezamăgit cu blestemata aia de revoluție, bunul gust a fost totdeauna partea lor tare. Într-un cuvînt, această odaie a fost mobilată de străbunul meu unchi Grigorie Danilovici care fiind însărcinat, împreună cu alt boier, să negocieze alianța cu Franța împotriva Prusiei, a adus din capitala franceză, pe lîngă tratat, o cîntăreață de la teatrul „Italiens" împreună cu mobilierul cerut de ea ca să-i ușureze exilul.

În această clipă, Eglé simulase un nou leșin prăbușindu-se într-o bergeră.

— Scuzați-mă, domnule căpitan, spusese ea cu voce stinsă, nu mai am pic de vlagă.

Ofițerul se înclinase.

— Iertare, adorabilă ființă. Vă las.

Dăduse un scurt ordin în limba rusă și cei doi cazaci ieșiseră împreună cu paznicul. Eglé îi întinsese o mînă flască pe care el își lipise buzele, după ce mai întîi își îndoise genunchiul pîn' la pămînt.

— Nădăjduiesc să vă văd mîine total refăcută. Vreau să știți chiar de acum că veți găsi în mine cel mai zelos dintre servitori.

— Șiretlicurile prefăcutului ăstuia nu-mi spun nimic bun, îi șoptise Eglé Coraliei, după ce zăvorîse ușa. Cu siguranță că înaintea cinei a dat ordin să se pregătească această cameră de curtezană, pentru că se gîndea că va petrece noaptea împreună cu mine. În mintea lui, asta nu înseamnă decît o petrecere amînată, dar se înșală. Îl vom trage pe sfoară pînă la semnarea păcii, la nevoie, în caz că va vrea să ne reție aici.

Dimineața, cînd Trofim Sergheievici venise să vadă ce se mai întîmplă, Coralie, prin crăpătura ușii, îl anunțase cu un aer îndurerat că stăpîna se simțea cum nu se poate mai rău. O licărire mînioasă scînteiase în ochii rusului.

— Dar, monseniore, continuase fata tremurînd toată, chiar dacă starea dînsei o obligă să stea la pat, doamna mi-a dat ordin în mod cu totul special, însărcinîndu-mă să vă spun că ar fi fericită să vă vadă. Vă rog numai să-i vorbiți în șoaptă și să stați cît mai puțin cu dînsa : trebuie s-o menajăm.

Văzîndu-și oaspetele, Eglé începuse să clipească des.

— Vă fac prea multe greutăți, domnule căpitan. N-aveați nevoie de o bolnavă.

— Vai, doamnă, ce vă trece prin cap ? Îmi faceți o mare onoare. Ce păcat că nu vă pot îngriji chiar eu ! Vai ! ba chiar aflați că va trebui să vă părăsesc pentru cîteva zile. Sînt soldat și dacă este adevărat că șefii mei îmi acordă o oarecare libertate de mișcare, trebuie totuși să le dau raportul în legătură cu inițiativele personale. Doriți să ajungeți la Riga. Voi încerca să obțin o delegație.

Eglé închise ochii, de teamă să nu se trădeze printr-o subită strălucire a privirii.

— Dacă veți izbuti, veți vedea că nu sînt o nerecunoscătoare.

El își împreunase palmele și în culmea exaltării, rostise :

— Chiar de astăzi, doamnă, trimit un mesager care va aprinde o sută de lumînări în fața sfintelor chipuri de la Kiev și Serghievo, pentru vindecarea dumneavoastră. Căci nu sînteți chiar dumneavoastră un chip sfînt ?

Ea ridicase o mînă moale, care căzuse fără putere peste cearșeaf.

— Nu sînt decît o biată femeie care-și iubește țara, așa cum și dumneavoastră o iubiți pe-a dumneavoastră, domnule căpitan Trofim Sergheievici.

El se îndreptase ca pentru poziția de drepți.

— Să ne trăiască țarul !

Apoi adăugase :

— Plec... Șase dintre oamenii mei și un subofițer vor rămîne să vă păzească. Vă las în grija domnului !

Apoi, luase mîna tinerei femei, o acoperise cu sărutări lacome, rostise cîteva cuvinte neînțelese și ieșise din odaie.

Absența acestuia durase mai multe săptămîni și sosise luna noiembrie, fără ca el să fi dat vreun semn de viață. După cincisprezece zile, Eglé începuse să se neliniștească. Nu cumva Trofim Sergheievici, cu toată purtarea lui mieroasă, o fi atras-o într-o cursă ? Șefii lui, puși la curent, nu cumva i-or fi spus să n-aibă încredere în ea ? Sau, pur și simplu, vroia să dispună de prizonieră după bunul său plac ? Primele înghețuri începuseră. Prin ferestrele camerei trandafirii acoperite cu zăbrele se zărea cîmpia dezvelită, strălucind sub soarele geros. Soldații însărcinați de șeful lor s-o păzească, apărau toate ieșirile vechii fortărețe. Coralie îi considera în stare de orice, chiar și de lipsă de respect pentru stăpîna ei.

Zilele se scurgeau una după alta într-o plictiseală, cu atît mai apăsătoare, cu cît nici unul dintre cei ce locuiau în castel nu vorbea altă limbă decît cea de baștină. Eglé nu se putea face înțeleasă decît de Coralie, a cărei inteligență era lipsită de perspectivă și care se plîngea la tot pasul de trista ei soartă. Într-un dulap în perete a cărei

deschidere era ascunsă de o baghetă culisantă descoperise o bibliotecă de vreo cincizeci de volume, care ar fi putut-o ajuta să-și omoare timpul. Dar nu erau decît scrieri galante, chiar deocheate, începînd cu Godart d'Aucourt pînă la Restif de la Bretonne, care o plictisiră repede.

Puțin cîte puțin plictiseala o împingea să-și pună întrebări. De ce se aruncase într-o atît de nebunească întreprindere ? Cum ar putea ieși din viesparul ăsta ? Care-ar fi atitudinea lui Trofim Sergheievici, dacă din întîmplare afla că-i franțuzoaică ? Cu toată vechimea familiei lui, nu era decît un bădăran, incapabil să-și potolească pornirile primare pe care tinerețea le accentua și mai mult. Trebuia oare să se hotărască să-i cedez, chiar dacă n-ar fi făcut-o decît prin căsătorie ? Și atunci, să trăiască în Rusia, în mijlocul unui popor atît de aproape de sălbăticie ? Mai bine moartea !

Dar acum era vorba chiar de moarte. Cum de se afla în situația asta absurdă ? Vroise să-l întîlnească pe generalul Philbert, pentru care imaginația i se înflăcărase într-atît, încît credea că fără el nu mai era posibilă nici o fericire. Și dacă se înșelase asupra propriilor sentimente ? Și dacă, în cazul ei, nu era decît o încăpățînare orgolioasă ? Și dacă Victorien, claustrat în dragostea-i pentru soția moartă, refuza s-o considere altfel decît o prietenă ?

Se îngălbenea de furie și descoperea cu uimire că obiectul mîniei sale era chiar Victorien. Nu-l văzuse de aproape optsprezece luni. Uitase chiar și adevărata culoare a ochilor lui. Începuse oare să-i uite chipul ? Poți iubi cu adevărat fără ca fiecare trăsătură a chipului iubit să-ți rămînă vie în amintire ? Ea avea douăzeci și cinci de ani, în timp ce el afirma că are patruzeci și șase.

Ajunsă aici, își schimba repede gîndul fiindu-i rușine pentru ea. Cum de putea pune în balanță vîrsta lui Victorien, cînd, chiar de la început, ceea ce admirase la el fusese tocmai această tinerețe spirituală amestecată cu prestanța bărbatului copt, această vitejie care se manifestase prin atîtea dovezi și această curtoazie de om ales, într-un cuvînt trecutul, nu mai puțin decît prezentul ? Și oare, nu tocmai aceste merite deosebite atrăseseră dragostea unei femei atît de geloasă, precum contesa Torde-

sillas y Milagro ? Iar cumplita femeie, ca să-l recucerească, nu recursese chiar la crimă ? Ce însemnătate aveau, în comparație cu acest erou de legendă, lătrăturile unui cățelandru ca Trofim Sergheievici ?

O singură scăpare : evadarea. Dar, în afara dificultății de a părăsi castelul fără să atragă atenția santinelelor, ce-ar fi putut face într-o țară a cărei limbă îi era complet străină, împovărată pe deasupra cu proasta de Coralie, și într-un anotimp cînd clima Rusiei devenise atît de aspră ?

Era la capătul oboselii și gata să ia hotărîri necugetate cînd, într-o bună dimineață, Trofim Sergheievici reapăruse în fruntea sotniei lui. Era teribil de întristat, deoarece pierduse zece oameni în timp ce atacau un convoi francez a cărui dîrză rezistență îl obligase să bată în retragere încă de la primul asalt. Văzînd-o pe Eglé se schimbase la față și nu mai contenea cu scuzele. Trebuise să ducă la îndeplinire mai multe misiuni de hărțuire care îi întîrziaseră întoarcerea, fără să poată interveni cu nimic, dar îi aducea o veste bună. Însărcinat să stabilească o legătură cu generalul Lerois, comandantul unei coloane ruse din Riga, va putea s-o însoțească pe văduva colonelului Fury pînă în portul de unde dorea să se îmbrace spre țara sa.

Vremea reproșurilor trecuse. Iată că și uitase de cumplita-i așteptare și se uita la acest boier cu niște zîmbete gata-gata să-l înnebunească.

— Nu mi-am uitat făgăduiala, Trofim Sergheievici, și voi ști să vă arăt recunoștința mea.

Bietul băiat interpreta declarația în mod cu totul contrar. Ochii îi ardeau ca jarul.

— Vom pleca mîine, îi zise el.

Ea pricepuse că trebuia să-l trezească nemîrziat la realitate.

— Nu, spusese ea, cu glas hotărît. Astăzi. Chiar dumneavoastră mi-ați zis că pe timp de iarnă, în țara dumneavoastră cea mai mică deplasare ar putea deveni o problemă de nerezolvat. Vă acord răgazul să vă refaceți și să dați posibilitatea cailor să se odihnească. Mie nu-mi trebuie mai mult de jumătate de oră pentru pregătirea bagajului. După aceea, la drum !

Tonul acesta autoritar îl lăsase cu gura căscată. Apoi Eglé continuase :

— Să le dovedim francezilor că nu sînt singurii patrioți. Ah ! nu mă faceți să vă mărturisesc că aș fi preferat să petrec cîteva zile în castel lîngă un tovarăș atît de plăcut ca dumneata. N-avem însă dreptul să ne gîndim la noi înșine cînd Rusia încă nu-i eliberată.

El încuviințase. Ce noroc ! Era deci limpede că la cartierul general rusesc nu suflase un cuvînt despre „doamna colonel Fury". Îi inspirase încredere nătîngului ăstuia ! Totul devenea posibil. Așa se face că, după cîteva ore de drum, sub cerul posomorît, împînzit de neaua agățată de bolți, ajunseseră în această izbă, din apropierea localității Lanvarovo, visînd în fața ferestrei năpădită de fulgii ce nu mai conteneau.

Afară se întunecase cu totul, dar cazacii aprinseseră un foc de tabără în curte, în fața șopronului. Uriașa flacără, roșietică, lumina interiorul casei mai bine decît lumînarea de seu fumegoasă vîrîtă într-o sticlă și care răspîndea un miros de nesuportat.

— Ne vom petrece noaptea aici, doamnă ? întrebă Coralie cu glasul neutru.

În timp ce Eglé dădea din cap a neștiință, țăranul intră din nou cu o uriașă legătură de lemne în spinare și începu să umple soba cu butuci. Flăcările țîșneau prin portița îngustă, lemnul pîrîia și în odaie se răspîndea un fum acriu, care-ți înțepa gîtlejul.

Eglé tocmai se reașezase pe laviță în clipa cînd auzi un zgomot de clopoței, ușa se deschise și impozanta statură a lui Trofim Sergheievici se profilă pe ecranul nopții roșietice.

— Victorie ! exclamă ofițerul. V-am găsit o troică în perfectă stare, iar proprietarul ei binevoiește să vă slujească drept vizitiu. Patru persoane au loc berechet : vă veți simți în larg, înfășurate în piei de urs care vă vor apăra de frig. O sanie ca asta, cu trei cai înhămați, zboară ca vîntul. Haideți, urcați. Am găsit la Landvarovo o casă în bună stare unde veți putea dormi la căldură.

— Mulțumesc, prietene, răspunse Eglé. Și, după părerea dumneavoastră, cînd ajungem la Riga ?

— Într-o săptămînă, cel mult, bănuiesc.
— Ard de nerăbdare să ajung, murmură ea.
Și într-o privire încărcată de promisiuni, reluă :
— Vă voi rezerva o surpriză, Trofim Sergheievici.
El îi prinse mîna pe care ea îl lăsă să i-o ducă la buze.

*

— Kovno ! exclamă Patrick Mulligan, al cărui nas, ieșit din linurile cenușii ce-i acopereau obrajii era de un roșu bătînd spre violet.
— Cunoașteți orașul ? întrebă generalul Philbert.
— Eh ! Cînd am ajuns aici, împreună cu doamna colonel Furiès, se făcuse noapte, și a trebuit să plecăm de cu ziuă. Am dormit prost, întins pe o masă, dar nu din pricina rigidității culcușului, ci din cauza puricilor și a victoriei asupra Moscovei. Lituanienii au dansat zbierînd și chiuind, pînă în zori, ca niște îndrăciți.
Victorien oftă.
— Acum n-or să mai danseze.
Zăpada era densă, iar frigul inuman. La plecarea din Vilna, sania lor era escortată de șase dragoni. Acești cavaleriști de elită nu rezistaseră mai mult de două zile. În cea de a treia refuzaseră să mai plece din șura unde se încălzeau la focul alimentat cu grinzile acoperișului, astfel încît tavanul risca în orice clipă să le cadă în cap. În ajun, la Kochedary, vizitiul, un lituanian taciturn, dîrdîind de febră, trebuise să renunțe și el la continuarea drumului. Și astfel, Patrick Mulligan luase cu hotărîre hățurile în mînă, împotriva insistențelor lui Grivet care, în spatele saniei, fără să scoată o vorbă, și înfășurat într-o grămadă de pături de cal, părea conservat în gheață.
— Nu vă fie teamă, domnule general. Am fost grăjdar la Dublin, apoi antrenor la Cork. Reușesc eu să țin în frîu căluții ăștia cu coamă lungă, chiar dacă-s nărvași.
Într-adevăr, mulțumită lui, și atît cît îi îngăduiau vîrtejurile de zăpadă și temperatura scăzută, ultima parte a drumului dintre Vilna și Kovno fusese parcursă într-o goană nebună. Plutind între cerul cenușiu și pămîntul alb, Victorien avea impresia că-i strîns într-un giulgiu. Ca să evite amorțirea, înghițea, la intervale regulate, o

mare porție de rachiu ce-i cobora în gîtlej ca o arsură, apoi întindea bidonul tovarășului său de drum, care, cu o mînă continua să țină strîns hățurile, în timp ce pe cealaltă o manevra astfel încît izbutea să tragă o dușcă.

Un singur incident survenise, în timp ce străbăteau satul Cismori. Cum sania își încetinise mersul, un bărbat în șubă de piele se aruncase brusc în fața cailor, iar Patrick Mulligan, forțat să oprească atelajul, dăduse drumul unui potop de înjurături galice. Omul însă se apropie încet, și îi aruncă un pumn de zăpadă drept în mijlocul feței.

— *Donnerwetter*, urlă irlandezul ridicîndu-se în picioare, ai să mi-o plătești, băiete !

Generalul Philbert îi prinse mîna.

— Mai bine i-ai mulțumi tînărului ăstuia, zise el. Nu observasem că aveai nasul alb ca varul, adică în curs să-ți înghețe definitiv. Dacă ții la apendicele ăsta, n-ai alt remediu. Este un act de umanitate îndeplinit spontan în această blîndă țară. Îndată ce un trecător te vede cu nasul alb, vîjj ! un pumn de zăpadă în plină figură.

Atunci, Patrick Mulligan, izbucnind în rîs coborîse din sanie și după ce lovise în chip cordial umerii omului cu șubă de piele, aproape că îl forțase să bea o înghițitură din bidonul său de rachiu.

Dar, în sfîrșit, ajunseră la Kovno, iar sania trecea acum peste podul fluviului Niemen. Apa cără uriașe sloiuri de gheață. Înfruntînd zăpada învîrtejită, Patrick Mulligan își opri caii în fața hotelului „Staraia". Toate camerele erau ocupate de bolnavi sau de răniți, dar hotelierul, un om gras și extrem de politicos, le spuse că punea la dispoziția excelențelor lor odaia sa proprie, și îi conduse în încăpere. Îl recunoscuse îndată pe unchiul Patrick și-l copleșea cu confidențe și întrebări într-o germană bolovănoasă. Știa că armata franceză bătea în retragere și că suferise înfrîngeri. Oare care va fi soarta Lituaniei ? Un curier tocmai îl înștiințase despre apropiata sosire a mareșalului duce de Reggio, grav rănit. Francezii se vor opri oare pe Niemen, ca să-și reia campania în primăvară, așa cum se zvonea ? Excelențele lor trebuiau să știe.

— Sînteți prea curios, prietene, răspunsese Patrick,

Schimbînd subiectul, omul îl întreabă dacă-şi lăsase la Moscova **drăguţa** nepoată.

— Ei drăcia dracului ! exclamă unchiul, cum, nu-i aici ?

— Nu, **Excelenţă**.

— Şi, **dumneavoastră**, n-aţi văzut-o ?

— Nu, **Excelenţă**.

— Fir-ar să fie !

— Dar, reluă hotelierul mototolindu-şi căciula de blană între degetele-i groase, spuneţi-mi, nu vă numiţi cumva domnul Mulligan ?

Irlandezul se zbîrli.

— Ba da, băiete. Am eu mutra să mă numesc Guillaume d'Orange ? Mulligan mi-e numele şi Patrick pronumele, ca să mă deosebesc de tatăl meu Josuah.

— Iar pe mine mă cheamă Andreievici, se bîlbîi celălalt, Andreievici, Dimitri Borisovici, ca să vă servesc şi, dacă într-adevăr sînteţi domnul Mulligan vă voi înmîna o scrisoare sosită azi-dimineaţă tocmai de la Tilsit, pe adresa dumneavoastră, dar fără pronume.

— *Gib schnell Dummkopf.* [3]

Generalul Philbert, aşezat într-un fotoliu cu spetează de sprijinit capul, cu piciorul drept întins pe un scaun, se uita la unchiul Patrick cu o curiozitate nuanţată de o destul de irezistibilă poftă de rîs. După ce, cu un gest larg, îl concediase pe Dimitri Borisovici, desprindea nerăbdător capacul plicului.

— Exact cum bănuiam. Scrisoarea este de la doamna colonel. Îngăduiţi, domnule general ?

— Ce mai aşteptaţi ?

În timp ce tovarăşul său citea, în picioare, lîngă fereastra îndărătul căreia zburau fluturii de zăpadă, gîndul lui Victorien se pomeni brusc lîngă această Eglé care, de luni de zile, se încăpăţîna să-l întîlnească înfruntînd toate pericolele. La drept vorbind, unica şi fugara lor îmbrăţişare de la Madrid, în urmă cu trei ani, i se părea la fel de îndepărtată ca bătălia de la Yorktown, şi nu şi-o mai reamintea decît vag. Pe moment, senzaţia fusese plăcută ; nu-şi închipuise însă niciodată c-ar putea avea consecinţe.

[3] Dă-mi-o repede, nătărăule ! (lb. germ.).

Şi iată că totul se întîmpla de parcă era dinainte prins în joc, şi de parcă însăşi Thémire aproba această legătură care l-ar fi ferit de tentaţia deznădejdii.

Între timp, lectura scrisorii stîrnea pe faţa lui Patrick Mulligan reacţii diverse. La început avusese o expresie serioasă şi concentrată, apoi îşi ridicase sprîncenele, apoi surveniseră două sau trei chicote înfundate de rîs. În sfîrşit, părea într-atît de cufundat în lectură, încît trăsăturile-i rămăseseră total imobile.

După ce termină, îşi clătină capul şi zise :

— Femeia asta mă uimeşte mereu. Dar mai bine citiţi şi dumneavoastră, domnule general. În definitiv, scrisoarea vă priveşte mai mult pe dumneavoastră decît pe mine.

Victorien luă plicul pe care scria :

Domnului Mulligan
Staraia Gostiniţa
Kovno

Citi :

Dragul meu unchi, bănuiesc că ţi-au reuşit acţiunile, vreau să spun că l-ai văzut pe generalul P... şi că i-ai înmînat mesajul meu. Dacă-i aşa, îţi sînt profund recunoscătoare. Ce păcat că n-am putut rămîne cu dumneata ! Dacă, din fericire, te mai afli cumva lîngă general cînd vei primi această scrisoare, i-o poţi înmîna.

Nădăjduiam, în clipa plecării mele din Vilna, să mă stabilesc la Kovno. Un ghinion de neconceput m-a împiedicat să ajung în acest oraş. Acelaşi cazac bărbos care ne oprise la venire m-a capturat la înapoiere, şi nu mai eram lîngă mine cu limbajul dumitale aurit ca să mă scoţi din impas. Pe scurt, boierul meu, care-mi vroia prea mult binele, m-a sechestrat timp de mai multe săptămîni într-un fel de castel unde eu m-am prefăcut cumplit de bolnavă în timp ce el cutreiera drumurile cu sălbaticii lui ca să ucidă toţi francezii ce-i ieşeau în cale. Lecţiile dumitale nu mi-au fost inutile. Pentru călăul meu, despre care am descoperit îndată că vorbea franţuzeşte, am devenit doamna colonel Fury, cetăţeană engleză, văduva unui

însoțitor al lui Welington, și iată cum am izbutit să ma fac respectată. Detaliile ți le voi spune mai tîrziu.

În sfîrșit am plecat din blestematul acela de castel pentru a ne îndrepta către... ia ghicește ! către Riga, capitala provinciei Livonia, da, monseniore. Orașul este așezat de-o parte și de alta a fluviului Dvina, care mai are cincisprezece kilometri pînă să se verse în golf. L-am convins pe admiratorul meu că rațiuni de stat îmi impuneau să ajung neîntîrziat pe malurile Tamisei și că vaporul era singurul mijloc de a mă duce rapid în scumpa mea patrie. Ca urmare, am străbătut cu sania mai multe rîuri înghețate. Am dormit cînd în colibe dărăpănate, cînd în hambare în care șuiera vîntul, împrejurul cărora credincioșii mei cazaci aprindeau focuri de tabără ca să mă încălzească, cu riscul de a mă vedea înghițită de flăcări. Coralie, al cărei curaj nu constituie trăsătura-i esențială, clănțănea din dinți, atît ziua cît și noaptea, mai mult de frică decît de frig. Tremurătura asta a ei avea de altfel un avantaj. Biata fată era atît de înspăimîntată, încît nu m-ar fi părăsit pentru tot aurul din lume. Îmi reamintesc de o noapte cînd, dormind împreună, pe un culcuș alcătuit din blănurile săniilor, s-a trezit în pîrîitul flăcărilor ce ne înconjurau adăpostul. „Vai ! doamnă, a strigat ea, știam eu că diavolii ăștia ne duc în iad."

În sfîrșit ne apropiam de Riga nu fără să fi zărit, de mai multe ori, trupele armatei lui Macdonald, pe care ne grăbeam să le ocolim deoarece erau totdeauna mai numeroase decît noi și păreau de temut. Nu mai aveam decît cîteva verste pînă-n oraș și, cum era în amurg, o uriașă strălucire roșietică acoperise tot cerul.

— Arde Riga, a zis căpitanul căzăcesc, despre care încă nu ți-am spus că se numea Trofim Sergheievici. Înainte de a ne continua drumul voi trimite doi oameni în recunoaștere.

Trecuseră cîteva ore de cînd tot mergeam pe malul drept al Dvinei, în întregime înghețată. În locul unde ajunsesem, două sau trei ferme părăsite erau ghemuite lîngă o pădurice de brazi care masca fluviul.

— Oricum, ne vom petrece noaptea aici, a zis stăpînul soartei mele.

Nu știu de ce, în seara aceea, cazacii mei nu-și întreținuseră focul de tabără. Nu aprinseseră decît unul care, spre miezul nopții, se stinsese. Departe, incendiul Rigăi continua să împurpureze zarea.

În clipa cînd din foc mai rămăseseră doar cîțiva cărbuni roșietici, mi-a venit brusc o idee. Caii saniei mele nu fuseseră deshămați. Ca să ajungi la pădurrea de brazi dincolo de care Dvina își întindea panglica-i înghețată, nu trebuia să faci decît circa o sută de pași. Pe malul opus, aș fi găsit îndată trupe prietene. Am scuturat-o pe Coralie.

— Fetițo, a sosit momentul să dovedești că ești în stare să ai curaj. Ai grijă în primul rînd să nu faci zgomot și să vorbești la fel de încet ca mine. Sau, mai bine nu mai spune nimic. A sosit clipa să ne recăpătăm libertatea. Mă vei ajuta să înfundăm cu zăpadă clopoțeii atelajului ca să nu mai sune, și mă vei urma... Nu-ți fie teamă de nimic. Eu voi conduce sania.

Era de altfel total inutil să-i recomand să tacă : frica îi lua întotdeauna piuitul, așa că rămînea cu gura-ncleștată.

Cum nici un cazac nu ne-a surprins fugind, n-am să-ți mai povestesc cum a fost, dar încă nu pot uita uriașa cîmpie albă, brazii încărcați de zăpadă, cerul roșu și plumburiu și fluviul înghețat pe suprafața căruia alergau reflexele însîngerate ale Rigăi în flăcări. Stratul de gheață era, oare, destul de gros ca să suporte apăsarea greoaiei troika ? Cu Dumnezeu înainte !

Mai întîi am coborît caii. Gheața ținea. Am coborît și eu și am împins sania. Caii înaintau. Cel mai greu mi-a fost cu Coralie. Nu se încumeta să riște, și-a trebuit să urc din nou pe mal și s-o trag de mînă.

Nu izbutesc s-o duc cu bine la capăt, cînd iat-o alunecînd și căzînd pe spate drept în mijlocul fluviului, scoțînd niște țipete ca din gură de șarpe, în stare să trezească un întreg regiment. Trofim Sergheievici și cheflii lui se aflau din fericire destul de departe. Dar nu-ți poți imagina ce am simțit auzind acest urlet femeiesc, în miez de noapte, pe gheața unui fluviu rusesc, pe o temperatură de vreo cincisprezece grade sub zero, la o distanță de circa zece kilometri de un oraș, incendiat, și cînd, tu însăți femeie,

nu poți aștepta nici un ajutor nici de la Dumnezeu, nici de la oameni.

Am ajuns totuși pe celălalt mal, și ca o ultimă dovadă a caracterului miraculos al fugii, în timp ce, într-o ultimă opintire, caii trăgeau sania pe zăpadă, s-a auzit brusc un pîrîit. Cîteva secunde doar, și gheața ar fi crăpat sub picioarele noastre.

După o jumătate de ceas am zărit focuri de tabără. Erau husarii îmbrăcați în negru ai corpului prusac comandat de Macdonald iar, de data asta, dragă unchiule mi-ai lipsit al dracului de mult. În cele din urmă am găsit un ofițer care o rupea pe franțuzește. A doua zi, îl întîlneam pe mareșalul Macdonald la cartierul său general. Este un bărbat distant și riguros care, în ciuda actelor mele alcătuite în regulă, mă privea cu neîncredere. Nu pricepea cum o femeie de vîrsta mea și de condiția mea, văduvă pe deasupra, putuse conduce o sanie prin ținuturi atît de vitrege ca Livonia și Kurlanda, în toiul iernii, în compania unei singure cameriste. Prostia Coraliei, căreia vroise de asemenea să-i pună cîteva întrebări, ar fi trebuit totuși să-l edifice. Dar nu ! Presupunea o sumbră poveste de spionaj, condusă de o femeie fatală și nu știu ce s-ar fi întîmplat cu mine dacă nu mi-aș fi reamintit la timp de tînărul sublocotenent care ne-a escortat de la Berlin la Kovno. Îi reținusem numele — Hubert de Lieusaint — și numărul regimentului. Macdonald a trimis după el. Tocmai primise gradul de căpitan. Ce mutră a făcut văzîndu-mă, te las pe dumneata să-ți închipui. Esențialul a fost că mareșalul a înțeles că-mi datora scuze.

— Ei bine, doamnă, nu-mi mai rămîne decît să vă facilitez repatrierea. Un convoi de aprovizionare va porni îndată spre Tilsit. Veți pleca împreună cu el.

Iată, unchiule Patrick, motivele pentru care nu m-ai găsit la Kovno. Iată de ce îți scriu din Tilsit. Aici nu se știe mai nimic despre proiectele împăratului, nici despre situația marii armate despre care se spune doar că a repurtat o mare victorie pe Berezina. Mi-este cu neputință să ajung la Kovno. Conform ordinelor mareșalului Macdonald, voi fi însoțită pînă la Berlin. Păzitorul meu este un fost căpitan de cuirasieri pe jumătate surd și cu o

statură de gigant, dar care schiopătează cu piciorul stîng. Trebuie să mă conducă la mareşalul Augereau, ceea ce mă readuce cu aproape trei luni în urmă.

Să-ţi mai spun, dragă unchiule, că fişicurile de napoleoni aduşi de la Paris de o nepoată nesocotită vor fi în curînd pe sfîrşite, ca şi talerii şi rublele zarafilor, astfel că la Berlin va trebui să mă împrumut ? (Nu uit, desigur, de îndatoririle faţă de dumneata. Pînă ce te vei înapoia la Paris, orice cheltuială vei face intră în sarcina mea, şi vei fi plătit pînă la ultima centimă.) Îţi mai aminteşti de prinţesa de Hohenlohe, soţia acestui nefast H... care m-a expulzat de la Vilna ? La bursa ei princiară am de gînd să apelez. Nădăjduiesc că nu-mi poartă pică pentru faptul c-am părăsit-o aşa de brusc la Kovno. Aşadar, dacă, la înapoiere, treci prin Berlin, du-te s-o vezi. După toate presupunerile, va ştii unde mă aflu în caz că nu vei afla chiar de la generalul Augereau.

Trebuie totuşi să închei scrisoarea. Fluturele meu amiral cuirasat tocmai m-a anunţat că plecarea va avea loc peste o oră. Aş dori să te regăsesc la Berlin. M-ai învăţa germana şi am aştepta întoarcerea generalului P..., în caz că nu vei avea fericita inspiraţie să-l aduci cu dumneata.

Coralie se învîrteşte în jurul meu ca un animal în cuşcă. Nu-şi mai revine la gîndul că va revedea în curînd cartierul Saint-Paul. Călătoriile nu-s pentru ea. În ceea ce mă priveşte, nu-mi pare rău de nimic, nici de oboseală, nici de decepţii. Am făcut ceea ce trebuia şi sînt gata ca mîine s-o iau de la capăt. Cum dumneata eşti cel mai bun unchi de pe lume, m-ai mai urma, nu-i aşa ?

— Ei bine, domnule general, zise vesel irlandezul, ce părere aveţi despre doamna ?

— Doamna colonel Fury ! murmură Victorien.

Şi scuturîndu-se din reverie :

— Vreţi să-mi faceţi plăcerea şi să-l chemaţi pe Grivet ?

Irlandezul ieşi, iar Grivet intră.

— Vai ! domnule general, zise el după ce salută, caii ăştia ruseşti sînt de o rezistenţă inimaginabilă. Nu mănîncă decît paie şi totuşi nu obosesc niciodată. Caii noştri greoi de tracţiune însă...

— Ascultă-mă cu atenție, băiete ; să lăsăm caii. Te vei duce îndată să înmînezi plicul acesta comandantului garnizoanei. Îi vei spune că nu pot să vin eu, iar dacă vrea să mă vadă, îl aștept aici. Garnizoana este nemțească, dar nu-ți face griji, comandantul este francez.

Grivet ieși, iar unchiul Patrick intră.

— Iertați-mă, domnule general, dar după scrisoarea doamnei colonel, mă simt dator să vă întreb ce gînduri aveți. Ale mele ar fi să mă înapoiez la Berlin.

Victorien zîmbi.

— Credeam că acceptaserăți să îndepliniți pe lîngă mine funcția de interpret particular. Glumesc. Sînteți liber, bineînțeles. În ceea ce mă privește, brațul mi-e vindecat. Cred că mă pot lipsi de eșarfă, și dacă n-ar fi blestematul ăsta de picior... Dar cine știe ? De acum și pînă la sosirea diviziei mele...

— N-ar fi mai înțelept să vă înapoiați ca să vă îngrijiți în Franța ?

— Sînt soldat...

— În acest caz, v-aș cere îngăduința să mă duc să aflu ce mai e nou.

O oră mai tîrziu, șeful garnizoanei intra în camera lui Victorien.

— Domnule general, zise el, scrisoarea trimisă de dumneavoastră este, din păcate, depășită de evenimente. În cazul că s-ar organiza o linie de rezistență, asta nu va fi înainte de Vistula. Azi dimineață am aflat că împăratul și-a părăsit armata la Smorogni, pentru a lua drumul Parisului. N-am spus încă nimic trupelor garnizoanei, nici măcar ofițerilor, ca să nu-i demoralizez. După afirmațiile curierului, marea armată, în dezordine, n-ar mai fi decît o adunătură de fantome. Dumneavoastră sînteți grav rănit, iar Franța are nevoie de generali pentru mai tîrziu. Vă pun la dispoziție vreo zece oameni care să vă escorteze pînă la Königsberg, pînă la Berlin, dacă preferați. Acolo, veți primi mai bine decît aici îngrijirile pe care le solicită starea în care vă aflați.

Cînd Patrick Mulligan se înapoie, generalul Philbert îi spuse :

— Mă supun judecății dumneavoastră, prietene. Mîine dimineață plecăm la Königsberg. Poate chiar pînă la Berlin.

— Bravo ! și moarte englezilor, exclamă cinstitul bărbat.

IX

RAPSODIE PRUSACĂ

PORTARUL, UN BĂRBAT GRAS CU fața spălăcită, era îmbrăcat într-o redingotă albastru deschis cu nasturi de alamă, și pe cap cu o tichie verde cu ciucure roșu. Își agita brațele scurte ca niște aripi, încercînd să împiedice vizitatoarea să urce scara și bolborosind în idiomul său aspru :

— *Nein, gnädige Frau. Unmöglich ! Verboten ! Die Prinzessin ist Krank, sehr Krank, verstehen sie Krank. Nur die Familien. Familie allein* [1].

Eglé căuta cu disperare în memorie cîteva frînturi de germană în stare să-l seducă pe cerberul acesta sever și slugarnic.

— *Prinzessin Freudin...* [2] .

Zadarnic se străduia ea să completeze printr-o mimică expresivă sărăcia vocabularului. Arăta cu degetul arătător spre etaj ca să se înțeleagă că era vorba de doamna general Hogendorp, prințesă de Hohenlohe-Langenburg, apoi își bătea pieptul cu același deget sugerînd o prietenie care nu s-ar fi stins decît odată cu viața, dar inutil ; portarul continua să interpună scunda-i persoană obeză între ea și scara de marmură albă ce conducea spre camerele de locuit ale hotelului stil rococo. Lîngă el, un negru smălțuit, îmbrăcat în galben și cu un turban albastru, arunca

[1] Nu doamnă. Imposibil. Nu e voie. Prințesa e bolnavă, foarte bolnavă. Numai familia. Doar familia (lb. germ.).

[2] Prințesa prietenă. (lb. germ.).

priviri neliniștitoare, ținînd în mîna-i ridicată un sfeșnic de bronz.

Eglé era pe punctul de a renunța. gîndind să revină împreună cu un interpret. cînd o voce autoritară se auzi din înalt.

— *Was ist das, Kaspar ?* [3]

O femeie tînără cobora scările. Era înfășurată într-un mantou de jder, iar pe cap cu o tocă din blană cenușie barată de o pană de păun. Ochi strălucitori precum castana sălbatică, pielea de un alb lăptos. Cîte o șuviță de păr roșcat ieșea neglijent din tocă, în dreptul fiecărei urechi.

Portarul își ridicase tichia în mod respectuos și, după ce se înclinase pînă la pămînt, mormăise o lungă explicație din care Eglé nu pricepuse o iotă. Femeia cu haina de blană dădea din umeri.

— Ce-mi spune prostănacul ăsta, doamnă ? Sînteți franțuzoaică și-ați vrea s-o vedeți pe vara mea Augusta ?

Vocea îi era metalică. ascuțită și marcată de un ușor accent german, dar dorința de a îndatora, mai mult chiar decît curiozitatea, se simțea atît în ton cît și din zîmbet. Ca să-i răspundă în același mod. Eglé zîmbi și ea.

— Mă numesc Eglé Fouriès. Defunctul meu soț a fost colonel de dragoni. A murit în Spania. Tatăl meu. Stanislas, viconte de Rolleboise, în garda personală a regelui Ludovic al XVI-lea. a fost asasinat în timp ce apăra palatul de la Tuileries.

Chipul nemțoaicei se lumină.

— Iar eu, doamnă. sînt contesa Bettina de Frankenberg. vară primară a Augustei, pe care vă va fi cu neputință s-o vedeți, întrucît biata de ea trage să moară. Îngrijindu-și fiica bolnavă de scarlatină s-a molipsit și ea, iar doctorii spun că nu mai rezistă.

— Ce nenorocire !

— Într-adevăr ! Sînt convinsă că am văzut-o pentru ultima oară pe această minunată rudă. căci apropierea de patul ei este acum interzisă și n-am putut-o zări decît o clipă prin ușa întredeschisă.

[3] Ce se întîmplă, Kaspar ? (lb. germ.).

Eglé înțelese atitudinea portarului Kaspar care stătea la distanță și, păstrîndu-și tichia în mînă, o apăsa pe gură și pe nas : bietul om se temea de contagiune.

— În cazul ăsta, iertați-mă. Am să mă retrag.

Bettina de Frankenberg înaintă repede și o prinse de braț.

— Ba deloc. Soțul meu a fost ucis la Iena. Situația noastră este așadar identică, și cu toate că am suferit — nu prea mult, ca să fiu sinceră, întrucît contele era cel mai mare bețivan din Germania — Napoleon al dumneavoastră este un mare om. Eșecul campaniei din Rusia nu este decît un accident, sînt absolut sigură. Și apoi îmi plac la nebunie franțuzoaicele care se îmbracă cu atîta gust și au atîta humor. Noi celelalte, nemțoaicele, nu sîntem oare constrînse să urmăm moda după acest manechin din strada Saint-Honoré care ne ajunge uneori cu cîteva luni întîrziere, după ce lîna merinos a înlocuit catifeaua iar mînecile după moda englezească le-au detronat pe cele în stil mameluc ?

Oftă, apoi adăugă :

— Haideți să fim prietene, vreți ? Veniți la mine. Îmi va face o mare plăcere. Îmi veți explica ce doreați să vorbiți cu biata Augusta, care nu mai are acum decît grija iertării păcatelor.

Amețită de atîta volubilitate, Eglé se lăsa antrenată. Punga ei nu mai conținea decît doi napoleoni, iar această prietenă neprevăzută o putea scoate din încurcătură. În ajun ajunsese la Tilsit, via Kőnigsberg, iar bătrînul căpitan de cuirasieri însărcinat s-o păzească, un anume Bistambille, o condusese imediat la cartierul general al lui Augereau.

Mareșalul era într-o dispoziție îngrozitoare. Mergea de-a lungul și de-a latul încăperii, cu mîinile la spate, în timp ce pintenii îi răsunau la fiece pas. În sfîrșit, o recunoscuse pe cea căreia îi dăduse o escortă pînă la frontiera rusească, pe vremea cînd marea armată înainta spre Moscova. Își ridică sprîncenele.

— La naiba ! doamnă, zisese el cu glas tunător, așadar cazacii nu v-au mîncat ? Înseamnă că-ntr-adevăr nu le era foame. Ce doriți ? Dacă vreți un pașaport pentru

Moscova, cred că ați înțeles : adresați-vă lui Kutuzov. Dacă vreți să vă înapoiați în Franța, nu mai aveți timp de pierdut. Dracu' să mă ia, dacă eu însumi, așa cum merg lucrurile, voi mai fi aici peste opt zile. Unde locuiți ?

— La „Roter Adler" domnule mareșal.

— Bun ! Mai multe soții de ofițeri generali pleacă poimîine, în zori, la Paris. Veți pleca împreună cu ele. Voi trimite după dumneavoastră. Nu-mi mulțumiți. Toate franțuzoaicele trebuie să părăsească orașul. Este mai degrabă un ordin, decît un serviciu pe care vi-l fac. Îndatorat, doamnă !

Cu un rest de amabilitate, îi arăta ușa cînd, dintr-o dată, își lovi fruntea cu palma și apucînd brațul căpitanului de cuirasieri, Bistambille, îl întrebă în șoaptă :

— Sînteți bun să-mi reamintiți numele doamnei ?

Cuirasierul își întinse urechea cu aerul că n-a înțeles, neîndrăznind să-l pună să repete pe un mareșal al Imperiului.

— Pe legea mea ! tîmpitul ăsta e surd ca noaptea exclamă Augereau care-și reînnoia întrebarea, punîndu-și mîinile pîlnie la gură.

Bistambille zîmbea. De data asta înțelesese și răspundea cu un aer satisfăcut :

— Doamna este baroana Forêt, domnule mareșal.

Eglé, care tocmai ieșea, se întorsese.

— Iertați-mă, dar căpitanul greșește. Va fi înțeles prost. Mă cheamă Fouriès și nu Forêt. Soțul meu a fost colonelul Fouriès, mort în Spania.

Augereau își bătu pulpa.

— Sigur că da ! Eu vă cer iertare, doamnă, că nu v-am reținut numele. Cît despre bravul cuirasier, îmi place să cred că infirmitatea i se trage din pricina focurilor de artilerie care-i explodau sub nas. Să nu-i facem o vină, deși puteați s-o pățiți. Am primit ieri două scrisori pe adresa dumneavoastră.

— Două scrisori ?

— Da, doamnă colonel, iar aghiotantul meu vi le va înmîna. Adio, doamnă, noroc, și nu uitați : poimîine în zori, pregătiți-vă de plecare.

Scrisorile erau, una de la Patrick Mulligan, cealaltă de la Victorien. Tremurînd pînă-n vîrful degetelor, Eglé

aștepta să ajungă la „Roter Adler" ca să le deschidă. Vizavi de ea, în trăsură, căpitanul Bistambille, originar din Marsilia, putea vorbi cît putea de tare în mustața-i în furculiță ; ea-l privea și dădea din cap, fără să-l audă. În fața hotelului coborîse primul și, ajutînd-o curtenitor să pună jos piciorul își frînsese în două trupul înalt și anunțase că, misiunea fiindu-i terminată, pleca să se supună ordinelor mareșalului.

— Dacă veniți la Marsilia, după semnarea păcii, cum eu voi fi în retragere, nu uitați numele meu : căpitanul Isidore Bistambille. În port toate negustoresele de scoici comestibile mă cunosc. Voi fi onorat să vă primesc, iar doamna Bistambille, de asemenea.

Văzîndu-și stăpîna, Coralie, care-o aștepta prăvălită într-un fotoliu, sărise cu ochii în flăcări :

— Cînd plecăm la Paris, doamnă ?

— Ai să vezi tu. Acum am nevoie să fiu singură. Lasă-mă.

Fata ieșise cu o mutră pleoștită, iar Eglé desfăcuse scrisoarea de la Victorien.

Kőnigsberg

Dragă Eglé (niciodată nu-i mai spusese pe nume, ce fericire !) *bunul Patrick Mulligan care stă lîngă mine în timp ce-ți scriu mi-a înmînat mesajul dumitale. Aș fi dat dovadă de o totală nerecunoștință dacă n-aș fi fost mișcat, iar nesiguranța poștei este singurul motiv al răspunsului meu întîrziat.*

Ai știut să-mi atingi coarda sensibilă, Eglé, întîi invocîndu-mi amintirea mult-iubitei Thémire rugîndu-mă să nu mă expun în mod prostesc, apoi culegînd din mîna ei și trimițîndu-mi miniatura aceasta, care, fiind ultimul obiect ce-o mai lega de această lume, va rămîne cel mai prețios lucru al meu.

Poți fi mulțumită, dacă-ți ajunge să afli că în momentul de față, excluzînd neprevăzutul, nu mai am prilejul să înfrunt moartea, cel puțin în luptă. Un glonte în umărul stîng, altul în brațul drept, mai multe fracturi la piciorul stîng, m-au exclus, în mod practic, începînd cu sfîrșitul lui septembrie, de la riscurile războiului. Umărul

și brațul îmi sînt acum vindecate, dar piciorul întîrzie să-și ia în primire funcțiile normale, și mă tem că voi arăta ca un șontorog încă mult timp.

Unchiul dumitale provizoriu mi-a povestit despre călătoria făcută de la Paris la Vilna. De asemenea, mi-a dat să citesc scrisoarea trimisă de la Tilsit. Dacă mi-ar sta inima să fac glume, după atîtea nenorociri și după dezastrul suferit de armată, ți-aș spune că ți-ai greșit vocația, și că ai fi putut deveni un glorios soldat, sau chiar că există în dumneata o Jeanne d'Arc care se ignoră. Nu m-am îndoit niciodată de tăria dumitale de caracter, dar cum să-mi închipui că vei fi în stare să înfrunți atîtea obstacole și să te expui de bună voie atîtor pericole ? Cutezanța este o caracteristică a bărbatului curajos. Cînd la o femeie tînără, cum ești dumneata, se manifestă cu atîta perseverență, tulbură judecata.

Vorbești de cultul față de mine și cred că e o exprimare necugetată. Coboară pe pămînt, draga mea. Nu sînt decît un soldat ca atîția alții, și în starea în care mă aflu, nu dau doi bani pe scheletul meu. Nu-ți face prea multe iluzii în privința mea : vei fi mult prea decepționată revăzîndu-mă. Tinerețea este departe de mine, am suferit mult sub toate aspectele, iar generalul Philbert nu mai este decît un bătrîn militar pîndit de bruma celor cincizeci de ani și bun de aruncat la coș. Bravul Patrick, care are ochi buni și care are experiența vieții, mi-a spus că, în ciuda oboselii călătoriei, în momentul plecării din Vilna, străluceai de tinerețe și frumusețe. Diferența este prea mare între noi doi : în ceea ce mă privește eu am un trecut, un trecut apăsător, plin de tristeți și de furtuni, pe cînd pe dumneata te așteptă viitorul, un viitor ale cărui culori luminoase nu depind decît de dumneata. Ceea ce admiri la mine cu atîta îngăduință, gîndește-te bine, n-a fost decît rodul împrejurărilor, al evenimentelor care m-au prins în mreaja lor aproape fără voie. N-am fost decît o epavă aruncată cînd pe malurile fluviului Potomac, cînd pe ale fluviului Pô, ale Nilului, ale Ebrului sau ale Niemen-ului. Această epavă a avut norocul să nu se scufunde în furtunile întîmpinate : ăsta-i singurul meu merit, și observi și dumneata că este total neînsemnat.

Pot doar să-ți spun, cu mîna pe inimă, că voi fi fericit să te revăd. Constanța dumitale în a-mi dovedi această afecțiune, pe care nu sînt îndreptățit nici s-o încurajez, nici s-o resping, îmi trezește un sentiment amar și plăcut totodată. Nu-mi doresc decît să-l merit.

Cînd te voi revedea? Mi-e greu să prevăd. Regele Neapolului a sosit aici împreună cu rămășițele armatei. Mi-am regăsit cîțiva ofițeri de divizie și abia cîțiva soldați, toți la fel de descumpăniți. Soarta mea este legată de-a lor. Acolo unde sînt ei, trebuie să fiu și eu, căci, la urma urmei, un general șchiop, rămîne tot general. Împăratul se va întoarce la primăvară cu o nouă armată pentru a cuceri noi victorii, iar țarul va înțelege ca și el, sper, că dorința unanimă a popoarelor este să trăiască în pace. Voi reveni atunci la Paris și, fără să-mi fac planuri de viitor, cred că-mi va fi îngăduit să duc o viață mai puțin agitată.

Dacă această scrisoare îți parvine la Berlin, întoarce-te repede în Franța. Războiul va fi reluat de îndată ce frigul va fi mai puțin aspru, iar locul unei femei ca dumneata nu este în mijlocul unei armate în plină campanie.

Unchiul dumitale cu manierele-i de irlandez, intenționează să părăsească Kőnigsbergul cît mai repede posibil, pentru a-și reluat postul de mentor. Ar vrea să te însoțească în călătoria de înapoiere, așa cum a făcut-o la venire. Ar fi plecat chiar mai de mult dacă termometrul n-ar fi scăzut cu douăzeci de grade. A trebuit să fac eforturi ca să-l conving să aștepte sosirea unui timp mai blînd, dar este de aceeași părere cu mine în privința rugăminții de a nu-ți întîrzia plecarea, dacă situația o cere. Aș dori ca scrisoarea aceasta să-ți aducă liniștea sufletească.

P.S. Ai putea să-mi scrii la Kőnigsberg pentru orice eventualitate. Îți voi mai scrie și eu ori de cîte ori voi putea.

Eglé închisese ochii. Simțise cum crește în ea o fericire fără margini, o fericire înspăimîntătoare, care-i strangula gîtlejul și se concretiza în lacrimi. Dincolo de reticențele și precauțiile cuvîntului scris, pentru prima oară Victorien îi dădea de înțeles că nu-i era indiferentă. Se

considera nedemn de ea. Vorbea de răni și de vîrstă. Dar rănile mergeau spre vindecare și nu-l desfiguraseră. Nu-l împiedicau să-și reia postul de comandant. Nu părea chiar el că le considera fără mare gravitate, de îndată ce nu-i știrbiseră hotărîrea ? Atitudinea aceasta îi reamintea de curajul pe care i-l admirase atît de mult. Cît despre vîrstă, refuza s-o ia în seamă. Victorien era cu cinci ani mai tînăr decît răposatul colonel Fouriès, a cărui nevastă nu fusese pe degeaba. Dumnezeule ! cum de era posibilă atîta fericire ! Inima îi bătea atît de tare, încît o durea.

Desigur, în lumina aceasta care o năpădise se strecura și o umbră. Întîlnirea lor era din nou amînată. Nu vroia să-și părăsească divizia, redusă totuși aproape la zero. Nu-i ascundea că ostilitățile nu vor înceta atît de curînd, că aveau să fie reluate în primăvară cu toată puterea și că va participa și el la lupte. Îi recomanda să se înapoieze la Paris, și nu putea să nu-l asculte. Bine, cel puțin, că-i îngăduia să-l mai aștepte pe unchiul Patrick la Berlin. Prin el va primi vești și mai proaspete. Scumpul unchi Patrick !

Își apăsase pieptul cu mîna și, încetul cu încetul, inima își reluase ritmul regulat. Ce zicea unchiul ? Luase scrisoarea ; o deschisese.

Nu-ți voi spune că totul este cît se poate de bine, scumpă nepoată, și dealtfel rolul meu nu este să fac bilanțul asupra a tot ce s-a întîmplat rău pe lume începînd cu clipa cînd soarta vitregă m-a despărțit de dumneata. Vreau numai să-ți spun în primul rînd că, după ce i-am transmis mesajul generalului Philbert, nu l-am mai părăsit.

Trebuie să adaog că scrisoarea dumitale de la Tilsit, înmînată generalului, pare să fi avut asupra acestuia un efect de șoc. Cum să fi fost altfel ? M-a uluit pe mine, care credeam, totuși, că te cunosc bine. Nu mi-a făcut confidențe și n-avea de ce-mi face, dar cred că pot să afirm că nutrește pentru dumneata o adîncă admirație.

Rănile primite erau grave și destule. Robustețea constituției sale ca și, poate, temperatura scăzută, le-au grăbit cicatrizarea. Piciorul, însă, are nevoie de un tratament special. A trebuit deci să ne oprim aici, iar cum armata ne-a ajuns din urmă, a renunțat la proiectul înapoierii la

Berlin. Înțelegi așadar, că spre marea mea părere de rău, fostul grenadier al lui Frederic n-a avut destulă autoritate ca să-l facă pe un general al lui Napoleon să-și schimbe intențiile.

Considerîndu-mă achitat de misiune, voiam să-mi reiau drumul spre Berlin, cînd un frig polar, cum n-am mai trăit altul, și-a lăsat asupra orașului vălul mortal. Numeroși soldați sleiți de retragere au murit de ger. De asemenea i-au căzut victimă și unii comandanți. Se vorbește despre o retragere pe Elbing.

Orice-ar decide comandamentul, sînt ferm hotărît să nu rămîn la nesfîrșit în acest oraș, pentru care am motive întemeiate să nu-l am la inimă. Dacă în patruzeci și opt de ore timpul nu se îmblînzește, îmi iau tălpășița, alerg și te conduc la Paris.

Fii sigură de devotamentul meu.

Eglé oftase de plăcere. Ce om cinstit ! Scrisoarea lui o confirma pe a lui Victorien. Călătoria aceasta plină de întîmplări, de la Paris la Vilna, și care altora i-ar fi părut, poate, nesăbuită, nu fusese inutilă. La urma urmei, cîștigase partida. În caz că zeul războiului îl va ocroti, Victorien va fi al ei. Va tremura pentru el în fiece zi, dar speranța îi va fi însoțită de neliniște. Dintr-o dată simțise că-i vine să cînte.

Îndărătul ferestrelor, zăpada începuse să cadă cu fulgi mari. Vremea rea nu se sfîrșise, dar Victorien știa ce spunea. Napoleon se va întoarce cu o nouă armată ca să se revanșeze de iarna rusească. Anul 1813 care se anunța în frigul prusac va fi anul victoriei și al păcii. Viața va fi frumoasă în Parisul unde femeile nu vor mai trebui să se teamă pentru bărbații iubiți.

Nu-i mai rămînea decît să pună la punct amănuntele plecării. Cît de simple îi apăreau toate din acest moment ! Viața ei va avea un sens. Va face tot ce îi va sta în putință ca să aducă fericirea acestui bărbat de care va fi mîndră. Își zîmbise în oglinda de deasupra șemineului. Ochii îi străluceau ca două pietre prețioase. Se gîndise că Victorien îi avea albaștri ca ai ei și-și deschisese săculețul de mînă, fredonînd melodia *Fluviul Tajo*. În acel

moment, întreaga-i avere consta în doi napoleoni, și decît să ceară de la marele bădăran de Augereau, a cărui avariție era binecunoscută, prefera să se adreseze unei femei. De aceea la Tilsit se gîndise la doamna general Hogendorp, născută Hohenlohe-Langenburg. Această amabilă nemțoaică, totodată olandeză și franțuzoaică prin căsătorie, îi arătase la Kovno destulă simpatie pentru a justifica un asemenea demers. Nu era vorba, dealtfel, decît de cîțiva taleri, rambursabili îndată ce s-ar fi înapoiat la Paris. (N-avea ea de încasat pensia cu două trimestre în urmă ?)

A doua zi dimineață, se dusese așadar la prințesă, unde aflase că nefericita murea de scarlatină și iată că soarta binevoitoare i-o scosese în cale pe verișoara acesteia, vioaia Bettina de Frankenberg, ale cărei intenții nu păreau mai puțin favorabile.

Careta contesei, trasă de patru cai vînăt-rotați, era vopsită țipător într-un verde deschis încadrat de greoaie ornamente florale aurite. Bettina o obligă pe Eglé să urce, după ce dădu ordin ca scîrțiitoarea diligență care o adusese pe franțuzoaică la hotelul Hohenlohe să se înapoieze la „Roter Adler". Portiera avînd imprimată o coroană de conte, abia se închise, și contesa dădu drumul unui potop de cuvinte :

— Nici nu vă puteți închipui ce plăcere îmi faceți, dragă doamnă, primind invitația mea. Deoarece vă voi găzdui la mine. „Roter Adler" nu este o locuință demnă de persoana dumneavoastră... Să nu vă închipuiți cine știe ce. Hotelul meu nu-i la fel de princiar ca Hohenlohe. Nu-i decît o locuință provizorie și m-am străduit cît am putut să-l fac primitor, asta-i tot. Jumătate din an o petrec în Saxa, la Frankenberg, așa cum se cuvine. Nu-l cunoașteți ? Oh ! Nu pierdeți mare lucru : un orășel între Chemnitz și Drezda. Mori de plictiseală. Cît despre curtea din Drezda, nici ea nu-i mai brează. Regele Frederic-August, chiar dacă-i om de treabă, a trecut de șaizeci de ani, și asta nu-i o vîrstă a jocurilor și a rîsetelor, iar de cînd Napoleon i-a transformat electoratul în regat, consideră că pierde din sacra-i demnitate dacă îngăduie burții sale voluminoase să fie scuturată de cel mai mic acces de veselie. Berlinul îți oferă mai multe

posibilități. O să-mi spuneți că regele Prusiei nu-i nici el un băiat de viață. Puneți-vă în locul lui : și-a pierdut soția, pe regina Luiza, o ființă încîntătoare, ca toate din neamul Mecklemburg-Sterlitz, și deși au trecut doi ani de atunci, tot nu s-a consolat. Frumos bărbat totuși, Frederic-Wilhelm, al treilea cu acest nume, și i-ar fi de ajuns să spună o vorbă că toate frumoasele prințese ale Germaniei i-ar cădea la picioare. Dar dragostea nu se comandă, cum se spune la dumneavoastră... Dealtfel aici niciodată nu te distrezi la curte, ci în casele particulare unde se organizează baluri mascate, reprezentații teatrale și tot ce urmează. Vă plac lucrurile astea ?

— Dumnezeule !

— Da, flecăresc ca o coțofană în loc să vă întreb ce doreați de la biata mea scumpă Augusta, care acum... Să nu ne mai gîndim, este prea trist... Sper că aveți încredere în mine. Ei haideți ! Spuneți !

Eglé se simțea ușor descumpănită de familiaritatea contesei. Oare, toate nemțoaicele erau așa ?

Șovăia să-și deschidă inima unei persoane atît de exaltate.

— N-aveți curajul ? Sînteți minunată, dar reveniți-vă, vă rog. Franțuzoaicele sînt, oare, atît de timide ? Și eu care le credeam pline de patimă și de îndrăzneală ! Micile voastre romane v-au făcut o asemenea reputație... Iată ! am să vă dau o dovadă de prietenie. Mi-ați spus că vă numiți Eglé.

— Da, așa e.

— Un pronume încîntător și potrivit de minune cu silueta dumneavoastră ! Are în el ușurătate, grație... Ei, bine ! lăsați-mă să vă spun Eglé, iar dumneavoastră să-mi spuneți Bettina.

— Într-adevăr...

— Ne-am înțeles, deci. Iar acum dragă Eglé, spune-mi ce ai pe inimă.

Întrucît contesa de Frankenberg sărea peste etape cu atîta dezinvoltură, de ce nu i-ar urma și ea exemplul, deși mărturisirea devenea acum și mai dificilă ? Eglé ridică din umeri cu un aer detașat.

— Nu-i vorba decît de ceva total lipsit de importanţă, dar care, tocmai de aceea mă supără puţin. Doamna general Hogendorp este franţuzoaică prin căsătorie întrucît Ţările de jos, unde s-a născut soţul dînsei, fac acum parte din Imperiu. Puteam aşadar să apelez la dînsa, care-mi arătase simpatie, ca la o compatrioată, pentru a-i cere un serviciu pe care i l-aş fi făcut şi eu dacă rolurile s-ar fi inversat. Saxa face parte din Confederaţia Rinului, ştiu ; dar este un stat independent.

— Frederic-August al nostru ar fi fericit să te audă. Cred însă că-i mai puţin sigur ca dumneata. Dar unde dracului vrei să ajungi ?

— Aici : că situaţia mea faţă de dumneata - nu-i aceeaşi ca acea faţă de doamna general.

— Verişoara mea primară ! Ei, haide, dragă ! Acuma chiar trebuie să-mi spui totul.

Eglé dădu din cap.

— În acest caz, iartă-mă. Am plecat din Paris de mai bine de patru luni şi fişicurile cu napoleoni care alcătuiau banii mei de drum s-au topit. Vroiam pur şi simplu să împrumut de la doamna general o sută de taleri, rambursabili la Paris, în momentul înapoierii mele acolo.

Bettina izbucni în rîs.

— Asta-i tot ? Şi eu care mă aşteptam la dezvăluirea unui secret de stat ! Banii n-au avut niciodată însemnătate pentru mine ! Poate pentru că nu mi-au lipsit. Îngăduie-mi ca, profitînd de ocazie, să mă substitui verişoarei mele. Vei avea aceşti două sute de taleri.

— O sută.

— O sută, două sute, cinci sute, cifra mă interesează prea puţin. Prietenia, da, are însemnătate.

Careta se opri în faţa unei case bogate, cu ziduri groase din piatră. De-o parte şi de alta a porţii de la intrare, două cariatide cu forme opulente păreau că susţin cele două etaje ale clădirii pe umerii lor robuşti.

Prima încăpere în care intrară cele două femei era înţesată de sus pînă jos de tot felul de etajere pe care erau îngrămădite numeroase figurine din porţelan de Saxa.

— Defunctul meu soţ o botezase „sala îndrăgostiţilor sfioşi" zise Bettina. Vei vedea că nici un cuplu nu se

aseamănă. Cîteva dintre ele aparţin mitologiei, istoriei sau romanului : Hero şi Leandru, Héloïse şi Abelard, Paul şi Virginie printre altele. Bărbatul stă în general îngenuncheat în faţa obiectului pasiunii sale. Uneori îndrăgostiţii se ţin de degetul mic, conform modei vieneze, stînd totuşi la o distanţă unul de celălalt. Observă că predominanţa o au culorile verde cald, rozul şi movul, care, după cîte spunea soţul meu, corespund, în dragoste, perioadei sentimentalismului aerat, platonismului, sau ca să vorbim pe şleau : iniţierii.

A doua sală cuprindea tot atîtea etajere şi figurine în atitudini mai puţin rezervate. Contesa o informă că este sala „săruturilor". Două sau trei sute de porţelanuri de Saxa, la care predominau albastrul, roşu şi granatul, întruchipau marchizi îmbrăţişînd persoane nobile şi păstori strîngînd în braţe păstoriţe.

A treia sală era denumită „copacul lui Noe". Oaia stătea lîngă visătoarea girafă, leul sangoin lîngă lubricul ţap, elefantul placid lîngă solzosul şarpe piton pe care artistul îl reprezentase sfărîmînd în inelele-i o nefericită zebră, — toate animalele creaţiei, configurate în dimensiuni reduse, se profilau în zgîrcita lumină a zilei de iarnă.

— Tot ce vezi aici aparţine renumitului modelor Kandler, zise Bettina cu un aer încîntat. Bărbatul meu era un maniac, dar ştia să aleagă.

Încă alte trei săli erau ocupate cu uluitoarea colecţie. Mai întîi sala „muzicanţilor" în care erau adunaţi fauni cîntînd din nai şi păstori cu fluierul la gură, trubaduri cu rebecul sub braţ şi un mic Mozart în faţa partiturii muzicale, cîntăreţi din caval, din contrabas şi cimpoi, dansatoare spaniole agitîndu-şi castagnetele şi dairelele, nelipsind nici modeştii specialişti la toba mare sau la instrumentele de percuţie. Galbenul, ocrul şi griul se contopeau în tot acest univers zgomotos prin vocaţie şi totuşi silenţios prin porţelanul dur şi strălucitor.

Urma apoi sala „obiectelor" cuprinzînd tabachere şi pendule, candelabre şi măciulii de bastoane, farfurii şi solniţe, borcănaşe pentru spiţeri şi bocaluri pentru tutun, găvane de pipă şi flacoane de parfum. Era sala cea mai viu colorată, deoarece pe un fundal alb lăptos se desfă-

şurau toate culorile paletei. Totuşi proprietara acestor minunăţii strîmba din nas.

— Theodorus — aşa se numea defunctul meu soţ — avea pentru fleacurile acestea o slăbiciune pe care nu mi-o explicam. Pretindea că obiectele erau liniştitoare prin imobilitatea, prin însăşi inerţia lor, că erau singurele care-i dădeau sentimentul unei reale proprietăţi, în timp ce reprezentările de animale sau de fiinţe umane, prin cine ştie ce conjuraţie diabolică, puteau să-şi iasă brusc din ganga lor de humă, şi să se revolte că sînt ţinute-n sclavie. La drept vorbind, asemenea gînduri bizare îi veneau mai ales după ce bea peste măsură, ceea ce în ultima vreme i se întîmpla cam şase zile din şapte. Şi n-avea decît douăzeci şi nouă de ani, cînd a căzut la Iena !

Oftă şi deschise uşa ultimei săli, cea a lucrurilor „groteşti". Cînd se dădu la o parte din faţa Egléei, aceasta scoase un strigăt. Un uriaş războinic cu chip de mongol, cu obrajii şi fruntea traversate de linii roşii zigzagate cu buzele răsfrînte într-un rictus fioros, lăsînd să i se vadă dinţii negri, flutura deasupra capului o sabie de călău. Ceea ce-l făcea şi mai înspăimîntător la prima vedere era faptul că monstrul era însoţit de numeroşi alţii la fel ca el, un ingenios joc de oglinzi multiplicîndu-l la nesfîrşit.

— Revino-ţi în fire, zise Bettina. Nu-i decît un manechin de ceară.

Eglé îşi reveni şi-şi aruncă ochii spre ciudatele personaje de dimensiuni mai reduse, care, deasupra oglinzilor înţesate de războinici ameninţători, acopereau o etajeră dispusă de jur împrejurul încăperii : cocoşaţi, schilozi cu cîrje, chiori cu o banderolă neagră peste ochiul lipsă, ologi, ciungi, şchiopi, o întreagă curte a miracolelor, la care se adăugau diavoli încornoraţi, înfigîndu-şi furcile în trupurile blestemate şi vrăjitoare ştirbe călărind pe mături.

— Bărbatul meu avea o slăbiciune pentru sala asta, reluă contesa. Comandase el însuşi majoritatea acestor orori la Meissen şi Viena şi cea mai mare plăcere a lui era de a inventa un nou monstru. Pe acesta îl primise exact înainte de a pleca la armată.

Luă de pe etajeră o figurină reprezentînd o fiinţă hidoasă, cu capul de două ori mai mare decît trupul, cu

unghiile roșii, cu ochii însîngerați, și care tocmai înghițea în gura-i cu dinții ascuțiți căpățîna unui biet omuleț.

— Ți-ai dat seama, nu ? că ăsta-i căpcăunul, adăugă ea. Dar, cincisprezece zile mai tîrziu a venit rîndul lui Théodorus al meu să fie mîncat de grenadierii lui Napoleon.

— Mîncat ?

— Ascultă-mă bine. Nu pretind că acești compatrioți ai dumitale sînt antropofagi. Ca să mă exprim mai simplu : contele de Frankenberg a fost decapitat de o ghiulea franceză.

— Bietul de el !

— Da, dar asta-i ! așa i-a fost scris, și este mai onorabil să mori dintr-un foc de pușcă decît din dambla. ceea ce i s-ar fi întîmplat cu siguranță. Nu-i oare ciudat că ultimul „grotesc" fusese un căpcăun devorînd un cap de copil, achiziționat cu cincisprezece zile înainte de a-i fi zburat chiar lui însuși căpățîna ?

Eglé stătuse patru zile în casa Bettinei de Frankenberg care se dădea-n vînt după prietena ei franțuzoaică și o copleșea cu tot soiul de amabilități. Frigul se menținea, și o ceață gălbuie se întindea deasupra rîului Spree. Îndată după instalarea la contesă, Eglé îi trimisese o scrisoare mareșalului Augereau, prin care se scuza că nu se putea alătura soțiilor de general care plecau a doua zi, obligată fiind să-și aștepte unchiul ce urma să se înapoieze împreună cu ea în Franța. Ducele de Castiglione, a cărui situație instabilă nu-l îndemna spre amabilități, îi răspunsese pe loc, cu o asprime specific militărească, spunîndu-i că, deoarece o prevenise de pericolele la care se expunea, se spăla pe mîini de urmările ce le-ar putea atrage o asemenea încăpățînare. Pe ea o pufnise rîsul. Ce rău putea să-i mai rezerve soarta, acum cînd acela pe care-l iubea îi scrisese în toate scrisorile : „Voi fi fericit să te revăd" ? Se simțea ca prin miracol apărată chiar de propria-i bucurie. Și cum să fi ghicit ursuzul ăsta de Augereau, oricît de mareșal al imperiului ar fi el ? Pentru orice eventualitate, neștiind încă dacă armata mai era sau nu la Kőnigsberg, ea îi răspunsese lui Victorien că scrisoarea ultimă o umpluse de fericire, și că sub hainele

acelea împodobite de general ea nu-l vedea decît pe sublocotenent, că trecutul lui era pentru ea un motiv în plus să-l admire și că, în sfîrșit, viitorul n-o interesa decît în măsura în care-o va aduce mai aproape de el.

Pe toată durata acestor patru zile, trăise parcă într-un fel de vis cu ochii deschiși, timp în care Bettina se agita împrejurul ei ca un titirez. În cea de a treia zi, un mare dineu oferit în cinstea ei reunise vreo douăsprezece contese prusace, și cum ea o întrebase pe stăpîna casei de ce nici un bărbat nu participa la petrecere, aceasta îi răspunse rînjind :

— Păi, din pricina victoriilor lui Napolen, scumpo. Toți bărbații acestor doamne au fost uciși în luptă, unii la Iena, alții la Auerstedt și ultimul sub comanda mareșalului vostru Macdonald, în luptele de la Mitan. M-am gîndit că ți-ar place să nu vezi în jurul mesei decît soții de eroi ca și dumneata.

Să-i placă ! Prusacele astea erau niște ființe foarte ciudate. Oare să fi fost toate soțiile unor bețivani înrăiți ca Theodorus de Frankenberg ? Nu păreau deloc afectate de soarta lor și rîdeau ca apucate de streche la glumele cele mai banale.

Ceea ce le interesa mai ades era moda de la Paris, și o asaltau pe Eglé cu întrebări privitoare la această temă inepuizabilă. Una vroia să știe dacă pălăria în formă de coif mai era la modă în lumea bună ; alta se interesa de scufa cu colțurile ridicate ca bonetele lăptăreselor. A treia își comandase la cea mai bună croitoreasă din oraș o rochie din dantelă strînsă pe corp și se întreba îndurerată dacă prin asta i-ar crește farmecul. Or, era o femeie planturoasă cu obrajii umflați, de culoare roz-porcească, și al cărei spenter verde închis strangula nemilos un piept de doică. Vorbea franțuzește cu un accent german.

Pînă atunci, Eglé nu reacționase decît cu blîndețe și reținîndu-și o discretă poftă de rîs. De data aceasta, nu mai putu :

— Doamnă, zise ea grav, cînd ai părăsit, ca mine, Parisul de mai multe luni, nu mai ai dreptul să vorbești la întîmplare. La Paris moda se schimbă după fiecare anotimp și după fiecare femeie.

Prusaca voluminoasă, care era contesa de Vierzehnheiligen, își încruntă sprînceana într-un efort de înțelegere greoaie și întorcîndu-se spre Bettina :

— *Habe ich gut verstanden ?* zise ea încet. *Jede Frau und jede Jahreszeit ?*

— *Ja.* răspunse Bettina.

— *Ah ! Das ist unglaublich.*

Apoi contesa de Frankenberg se adresă Eglèei :

— Iart-o că vorbește nemțește. Crede că n-a înțeles bine. Prietenei mele i se pare de necrezut că în Franța fiecare femeie își poate arbora moda ei personală.

— De ce nu ?

După această întrebare, toată masa începu să șușotească și să chicotească într-un entuziasm ce nu se mai sfîrșea. După ce delirul se mai potoli, Bettina reluă :

— Contesa de Vierzehnheiligen este cea mai glorioasă dintre noi toate și. cu îngăduința dînsei, îți voi explica de ce.

— *Ja ! ja !* zise cealaltă, cu fața radioasă ca o lună plină.

— Ascultă-mă cu atenție. Știi, draga mea prietenă franțuzoaică, în ce fel, datorită geniului lui Napoleon, bătălia de la Iena a fost atît de nefastă pentru armatele noastre. Ei bine ! satul Vierzehnheiligen (în franțuzește : Patrusprezece Sfinți), leagănul ilustrei familii cu acest nume, se afla în centrul bătăliei. Aici, mareșalul Ney, nimicind toate atacurile bravei noastre cavalerii, a decis soarta zilei de luptă. Din acel moment, Vierzehnheiligen, va comemora peste secole un mare act de vitejie. Ce onoare !

— *Hoch ! hoch !* exclamară în același timp mai multe contese.

Eglé înțelegea din ce în ce mai puțin atitudinea acestor blonde și a acestor roșcovane. Contesa de Vierzehnheiligen se mîndrea cu înfrîngerea armatei prusace pentru că arta războiului fusese manifestată aici în gradul cel mai înalt. Prietenele ei încuviințau acest sentiment. Pentru ele, dezastrul național însemna mai puțin decît geniul învingătorului. Admirau, dincolo de orice, forța triumfătoare.

Conversația se îndrepta acum asupra împăratului și laudele nu mai conteneau de o parte și de alta a mesei.

— Napoleon, zicea Bettina, este cel mai mare comandant de oaste al timpurilor moderne, un nou Alexandru.

— *Hoch ! hoch !* repetau contesele.

Doar o scundă roşcovană, ameninţată de o părere de cocoaşă şi care privea cruciş, părea mai rezervată.

— *Jedoch will Preussen nicht sterben,* bombănise ea printre dinţi.

— Ce zice, doamna ? o întrebă Eglé pe contesa de Frankenberg.

Bettina zîmbi.

— Doamna este contesa de Glogan, şi zice că totuşi Prusia nu vrea să moară. Sigur că da ! Napoleon ştie prea bine că soldaţii noştri sînt la fel de vajnici ca ai marelui Frederic. Le-au lipsit doar generalii pricepuţi. Conduşi de împărat ar fi fost la fel de invincibili ca şi francezii. Cînd cazacii n-or mai avea marele lor aliat, iarna, Prusia aliată cu Franţa va ului universul.

— *Ja ! ja !,* repetau în cor contesele clătinîndu-şi capul, căci băuseră cam prea mult vin de Franconia care pe cît este de aromat pe atît este de tare.

Mai multe, la plecare, abia de se mai puteau ţine pe picioare şi se loveau de mobile. Vizitiii trebuiseră să le urce în trăsură. Bettina, însă, îşi păstrase toată stăpînirea de sine. Le însoţise pînă la uşa hotelului. Cînd se înapoie, ochii îi străluceau într-un chip ciudat.

— Dragă Eglé, zise ea, ce fericire că sîntem numai noi amîndouă ! Aici, nu este ca la nunta din Cana ; ce este mai bun se serveşte la urmă. Ar fi fost o adevărată crimă să dai să bea acestor bune prietene care-şi pierduseră capul un vin ca cel pe care-l vei gusta acum.

Bătu din palme şi un valet aduse pe un platou de argint o sticlă cu gîtul înalt şi aburită de căldura ce-o degaja marea sobă de faianţă.

— Ai să vezi că am dreptate. Este un vin spumos ca şampania voastră. Se numeşte *Steinwein,* adică vin de piatră, cum se spune la voi, cred, şi are un gust de cremene.

— Văd că eşti foarte bine informată.

— Ei bine ! *Steinweinului* i s-a mai spus şi vinul Sfîntului duh, iar dacă prinţii noştri i-au dat şampaniei denumirea de *Götterwein,* sau vin al zeilor, eu îi dau cu

plăcere acestuia și calificativul de *Engelwein,* adică vinul îngerilor. Mai întîi trebuie să fie desfăcut dopul. Dar îl vei aprecia chiar tu.

Dopul sări în sfîrșit sub degetele valetului, un flăcău uriaș în livrea roșie aprinsă, cu perucă pudrată, ciorapi albi și pantofi cu cataramă.

— Poți pleca, Hans, zise contesa. Voi servi eu.

Valetul se frînse în două și dispăru.

— Doar două degete, zise Eglé.

În loc de răspuns, un ridicat din umeri.

— Ei, haide, ce naiba !

Bettina umplu pînă-n vîrf înaltele pahare verzui cu picior răsucit, apoi, ridicîndu-l pe al său, rosti cu un ton de poruncă :

— *Prosit ex !*

Franțuzoaica bău o înghițitură și puse paharul pe masă. Prusaca, după ce și-l goli pe nerăsuflate pe al său adăugă îndată :

— Văd, dragă Eglé, că nu cunoști obiceiurile noastre și aș greși dacă ți-aș reproșa. Află deci că în „cafenelele" lor, cum le zic ei, și unde mai mult se bea decît se fumează, studenții noștri, cînd se înfruntă cu un *Prosit ex !* sînt obligați să-și golească paharul cu bere pînă la ultima picătură, și apoi să-l răstoarne pe masă. Dar eu nu-ți cer să-l răstorni pe al dumitale.

Rîse nervos, aproape provocator și se apropie. Privirea i se încețoșa.

— Dragă Eglé, oftă ea, bănuiești ce mare prietenie îți port ?

Apoi revenind la limba-i maternă.

— *Ach ! Mein Gott !*

— Ce-ai spus, Bettina ?

Contesa își trecu mîna peste frunte.

— Cred c-am băut prea mult.

— Și m-ai obligat și pe mine să beau prea mult, răspunse Eglé cu un aer pe care se sforța să-l aibă degajat. Îmi vîjîie capul și pic de somn. Mulțumesc pentru seara aceasta. Noapte bună !

Se grăbi spre ușă, în timp ce Bettina, imobilă, înălța un braț către ea, pe care apoi îl lăsase să cadă fără să spună o vorbă.

A doua zi, Eglé dormea dusă cînd niște bătăi în ușa camerei o treziră brusc. Își frecă ochii, sări din pat, își petrecu un capoțel vișiniu, împrumutat de Bettina, și deschise. O subretă blondă, cu ochii sașii, se înclina respectuoasă :

— *Gnädige Frau, ein Herr erwartet Sie unten.* [4]

Totodată fata îi întinse o hîrtie, pe care recunoscu scrisul lui Patrick Mulligan.

Draga mea nepoată, cum nu cred că neprihănita teutonă cu care-am discutat va izbuti să se facă înțeleasă de dumneata mîzgălesc în grabă aceste cîteva rînduri pentru a te anunța că unchiul Patrick, întors de la Kőnigsberg, se află la ordinele dumitale.

Ea sări în sus de plăcere, lăsă în jos chepengul secretaiului din lemn de lămîi, care conținea o trusă de scris din argint, muie în cerneală lunga pană de gîscă, și scrise :

Dragă unchiule, mă îmbrac repede și vin.

Un sfert de oră mai tîrziu, sărea de gîtul irlandezului.

— Unchiule Patrick sînt prea fericită, trebuie să te sărut.

— Sfinte patroane, exclamă cinstitul om, ce patimă ! Cît pe ce să mă bagi la tot felul de idei care nu mai corespund cu vîrsta mea. Dar îmi cunosc vîrful nasului. Altuia i se adresează îmbrățișarea asta și, pe legea mea ! pentru fericitul ăsta de flăcău, am să fac și eu la fel.

Două sărutări de bunic pocniră pe obrajii tinerei femei.

— Acum, rosti bine dispus, fostul grenadier al lui Frederic, iată ceva și mai bun : o scrisoare de la cine știi dumneata.

— Dă-mi-o repede !

Se năpusti asupra scrisorii.

[4] Coniță, un domn v-așteaptă jos ! (lb. germ.).

Dragă Eglé, profit de plecarea celui mai mare anglofob din lume, pentru a-ţi confirma ultima scrisoare, în cazul în care poşta ar fi mers prost. O voi face în grabă, deoarece armata trebuie să plece dintr-o clipă în alta ; soarta mea este s-o urmez şi pregătirile nu-s încă gata.

Piciorul îmi merge din ce în ce mai bine. Peste cincisprezece zile sper să poată să-şi reia funcţiile normale, nu fără o oarecare şchiopătare care, cu timpul, se va repara. Nu-i, într-adevăr, o bună recomandare pentru fetele frumoase, dar, pentru a-şi îndeplini meseria, crezi că interesează pe cineva dacă un cavalerist şchiopătează sau nu ?

În caz că precedenta scrisoare a sosit la timp, iartă-mă că mă repet. Mă gîndesc la dumneata cu multă afecţiune. Ca să mă îmbărbătezi în momentele grele prin care treceam, dumneata ai înfruntat pentru mine nenumărate primejdii. Dacă îngerul păzitor al războiului va vrea să mă cruţe şi în viitoarea campanie, fii sigură că n-am să-ţi rămîn dator.

Mă tem însă, chiar pentru o privire prea îngăduitoare, că nu mai corespund îndeajuns amintirii ce-o ai despre mine. Rănile primite în Rusia, adăugate la cele care mă însemnaseră dinainte nu-mi dau voie să-mi fac iluzii cu privire la persoana mea. Ia gîndeşte-te. Îţi vîri o idee în cap, nu vrei să admiţi că ai greşit, şi pe urmă nu-ţi ajunge o viaţă întreagă pentru a regreta, prea tîrziu, această simplă toană. Eşti tînără şi liberă. Îţi stau în faţă cele mai frumoase perspective ; e de ajuns să întinzi mîna. Dumneata urci o pantă pe care eu am început s-o cobor, şi dorindu-ţi toată fericirea la care ai dreptul, nu pot decît să te ajut să nu te înşeli asupra aceluia ce ţi-o va dărui.

La urma urmei, spune-ţi că soarta nu depinde decît de dumneata, şi îngăduie-mi să-ţi sărut mîinile.

Eglé duse scrisoarea la buze.

— Eşti mesagerul unor veşti bune, unchiule Patrick, zise ea. Cum ţi s-a părut generalul ?

— Dragă nepoată, cum să-ţi spun ? N-am făcut decît să-i repet că nu eşti o femeie ca celelalte, şi nici el nu-i un bărbat oarecare. Cînd am sosit la Vilna, l-am găsit

aproape bucățele, invalid fără nici o scăpare, și mă-tomcam să ți-l readuc în halul acela. Dar de unde ! La Kovno și începuse să nu mai vrea să audă de eșarfă. Iar cînd a ajuns la Kőnigsberg, vroia să urce iarăși pe cal, și doar furia oarbă a chirurgului a izbutit să-l împiedice. La plecarea mea, în sfîrșit, începuse să șontîcăie blestemîndu-l pe Hippocrate și întreaga medicină.

— Fii sincer, unchiule Patrick. După scrisoarea citită pare să se fi schimbat mult de cînd nu l-am văzut. Cîți ani îi dai ?

— La naiba, fetițo. L-am întîlnit pentru întîia oară la Vilna. Nu-s în măsură să fac comparații. Tot ce-ți pot spune este că între portretul în miniatură, pe care m-ai însărcinat să i-l dau și original, nu mi-am dat seama să fie o diferență prea mare. Cît despre vîrstă, să tot aibă vreo patruzeci, dar un patruzeci încă însuflețit de focul tinereții, ceea ce nu m-ar mira. N-are un fir de păr alb.

— Dacă știu să socotesc bine, bunul meu prieten, generalul Philbert merge spre patruzeci și șapte de ani.

— Drace ! armata l-a conservat.

— Unde mai pui că generalul nu-i plămădit din același aluat cu primul recrut venit, cum spuneai și dumneata adineaori... Ah ! poftim ! trebuie să te sărut încă o dată pentru bucuria ce mi-ai adus-o.

Din nou îl strînse tare, iar unchiul se umflă în pene.

— Sfinte Sisoe ! Dar nu te sfiești deloc ! Îmi provoci emoții prea mari pentru un sexagenar, ba chiar mai mult, unul care și-a pierdut degetul gros de la picior în mizerabilele de închisori ale lui Pitt și care a parcurs peste o sută și cincizeci de leghe pe drumuri îngrozitoare unde de nenumărate ori era cît pe ce să-și frîngă gîtul.

— Dragă unchiule, ai dreptate. Fericirea te face egoist. Nici măcar nu te-am întrebat cum de-ai putut izbuti să faci atîta drum într-un timp așa de scurt.

— Ptiu ! A trebuit să fac uz de toate mijloacele, bineînțeles și de pistol.

— Ai folosit pistolul ?

— N-am avut încotro. Ca să merg mai repede, cum cunoșteam drumul, am hotărît să plec singur și să-mi con-

duc chiar cu vehicolul, un fel de *wiski* acoperit cu o prelată. La relee, este mai ușor să schimbi un singur cal, decît mai mulți. La drept vorbind, procedeul avea un inconvenient : nu eram protejat de frig, cu toată pielea de urs datorată generozității generalului Philbert.

— Ce minunat !

— Ce ? Pielea de urs ?

— Nu, că generalul s-a gîndit să ți-o dea.

— Mda... Așadar, plec străduindu-mă ca, în prima zi, să mă îndepărtez cît mai repede de Kőnigsberg, deoarece auzisem că grupuri de cazaci bîntuiau în toate direcțiile. Pînă la căderea nopții totul decursese în ordine. Cînd mă apropiam de popas, în amurg, întîlnesc doi călăreți cu puștile-n bandalieră, și săbiile la oblînc. Îmi aruncă din mers cîteva cuvinte pe care nu le înțeleg. Trec mai departe și, o clipă mai tîrziu, aud în urma mea un zgomot de galop. Privesc iute peste umăr. Ei, poftim ! Călăreții făcuseră cale-ntoarsă și mă urmăreau. N-am stat pe gînduri. Am așteptat ca vitejii mei să ajungă în raza pistolului. Nu-mi rămînea decît să-i ochesc ca pe niște iepuri. Îi nimeresc din primul foc.

— Și erau cazaci ?

— Iată că treburile se complică. Bineînțeles că nu m-am ostenit să verific dacă vînatul meu era mort sau rănit. Alți cazaci puteau să-mi sară în spinare dintr-o clipă în alta. Mîn cît pot de tare și la vreo zece kilometri de drum, undeva pe lîngă Braunsberg, mă opresc la releul de poștă. Era la intrarea unui sat sinistru, în mijlocul nisipurilor acelea presărate cu brăduți negri pe care le știi prea bine. Eram frînt de oboseală și totuși n-am putut dormi, mai puțin din pricina puricilor, cît din a nechezaturilor furioase, însoțite de lovituri de copită în stănoagă, care m-au chinuit toată noaptea. Explicația mi-a fost dată a doua zi, cînd mă pregăteam de plecare. Lipită de han se afla o herghelie de cai de prăsilă. Iepele fuseseră, toate, rechiziționate pentru armată și nu mai rămăseseră decît doi armăsari. La releul precedent, călutul meu pomeranian fusese înlocuit cu o iapă : de unde agitația armăsarului.

Eglé se porni pe rîs.

— Da, da ! Aşadar, îmi beau cafeaua de dimineaţă în care înmuiasem o bucată de pîine neagră, fără nici un gust, cînd trei indivizi se năpustesc asupra mea, mă leagă ca pe cîrnat şi spunîndu-mi că sînt un asasin, mă snopesc în bătăi, fără să le pese de părul meu alb, apoi mă închid într-o colibă învecinată, lipsită de ferestre. Un ţăran descoperise victimele din ajun, care nu erau cazaci, ci jandarmi prusaci. Unul dintre nenorociţii ăştia murise pe loc din pricina unui glonte înfipt în inimă, celălalt, înainte de a-şi da duhul, avusese timp să-mi dea semnalmentele.

Povestea m-ar fi putut costa scump. Din fericire, prusacii nu-s oameni grăbiţi. M-au lăsat toată ziua fără să se ocupe de mine, în nenorocita aia de cocioabă, mobilată cu un singur scăunel. Desigur, plecaseră în oraş să primească dispoziţii. După căderea nopţii, am reuşit să-mi desfac frînghiile şi, cu ajutorul scăunelului m-am cocoţat pîn' la grinzile tavanului şi-am găurit acoperişul de paie fără să-mi zgîrîi faţa şi mîinile. M-am uitat repede să văd dacă nu-i cumva vreo santinelă în faţa închisorii mele, apoi m-am lăsat în jos, am intrat la han, mi-am înhămat pe tăcute iapa la *wiski*, am dat bice şi, la sănătoasa, birjar ! Probabil că îngeraşii ăia au somnul greu, deoarece, cum am pornit-o la drum, cei doi armăsari simţind că le fuge consoarta rîvnită au reînceput să necheze cu disperare, fără ca nimeni din sat să se mişte.

— Şi pe urmă ? întrebă Eglé cu gîndul aiurea.

— Ei, pe urmă ! totul s-a petrecut aproape normal, în afară de faptul că începînd cu Grandenz şi pe tot restul drumului m-am dat drept prusac. Ocolind aglomeraţiile de care mă temeam, dormeam de preferinţă în casele ţăranilor unde mi se dădea să mănînc nişte uriaşi cartofi pămîntii cu o picătură de unt şi să beau bere şi şnaps. Generalul Philbert avusese bunătatea să-mi ofere o sută de taleri, mulţumită cărora am putut să-mi schimb caii de poştă.

— Se gîndeşte la tot !

— Şi uite-aşa, am ajuns la Berlin, după ce m-am împotmolit o dată în nisip şi m-am răsturnat de două ori, fără stricăciuni însă.

Eglé oftă şi reluă :

— Aș putea acum să te întreb ceva ?

— Dă-i drumul !

— Sper să nu mă socotești ridicolă... Crezi că un bărbat și o femeie se pot iubi fără să se vadă, vreau să spun că dragostea se poate aprinde în absența celuilalt ?

Patrick Mulligan zîmbi.

— Dragă fetițo, n-am trăit decît șase luni cu prima nevastă, un an și jumătate cu a doua, și doi ani cu a treia De fiecare dată soția mi-a murit accidental, așa cum știi. și totdeauna în timp ce lipseam. Prima dată, îl ajutam pe potcovar, a doua oară jucam cărți împreună cu preotul. a treia oară dădeam cep unui butoi de bere brună la un prieten cîrciumar. Experiența mea personală mă îndeamnă să cred că nu poți lăsa niciodată în deplină siguranță pe cei care-i iubești.

— Nu-mi răspunzi la întrebare.

— Așteaptă puțin ! Cunosc un proverb franțuzesc care sună așa : Ochii care nu se văd...

— Se uită.

— Asta-i.

— Și după dumneata proverbul are dreptate ?

— Nu spun asta. Cred mai degrabă că timpul și distanța sînt neputincioase în fața unui sentiment puternic ; atîta vreme cît poți nădăjdui...

— Atîta vreme cît poți nădăjdui, repetă ea clipind. Este exact ce trebuia să-mi spui, unchiule Patrick. te iubesc la nebunie.

El o privi cu un aer blajin.

— Încă o declarație care-mi zboară pe lîngă urechi, dragă nepoată, dar e foarte bine așa. Cînd plecăm ?

— Chiar acum ! Nu mai am nici un motiv să rămîn aici.

— Eglé. draga mea. te-am auzit bine ? Vrei să mă părăsești ?

Bettina intrase în încăpere. Se apropie de prietenă și-și petrecu brațul în jurul gîtului ei.

— Nu știai că te afli aici ca la tine acasă ?

Eglé ridică din umeri.

— Îngăduie-mi să ți-l prezint pe unchiul meu. despre care ți-am mai vorbit. Trebuie să plec îndată spre Paris

şi n-am altă soluţie decît să-l însoţesc. Îţi sînt extrem de recunoscătoare pentru generoasa primire. Ne vom revedea după semnarea păcii. Casa mea îţi va fi totdeauna deschisă.

Contesa îşi retrase braţul.

— Văd că eşti hotărîtă să pleci, şi m-am trezit cu o cumplită durere de cap : este prea mult pentru o singură zi. Ţine minte mai ales că n-o să te uit. Mă retrag în camera mea şi voi rămîne acolo pînă seara, în timp ce voi veţi alerga pe şosele. Urăsc despărţirile.

Aruncă un sărut fugar pe obrazul Egléei şi o luă la goană pe dalele albe şi negre.

— Drăgălaşa asta roşcovană are nişte purtări foarte ciudate, zise Patrick Mulligan, după ce uşa se închise în urma ei. Nu-i lipseşte decît bătaia cu nuiaua. E măritată ?

— Văduvă. Bărbatul ei a făcut-o foarte nenorocită.

— Aşa spune ea.

— Bărbaţii sînt totdeauna vinovaţi de nefericirea femeilor, unchiule Patrick. Să mergem.

— Să mergem pînă nu ne batem, zise irlandezul rîzînd.

X

NOAPTEA DE LA FROMENTIÈRES

ÉGLÉ TRAVERSASE SENA PE PONT des Arts şi înaintase pe chei pînă la intrarea în piaţa Carrousel. Cîteva scame de ceaţă irizată pluteau deasupra fluviului tulburat de mici valuri alburii, dar cerul verde albăstrui avea recea transparenţă a frumoaselor zile de iarnă. O rază de soare dădea strălucire geamurilor de pe cheiul Malaquais.

Tînăra femeie, pe cap cu o pălărie din catifea neagră şi înfofolită în paltonul de lînă merinos tivit cu blană de hermină, trăgea în piept, la intervale rare, aerul tare al dimineţii, şi întregu-i trup era pătruns de vigoare şi sănătate. Se simţea total refăcută după cumplita boală care,

cu cîteva luni în urmă, fusese cît pe ce s-o dea gata. Febra o cuprinsese la 16 octombrie, exact în ziua cînd începuse nefasta bătălie de la Leipzig. Timp de o săptămînă, fusese între viaţă şi moarte. În ziua a opta doctorul o considera pierdută. Într-a noua, în timp ce delira, primise o scrisoare din Germania.

— Doamnă, îi spusese bătrîna Clémentine, cred că-i o scrisoare de la domnul general.

Învingînd obsedantul zumzet al febrei, Eglé schiţase un zîmbet. Buzele-i uscate se mişcaseră.

— Citeşte-mi-o, Clémentine.

Erau primele vorbe cu sens din ultimele două zile. Slujnica îşi pusese ochelarii şi citise bîlbîindu-se. Victorien pomenea pe scurt despre bătălia pierdută din pricina defecţiunii saxone. În oribila înfruntare pieriseră în sînul ambelor armate mai mulţi oameni decît la Moscova. El însuşi fusese pe punctul de a muri înecat în Elster, ca nefericitul general Poniatowski, dacă un lăncier polonez de pe mal nu i-ar fi întins arma în timp ce era gata să se ducă la fund. Ba nici nu putuse apuca instrumentul salvării decît cu mîna stîngă, atît de mult îi amorţise dreapta tot mînuind sabia de dimineaţa pînă seara tîrziu.

De trei săptămîni Eglé nu mai ştiuse nimic despre Victorien, iar această scrisoare îi produsese efectul unui medicament miraculos. A doua zi, febra îi scăzuse ; se întorcea la viaţă.

Timp de două luni, lîncezise într-o grea convalescenţă. Rămăsese atît de slăbită, încît nu se putea ţine pe picioare. Astfel, cum doctorii îi recomandaseră plimbări în aer liber, se ducea cu fiacrul pînă la grădina Tuileries : Coralie o ajuta să coboare şi o ajuta să meargă, ţinînd-o de braţ. Se întreba dacă va izbuti vreodată să-şi recapete forţa. Cumplit an, 1813 ! Şi totuşi ce fericită fusese cînd plecase din Berlin, împreună cu Patrick Mulligan ! Credea pe atunci că eşecul campaniei din Rusia nu era decît un accident şi că împăratul va trece repede peste ceasul rău. Într-adevăr, primele ciocniri fuseseră în favoarea lui. Weserfels, Lützen, Bautzen, Wurschen, alte nume se adăugau la gloria vulturilor. Năd ăjduia ca Victorien să se întoarcă la Paris odată cu toamna. Dar armistiţiul de la Pleswitz nu fusese decît un şiretlic odios al aliaţilor, ca

să cîştige timp. La 10 august, Congresul de la Praga se dizolvase iar cinicul împărat al Austriei nu s-a dat înapoi de la infamia de a declara război ginerelui său. După triumful de la Drezda, mareşalii Imperiului, unul după altul se lăsau bătuţi ca nişte şcolari. Napoleon nu putea fi peste tot în acelaşi timp şi zilele sîngeroase de la Leipzig vedeau cum geniul era neputincios în faţa soartei potrivnice.

În această succesiune de înfrîngeri, scrisorile lui Victorien fuseseră pentru Eglé un constant reconfort. După ce-şi vindecase piciorul, moralul generalului se refăcuse pe de-a-ntregul. Părea să fi uitat de diferenţa lor de vîrstă şi dacă-i vorbea mai mult despre război decît despre iubire, cîteva cuvinte bine plasate, cel mai adesea în post-scriptum, erau de ajuns s-o umple de fericire. Scrisoarea trimisă a doua zi după bătălia de la Leipzig fusese în această privinţă decisivă. Tot citind-o şi răscitind-o, o ştia pe din afară şi cînd o cuprindea deznădejdea după o atît de lungă aşteptare, căpăta din nou curaj, repetîndu-şi frazele încărcate de promisiuni :

...Dragă Eglé, aş fi neserios dacă nu ţi-aş mărturisi că după o înfrîngere atît de gravă, sînt împresurat de tot felul de gînduri negre. Poţi fi sigură că-mi voi face datoria pînă la capăt, dar mă întreb cum s-or sfîrşi toate astea. În scurt timp n-o să mă mai întreb chiar deloc. Să te fi bătut timp de douăzeci de ani în armata regelui, a Republicii, şi a Imperiului, să-ţi fi tîrît sabia prin trei continente şi să fi fost rănit de zece ori, ca să asişti, în cele din urmă, la o asemenea derută ca cea de ieri, iată motive care te pot dezgusta pe totdeauna de meseria de soldat. Cel mai enervant lucru, în toată povestea asta, este că ostaşii n-au fost mai puţin vrednici de stimă. Aceşti Bombănici sau Maria-Luiza cum li se spune aici recruţilor, şi cărora nici măcar nu le-au crescut tuleiele-n barbă, toţi s-au luptat cu aceeaşi dăruire ca a voluntarilor din anul al II-lea. Un sat numit Schönfeld a fost pierdut şi recucerit de şapte ori de corpul de armată numărul 6. Dar ce te faci cînd acela care, pînă mai ieri, lupta alături de tine, îşi întoarce arma împotriva ta, cînd un mareşal francez,

ca nedemnul de Bernadotte, dă ordin să se tragă în chiar aceia cărora le datorează destinul ?

Amărăciunea care mă apasă mă împinge să-mi pun întrebări. Oricare-ar fi rezultatul atîtor calamităţi, toate astea vor avea un sfîrşit, şi cred că acest sfîrşit se apropie. Voi reveni la Paris, dacă o vrea Dumnezeu, şi nu voi mai fi, pentru dumneata, decît un bărbat în faţa unei femei, nimic altceva decît un bărbat, la fel ca Adam şi Eva. Oricît de mult mi-a trebuit ca să-mi dau seama, ştiu astăzi ce mi-ar fi lipsit, dacă n-ai fi avut grijă de bărbatul fără busolă care eram după moartea Thémirei.

În împrejurările de-acum, nu cred că am dreptul să-ţi spun mai mult, dar mi-l iau pe acela de a-ţi mărturisi că aspir la o viaţă în care blîndeţea să înlocuiască pe totdeauna violenţa, şi cînd zîmbetul plin de încredere răspunzînd alui meu, va preţui pentru mine mai mult decît toate fumurile gloriei.

După acest prim semn de dăruire sufletească urmaseră alte scrisori. „Nu-ţi face griji pentru mine, adăuga el : mi-e de ajuns să mă gîndesc la dumneata ca să mă simt ocrotit." Cît despre ea, prefera această prudenţă care vorbea printre rînduri, decît o declaraţie foarte deschisă.

Ultima scrisoare îi sosise din Troyes :

I-am înfrînt pe Prusaci la Brienne, zicea el, dar bătălia de la Rothière ne-a fost potrivnică. Blücher se alipise armatei cumătrului său austriac, şi duşmanul înainta în mase compacte contra slăbitelor noastre batalioane. A trebuit să ne repliem la Troyes, şi nu ştiu ce să mai cred. Doar împăratul arborează un calm olimpian, iar mareşalul Victor îmi zicea ieri : „Tare-aş vrea să ştiu ce zace în căpăţîna diavolului ăsta de om. În dimineaţa bătăliei de la Austerlitz era la fel de sigur de el". Sînt de acord că totul este posibil la un om de geniu, dar un singur om poate ţine piept altora trei, cînd nu se cheamă Horaţiu ? Ai să-mi spui că autorul preferat al lui Napoleon şi de la care se inspiră este Corneille. Dar este oare de ajuns ?

Orice s-ar întîmpla, Parisul nu este departe ; va trebui oricum să ne întoarcem, dar marea întrebare este

cum ne vom întoarce. Deie domnul să nu fie cu capul plecat, și mai ales să fie cît mai curînd !

De atunci trecuse o săptămînă și zvonuri din cele mai alarmante circulau prin Paris. Unii spuneau că era mai mai mult ca sigur că regele Romei împreună cu mama sa vor pleca la un castel de pe Loara. Peste tot se șoptea că intrarea prusacilor și a cazacilor în capitală putea să aibă loc dintr-un moment într-altul, iar rugăciunile ținute trei zile la rînd în biserica Sainte-Geneviève, din ordinul împărătesei, nu potoliseră spiritele neliniștite. În două zile aproape toate alimentele își dublaseră prețul. Totuși, regele Joseph înștiințase populația că, în această dimineață de 11 februarie 1814, va trece în revistă, în curtea de la Tuileries, grenadierii și vînătorii din garda prusacă. Eglé se decisese să asiste și ea, nădăjduind să afle noutăți de ultimă oră.

Cînd intră în piață, tobele băteau în interiorul curții palatului, iar grenadierii, în costumele lor albastre, cu centiroanele albe cu diagonală, și în cap cu calpace de urson și placă de aramă erau aliniați pentru trecerea în revistă. Mulțimea de gură cască se înghesuia de jur împrejurul pieței.

Tot zîmbind în dreapta și-n stînga, Eglé izbuti să se strecoare în primul rînd. În clipa aceea tobele se opriră, bastonul unui tambur major se învîrti prin aer și fanfara intonă imnul : *Imperiul să ni-l apărăm.* Era semnalul că regele Joseph ieșise din castel. Într-adevăr, Eglé îl și recunoscu în mijlocul unui grup de ofițeri călări. Nu se schimbase de pe vremea cînd, la Madrid, își îndreptase ochii către doamna colonel Fouriès. Se gîndi că și acum părea la fel de mulțumit de sine. Era în ținută obișnuită de vînător de gardă după modelul fratelui său, și purta medalia Marelui vultur al legiunii. Se auziră cîteva strigăte : Trăiască împăratul ! Chipul regelui se înăspri și, însoțit de escortă, înaintă spre frontul trupelor.

Muzica acoperea discuțiile, dar cîteva fraze rostite de vecinii apropiați ajunseră la urechile Egléei.

— Nu ferchesul ăsta ne va salva Franța !

— Dar va ști cum să se salveze pe el.

— Ha ! ha ! Ca la Madrid !

— Spaniolii îl porecliseră don Pépé, un nume foarte potrivit pentru el.

— Se pare că, de teamă să nu fie asasinat, se îmbrăca în femeie și se ducea să se dea în spectacol cu frumoasele de *señoras*, amantele lui.

— Iar pe bărbații ăstora îi făcea Granzi de Spania.

— Pentru cît îl costa...

— Pînă una-alta, nu i s-a tăiat gîtul capetului care a strigat „Trăiască regele !" unui filfizon de carnaval.

— Un papițoi !

— Zi-i Joseph și gata.

Rîsetele izbucniră. După o mică pauză, muzica intonă *În drum spre Siria*. Eglé văzu atunci cum un aghiotant călare ieșise din castel și îndreptîndu-se spre rege în trap iute, îi înmînase un plic. Se înfioră. Nu întrerupi o trecere în revistă decît dacă mesajul este de o mare importanță.

Regele se oprise. Desfăcuse plicul, scosese hîrtia. Eglé se afla prea departe ca să-i observe mișcările în amănunțime : dar îl văzuse bine cînd făcuse semn muzicii să tacă. O liniște fără egal se lăsase peste piață. Joseph Bonaparte citea cu glas tare :

— Ce zice ?

— A început cu : Soldați !

— Este cu siguranță un curier de la cartierul imperial.

Regele continua lectura și deși vocea nu i se auzea decît de la mică distanță, mulțimea și începuse să comenteze.

— Tare-aș vrea să știu ce spune.

— Este un buletin de victorie.

— De unde știi ?

— N-ai decît să asculți.

— Nu se aude nimic.

— Dacă-ți spun că-i un buletin de victorie ! Ah, Micul Tuns nu și-a spus încă ultimul cuvînt.

— Să semneze pacea, și nu-i mai cerem nimic.

Dintr-o dată se auzi o uriașă larmă, care, din om în om, cuprinse toată mulțimea adunată în piața Carrousel. Exclamațiile „Trăiască împăratul !" strigate cît îi ținea gura, erau însoțite de aplauze. Soldații țipau mai tare

decît ceilalți. Cîțiva dintre ei își agățaseră căciulile de urson în vîrful baionetelor și le agitau radioși. Muzica intonase *Marseilleza*. Era mai mult decît delir, frenezie. Oameni care nu se cunoșteau se sărutau bucuroși, care pe care. O femeie leșinase.

Cit despre regele Joseph, o pornise la trap mărunt și fără să-i pese de paradă, agita buletinul cu un aer fudul de parcă-și făcea vînt, în timp ce saluta în dreapta și-n stînga, ca și cum el ar fi fost adevăratul învingător. Cînd trecu prin dreptul ei, Eglé îl auzi rostind : „Mulțumesc ! mulțumesc ! prieteni" cu accentul acela protector pe care i-l cunoștea atît de bine. Întrebări și răspunsuri continuau să se transmită din gură-n gură :

— Adică, e-ntr-adevăr o victorie ?

— Împăratul i-a respins pe ruși la Champaubert.

— Cum ai spus ?

— La Champaubert, departamentul Marna. A luat peste două mii de prizonieri.

— Împreună cu generalul lor.

— Care general ?

— Oh ! un nume să-ți bați copiii : ceva în genul Olsufief.

— Au fost capturate cincisprezece tunuri.

— Și drapelele !

— Armata din Silezia a fost scindată în două.

— Împăratul și-a reîncălțat cizmele de Prim Consul.

— Victorie ! Trăiască împăratul !

După ce și-a dat mica reprezentație, regele se înapoiase la castel, cu atît mai mulțumit, cu cît auzise *in extremis* o femeie fascinată de prezența lui și strigînd : *„Trăiască regele Joseph !"* Dar poporul vroia să meargă și mai departe în manifestarea bucuriei sale. Rupînd cordonul trupelor, femeile sărutau grenadierii care rîdeau cu gura pînă la urechi. Eglé, dusă de val, se trezi brusc dincolo de grilaj, în curtea castelului și văzu că pendula pavilionului central arăta ora zece și jumătate. Zadarnic încerca să se desprindă. Busculada o împingea spre vestibulul palatului. Urlete de trăiască și aclamațiile creșteau din ce în ce mai mult. În timp ce, cu toată rezistența ei, înaintase pînă sub boltă, strigătele se dublaseră, și o mișcare în sens contrar fusese gata s-o răstoarne. Toate privirile se înălțaseră. Un

copil îmbrăcat în uniforma gărzii naţionale apăruse la o fereastră. Era regele Romei, care mergea spre trei ani. Tumultul din curte, strigătele „Trăiască împăratul!" care se înălţau spre el nu păreau să-l tulbure. Rîdea, trimitea bezele. Soarele se juca în buclele-i blonde şi strălucea pe aurul epoleţilor.

În cele din urmă, guvernanta sa, doamna de Montesquiou, îl obligase să intre în palat. Fereastra se închisese şi gloata satisfăcută începu să se scurgă în timp ce tunul de la Palatul Invalizilor trăgea primele salve întru celebrarea victoriei.

Trecînd prin faţa hotelului Nantes, Eglé o luă pe strada Saint-Nicaise, apoi pe strada Richelieu, pe care merse pînă în bulevard. Peste tot era mare animaţie. Grupuri, grupuri discutau despre vestea cea bună pînă ce li se usca limba-n gură. În faţa parcului Frascati, un cărăuş de apă îşi lăsase găleţile şi butoaiele, ca să demonstreze unui neguţător de uscăţele că Napoleon era de neînvins, cînd trădarea nu se punea de-a curmezişul măreţelor lui planuri. Pe treptele Teatrului de Varietăţi, un bărbat spîn, în redingotă galben-muştar, şi pe cap cu un joben negru cu boruri răsfrînte. ţinea un discurs în faţa a vreo zece indivizi. Făcea tot felul de grimase, imitînd, rînd pe rînd, pe fiecare dintre suveranii aliaţi : ţarul Alexandru, bîlbîindu-se cu viclenie, în timp ce se scărpina-n cap cu un aer ipocrit şi adăugînd la fiecare cuvînt cîte un *ski* şi un *zof ;* regele Prusiei Frederic-Wilhelm, soldat incorigibil şi beţivan înrăit, care înghiţea *h*-urile ca pe halbele de bere. Dar unde atingea culmea artei sale, era în caricaturizarea austriacului Francisc al II-lea căruia-i spunea „Domnul Da Nu" şi-l reprezenta atins de un ramolisment precoce, acceptînd cu o mînă şi refuzînd cu alta, jurîndu-se că nu-şi dăduse niciodată fiica de nevastă „Corsicanului". În jurul lui, tot felul de gură-cască rîdeau lovindu-şi coapsele cu palma.

— Cine-i ăsta ? întrebă unul dintre ei.

— Cum, nu-l recunoşti ? Brunet, artistul care joacă atît de bine în vodeviluri.

Eglé trecu pe malul stîng, prin strada Montmartre şi Pont-Neuf. Cu toate că vestea victoriei îi pricinuise o adevărată bucurie, nu participa decît slab la frenezia generală. Se gîndea la ultima scrisoare a lui Victorien şi îşi

spunea că înapoierea la care spera îi va fi din nou întîrziată. Succesul de la Champaubert cerea altele și dacă împăratul vroia să-i respingă pe cazaci dincolo de Vistula, mai era încă mult pînă la sfîrșit.

Începuseră s-o roadă tot felul de gînduri negre, cînd, în sfîrșit, ajunse în strada Pochet și urcă treptele casei sale. După ce se înapoiase din Rusia, Coralie nu se mai dusese să lucreze la magazinul de mode de pe strada Nonnains-d'Hyères și o ajuta acum pe mătușa ei, Clémentine, care vroia să se retragă în Berry-ul natal. Văzîndu-și stăpîna, sări de fericire.

— Vai ! doamnă, ce noroc ! I-am bătut pe ruși, după cîte se pare. Poate o să-l revăd și eu pe drăgutul de husar. Mi-a spus că vrea să ne căsătorim.

Eglé își descreți fruntea.

— Și el ! Ți-a scris ?

— Vai ! nu, doamnă. De la Kovno, nu mi-a mai dat nici un semn de viață. Dar nu mă necăjesc : nu știe nici să citească, nici să scrie.

Eglé curmă discuția. Tocmai se hotărîse să tocmească o trăsură ca să se ducă după masă la Ecouen, la doamna Campan. Tutoarea ei era singura femeie căreia i se putea confesa, dar cum cele cinci leghe de drum o obligau să lipsească cel puțin două zile, n-o vizita decît rar.

Aceasta participase cu un pasionat interes la idila înfiripată de aproape doi ani, între cele două ființe cărora soarta le interzisese să se întîlnească. Relatarea călătoriei pupilei sale prin Germania și prin Rusia îi treziseră o admirație fără de egal.

— După atîtea încercări, meriți din plin să fii fericită, scumpa mea ! Și ai să fii, sînt sigură. Generalul înseamnă să fie nebun, dacă nu te iubește.

Eglé îi arătă scrisoarea de la Troyes.

— Ce bărbat ! exclamă doamna Campan după ce-și luă ochelarii de pe nas. Iată o scrisoare cu aerul că nu spune nimic și totuși spune totul. Asta nu-i timiditate, ci discreție. Ah ! nu seamănă deloc cu soldații aceia de ocazie, militarii aceia necioplîți pentru care împăratul mi-a cerut atîtea fete minunate. Credea că elevele mele își vor învăța soții cum să se poarte în societate, că-i vor scoate din

condiția lor de oameni de rînd. Degeaba ! Sîngele apă nu se face.

Văzînd că Eglé își mușca buzele :

— Iartă-mă, fetițo, îmi dau seama că te gîndești la acel biet colonel care n-a știut cum să se poarte cu tine. Dar ce vrei ? eram convinsă că va fi blînd, știind bine că pe cît de vajnic ești în luptă, pe atît de mieluțel ești acasă. Nu mă gîndeam decît la fericirea ta ! În sfîrșit, odihnească-se-n pace !

Făcu semnul crucii și reluă :

— Generalul Philbert, însă, aparține unei specii, de fapt, dispărută, aceea a oamenilor de calitate. A învățat bunele maniere într-o școală serioasă, cea de dinainte de Revoluție. Nu este conte al Imperiului.

— Conte de Saint-Philbert-de-Grand-Lieu, zise Eglé.

— Iar tu vei fi o adevărată contesă, puicuța mea, ceea ce ți se cuvenea de drept. L-am cunoscut pe vicontele de Rolleboise, tatăl tău, un gentilom din cap pînă-n picioare. Cît despre generalul tău, nu știu cum este plămădit, dar sînt sigură că au puncte comune.

Eglé oftă.

— Ceea ce mi se pare admirabil, în ceea ce te privește, vezi tu, este faptul că l-ai obligat să priceapă că erai făcută pentru el, că trebuia să te iubească.

Fața Egléei se împurpură.

— Credeți că poți obliga un om să te iubească ?

— Nu, dar să descopere că iubește fără s-o știe, deschizîndu-i ochii asupra unui sentiment de care se apără dintr-un scrupul uneori demn de toată lauda, ca Victorien al tău, da ! În orice caz, rezultatul este acesta : generalul Philbert abia așteaptă să se înapoieze la Paris. Ți-a scris-o. Pentru ce să fie nerăbdător, dacă nu pentru a te revedea ? Declarația lui, atît de precaută, se potrivește foarte bine cu caracterul pe care i-l bănuiesc. Cît despre rest, încrede-te în cel de sus.

Optimismul acesta o încînta pe Eglé, care vroia să afle noutăți despre Patrick Mulligan. Doamna Campan își duse un deget la buze.

— Complotează, scumpa mea, complotează.

— Împotriva împăratului ?

— De ce te gîndești la asta ? Împotriva regentului Angliei, bineînțeles ! Ar vrea să-l asasineze, dar nu și-a găsit încă voluntarul. Pregătește de asemenea un plan de debarcare în Irlanda împreună cu o armată irlandeză pentru care nu caută decît oameni și arme.

Eglé pufni în rîs.

*

Se făcuse noapte, cînd trompetele și trîmbițele sunara adunarea. Deruta inamică era totală. De cum începuse după-amiaza, generalul Philbert nu mai descălecase. În aerul rece de februarie, coapsele calului scoteau aburi. Încetul cu încetul, soldații se grupau în jurul lui. Nu le mai rămînea decît să facă tabără în marginea pădurii din Champaubert, căreia trupa-i spunea „pădurea fermecată".

Infanteriștii adunaseră legături de surcele și aprindeau focurile, făcînd tot felul de glume specifice corpurilor o gardă asupra necazurilor conjugale ale lui Blücher Schwarzenberg. Cavaleriștii descălecau și-și priponeau ca. Victorien mergea de la unul la celălalt ca să constate dacă moralul le era bun. Regimul cîte unei victorii pe zi îi remonta. În aer plutea un miros de piele macerată, de frunze uscate și un iz acru de transpirație de oameni și de animale.

— Ai pățit-o, tăicuțule ? îl întrebă el pe un husar cu capul bandajat și vîrît în chipiu.

— O zgîrietură, dar sîngele nu mai contenea, domnule general, răspunse rănitul, un sfrijit cu glas de fetiță. Glonțul mi-a rindeluit fruntea și mi-a jupuit o bucată de piele. Puțin mi-a lipsit să nu dau ortul popii.

— Micuțul s-a luptat ca un leu, spuse sergentul major, o cătană mai veche.

Victorien își desprinse bidonul și îl întinse subofițerului.

— Ține, prietene, împărțiți-o-ntre voi. Este tărie, și-ați meritat-o.

Se îndepărtară. Oboseala îl cuprinse îndată. Simțea că-l dor șalele ; picioarele abia-l mai țineau. Se așeză pe pămîntul acoperit de mușchi, cu spatele lipit de un copac, și închise ochii. Această zi de luptă la Vauchamp, întrecuse

toate speranțele. Ce clipă, cînd, în împrejurimile localității Fromentières, își scosese sabia și strigase din răsputeri : „Băieți, a sosit momentul să arătați de ce este în stare cavaleria corpului întîi. La atac !"

Îndărătul lui, trei mii cinci sute de săbii ieșiseră din teacă sub palidul soare de iarnă, și, crupă lîngă crupă, nechezînd și uneori mușcîndu-se, caii se năpustiseră într-o goană fără egal. Husari, dragoni, carabinieri și cuirasieri cădeau ca trăsnetul asupra trupelor prusace. Asaltați din două părți deodată, după ce fuseseră bombardați de artileria lui Drouot, soldații lui Blücher se risipeau fugind peste cîmpuri. Ici, colo, cele cîteva grupuri care încercau să se refacă erau din nou retezate fără milă. Scurtul crepuscul de februarie pusese singur sfîrșit urmăririi.

„Patruzeci și opt de ani la vară !, se gîndea generalul frecîndu-și șalele. Se simte vîrsta și ar fi timpul să mă retrag dacă nu vreau să am soarta camarazilor mei."

În minte îi treceau tot felul de chipuri : viteazul maior Mathias, căzut la Moscova, credinciosul Grivet, dispărut la Leipzig, chirurgul șef Schaefer, decedat de tifos la Mayence, foarte aproape de Alzacia sa natală. Atîția morți care-l înconjuraseră cu devotament și prietenie ! Iar el, cum de rămăsese încă în viață ?

Și dintr-o dată un alt chip se suprapunea tuturor acestora, ștergîndu-i cu putere : cel al Egléei Fouriès. Oare, să nu fi scăpat decît pentru ea ? Îi revedea ochii albaștri, plini de hotărîre, despre care, în urmă cu mai mult de patru ani, la Madrid, își spusese că-i devorează fața, gura senzuală a cărei patimă i-o cunoscuse, părul încadrîndu-i chipul. Pentru ca destinele lor să se poată întîlni, trebuiseră să moară două ființe, și mai ales nefericitul de Fouriès, atît de sălbatic masacrat de partizani. Cît despre Thémire, vai ! de la cumplita veste atîtea evenimente se succedaseră, începînd cu Moscova pînă-n cîmpiile din Champagne, încît i se părea c-o cunoscuse într-altă viață. Nu trăiești cu fantomele. Eglé îl iubea și fiece zi îl apropia de întîlnirea cu ea.

— Domnule general, se auzi cineva, bătîndu-l pe umeri, vă cheamă ducele de Raguza.

Își redeschise ochii și se ridică greoi pe picioare.

— A dracului de viață ! zise el, cred că adormisem.

Lîngă un foc de tabără, Marmont, înconjurat de statul său major, desfășurase pe masa pliantă o hartă susținută de două felinare așezate peste ea. Cu mîna stîngă trăgea de favoriți și, cu dreapta, indica manevra. Vorbea cu un glas neutru și sacadat.

— Ah ! iată-te, Philbert. Le explic acestor domni că va trebui să ne folosim imediat de avantaj. O patrulă de recunoaștere mi-a spus că dușmanul se află la cealaltă margine a pădurii, unde și-a instalat tabăra lîngă satul Etoges. Habar n-are de noi. Să profităm. Se află acolo o întreagă divizie rusească, pe care-am putea-o lua prin surprindere și captura. Asta va fi treaba infanteriștilor și bănuiesc că baionetele-s de ajuns : trebuie să ne menajăm muniția. Cavaleria nu va interveni decît în caz de necesitate. Contez pe dumneata.

— La ordinele dumneavoastră, domnule mareșal.

— Executarea, domnilor !

O oră mai tîrziu, divizia rusă comandată de prințu Uruzov era în parte nimicită, în parte prizonieră. Prințu însuși, rănit de o baionetă, își predase sabia împreună cu tot statul său major. Urmînd consemnul lui Marmont, atacul se desfășurase fără foc de arme, și cum infanteria dusese singură tot greul luptei, generalul Philbert nu trebuise să-și angajeze dragonii, decît pentru a ajunge și a reteza cîțiva izolați ce încercau să fugă.

Noaptea era fără lună și abia luminată de pîlpîirea stelelor. În timp ce se întorcea la Etoges împreună cu vreo cincizeci de cavaleriști care mînau din urmă o trupă de prizonieri, auzise o detunătură de pușcă iar el simțise o durere în pulpa piciorului drept. Un rus ascuns în spatele unui copac trăsese de la o distanță extrem de mică.

Înainte de a leșina mai avusese timp să vadă doi husari cabrîndu-și caii și retezînd cu săbiile o formă indistinctă ce se prăbușise.

*

— În ce hal ești, dragul meu ! zise Eglé. S-a făcut ora zece și, de la căderea nopții, am trăit în chinuri mortale. Estropiat cum ești, abia vindecat de rană, trebuia să te mai bați încă o dată.

— Sînt vindecat, zise Victorien, și am trecut eu prin altele și mai și, dar Imperiul este pierdut. Marmont va semna capitularea Parisului. Bătrînul mareșal Moncey mi-a spus : bărbatul ăsta este un ambițios de la care te poți aștepta la orice.

O mînecă a uniformei generalului cu luciul epoleților stins era sfîșiată. Fața și mîinile îi erau înnegrite de praful de pușcă. Cizmele murdare de nămol și de sînge. Ea îi sări de gît și-l strînse pătimaș la piept. Nasturii de metal ai hainei îi intrau în piele, se imprimau ca niște peceți, iar Eglé simțea o plăcere semănînd cu voluptatea.

— N-ai să te saturi niciodată să-ți riști viața, dragule ? reluă apoi cu blîndețe.

El dădu din cap cu un aer descurajat.

— Dacă vestea asta-ți face plăcere, te anunț că, dimpotrivă, pentru mine s-a sfîrșit. Sînt sleit. Of !

Se trînti într-un fotoliu, iar ea i se așeză repede la picioare.

— Povestește-mi.

În zorii cenușii ai acelei zile de 30 martie, se trezise brusc la auzul unor bătăi de tobă. În liniștita suburbie Saint-Germain, ca și la Belleville și Charonne, se dăduse alarma. Eglé dormea. Se căsătoriseră doar de trei zile. Ce rost avea s-o mai smulgă din somn ? Se ridicase fără zgomot. Un soldat ca el știa ce semnificație aveau rostogolirile acelea sinistre. Dușmanul era la ușă, iar parizienii trebuiau să se apere singuri, pînă la întoarcerea împăratului.

Rana căpătată la Etoges se cicatrizase greu. După o lună și jumătate, piciorul îi rămăsese moale și nu putea merge decît în baston. Infirmitatea aceasta îl obligase să amîie celebrarea căsătoriei.

— Sînt și-așa cu douăzeci de ani mai mare decît dumneata, dragă Eglé. Un bătrîn, mai treacă, meargă ! dar un soț schilod, nu ! Refuz să te oblig la situația asta ridicolă. Așteaptă cel puțin să mă pot ține pe amîndouă picioarele.

Ea se împotrivise, spunînd că l-ar fi iubit și olog, iar el cedase. Date fiind împrejurările, ceremonia avusese loc într-un cadru restrîns la biserica Saint-Louis-des-Invalides, și cum, ieșind din altar, cîțiva bătrîni militari, care

ciungi, care cu un picior de lemn, îl salutaseră pe general, el zîmbise dînd din umeri.

— Nu-mi mai lipsește decît să-mi depun candidatura la postul de guvernator al Invalizilor. Ce zici contesă ?

Ea strîmbase din nas.

— În mai puțin de opt zile, Victorien, vreau să-ți agăți bastonul în chip de *ex-voto* în această biserică.

Trecuseră doar trei zile. O bubuitură de tun răsunase în depărtare. Nu scria nicăieri că un general de divizie, chiar dacă era slăbit după o rană primită în luptă, trebuia să rămînă în casă, ca un civil fricos, cînd dușmanul asalta capitala Imperiului. Înaintase un pas, apoi altul. Piciorul rezistase. Desigur mai șchiopăta, dar putea, la nevoie, să se lipsească de baston. Dealtfel, nu se punea problema. Știa asta, să preia o comandă : divizia lui, de cînd trebuise s-o părăsească la Etoges, era comandată acum de altcineva. Vroia doar să tragă cu pușca, la fel ca un simplu ins din garda națională, să tragă, să tragă pînă la terminarea gloanțelor asupra rușilor acestora abia ieșiți din starea de sălbăticie, asupra greoilor prusaci mîncători de varză acră și asupra nenorociților de mercenari ai împăratului Austriei, care insultau Parisul bătîndu-i în porți.

Își îmbrăcase uniforma de general, își trăsese cizmele și-și luase, pe lîngă sabie, o pușcă de grenadier agățată pe o panoplie. Un servitor cu părul alb lustruia mobila din salon.

— Ambroise, îi spusese el, cînd doamna general s-o trezi, comunică-i prin Coralie că am plecat sub ordinele mareșalului Moncey, și să nu mă aștepte cu masa.

Nu-l găsise pe Moncey decît tîrziu, dimineața, la bariera de la Clichy unde venise călare. Bariera era apărată de o îngrămădire de căruțe, de trunchiuri de copaci proaspăt tăiați și de bîrne, alcătuind un serios obstacol în înaintarea agresorului. În spatele acestui adăpost ocazional, gărzile naționale, culcate pe burtă, trăgeau asupra infanteriei prusace. Alții, ascunși prin case, trăgeau cu pușca, din spatele obloanelor ce nu lăsau să treacă prin crăpături decît țeava armelor. În clipa cînd Victorien pusese piciorul pe pămînt, calul său se și prăbușise lovit de un glonte drept în burtă.

Cartierul general era instalat în renumitul restaurant al lui moș Lathuille unde, vara, grizetele și băieții de prăvălie veneau sub umbrar să danseze cadrilul, să mănînce gogoși pripite și să bea poșircă. Ce spectacol bizar, această largă sală, cu tavanul scund, cu mesele și scaunele îngrămădite unele peste altele în fundul încăperii ! Răniții gemeau pe rogojini, un chirurg le îngrijea rănile, în timp ce femeile se grăbeau să pregătească fețele. Mareșalul discuta cu cîțiva ofițeri în fața unei hărți a împrejurimilor Parisului, prinsă pe un perete.

Victorien se apropie și-și rosti numele.

— Domnule mareșal, adăugă el, rana căpătată în Champagne m-a reținut pînă astăzi în convalescență și nu vin să vă cer comanda unei divizii, dar sînt destul de teafăr ca să trag cu pușca în rînd cu ceilalți.

— Mulțumesc, generale, răspunse Moncey. N-o să-ți ascund că sîntem într-o neplăcută încurcătură și o ofertă ca a dumitale valorează cît zece. Tocmai mi-am trimis aghiotanții la barieră ca să susțină moralul trupelor auxiliare, alcătuite din combatanți de ocazie și nu mai aveam pe nimeni pentru Batignolles, unde cel pe care-l trimisesem a fost ucis în clipa sosirii. Ia un cal din curte, du-te fuga și dă-mi raportul cît poți de repede.

La Batignolles, Victorien trăsese pînă în mijlocul după amiezii în spatele unei căruțe răsturnate și al unei grămezi de pietriș, împreună cu vreo cincizeci de vînători din garda națională și voluntari pe care trebuise mai întîi să-i învețe cum să mînuiască pușca. Apoi primiseră ca întăriturî două tunuri și un cheson, dar abia intrase în funcțiune unul din ele că o ghiulea prusacă și ucisese trei artileriști, iar generalul Philbert, fost căpitan de artilerie în armata din Italia, mînuise cu vitejie, de unul singur, o baterie de patru tunuri.

În zorii zilei, altă ghiulea zburase țeasta unui vînător de lîngă el, și proiectînd-o pe cizmele lui, le mînjise de sînge. Puțin mai tîrziu, împușcăturile încetaseră din amîndouă părțile.

— Se afla acolo un căpitan de infanterie în retragere. I-am recomandat să fie cu ochii în patru și m-am dus la Moncey. Mareșalul tocmai aflase că Marmont și Montîer intraseră în tratative cu trimișii țarului pentru o suspen-

dare a ostilităţiilor. Mi-a spus că făcusem destul pentru un infirm, că nu-mi mai rămînea decît să mă întorc acasă. Din nefericire, nu se mai afla nici un cal disponibil şi m-am tîrît cu greu pînă în bulevard, unde am găsit în sfîrşit un fiacru în colţul străzii Basse-du-Remport.

— Şi, ca un incorigibil erou, pariez că n-ai pus toată ziulica nimic în gură şi că mori de foame, zise Eglé.

El dădu din cap.

— Soţia unui general ar trebui să ştie că soldatul se satură şi cu mirosul prafului de puşcă.

— M-am gîndit, mai degrabă, că asta deschide pofta de mîncare şi ţi-am pregătit o mică gustare.

El se privi în oglindă şi exclamă :

— Îngerul meu păzitor, dă-mi voie mai întîi să-mi reiau înfăţişarea de creştin.

Ea vru să-i spele faţa cu mîna ei, îl şterse cu oţet de toaletă, îl pieptănă ca pe un copil.

— Acum, Victorien, sufletul meu, leapădă-ţi uniforma asta de viteaz, scoate-ţi cizmele şi, dacă mă iubeşti, nu te mai gîndi decît la tine şi la mine.

El îşi puse un halat şi o luă în braţe.

— Eroului meu nu-i este foame ?

— Ba da, dar mai întîi trebuie să-ţi fac o mărturisire.

— Spune-mi-o.

Se aşezară pe o canapea pentru siestă acoperită cu un damasc verde.

— M-ai întrebat adineaori dacă te iubesc, zise el, ţinînd-o strîns la piept. Vicleană şi inutilă întrebare, la care credeam că-ţi răspunsesem în clipa cînd te-am condus în faţa altarului. Cred că iubirea mi-a venit brusc la Tilsit, după ce ţi-am citit scrisoarea, dar încă şovăiam. Te admiram şi mă nelinişteai. Bărbaţii se tem în general de femeile capabile să se arate mai curajoase decît ei. Să vorbim deschis : mi-era teamă că eşti puţin nebună.

O strînse mai tare şi reluă :

— Acum ştiu că nu te iubeam îndeajuns, şi nu mi-am dat seama de lucrul acesta decît la Fromentières, după ce-am fost rănit, şi pentru că atunci am crezut c-o să mor.

— Ai crezut tu asta ?

— Da. Pierdusem mult sînge. Mă simţeam din ce în ce mai slăbit. Husarii mei mă transportaseră în biserica din

Fromentières, unde era instalată o ambulanță de campanie. Vreo sută de răniți zăceau pe rogojini. Alții își dădeau duhul. Cîteva lumînări proaste, aprinse ici-colo, găureau bezna naosului ca la o veghe mortuară. Fusesem așezat în capelă, pe o saltea împrumutată dintr-o casă învecinată. Cînd m-a pansat, chirurgul a așezat lîngă mine o lampă fără abajur, care lumina catapeteasma cu ușițele de deasupra altarului deschise. „Am mult de lucru, domnule general, mi-a spus el, dar nu vă neliniștiți ; vă veți vindeca. Mă voi înapoia îndată ce termin cu toți necăjiții ăștia. Pînă atunci, vă las lampa, face atmosfera mai veselă". Chirurgul ăsta era un om dintr-o bucată, deși felul său de a concepe veselia nu se potrivea cu al meu.

Am rămas, așadar, singur în fața catapetesmei, care, după cîte mi s-a spus, era o frumoasă operă flamandă de la sfîrșitul secolului al XV-lea și de un realism surprinzător. Un țipăt de durere mai puternic decît celelalte, sfîșia din cînd în cînd bezna, în timp ce privirea mea rătcea de la *Încoronarea cu spini* la *Purtarea crucii*, de la *Adorația magilor* la *Crucificare*. Sînt un convins catolic și spectacolul de sub ochi îmi trezea reflecțiile pe care ți le închipui. Dacă eram pe punctul de a muri, trebuia să mă pun de acord cu Dumnezeu. Mă străduiam deci să-mi fac rugăciunea, dar gîndul mi se îndepărta încetul cu încetul. Mă gîndeam mai puțin la ultimele clipe cît la diverse alte împrejurări din viață, o priveam în ansamblu, și ajunsesem la decepționanta concluzie că nu trăisem cum trebuia.

— Cum adică ?

— Ai să vezi. Aveam șaisprezece ani cînd m-am îmbarcat pentru America. Trebuia să-i sprijin pe insurgenții de la Washington împotriva englezilor. Bun ! Mă întorc în Franța, îmi petrec doi ani în Spania, care pe atunci n-avea pentru noi decît zîmbete, și iată că izbucnește Revoluția. Lupt în armata Prinților, apoi în cea a „micului cadet" cum i se spunea d-lui de Charette, în sfîrșit în armata franceză pur și simplu, care devine, rînd pe rînd, a Republicii una și indivizibilă, a generalului Bonaparte, a Primului Consul, a Împăratului.

— Și ?

— Și, în fața catapetesmei din Fromentières am avut revelația că, încă de la începutul carierei mele militare,

nu fusesem decît o jucărie a evenimentelor, sclavul pasiv al desfășurării istoriei. Nici o clipă — sau în atît de puține ! — nu m-am împotrivit fatalității vieții colective cu mica flăcăruie a vieții mele personale, adică ceea ce alcătuiește la propriu, sau contribuie din plin la fericirea oamenilor simpli, a acelor oameni adevărați, conformi cu ei înșiși. M-am trădat totdeauna. M-am lăsat dus de valuri, ca un vas fără pilot. Am fost pasiv. Ce eroare ! Ținînd cont de datoriile pe care le are față de societatea în mijlocul căreia trăiește, un bărbat demn de numele pe care-l poartă nu își este oare dator mai întîi lui însuși și apoi acelora pe care-i iubește ? Dacă cerul mă ajută să am un fiu, voi ști să-l învăț să trăiască mai bine decît am făcut-o eu.

— Un fiu, Victorien, scumpule ! murmură Eglé înfiorată.

— Îl voi învăța să fie un bărbat dîrz care acționează, nu unul care capitulează. Știu acum că e mai bine să aduci fericirea unei femei, aducîndu-ți-o în același timp și ție, decît să ucizi pentru triumful unor idei neclare și a unor cauze nesigure. La Fromentières am înțeles că te iubeam tot atît cît mă iubeai și tu. În consecință, tot ce mai puteam face în timpul mai mult sau mai puțin lung ce-mi mai rămîne de trăit, era să te iubesc ca un nebun.

— Iată o nebunie care seamănă teribil cu a mea. Va să zică n-o să te mai întorci niciodată acasă plin de noroi și de sînge, ca astă seară ?

— Nu crezi c-am cîștigat dreptul de a fi fericit ?

În ochii Egléei străluceau lacrimi.

— Ți-aduci aminte, zise ea sărind dintr-un salt, ce mi-ai spus într-o zi, la Madrid ?

— Nu.

— Pe vremea aceea, credeai că o viață fericită este alcătuită dintr-o sumă de mici fericiri. Ei, bine ! iată în ce va consta mica ta fericire de astă seară : jambon de mistreț cu sos de vin de Madera, găină în aspic umplută cu ciuperci, salată romană cu sîmburi de migdale, plăcintă de Auvergne, o carafă de vin de Cipru și alta cu vin roșu de Burgundia.

— Mă voi resemna, răspunse el cu un aer pocăit.

MAJORDOMUL, UN BĂRBAT FOARTE înalt, cu ciorapi albi și perucă pudrată, anunță cu glasul sonor :

— Generalul conte de Saint-Philbert-de-Grand-Lieu, pair al Franței și doamna general, născută de Rolleboise.

Cu prilejul Sfîntului Ludovic, în cel de-al douăzeci și unulea an al domniei sale, cel puțin după aprecierea-i proprie, Majestatea sa Ludovic al XVIII-lea regele Franței, primea la castelul de la Tuileries. Eticheta era obligatorie la curtea restaurată, și fiecare invitat era cu atît mai îndreptățit să-și arboreze titlurile nobiliare cu cît cîștigarea acestora era mai apropiată de perioada Cruciadelor. Ca să ajungă pînă la suveranul bolnav de podagră, oaspeții treceau printr-un dublu cordon alcătuit din garda sa personală și din mușchetarii roșii.

Eglé se plecă în fața regelui așezat într-un tron aurit. Avea o haină albastră și jambiere largi din catifea stacojie închise pîn' la glezne. Marele cordon cu ordinul Saint-Esprit îi bara burta de infirm prea dedat plăcerilor gurii. Decorația presărată cu diamante a ordinului Sfîntului Ludovic îi strălucea la șold. Zîmbi văzînd tînăra femeie, iar obrajii cu piei zbîrcite îi tremurară.

— Știu din ce neam vă trageți, doamnă, zise el. Nobilul dumneavoastră tată și-a vărsat sîngele pentru noi. Faptul că eroismul a zămislit atîta frumusețe — iată un lucru ce încălzește inima unui bătrîn ca mine.

Iar cînd se înclină și Victorien :

— Cît despre dumneavoastră, generale, adăugă el, demnitatea de pair n-a fost decît o mică indemnizație pentru devotamentul dumneavoastră acordat stemei Franței. Cei care, urmînd exemplul dumneavoastră, au luptat alături de gloriosul Charette, au dreptul la o simpatie deosebită din partea noastră. Meritați lauda pe care blîndul Tibul i-a adresat-o Mesalei : *Non tua majorum contenta est gloria fama.* Da, ambiția dumneavoastră nu s-a mulțumit doar cu gloria părintească. Ne vom strădui să nu uităm cînd va trebui să-i acordăm armatei regale comandanți demni de ea. Pînă atunci, veți fi totdeauna bine venit în locuința noastră.

Se întoarse către un tînăr, cu fața fină și ochi pătrunzători, care stătea în picioare lîngă el. Acest tînăr frumușel avea trupul cambrat în fracul îmbrăcat peste vesta dublă, una cu picățele albe, cealaltă din catifea verde închisă cu nasturi aurii și cu reverele răsfrînte peste prima.

— Fiul meu, zise el, te rog să-mi reamintești că-mi va face o mare plăcere să-l invit la un apropiat supeu pe contele și contesa de Saint-Philbert... Îmi place să cred, generale, că ești un mare gurmand ?

— Mă voi strădui să vă fiu pe plac, Sire.

Un rîs blajin scutură regala burtă.

— Și un adevărat curtezan, pe deasupra ! Dumnezeu să te apere, generale !

— Cine-i bărbatul căruia regele îi spunea fiul meu ? își întrebă Eglé soțul, îndată ce se îndepărtară.

— Marele favorit, Decazès, ministru al poliției, murmură Victorien. Majestatea sa regele nu se încrede decît în el.

— Și crezi într-adevăr că vom fi invitați la masa regelui ?

— Fii sigură, dar va trebui să-ți propui să te abții cu măsură. Grațiosul nostru suveran nu face nazuri la mîncare. N-are importanță că suferă de reumatism. Masa lui obișnuită nu cuprinde niciodată mai puțin de șaisprezece aperitive, patru fripturi, șaisprezece mezelicuri, patru feluri de mîncare, fără să mai vorbim de diferitele gustările. Se pare că nimic nu-l încîntă mai mult decît bucatele bine preparate, afară de, așa cum ai văzut, citatele latinești.

Gurile rele au lansat zvonul c-ar avea de gînd să numească un ministru al bucătăriei publice.

— Într-adevăr ar fi mai potrivit, decît un ministru de război, zise Eglé rîzînd.

Valeţii treceau, în mînă cu platourile de argint pe care se aflau plăcinte, lichioruri, şi cupe cu vin şi şampanie. Toţi beau, degustau cu un aer afectat, deoarece regelui, dacă-i plăcea să glumească, era pretenţios asupra ţinutei şi nu putea suferi societatea gălăgioasă.

Dintr-o dată, Victorien, îşi luă nevasta de braţ şi făcu stînga-mprejur.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă ea în şoaptă.

— Nu l-ai recunoscut pe Marmont ? Prefer să-l ocolesc pe omul acesta.

— Dar, Victorien, a contribuit foarte mult la întoarcerea regelui.

— Aşa-i, însă nu-mi plac cîinii care muşcă mîna stăpînului.

— În ce constă destinul, dragul meu ? Presupune că ţi-ai fi reluat serviciul, cum te rugase Napoleon la întoarcerea din insula Elba. În ochii regelui de astăzi, n-ai mai fi decît un renegat.

— N-aveam motive să dau curs rugăminţii împăratului. Am fost întotdeauna regalist şi încetasem să mai cred în viitorul lui. Îl admiram, da. Geniul său avea ceva copleşitor pentru simpli muritori. Dar există şi genii periculoase : ar fi dus la pieire ultimul francez pentru cîştigarea unei bătălii. Ştii ce mi-a spus într-o zi mareşalul Oudinot, cu privire la grenadierii lui ?

— Nu.

— Mi-a spus cu o cumplită inocenţă : „Ah ! dacă-i iubeam ! sigur că-i iubeam ! I-aş fi dus pe toţi la moarte".

Eglé dădu din cap. Întoarcerea lor din faţa lui Marmont îi adusese din nou în apropierea regelui, înşurubat în tronul său. Uriaşul majordom anunţa :

— Contele de Saint-Hippolyte.

Eglé se încruntă. Noul sosit, după ce se înclinase în faţa regelui, zărind-o pe tînăra femeie, s-a oprit o clipă, a salutat-o ceremonios din cap şi a trecut mai departe.

— Îl cunoşti pe ostrogotul ăsta ? întrebă Victorien. Mutra lui îmi spune ceva şi nu ştiu de unde să-l iau.

Ea zîmbi.

— Ostrogotul ăsta, iubitule, era în 1812 asistent în consiliul de stat şi curier al împăratului. A stat cu tine de vorbă la Vitebsk unde te plictiseai după prima ta rană în campania din Rusia. Cîteva zile mai tîrziu l-am văzut la Magdeburg. Pleca la Paris, iar eu la Vitebsk. L-am întrebat dacă te-a întîlnit şi m-a liniştit spunîndu-mi că da.

— Nu m-a recunoscut.

— Au trecut trei ani.

— Înseamnă că m-am schimbat mult.

— Sau poate că n-a vrut să te recunoască. Nu te-ai schimbat. Cît despre filfizonul ăsta de Saint-Hippolyte, nu-ţi ajunge nici pîn' la călcîie.

— Hm !

Se gîndea la îndrăzneala asistentului care, la hanul „Grosse Glocke" îşi încercase norocul, convins că înfumurarea şi complimentele lui nesărate ar fi fost o bună recomandare pentru ea.

— Contele de Saint-Hyppolite nu este singurul francez pe care l-am cunoscut în perioada marei mele aventuri împreună cu unchiul Patrick. Ţi-aminteşti de acel plăcut sublocotenent de husari despre care ţi-am vorbit şi care cred că se îndrăgostise foc de mine ? Acum chiar pot să-ţi mărturisesc că mi-a făcut — da ! — o foarte respectuoasă declaraţie de dragoste.

— Spune-i numele şi-l străpung pe loc !

— Gelos periculos ce eşti ! a fost ucis imediat după ce-l numiseră căpitan la bătălia de la Katzbach, în 1813. Am aflat de la Coralie, care, la rîndul ei, ştie de la un anume Evariste, husar în serviciul acestui nefericit de Hubert de Lieusaint.

— Şi cazacul tău, Trofim Sergheievici, care te sechestrase ?

— Nu intră în cadrul campaniei Franţei, slavă domnului ! Presupun că a rămas tot în Ucraina lui natală unde toată ziulica şi-o încerca biciul pe spinarea necăjiţilor de ţărani.

— Fermecător ţinut ! Ce-ar fi să dansăm ?

O orchestră de instrumente cu coarde tocmai intonase un vals și cîteva perechi se lansaseră pe parchetul lustruit. Eglé purta cu grație o rochie de satin roz care-i lăsa umerii dezveliți, iar părul îl avea strîns într-o diamedă de perle în mijlocul căreia strălucea un rubin. Victorien era în uniforma sa de mare gală, toată plină de tot felul de cruci și decorații ale căror bumbi și colți ascuțiți o țineau pe dansatoare la oarecare distanță.

— Valsezi minunat, dragul meu. Unde-ai învățat ?

— În Germania, țara valsului.

— Și profesorii tăi se numeau *Gretchen,* nemernicule ?

— Ești cumva geloasă, iubito ?

— I-aș putea scoate ochii primei nemțoaice care-mi iese în cale, aș sfîșia-o cu unghiile, ba chiar mai rău... Ah !

Scosese un strigăt, care nu era de mînie, ci de surpriză.

— Eglé, ce s-a-ntîmplat ? Ți-e rău ?

— Vei afla după ce terminăm valsul, și dacă nu visez, înseamnă că n-am să mai scot ochii primei nemțoaice ce-mi va ieși în cale.

Rîsese într-un mod nervos. Valsul se sfîrșea.

— Haidem.

Îl conduse pe Victorien înaintea unui cuplu format dintr-un colonel de husari, un foarte frumos bărbat și o ciudată roșcovană cu ochii ca jarul.

— Bettina !

— Eglé ! Te regăsesc, în sfîrșit. Unde te-ai ascuns ? Sînt la Paris de cincisprezece zile și doream cu disperare să te revăd. Mă întrebam dacă nu cumva te-ai călugărit, și aș fi fost gata să mă convertesc la papism ca să intru și eu. Credeam c-ai uitat-o pe Bettina dumitale... Dar să ți-l prezint mai întîi pe logodnicul meu, colonelul baron Ginestas, pe care l-am cunoscut la Berlin, exact după bătălia de la Iena. Eram atunci în mare doliu și nu puteam răspunde în mod cuviincios la ochiadele lui, dar închipuie-ți că seducătorul ăsta m-a urmărit pînă-n Saxa. Era după bătălia de la Drezda, și mă întorsesem la Frankenberg. A sosit la castel împreună cu un întreg escadron și i-a pus să sune din trompetă pe sub ferestrele zăbrelite. Asta-i galanteria franțuzească. N-am avut încotro, și-a trebuit să-i făgăduiesc că ne căsătorim îndată după încheierea păcii.

Nu-şi pierduse nimic din ardoare şi rîdea din toţi dinţii ei ascuţiţi. Eglé i-l prezentă pe Victorien. Colonelul îşi lovi călcîiele şi se înclină în faţa generalului, care-i răspunse la salut.

— Recăsătorită ! reluă Bettina. Trebuia să ghicesc. Dragă Eglé, îmi spuseseşi, la plecarea din Berlin, că dacă vin la Paris, mă vei găzdui bucuroasă. M-am dus deci să-ţi bat în poartă, pe strada Pochet. Portăreasa mi-a răspuns că nu mai locuiai acolo şi că nu-ţi cunoştea noul domiciliu. Făcusem greşeala, i-adevărat, s-o informez că eram prusacă. Mă privea de parcă-l vedea pe dracu ! Din fericire, voi deveni curînd şi eu franţuzoaică. Logodnicul meu are o moşie lîngă Narbonne. Ne ducem mai întîi să ne cununăm acolo şi, bineînţeles, te invit la nuntă împreună cu frumosul dumitale general.

Eglé îi relată pe scurt împrejurările proprie-i căsătorii şi-o asigură pe Bettina că-i păstra o vie recunoştinţă.

— Iertaţi-mă, zise Victorien, agasat, îl zăresc pe mareşalul Moncey. Trebuie să-l salutăm. Pe curînd !

Se îndepărtă, cu nevasta la braţ.

— Stranie fiinţă, prusaca asta, murmură el. Seducătoare, enervantă, ba chiar neliniştitoare, nu ? Ai de gînd să-ţi faci din ea o adevărată prietenă ?

— Nu ştii că voi face întotdeauna ce vei vrea tu, dragă bărbate ? Mă neliniştesţe şi pe mine şi am motivele mele, pe care n-are rost să ţi le explic.

Se apropiaseră din nou de rege care, după ce vorbise cu Moncey, schimba cîteva cuvinte cu un bătrîn gentilom îmbrăcat ca pe vremea lui Ludovic al XVI-lea, cu părul strîns la spate într-o fundă lată, cu haina după moda franţuzească şi cu manşete din dantelă. Cum acest reprezentant al unei societăţi abolite tocmai făcea o reverenţă de modă veche, un rîs general izbucni în preajma tronului regal, iar Victorien, după ce-l salută pe mareşal, întrebă care era motivul acelei hilarităţi.

— Nu ştiai că suveranul nostru este un om de spirit ? răspunse Moncey. Onorabilul gentilom în cauză, un duce care merge spre şaptezeci şi cinci de ani, era cunoscut pentru galanteriile sale, încă de pe vremea lui Ludovic al XVI-lea. Ridurile nu l-au făcut să renunţe, şi regele l-a felicitat mai întîi în legătură cu succesele în dragoste, adău-

gînd apoi c-ar face bine să se gîndească și la mîntuirea sufletului. Pe urmă, în timp ce bătrînul caraghios, foarte plin de el, se îndepărta, Majestatea Sa s-a adresat lui Decazes cu următoarele cuvinte : „Printre exemplele gramaticii abatelui Lhomond, este unul, fiule, care mi se pare că s-ar potrivi de minune acestui bătrîn incorigibil. Ghici care ?“ Decazes s-a dat bătut, iar Ludovic, fericit, făcuse lumină : „Care să fie altul decît : *Cervi dicunţur diutissime vivere.* Acum tradu, te rog.“ Iar Decazes traduse fără efort : „Se spune că cerbii trăiesc timp foarte îndelungat“. *Inde risus* [1].

— Nu v-aţi pierdut deloc dexteritatea latinească, domnule mareşal.

— Eh ! Părinţii m-ar fi dorit jurist şi n-am uitat chiar de tot noţiunile elementare. Pe de altă parte, vă asigur că aş fi preferat să apăr văduvele şi orfanii mai mult cu vorba decît cu sabia. Cînd vezi ce s-a ales din toate victoriile noastre... Un nou Prometeu îşi consumă zilele pe o stîncă pierdută în mijlocul oceanului, iar noi, tovarăşii lui de glorie, ce-am ajus, oare ? Să facem temenele în faţa unui Burbon paralitic.

— Cel puţin noi n-avem nimic să ne reproşăm.

— Aşa-i. Şi cum zic domnii ăştia din emigraţie care acum deţin posturi avantajoase, totul a reintrat în normal. Însă retragerea nu este o situaţie de invidiat, decît poate pentru mediocri sau ramoliţi. Dar nouă, celor care iubim gloria, ce ne mai rămîne ?

Victorien o privi tandru pe Eglé.

— Ne rămîne viaţa, ca s-o trăim, domnule mareşal.

SFÎRŞIT

[1] De aici rîsul.